

מערכות

סיכום וצו —

- 1 מ. שרתוק
- 3 ד"ר מ. סנה

אליהו גולומב

- 4 דברי הכפר יד / מ. סנה
- 5 השש לחרף נפשו משה
- 5 גדל הסמכות ישראל גלילי
- 6 הגנה, בטחון, כוח ש. יבנאלי

אליהו הרשקוביץ — לזכרו

ממכתביו

ורטהיימר

מעמדו האיסטורי של המזרח התיכון

עתידו של צבא-בריתניה

ראשית סיכום

סוד הנצחון

אומות ולוחמיהן: סגולות מלחמה בעמים

מסורת האומות של חיל-רוסיה

מצוות למפקד: לשון מפקדים

חובת החומרה

גדודי נוער: התג"מ — כיצד

"קיבוץ-מחנה" לתלמידים

ירית-חחק

התפתחות מלחמת המוקשים

תפיסת שבויים (תרגיל-לילה)

רשימות מדיניות: באוני המזרח התיכון

נציגות בריטניה במזרח

מדור למשק ולכלכלה: גיוס כוח האדם בבריטניה

מהעתונות הצבאית: לדמות ה"פולקסשטורם"

"דפנס", מרס 1945 /

"ירחון חיל הרגלים", דצ. 1944, וינ. 1945

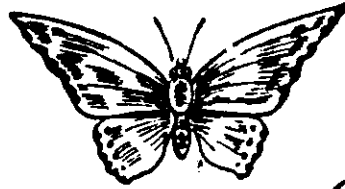
רשימות קצרות:

"על הנסים" / מדוע לא יכלה גרמניה לפלוש לבריטניה / חילות המחתרת
הבריטיים / ...והדגים / כ"אדם הצוחק" — מרצונו הטוב / הנפס הנייד
באיטריטניה / מימי "צבא-הפרזון" של דונקירק / החימוש האמריקאי —
מזרחה / מאי הדמים / הדיביזיה היהודית ה-19 / בריגדיר הודי / עצמת
האוויר מנצחת בעלמין / עצמת הארטילריה הסוביטית / גוג ומגוג
בשלבי העליה / מכסת צבא-המדינות לחיל הבטחון / בשבח הרגליים
צורר ידיעות מן המזרח התיכון
לקט ידיעות על מאורעות סוריה
ממגילת האומות המאוחדות — עניני הבטחון

אב תש"ה
יולי 1945

ירחון
לשאלות
מדיניות
כלכליות
וצבאיות

לֵאנָה הַיּוֹפִי וְהַטִּיב

זֶה הַסֵּמל שֶׁל
הַמַּשְׁיוּאָרִינִי
הַצֶּמֶר שֶׁל
"מַשְׁיוּזָקִים"

מַשְׁיוּזָקִים

מלניק

אליהו גולומב

מכונן מערכות ישראל בדורו — רוחו תהלך בשורה

רביסרג'נא אליהו הרשקוביץ

נושא המדליה הצבאית

מאנשי-השדה אשר עם וינגייט,
ממעפילי חניתה, שלימד בני-יהודה קשת
נפל בחזית ה"ח"ל

על אהרן ורונתה רבינוביץ

מאנשי משמר-ירושלים, מאסירי הגנת תרפ"ט

יתאבלו חבריו

סיכום וצו

את מצבנו קובעים כאחד המספר העצום של הקרפנות ואופן נפילתם. זה קשור בזה: משום שכך נפלו. — לכן פה רבים נפלו. בזכח ההפגנה האיומה הזאת של חרפת חולשתנו יקר לנו שבעתים כל גילוי של כוח וכבוד, של חרף נפש, כל זכיה במות של גבורה ונקם.

נעלה וקדושה מכל גילויי הגבורה העברית שזכינו להם בדורנו היא מלחמת הגיטאות. מלחמת הגיבורים האלמונים ההם, נערים ונערות בודדים וחלשים, מוסגרים למפרע בידי האויב, מתי מספר וחסרי נשק, קומץ קטן של דוידים מול מחנה עצום של גלייתים, ללא כל קשר עם העולם החיצון, ללא כל תקוה לתגבורת, ללא כל סיכוי לנצחון, אפילו לא להצלת עצמם, גם ללא בטחון שדבר גבורתם וקרבתם ייודע ברבים, שהמוקד שהם עולים עליו יאיר למרחוק; מלחמת יאוש וזוהר זו תשאר לדורות מקור גאון ועוז רוח, של החלטה נחרצת להחליץ מהגיטו, להרוס את הגיטו, להקים לעם העברי מצודה כזאת בארצו שלעולם לא יירא בה את ספנת מות-הקלון.

יקרים לנו כל האלפים והרבבות של בני עמנו שנפלו בקרב מתוך מיליון החיילים היהודים בכל צבאות הברית.

יקרים לנו במיוחד הקרפנות והחללים של תנועת ההתנדבות הארץ-ישראלית, התנועה אשר היא בלבד זכתה להציב לעם העברי יד כעם לוחם בצדן של כל אומות הברית; התנועה ששלחה זרועותיה מן הארץ חוצה, יצאה לגלויות בשליחות של נקם וגאולה, בישרה ברבים, בארצות שכנות ובארצות רחוקות, את דבר תקומת עמנו מחדש על אדמתו בתקופת בין המלחמות. נזכור את כל אלה משליחינו ושליחותינו הנאמנים שמתו קרבנות תאונה ומחלה עקב שירותם הפעיל ופתיל חייהם הצעירים ניתק ללא עת; את כל אלה שנפלו בהפצצות האויב במדבריות, את כל אלה שטופעו בלב ים ומצאו במצולות את קברם; את כל אלה אשר חרפו נפשם בגבורה בפעולות

קומנדו וקבריתם הנעלמים פוזרים בפינות רחוקות ונדחות, במזרח אפריקה, במדבר לוב, באיי הים האיגאי, בחוף האדריאטי. נזכור את כל אלה שמתו בשבי הרחוק והאכזרי; אלה שפשל כוחם תחת נטל הסבל, או פגע בהם כדור הנוגש. נזכור את אלה שנחלצו והתנדבו מחוץ לשורות הצבא לפעולות נועזות של הסתערות וקרב ונפלו שדודים בחוף ים ומדבר. נזכור את כל אלה שהרסו לחדור לפני ולפנים, לתוך גיאיות ההריגה, פרצו אל מעבר לחזית לשם הצלת אחיהם הנצורים, לשם עזרה לצבאות הברית מעורף האויב, ושם מצאם המות בידי צר. ואחרונים-אחרונים — חללי החטיבה היהודית הלוחמת שזכו לנפול בקרב גלוי, נטוש על פני חזית פתוחה, חמושים כהלכה, נושמים אויר של חירות ושיון, איתנים בהכרת הכוח והגאון של חיילים יהודים צמודים יחד, כשלבם הולם עם משק הדגל העברי המרפרף מעל לראשם.

כל הקרבנות האלה קשים כשאל למשפחותיהם ולכל הקרובים להם. אך לעם העברי פולו, ששיפל מיליונים במחנות הסגר, בקרונות מות, בבתי חנק, לאורך קירות ההריגה, בבתי כנסת שרופים, בבורות שהנופלים עצמם חפרו אותם, בשדות שלג, ביערות ובמרתפים אפלים — לעם העברי הנרמס, המושפל, קרבנות קרב אלה, דם זה שנשפך בגבורה הוא סם חיים, שיקוי של נחמה, סמל ומופת לאותה גבורה עברית צעירה אשר לה קרא המשורר בדבריו: אני לא אפשוט צואר זה — בקרב מות ולא בשמד! לא, לא! אני לי סייף יש ואגרופי עודו חם. בפגוע חית אדם בי — דם אתן תחת דם!

בכל הקרבנות האלה, באלפים וברבבות ממתנדבינו שנבדלו לחיים וישובו אלינו נכונים למעשי גבורה חדשים על שדה מלחמת התקומה של העם העברי — בכל אלה אנו רואים סמל ומופת, להיות אחרת, הוכחה לאפשרות של חיים אחרים. אך לא די לנו במופת ובסמל. אנו ממאנים להתנחם בהם. אנו רוצים הויה אחרת לעם העברי פולו. — — —

עם ישראל דורש את ארצו חזרה. הוא דורש אותה לא כדי לדחוק אלא כדי ליישב ולפתח. הוא דורש אותה לא כדי לשעבד אלא כדי לגאול ולהגאל. הוא דורש חופש עליה ובנין בארצו הוא, דורש קבוץ גלויות, פנוס פוזרים; הוא דורש שורש בקרקע מולדת; הוא דורש פח מגן משלו; הוא דורש חופש לשלוט על גורלו; הוא דורש סמכות לשכנות טובה, למשטר של יחסי כבוד ושלוש עם אחרים; הוא דורש שיון, עצמאות, מדינה.

אמנם הצורך כרע נפל, אמנם המשטר שקם עלינו לכלותנו מוגר, אמנם נחלנו נצחון. אבל הצורך לא היה מקור אסוננו והמשטר הנאצי לא היה סיבת שברנו. סיבת הסיבות היא הגלות. את האויב הזה עדיין לא ניצחנו. הצורך היה השבט האכזרי ביותר בידי גורלנו הגלותי. השבט נשפר, אבל יד הגורל עודנה נטויה, יד הגורל של עם חסר בית, חסר מגן, חסר פת, חסר עצמאות, חסר מדינה.

— — — קוינו ועודנו מקוים לפתרון צודק, בהסכמה הדדית ובאחריות משותפת של שלש המעצמות הגדולות. אנו מחפים, אנו מצפים עוד להסכם מקיף ויציב בין בריטניה אמריקה ורוסיה. וכשם שידענו להלחם לצדך, כן אנו מקוים שהבנין הגדול שנקים פה ישמש מבצר עוז נאמן של תרבות וקדמה ויצירה ופח ושלוש.

אבל זאת תהיה קלות ראש מצדנו, לשים כל מבטחנו בהכרעת הגורמים הבין-לאומיים. עלינו לראות נכוחה גם את הסכנה של הכרעה שלילית, בראש וראשונה סכנה של חוסר הכרעה, שגם זוהי הכרעה שלילית, כי פירושה להשאיר בתקפו את הספר הלבן ולנעול את העלית. הישנו היום בעולם קבוץ יהודי ולו גם אחד ויחיד, בטוח, איתן, מושרש, שלא יאלץ ביום מן הימים להפנות צעדיו לארץ אבותיו? מי חכם וראה את הנולד בשני בנובמבר 1917, כי בהצהרת בלפור דוקא יצטרכו להשתמש יהודי גרמניה השלויים והשאננים?

לא ניתן לנעול את שערי הארץ. בכל הדרכים נעלה, גזירות סלף ומעל נפר. יתקוממו שרידי הגיטאות. יפרצו את כל הגבולות — את גבולות היציאה, המעבר והכניסה. יציפו את הימים. נוכיח שוב את קשי-ערפנו. לא נשלים!

יהודים! אנו צפויים עוד לסכנה אחת, לסכנה של התקפה פיסית עלינו. אף זאת היא סכנה של ממש. איום-המדבר מפה גלים. אונם של שליטי-העולם ורמי-המעלה קלטה את צלילי-האיום. אין לדעת מה מסקנה יסיקו הם: אם לשים לאל את דבר-האיום ולהגביר את כוחנו, או להרתע ולהפקירנו. אבל אנחנו חייבים להסיק את מסקנתנו אנו. נשיב מלחמה שערה!

פנינו תמיד לשלום ולאחדות-עמים, אבל את צוארנו לא נפשוט. כאן לא גיטו, כאן אנו עם בן-חורין בארצו. אף בגיטו נלחמו אחינו מלחמת-יארש למען כבוד-המות — כאן נגן על חיינו, על חיי כבוד, ועל החזון.

אל כל בני הישוב: בעיר ובמושבה, בכפר ובספר, לכובשי השממה בגליל ובנגב, לבוני החומה ולמחזיקי השלח, לכולנו מופנה הציווי העתיק, הציווי מימי נחמיה:

«הַמְּלָאכָה הַרְבֵּה וְרַחֲבָה וְאַנְחָנוּ נִפְרָדִים עַל הַחֹמָה רְחוּקִים אִישׁ מֵאָחִיו, בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר שָׁמָּה תִקְבְּצוּ אֶלְיֵנוּ, אֱלֹהִים יִלָּחֶם עִמָּנוּ».

מדברי מ. סגה בכינוס הנצחון הישובי על הר-הצופים, א' סיון תש"ה

א ר י ה ו ג ו ל ו מ ב

שכול ויתמות ירדו על ראשנו ביום עברות זה; כי נתיתמנו מאח גדול, שיכלנו חבר יקר, כי אבד לנו מצביא דגול ונערץ.

הוא היה מצביא בלתי מוכתר: ולא בתוקף המינוי בתקבלו פקודותיו וצייתו להן. לא עקב המרות המוסכמה נכוננו ללכת אל אשר יוביל, ואף-על-פי-כן לא היתה מרות מוסמכת יותר, לא היתה ראשות בעלת תוקף גדולה מזו שלו — מרות שלה סרו ללא היסוס ופקפוק, סמכות שנתקבלה באהבה ובדבקות. מחנות אליהו הרואים בהתגוננות את הגילוי הנמרץ ביותר לעצמאות ישראל הנכספת; החשים בכוח היותם את הכוח העברי העצמאי העומד לרשות עמם, את המופת וההגשמה של תחית העם במולדת — ראו בו את המנהיג של תנועת התקוממות העם לשחרורו הלאומי. כי הוא נשא בקרבו בפשטות ואצילות את רוח המלחמה הזו. הוא הצביר בתוך כתלי חזהו הרחב את התקוה הגדולה הקדומה-החדשה, לגאולת ישראל בארצו. הוא שפע, קרן והאציל על כל סביביו ובכל היותו את רוח האדם העברי המתחדש, את הקוממיות העברית הסותרת את נחלת הגלות, את חרפת האדם, את בזיון האומה ומעלה במקומם את גאות האנוש וגאון הלאום.

הוא שפע ויקד ברצון תקיף להעפלה, לכיבוש, למלחמה על כל עניניו היקרים והיה מוקד אש-תמיד אשר הדליקה וצרפה אלפים ורבבות להתלכדות איתנה ומשתלהבת סביבו.

הוא היה מחוללה ומכוננה של תנועת ההגנה העברית בארץ. על פי תורתו ומשנתו להוותה זרוע-כוח נאמן למלחמת השחרור הלאומי, להוותה עצומה וחזקה, לקדשה ליעודה ולתעודתה, לחסנה בטוהר נשקה ובתום לוחמיה.

ועל כן עמד הטיפ, הוכיח ונלחם בכל כוח האיתנים אשר בו, לכלליותה ואחדותה. נלחם ועמד בראש ההסתערות מול כל מסלפי דמותה. נלחם בכל מתנכליה ומסכניה מבית ומחוץ וכמצביא מחונן עט לכל קטע חזית אשר בו נבעה פרץ, אשר היתה נקודת תורפה. ובתבונתו הרבה ובלהט רוח מלחמתו נלחם וניצח. שיכלנו את המצביא! תהי רוחו הגדולה צרורה אתנו לעד!

יד

נתיתמנו, נתיתמה ההגנה, נתיתם הצבא העברי. נסתיימה הפרשה הגדולה של האיש שעמד בראש אירגון הכוח העברי, אביר המהפכה העברית וההעפלה. במשך חצי יובל — מימי הגדוד העברי ועד היום עמד בראש ההגנה. הוא תיכן בימי המלחמה הזאת תכנית גדולה של גדודים ארצישראליים שיפעלו בפולין ובארצות אירופה אחרות בעורף האויב ויחושו לעזרת הגיטאות. הוא עצמו התכונן ללכת בראשם אבל לצערנו לא נתגשמה תכנית זו בגלל התנגדותם של המוסדות הצבאיים העליונים, שהתכנית לא נתקבלה אצלם. התכנית פורטה לקטנות ואלו, שזכו לצנוח בארצות האויב ולהראות דרך להצלה — בזכותו זכו. מ. סנה

ה ש ש ל ח ר ף נ פ ש ו

— — — היתה לו תשוקה למהפכנות מעשית, להשתתפות בעצם הפעולה. בבצוע, לא רק על ידי תיכון התכנית, אלא על ידי השתתפות בבצוע, שהוא יהיה במקום עצמו, באותו לילה, במקום שמגיעה הסירה, בנקודה הנתקפת, ברחוב הנתקף. החשבת התכנית ומינוי האנשים וההשתתפות אתם יחד בעצם הפעולה. אולי גם זה שאוב ממסורת ס"רית ברוסיה, שאנשים גדולים, מחוננים, אנשי חזון, אנשים גדולי נפש, היו מתמסרים בקדושה ובטהרה לבצוע של אקט רבולוציוני בכל שלביו ובכל פרטיו על ידי השתתפות בבצוע, על ידי שמוש מופת לאחרים, על ידי סיכון עצמם בענין הזה, — זה היה טבוע באליהו, והשאפה הזאת מצאה את פורקנה בהתמסרותו להגנה. אבל זה היה יסוד אחד, זה לא היה הכל. כשהוא הלך לגדוד, — אני חושב שהוא היה אולי המחולל של הגדוד, על כל פנים אחד המחוללים המרכזיים של הגדוד, — זה היה בשבילו ענין של תנועה, ענין של מדינאות ציונית באותם הימים, זה היה ענין של תשובה להצהרת בלפור, זה היה ענין של הצלת הכבוד מידי משחררי ארץ-ישראל הזרים, אבל היה זה גם רצון אישי של אליהו להיות בקרב, להלחם, לירות, לשכב בחפירות הגנה, להסתכן, לחרף את נפשו.

מ ש ה

ג ד ל - ה ס מ כ ו ת

את אליהו יודעים אל נכון רק אלה — והמה לא מעטים — אשר זכו להיות עמו במגע-פעולה, במגע-עצה, בעתות סכנה, בימי איך-מוצא, בשעת אסון לאומה, בימים שהיה צף ועולה באישיותו ובאחריותו. רק אלה שנאצלו מהשראתו, משפעת חכמתו מפשטותו הגדולה והמבורכת, אלה יודעים. אולם חייב כל העם לדעת: נסתלק המנהיג של תנועת ההגנה העברית. כבה זה ברק-החכמה שבעין, כבה לעד.

נסתם מקור שופע ריעות, מניע יזמה, גבורה. הלך האיש אשר נשמת חייו היתה: כוח ליהודים. הלך האיש שהאמין כי מתהומות חולשתנו בידינו לחצוב לנו כוח.

אליהו היה האיש גדל-הסמכות. את סמכותו הגדולה בחיי התנועה — במדיניות, בהגנה, בהעפלה, בחיי ראשית ומוריה של התנועה ובחיי הצברים רבים קנה לו בכוח אישיותו, הכובשת, בעצם היותו. — — — סמכותו הגדולה, התינונית, החננית, שהכל נוקקו לה, התגלמה לא בלבד בציבוריות, בהחלטות וב"מוסדות". הוא עצמו "מוסד" וכוח מיוחד לו: הכוח לעורר אנשים לגבורות, לחרף-נפש, לסכנות, הכוח להחליט החלטות בשעות חמורות — והכל צייתו להחלטות.

אלפי חברים, נכונים ללכת אל כל אשר ישלחם. לא קול נגיד, לא קול מצוה. קול כובש, קול קוסם היה לו, קול מאציל כוח.

נתינתו הרבים אשר טיפת, הצמיח והניע. רבים אשר עוד תמול היו "נערי אליהו" והיו כרוכים אחריו בצאתו ובבואו, בשכבו ובקומו, במטבחו ובמכוניתו המה היום הזה בעצתו בשליחויות רבות, גדולות, נועזות וכבודות-אחריות.

הוא היה איש ההעזה, איש של כיסופים גדולים. קסמו לו סכנות. התגעגע אל סכנות וחרוף-נפש. בכושר-ההעזה ראה תכונה ראשונית, תכונת-יסוד לתנועה, בה ראה את הערובה לנצחון התנועה ולעלייתה. את הציונות חי כחיות אדם בתנועת שחרור נאבקת. הוא נשם במלוא לבו הגדול את נשימותיה של תנועת-עם לוחם

לשחרורו. את גאולת ישראל ראה כחוק היחיד לחיינו ולפעולתנו. ולא היה דבר שהיה בו כדי לדכא את לבו מאשר הופעות של מורכב-לב וכניעה שבנפש. הגנה היתה לו בראש וראשונה לא מושג פוליטי אלא הופעה אנושית, מושג של הזדקפות האדם מישראל ועם ישראל.

נפגע הבטחון שבלב. כולנו עתה פחות בטוחים, נבוכים. נחלשנו. מי עוד כמוהו יכול להשיא עצה לחבר, למדריך, לחייל, לנוטר, למעפיל, לאיש הפעולה המדינית? שוב לא יתמלטו מביתו בשעות לילה מאוחרות גיצי יומה ופעילות.

והן עוד אתמול היה לבו מלא-תכניות ותקוות גדולות לחזוק כוחנו אל מול סכנות. עוד אתמול, תוך יום עמוס עד כלות הכוחות, עד שעה מאוחרת בלילה הקשיב, הדריך, החליט, תיכן והתריע כי לא עת מנוחה עתה ואותו עצמו המם המות על סף יום-עבודה גדוש ושפעת ענינים שנתיתמו.

הוא לא אהב תארים ואצטלאות. דמותו תחרת בזכרוננו ובלבנו בהלוכו הפשוט, הצנוע, בהופעתו הבלתי-אמצעית רבת-החן. הוא לא אהב את המונח "מנהיג". לנו היה יותר מזה. אולם לישוב כולו הוא היה המנהיג של תנועת ההגנה.

ישראל גלילי

הגנה - בטחון - כוח

— — — בשבילנו שר צבא ישראל היה אליהו, שר הצבא הבלתי נראה עדיין, אבל שישנו, שבכוחו של אליהו ובגבורתו נוצר. עליו, על הצבא העברי, על הכוח העברי, שקד אליהו כל שנות עבודתו בארץ. בראשונה בצורה של הגנה כלומר צורה פסיבית, התגוננות מפני מתנפל. עברו שנים והמושג הגנה נהפך למושג בטחון, שורה של פעולות, שיטה של פעולות ועבודות התבצרות מכוונת להגיע למטרת בטחון בארץ, בטחון בישוב, למנוע מראש אפשרות של התנפלות, להשריש בטחון בהכרת הישוב, למען יוכל להמשיך את חייו ואת עבודתו בשקט, במידה שיש שקט, ואם הוא הופרע — שיהיו מוכנים הכוחות לעמוד מול המתנפל. זה היה שלב שני של התפתחות העבודה; הבטחון בחיינו.

אח"כ הגענו אל התוכן המדיני של תמצית עבודתו של אליהו: כוח יהודי בארץ. וזה היה מובנה הפנימי של ההתנדבות לגדוד העברי במלחמה הקודמת. אמנם התמצית הזאת, התוכן הזה היה גלום בעבודתו מראשיתו — סוף מעשה במחשבה תחילה. אבל הוא לא היה מוכר ולא העיזו לדבר עליו, לא הרבו לדבר עליו. אולם בשנים האחרונות הגענו למושג זה של כוח יהודי בארץ. ואליהו הניח את היסוד לכוח הזה, כוח שיהא משמש עכשיו כערך מדיני בעבודתנו המדינית בארץ, יצירת כוח יהודי, שהוא תנאי לקיומנו המדיני העצמאי — לזה הקדיש אליהו את חייו, הקריב את כל כוחותיו קודש לעם, עלה עולה תמימה, נשרף מתוך מסירות נפש על קידוש שם ישראל. — — —

אילו היו לנו תוארי צבא, דרגות, שלבים, היה אליהו מוכתר בגבוהים שבתוארי הצבא המקובלים בעולם, אבל אליהו היה מצוין בפשטותו, אחת הדמויות היקרות, הנעלות ביותר בסגולותיו האישיות — בנאמנות חברית, בפשטות הליכותיו, בטוהר דמותו הצבורית. אליהו יצר את ההוי העממי הפשטני של איש הכוח, איש ההגנה בא"י, ללא גלויי התרברבות וללא שקשוק דרבנות, וכשאנחנו מתבוננים אל איש ההגנה בארץ — משהו מהזוהר שהיה שופע מאצילותו של אליהו אופף גם אותו. לפניו היה זה אחרת. בראשית "השומר" נשבו אנשים לגינוני מזרח,

לסגנון ערבי, דיבור ערבי, לבוש ערבי, יצרו טיפוס מיוחד של שומר. אולי היה בזה צורך השעה במובן ידוע. אבל אין ספק שהיתה הגזמה בחקוי לסגנון הקדם אצל איש הכוח של התקופה ההיא. ובזמננו יש מאנשי הכוח בארץ הנמצאים בספירת הרשות והממשל ונשבו לסגנון המערב, לסגנון האנגלי, לדיבור האנגלי, להוי האנגלי. אליהו במשך עשרות שנות עבודתו שמר על הסגנון היהודי הפשוט והטהור של איש ההגנה בארץ-ישראל.

ש. יבנאלי

ה ב ז ל ג ז י ר ו ת

המומים, מיותמים, בקומה שחה לקרקע עומדים אנשי המגן על קברו של אליהו. נגדע רוקם חזונה, נושא משאה, מורה דרכה של ההגנה. נפל מצביא הדגול של ההגנה העברית.

לעולם לא ידע מורא. כל מורא. היה בז לגזירות, לחוקים העשויים להצר, להגביל, להכשיל. הוא האמין תמיד כי ברצון לזהט ובמעשה נועז אפשר לגבור על הכל, על הכל. רוחו היתה זקופה כתמר בערבה. הוא לא ידע כניעה מהי. מתוך שבז לסכנות, לאסונות, למות, היתה נפשו בת-חורין. היה התגלמות של חרות בתוך כל עבדות שהיא.

עשרות בשנים עמל, ליקט בצנעה פירור פירור, גרגיל לגרגיר, לחישולו ולהאדרתו של הכוח העברי. אדם לאדם, מכשיר למכשיר, תא לתא. הוא היה חולם חלומות ולש במציאות. נושא נפשו לגדולות, עושה בגדולות, בלא בז לקטנות, למעשה הפעוט, האפור, הקשה.

הוא היה שש אלי סכנה. נקלע לכל פעולת-גבורה, לכל מקום העזה. היה משליך נפשו מנגד לילה ויום. חיו קלו בעיניו מסובין. ניתן לומר, איזו הפקרות היתה מלווה מעשיו, מעין הרפתקנות מביאה פרי, יוצרת ערכים, אוגרת כוח. כי הרוצה לזכות בדבר חייב לסכן דבר.

בכל מקום שם נוסף נדבך לבניינו, בכל מקום שם הוטל כוחנו להיאבקות, בכל מקום שם רחפו כליה וגאולה בערבוביה, בכל מקום שם הועמדו אנשים למול מות — לא נפקד מקומו של אליהו. היה מופיע ונעלם. יוצק בטחון בהילוכו המתון, במבטו השקט, בטפיחת ידו האבהית, באמירתו הפשוטה והאיתנה, כחצובה מסלע. בישוב של הספר הנתון לזעם התקפות, בנקודה העולה ונאחזת במרחב מופקר בעצם ימי הפורענות; בלילות העפלה מאומצים שעל החוף; ביחידות השדה התרות אחר הכנופיות לבערן; במחנות אימונים; במשק בו מגינים עברים על נשקם בפני שליחי הרשות — בכל מצוי היה. ומאחרי הקלעים, בחדרי חדרים, היה רוקם חזונות, מעצב ולש את כוחנו, שוקד על טפוחו, על עיצומו.

עושה היה לילות כימים וימים כימים. ניצבים לנגד עיני לילות אפלים ללא-ירח, ספוגי חרדה וצפיה לספינות קרבות. מתמהמות היו הספינות, מגששות, מופיעות וחומקות באופל ושבות ומופיעות. אנשים כצללים היו מהלכים לאורכו של החוף, נועצים עיניהם באפלה, שעה שגלים לוחכים כפות רגליהם ודאגה זוחלת בישותם. בפנה, מתחת לצוק תלוי על בלימה, מתכרבלים מלחים עברים ערומים למחצה, משל כאילו הוטלו על חוף זה אחר היטרף ספינתם. מרעידים היו מצינה, לוגמים לגימה כלשהי לחמם את הגוף ולעורר עצמם למעשה אשר יעשו. עתים היתה הצפיה מכלה והתוחלת מתעמעמת. איזו רוח נוסכת בטחון היתה צונפת את הכל בהיראות אליהו באפלה, בצעדי האיטיים, בחיוכו הנבון, במבטו החודר. אם אליהו כאן — הכל שפיר. לעולם, לילה ויום, היה בדרכים. מעמדה לעמדה, ממשמר למשמר. בימות

המאורעות, שעה שהנסיעה ביחידות אסורה ומסוכנת היתה ושיירות-שיירות מלוות משמר חזק היו מתנהלות לאטן, לאור היום בלבד, בדרכים ראשיות שבארץ — היה אליהן טס במכוניתו באפלה ובאור, בכבישי הארץ הסלולים ובדרכי עפר נידחות. תדיר היתה דרכו אצה לו. לעולם היתה מכוניתו כמתנהלת בדרך אשר תהומות כרויות לעבריה. אוהב היה להציץ מתוך אשנב מכוניתו לתוך תהום פעורה עת שהוא מטפס על סיפה במעלה ההר. שעה-שעה היה מקריב את החיים למען החיים. ומתוך שהיה נותן עצמו ללא שיור לא היסס לתבוע מן האחר, להעמיד את האחר במקום שם המות זוחל סביב והחיים נרקעים בו, בפקודתו הלכו חברים לנקודות נידחות, לפלוגת האש, לצבא, לפלוגות המות; בהוראתו ירדו חלוצים בספינות ושטו בדרכי ימים להתדפק בראשם על שערי ארץ נעולים ויצאו חברים לנדוד בארצות נכר, לשוטט בימים, כדי לארגן, להורות, לכוון בעצה; בשליחותו צנחו חברים בארצות כבושות לחבל באויב בערפו, להציל יהודים, לארגן הגנתם והתנגדותם, לפדות שבויי בני-ברית. היכן מעשה העזה וגבורה בתוך רקמת חיינו בארץ שם נעדרה ידו המכוונת, המדריכה, הנוסכת בטחון?

שכולים עומדים רבבות על קברו של אליהו. אנשי המגן אינם מתירים לעצמם דמעה על קברות חלליהם. הם הסכימו לכרות קברות ליקיריהם. כי אין דרך להם ללא קברות מעבריה. כל שעולמו חשך עליו עם מות אליהו, כל שלבו מפרפר בו, כל שיתמות נמזגה בו — יהדק את שיניו, יקפוץ אגרופו, וידום.

א ס י ר ע ב ר י

ע מ - ה ש ו מ ר י מ

הפגישה הראשונה, בקיץ 1916, בעמק, בתל-עדש — במשק השומרים. היו הימים מרים ושחורים — ראשי השומר גורשו לטיבש לתורכיה, ראשי המפלגה (פועלי-ציון) גורשו ורחקו עד לאמריקה, ופה — תקופת הרת סכנות איומות — השלטון עוין בנפש הישוב, משתולל, וכבר חרגה פעולת השומר מן המסגרת הרגילה ומקימה גרעיני הגנה בכל פנה, אך כחות מניין גקח, ואנו מעטים והארץ סגורה ומסוגרת, ומטכסים עצה ומחפשים תחבולות, בישיבות בלתי פוסקות עם ישראלים גלעדי ומנדלי פורטוגלי, ועם צבי ועם שמואליק — והחברים בעיני כשרידי אנשי הגבורה מני קדם, כאילו התרוממו וקמו מתוך "מתי המדבר". אך אנו כה מעטים, על האצבעות לספור... אך הנה צבי-עלה מתל-אביב, ירד לשם אחרי ישיבה מסוערת, והנה בשורה בפיו — בתל-אביב צמחו לנו כחות נוער חדש, נתרגנה קבוצת גימנזיסטים לעבודה ולשמירה ולהגנה, אליהו ודוב — עליהם מרבה צבי בהתעוררות לספר... ומקשיבים החברים לדבריו ופניהם הנקשים נראים עיפים ביותר, פניהם השזופים והמיוגעים מן השמש, מצנת הליל, מן העבודה ומן השמירה. —

מני אז נתקשרו הקשרים בין אנשי השומר ובין הקבוצה של דוב ואליהו. עז היה הרושם של אליהו על כולנו, הרגשה היתה — עמנו פה חבר בעל שיעור קומה, הרגשה — הנה בן הדור החדש אליו יחלנו, הנה משמרת הראשונה, המעורה באדמת המולדת, ורוח הלב. מה מאד התעודדנו. וסחתי לאחר לכתו של אליהו לחברים: הן דומה הוא אליהו לישראלים (גלעדי) שלנו. כמוהו מרבה להגות, כמוהו מעמיק ומקיף, כמוהו רואה במרכז הביצוע. — — —

מן הנגב עולה קול רעם התותחים, והלב מלא חרדה — מה יהיה על נקודות היישוב בעבור עליהן הגייסות הנסוגים, בפשוט הפרארים (*), — וקומץ "השומר"

יחד עם קבוצת אליהו מתאמצים לעמוד בפרץ, מתכנים תכנית — קבוצות הנשואים. אם השלטון יגרש ויעקור את התושבים מאדמתם — נישאר — ייהי מה, נישאר קבוצות, קבוצות של הגנה, בהסתר נישאר, בכל התנאים נישאר, נישאר ונתגונן. כאחד השומרים הותיקים הולך אליהו לנגב, יורד בעגלות הסוכרה, דואג לציוד ההגנה, חרד לבטחון. מאז החלו נדודיו של אליהו, מאז התמסר בלב ונפש לפעולה. קבוצת הנשואים — היה זה רעיונו המקורי של אליהו, של דוב ואליהו יחד. קשה היה להבחין מי מהם הראשון הגה את הרעיון, מי הראשון בטאהו. והרעיון עלה בד בבד עם רעיון "השומר" על גרעיני ההגנה — והשיתוף נהיה אורגני. דוב בינתיים התגייס לצבא התורכי, והקשרים בין אליהו והשומרים נהדקים ביותר. יחד מחרפים את נפשם, כמעט מדי לילה.

אליהו הולך דרומה, אליהו פונה צפונה, בכל מקום רוכש חברים חדשים. בכל מקום מארגן, מצייד. אליהו כה דרוך, מעוצבן שלא כרגיל. לת"א אנו נכנסים עם ערוב היום, כמעט שמתגנבים — פה ושם מסתתרים בבתים החברים מקבוצת הנשואים — במגע עמם אליהו נראה שליו, ואני הרגשתי היטב בדרך מה טרוד, סוער ומסוער הנהו.

— — הסכנה אורבת בדרכים, אורבת בכל צעד ועבר, אך אליהו יצעד בטוחות, משליך את נפשו מנגד, מושך את הנוער לפעולת ההגנה. להאחו באדמתנו ולא לזוז. — אליהו חי, תוסס, אך בראש וראשונה הוגה דעות, מתכן תכניות ומרכז ומרתק אליו את כל החברים.

*

עוד אנו שוקעים בלב ונפש בהכנות בקבוצת הנשואים, ויהודה מוצפת צבא בריטי. בליל הכיבוש של פתח-תקוה היינו עם אליהו בביתו של קרול בקצה המושבה. פגזים התעופפו בשמי פתח-תקוה, כדורים ניפצו שמשות — גם בבית קרול פגעו. מן החרקים שבתריסים ליוינו בעינינו גייסות התורכים הנסוגים: לא, הם לא השחיתו לא הרסו את המושבות בנסיגתם. שמחו המסובים, אך על הלב העיקה המחשבה — לא אנו, לא ידינו בכיבוש, בשחרור הארץ מעול שלטון העריץ. אליהו מדוכא. אין עוד צורך בקבוצת הנשואים, לגילוי מגמתנו לא הגענו — עוד ארוכה הדרך לגילויה של הקוממיות העברית. אך לי נדמה שבאותו הלילה, בו בלילה ולמחרתו צצה בראשונה בבירות המחשבה על ההתנדבות. אמנם עוד אשתקד באסיפת "השומר" בת"א נתקבלה חגיגית ההחלטה על האקטיביזם — פירושו הממשי — יצירת גדוד עברי. אליהו ידע סוד ההחלטה, התלהב ונאחו בה. אך באותו לילה בפ"ת ולמחרתו, למראה המושבה שלבשה רוח חג, יצאה בתופים לקראת הרוכבים האוסטראלים — התכווץ הלב והתמרד — קראתי זאת בפניו החזורים של אליהו. עלינו בכוחנו להשתתף בשחרור הגליל כי בנפשנו, בנפש הישוב הדבר. לא נגאל עם אלא על-ידי עצמו.

ה ר ו ח ה מ ה ל כ ת ב ש ו ר ה

כל אלה, אשר אין תמורה להם בחיינו ובמפעלנו, בני משפחה אחת הם, משפחת הכואבים הגדולים את כאב עמם, המרפדים בנפשם, בענוות מסירות, את דרך חרותו, המזעיקים במופת-חיהם את מחנה הקנאים הטהורים למלחמת התחיה. ולמשפחה קטנה זאת, אשר דברי ימי עמנו העשירים במאבקים ובגבורי הרוח והמעשה, עתידים לייחד לה את מקומה הראוי, היה אליהו גולומב — בן יקר. לכך זכה לא רק במסירות נפשו, באומץ לבו, בשיקול דעתו, בעומס אחריותו, ברוחו העשויה לבלי חת, ובעשותו את יומו ולילו קודש לבכת-העין שבעבודת העם;

לכך זכה גם במדותיו המוסריות שהדריכוהו לאורח חיים צנוע, לרעות תמה, ליושר לבב, לחיי נפש תוך סער המעשים.

אליהו היה כל שנותיו, מאז נטל על עצמו את העול, עמוס התפקידים העיקריים בענינים החיוניים והבוערים ביותר של חיינו בארץ ושל גורל עמנו. מילא חובתו לא רק בצלילות דעת וערות המחשבה ורעננות הנפש, אלא עשה דרכו בשיטה הקשה והנעלה של הגשמה אישית בכל דבר.

עם היותו איש המפקדה העליונה בכל שטחי פעולתו, היה ראשון תמיד בין פשוטי החיילים. כשם שבנעוריו, בהבשיל בלבבו ההכרה של תחית ישראל בעבודה, כיוון דרכם של הראשונים שהלכו מספסל המחזור הראשון של גימנסיה הרצליה אל דגניה א', אם הקבוצות בעמק הירדן, כך היה עד סוף ימיו לא רק מכוון אלא גם ראשון בכל מקום סכנה והעפלה. בימי מאורעות וסכנות דרכים כבימי חומה ומגדל! בזעם ובערפל כבחג ובעצרת — היה הוא הראשון, דוהר במכוניתו בכל שביל וללא דרך, בשרב ובשטפון ובלייל אופל, ללא ליאות, ללא מנוחה, ללא תנאי. תמיד עמוס דאגה, תמיד כבד-סוד, נחפז לתפקיד דוחק, ועם זאת — מתוך רע לגדול וקטן, לבו וביתו פתוחים לכל, כמכוניתו המקשרת אותו לכל פינות דאגתו, למן הצפון ועד הנגב; מכונת זו, אשר בה בילה חלק ניכר מימיו ולילותיו ובה פיזר את חסד ידידותו לכל הבא בתחמומו, רוחו ערה לחברתו ולילדיו, לטפול חברי באדם שבסביבתו, ליחס של כבוד לנוער שאתו בא במגע, ולספר שלא ניתק ממנו.

אין איש החי חיי-צבור בארץ-ישראל, אין שליח בחזית הציונית המדינית, אשר לא נזון במידה כלשהי מרוחו הנועזת של אליהו גולומב, מהסתערותו ושיקול דעתו, ממזיגת הגבורה והתבונה שבאפיו; אין מפעל של בנין והעזה שלא היה בין יוזמיו ומגשימיו; אין ישוב בארץ שלא ידע אותו פנים אל פנים בשעת צרה או שמחה; אין מחנה של נוער ער, מאזין, מתכונן, שלא ביקש מגע אתו.

על כן כה רבת-עם וכבדת-אבל ואצילת-כבוד עצמי היתה הלוייה בת הרבבות. מחנות הנוער בשורותיו המלוכדות, המסודרות, אשר צעדן הצבאי לא השכיח את המטרה ובגדם האחיד לא טשטש את דמות היחיד — היו אות הכבוד ההולם את אליהו בחולצת הגימנזיסט הפשוטה שלו ובהבעה האנושית והפקחית של עיניו הבהירות. המושג „אישיות מחנכת“ לבש דמות תמה, זקופה וצלולת-יגון בשורות הצועדים אחר הארון ברחובת תל-אביב. כאילו רוחו היתה זו המהלכת בשורה.

ברכה חבס

* *

*

מנבכי האומה עלתה הגבורה הישראלית, הראשונה במבשרי התמורה בישראל. על אדמת נכר הנצה ובארץ יהודה, ארץ מטעה הקדום, עמקו שרשיה והסתעפו בדיה. לריח המולדת מסתמק הדם החיור „וזרוענו אשר אמרתם פרקנוה“ הולכת ונאדרת שוב. הכוח העברי, מעט הכוח העברי הזה, אשר אל אלהים יודע ועד, כי טהור הוא, כי לא נועד להתגר עם מישוהו, להתקיף את מישוהו והוא נאגר אט-אט ושמור אתנו לשימוש מאין ברירה, מההכרח, הכח העברי הזה אשר ארץ יהודה נעגנה אליו שנות אלפיים — איך הוכה היום, איך נפגע, אל החומש! כי נפל שר ביהודה.

לא אותות כבוד על חזהו, לא חרב וחנית על ארנונו — ולו שם בגבורי ישראל. ובבוא היום ויסופר בדורות הבאים איך קם הפלא הזה, איך החל כח ישראל לשוב לקדמותו ויסופר על איש חייל, עושה מלאכה באמונה, עד תומו, שם עצמו עבד לקוממיות ישראל וחסנו, העלה עצמו על מזבח, כליל. הן ידובר ויסופר בפרקי תולדתנו החדשה על אליהו גולומב.

ז. דויד

רב־סרג'נ'ם אליהו הרשקוביץ

היה הוא עלם־חן. ההתבגרות, הנסיון, הפעולה הרצינית לא נטלו מעלומיו, כזה היה נשאר ומשתמר שנים רבות.

אל שירות ההגנה ואל הצבא הביא עמו את המית השדה ואת אורית התנ"ך. היה זה מראה מרנין ומעשיר לראותו עומד בפני שומעי־תורתו כשדבריו קולחים עסיסיים, עשירי ניבים תנ"כיים וצרורים מראות תנ"ך וחזיונות טבע. לא בלבד שהיה מצטט בזכרון מפתיע ובסמיות מפליאה לענין ובאסוציאציות עשירות. — — — אפשר שלא יפלא הדבר, כי דוקא בעקרון זו גדל וצמח עלם זה.

בשטף דברו היה מחדש ניבי לשון בצרופי צירופים, דבר מתוך דבר. לא היתה זו בלבד בקיאות לשונית. מילאה אותו הרוח של העברית הקדומה, זו שנשתמרו בה רישומי הנוף על צבעיו וגווניו ומשב־רוחו של עם זקוף וחרוץ העובד את אדמתו. פסוקי תנ"ך שהיו מתמלטים מפיו משומשים לצרכי יום יום, כשהיו יוצאים מפיו, לא היו נשמעים מעולם כפסוקי מליצה. היו נשמעים טבעיים, במקומם. שפעת לשון, מראות וחזיונות טבע היו ממלאים אותו, גזאים בקרבו וניכרים בדיבורו להעשיר את ה"יובש" של המדע הצבאי. תעופת הפרפר, רחש עשבים ומיני צמחים שאותם אהב כשלעצמם והתחקה אחרי צמיחתם וארחם היו לו לא בלבד להנאתו שלו אלא "שימשו" לו ל"תכלית", לצורך האמון, ללמד בני יהודה קשת, לחינוך הבחורים להתמצאות בשדה, ביום ובלילה.

הוא היה עלם ברוך־כשרונות. הוא משיג דברים בקלילות. היה משהו משתעשע בכשרונו. היה בו מתכונת האמן. אמן בתחישת הלשון והטבע. היה מפתיע ביצר הדעת, בתכונת ההתלהבות מכל גילוי־תורה חדש. הוא אץ ללכת שבי במשהו ילדותיות אחרי כל התגלות וחידוש בתורה הצבאית.

חבריו בחי"ל מרבים לספר על הפגרות שנתגלתה בו במסבות רציניות ועל אומץ לבו ועל קלילותו ברגעי סכנה, קלילות זו היא אשר אולי לא מנעה אותו מלכת, כאשר הלך, אל שדה המוקשים.

איש־מגן עברי, איש־צבא עברי. אולם ביסודו היה ונשאר תמיד — בכל מדים — איש כפר עברי, איש טבע, גוף ולשון. מהותו זו לא נפגמה ע"י האומנות הצבאית שהיה אחד מאמניה.

גאים ועצובים נישא את זכרו.

ע מ ו ס

גם אליהו בין חללי החי"ל.

מאות חניכיו בכל קצוי הארץ התאבלו על נפול חבר, מדריך ברוך־כשרונות שהרביץ תורה בנוער העברי שהתגיס להגנת הימי המאורעות. עם פרוץ המאורעות נטל חלק פעיל בהגנת מושבתו עקרון. מיד התבלטו בו אותן תכונות שהודות להן הוטלו עליו תפקידים אחראיים.

בשנת 1938 עלה אליהו לחנייתה עם ראשוני העולים. הוטל עליו אימון המושבעים, שנשלחו שמה ומיד קנה את לבם, כי היו לו כל התכונות הדרושות למדריך טוב: ידיעת המקצוע, הסברה פשוטה ובהירה, תבונה, יומת, אומץ וחוש הומור תוסס. חוש ההומור לא סר, ממנו אף ברגעים של התקפות קשות.

ידיעתו את המקצוע היתה רחבה מאוד. אליהו לא הסתפק בידיעה בתחומי ההדרכה בלבד. הוא סיגל לעצמו את השפה האנגלית, קרא הרבה העמיק את ידיעותיו. התעניין בכל השנויים והתמורות שחלו במדע הצבאי — והיה מרתק את חניכיו בהרצאותיו על נושאים אלה.

חבה מיוחדת נודעה ממנו לעולם החי והצומח. הוא הכיר כל צמח, כל פרח, כל צפור. מילדותו התעניין באלה. בעיקר הכיר צמחי בר. תוך כדי הליכה בשדה בזמן האימונים, היה מסביר ומלמד את חניכיו להכיר את הצמחים והצפרים של אותה סביבה. לא פעם היה מפסיק את שיעורו ומסביר את אחד הצמחים שנקרו לו. ביחוד ניצל את ההפסקות למטרה זו. דברים אלו השפיעו השפעה ניכרת על חניכיו, והם למדו לאהוב יותר את השדה וממילא את החיים בשדה.

אליהו אהב את התנ"ך.

בדרך אורגינלית היה מתאים פרקי תנ"ך מסוימים למאורעות שקרו או לנושאים שהדריך והיה קורא אותם במסיבות, ובעיקר בלילות שבת. הוא חיפש בתנ"ך ומצא עקרונות צבאיים והוכיח את בקיאותם של אבותינו בטקטיקה.

זכורני, בחנייתה, שיעור על גבי שולחן חול. לאחר השיעור אמר לנו אליהו, כי למעשה הומצאה השיטה שהתפתחה בצורת שולחן חול ע"י הנביא יחזקאל ואמנם, באותו יום, ערב שבת, לפני הארוחה קרא אליהו את פרק ד' מיחזקאל המתחיל: "ואתה בן אדם קח לך לבנה ונתתה אותה לפניך וחקות עליה עיר את ירושלים". הוכח, כי אי אפשר היה לאמן את המושבעים היהודים לפי סכימה צבאית שגורה. תנאי הארץ המיוחדים חייבו שיטה מיוחדת. צריך היה ליצור יש מאין, ורב היה חלקו של אליהו ביצירה זו.

היה מלא הברקות ורעיונות לחדושים ולתקונים. לא נסגר בתחום צר, וחיפש דרכים לשפורים מתמידים בשיטת ההדרכה. במידה רבה הושפע משיטותיו של וינגייט שפעל באותה תקופה בסביבת חנייתה.

אחרי חנייתה — היו חייו קודש לעניני הבטחון. הוא עבר ושהה במקומות שונים בארץ — עזר, הדריך וכיון.

תקופה רבת פעילות ופעולות בחייו של אליהו היתה בימי אל-עלמין, כשכל הישוב נזעק לעמוד הכן להגנת הארץ.

באותה תקופה ניהל ופיקח על אימונים שנעשו בקנה מידה רחב. הוא השקיע את ידיעותיו ומרצו להכנת מדריכים ומפקדים רבים למלוי תפקיד זה. משחלפה הסכנה הישירה לארץ-ישראל — התגיס אליהו לגדודים העבריים בצבא. בקורס להדרכה בצבא קיבל תעודה המציינת אותו כ"מדריך בחסד-עליון, בעל כשרונות יוצאים מגדר הרגיל". את יחידתו אימן בקפדנות והכשירה לקרב. הגדודים הפכו לחי"ל — ואליהו שש שניתן לו לקחת חלק בקרבות. הוא עצמו הצטיין בקרבות, אך אליו לא הגיעה ההודעה, כי זכה ב"מדליה הצבאית".

אליהו נפל בעצם דרכו. אבידה היא לחבריו בחי"ל ולחבריו בארץ שחיכו לשובו מחושל ורב נסיון וידיעה.

צ ב י

בודאי תתפלאי על הכותרת ותהיי דואגת: מה קרה? ובכן, לפתע נקראתי למפקד הגדוד ונאמר לי כי עלי לצאת וללמוד מקרוב את כל מה שאני עושה ומדריך. קבלתי מכונית ונהג ואני כעת יותר משבוע בדרך. לא אוכל לכתוב איזה זמן מעכשיו, ואל-דאגה. לא אוכל לספר לך עכשיו לא על הנוף, לא על הסביבה ולא על מה שאני עושה — אבל אני מאוד מרוצה — מאוד מרוצה ולומד המון. במקרה אני גר בחדר (בעיר אשר נכבשה לפני ימים מעטים בקו החזית) אשר בביתו הסתתרו עד עכשיו פליטים יהודים. שלשה יהודים — שתי נשים וגבר אחד. ההתודעות אליהם היתה מאוד מענינת ועליה אכתוב לך כאן. מעולם לא תארתי לי שאנו היהודים יכולים לתת סימנים אחד לשני כאשר יכולים לתת "הבונים החפשים" (המסונים). ההתחלה היתה כך: לאחר שמהמטה הודיע לי איזה בתים מיועדים לנו למגורה התחלתי לעבור מבית לבית ברחובה המוקצה לנו ולבסוף בקצה הרחוב מצאנו בית יפה, כמעט שלם ולא גיוזק בהרבה. דפקנו בדלת פעמים רבות וכאשר לא נענו — בעטתי ברגל מרוב כעס — הדלת נפתחה ולקראתנו הופיעה משפחה נפחדת, מאוד טיפוסית איטלקית, המכילה חצי תריסר גברים — וחצי תריסר נשים וכאותו מספר ילדים. ואני לגמרי מתבלבל מי כאן האב — מי כאן האם, ומי הם הבנים. בקיצור — משפחה טיפוסית איטלקית. כאשר אמרתי לך קודם, צורתי החיצונית לגמרי לא היתה מעודדת: מגפיים מכוסים בוך והמכנסים עוד יותר, ועל זה פרוה ענקית שהיתה פעם לבנה כשלג וכעת כולה בוך, כפפות עור עד המרפקים ואקדח נתלה ברישול על הירך (לא כאשר הייתי מצוחצח על יד הרכבת) — ממש "חולגין". הדיבורים היו קצרים. הקצענו לנו את החדר הריק כמעט כולו, עם התנור הבוהק ונתתי תוראה להוציא את כל הסמרטוטים כי אנחנו צריכים להשאר כאן. יצאנו להכניס את חפצינו — ולהסתדר. רעבים היינו ככלבים, רעבים ועייפים. הדלקנו את התנור הקטן לבשול אשר אתנו והתחלנו במלאכת הבישול והנה לריח האוכל התחילו כל המקרונים להצטבר ליד הדלת שהלכה ונפתחה יותר ויותר. וכמובן שאנחנו מדברים עברית (ואיך נדבר?) והנה אזרה עוז ברגע זה אשה אחת מבין קהל המקרונים הרעב והסקרני, ונגשה בבטחון ישר אלינו — וברגע זה ראיתי בה מעין ההוד והיופי שמופיעים בשעות גדולות בפנים טיפוסיים יהודיים. בודאי כך היו מתודעים אחד לשני היהודים השבויים ברומי העתיקה או נכון יותר המרנים. היא אחזה בידי ואמרה לי איטלקית: "אאסקוטו סניור מרשלה". ובצעקה: "שמע ישראל אדוני אלהינו אדוני אחד!" פרצה בבכי והתחילה לנשק את ידינו. (אותו נהג, בחור כארו, החויר כשלג ורעד כולו — הוא אומר כי כך הייתי גם אני). ואקרא גם אני בקול רם: "אדוני אלהינו אדוני אחד". ואחר כך בקול רם יותר: "שלום עליכם" והיא תחזירה "עליכם שלום". אחרית נגשו עוד אשה אחת ועוד גבר ואמרו כמוה. וראי פלא, בין רגע נעלם ממני מראה ה"חולגין" אשר היה לי לפני כן — או כמו שאנו קוראים לזה בלשון הצבאית מראה צבאי בוש, בקשתי מהם לשבת אתנו ובקול רם השמעתי להם שגם הגויים ישמעו, כי אנחנו מארץ-ישראל, כי אנחנו "עברים" (האיטלקים אינם משתמשי במלה "יהודי" רק "עברי") ואנו כאן חיל גדול ובאנו לעשות שתי מלאכות — אשר הן חוויות גדולות — האחת להלחם בהיטלר, והשניה — להשיב את כבוד ישראל הנגזל בכל מקום. שעה ארוכה דברתי כך אתם וספרתי להם על הארץ, על הישוב, על הקבוץ ועלינו. עשינו זאת לא כתעמולה, כאשר אנחנו מדברים לגויים, עשיתי זאת למען ישמעו שלשת הפליטים המסכנים האלה ולבם ירחב ויגדל ולמען ישישו. עשיתי זאת כי ראיתי את דמעות

החדות והעידוד בעיניהם ושוב אני אומר — ראיתי איך גם להם חוזר צלם האלהים — לאוהדים מוצלים אלה מבית ישראל. ועוד ספרתי למען ישמעו הגויים העומדים מסביב כי לא קטן ישראל כי יש לנו ארץ והיא טובה „ארץ זבת חלב ודבש“ (מולטי מנג'רה) ויש בארץ שלטון פנימי שלנו שאינו דומה ביותר לשלהם. ושומעים הגויים ומניעים בראשם ומקנאים. כן מקנאים בנו. זה היה רגע גדול — וכדאי היה. אשרי שזכיתי לכך.

ולבסוף, וה' היטיב את אחרית עמו מראשיתו. עשינו את כל האפשרי למען המשפחה הזאת ועוד ידנו נטויה. באמת נעים כעת לשבת אתם כאן בבית הזה. הגם שאין זמני מרשה לי הרבה — ובכל פעם אנו נזכרים בכניסה ההגונה שלי הנה. אגב באיטליה מצאו הרבה משפחות יהודים מחסה בדרך זו אצל איטלקים וכעת אנו ממלאים מה שנאמר במגילת אסתר „וגם חרבונה זכור לטוב“.

14.2.45

אנסה לתאר לך קצת את איטליה:

מעולם לא נפגשו — ארץ כה יפה עם שמים כה נהדרים — עם עם כה מספן, עני מושפל, נרמס ועלוב. הנגוד העצום בין שני הדברים הללו הוא מדהים. אתה רק יוצא את המחנה ונכנס לכפר או העיר ומיד השאלה — פיצד? למה? היתכן? ולמרות שהסיבה כה ברורה אין השאלות האלה חדלות מלנקר בראשך ואין אפשרות להשתחרר מן הסיוט האופף אותך. אני נזכר בלי משים בדברי אחד העם: „ארץ כי תחרב וישבו בניה ובנוה אבל עם כי יחרב?“ כן, עם כי יחרב — בודאי גרמו לכך 20 שנות המשטר המנוון והמטומטם של „המוסוליניזם“, והרעב שבא עמו עקב הקרבה הבלתי פוסקת למולך המלחמה. מלחמה ארוכה — פרשת חבש וספרד, ולבסוף המלחמה הגדולה. הרבה פעמים נגלה שביב התקוה לעם זה אבל תמיד היה זה בסוף מקסם שוא, חזון תעתועים, כשרב לחייל במדבר. על שובע חלמו על עושר, על מושבות, על חזרה לשלטון בלי מיצרים, שלטון רומי המפוארת כבימי ציזר ואוגוסטוס — וכיום אכזבה ויאוש נבטים מעיני כל האנשים למן קטן ועד גדול. אין לראות איש מחייך ברחוב, רק אם לשם בקשת נדבה ממך מעלים הם חיוך מעושה או כאשר אתה נותן סיגרה לאדם מבוגר המתביש לבקש זאת ממך. או ילד קטן עבור חתיכת בסקויט; או מעיני הכובסת בשעה שאתה משלם לה עבור עבודתה ואינך מבקש ממנה לשכב עמך (כי היה היתה מוכנה גם לשאלה זו — וגם לעשות זאת) ועוד מוסיף לה שתי חתיכות סבון כביסה גדולות ואומר לה תודה; כן, רק במסיבות אלה את יכולה לראות אותם מחייכים, יתר הזמן הם קודרים ועצובים ומדוכאים. ויותר מכך הם שונאים אותנו, הם שונאים את כל העולם. את הגרמנים על אשר שדדו אותם, על אשר הוריקו את בתיהם, על אשר אנסו את נשותיהם ובנותיהם; אינך יכולה לתאר לך את סיפור הזועה כיצד נהגו בהם הגרמנים (בהם, בבני בריתם, חבריהם לנשק מאתמול). אין איש ברחוב שאין סרט שחור על חזהו. ובכל חנות ספרים אתה יכול לקנות ניר ומעטפות במסגרת שחורה להודיע על המות. כך השאירו כאן הגרמנים. ואם בוא האנגלים המצב לא שונה באותו הקצב אשר קיוו וחשבו המסכנים האלה. עדיין אין אוכל והרעב שולט בכל. ההרגשה שתנאי שביחת הנשק הם מחפירים, אופפת את כולם יאוש איום. נוספת לשנאתם אלינו העובדה כי במחנה הצבא אוכלים לשובע — ויש הכל בלי מיצרים, אינה עלולה לשבח את היחסים. העובדה שכל איטליה היפה נשכרת עבור סבון ובסקויט אינה עשויה להוסיף על היחסים. הסניוריטות הנחמדות ביותר והיפות ביותר נמכרות עבור אוכל וסבון. עצוב. וכך אני יכול לספר לך על חבית בחצר הקמפ שלנו שלתוכה זורקים את שירי האוכל — ועל יד החבית עומדות

נשים וילדיהן על זרועותיהן ונוברות, ומסביב מספר נוסף של ילדים תפוחי רעב. ואלה נקראים עוד מאושרים כי הם אוכלים מה שהוא. אדם בגיל חמשים עם תוי פנים מאוד יפים ואצילים ניגש אלי מבויש ומבקש סיגרה... כן, כזו היא איטליה היפה כיום. איני יודע אם ישנו אדם אשר יוכל לאמר כיום מתי תרפא ארץ זו מהזועה הזאת. ועוד בפרקים ארוכים עלי לספר לך על קסינו שנחרבה כליל, על בנונטו החרבה. ראיתי את מראיה של טרנטו החרבה ועוד ועוד חרב והרוס. ואם תשאלי אותי איך היהודי שפי מגיב על כל זאת — אומר ישר: כל זה אינו גם החלק האלפי ממה שעובר ועבר על בני עמנו ואחינו. ובכן יטעמו גם הגויים קצת מן הנוזיד אשר בשלו הם ומנהיגיהם ואשר הלעיטו בו אותנו ואת כל העולם פולו. אולי ככל אשר יגדלו היסורים תקום אנושיות צרופה יותר וטובה יותר. ועוד אשר אומר לך: צריך לשלוח כל יהודי ויהודי מהארץ לראות מה זאת הפצצה, מה זה הרס ואבדון, ואז יבינו ממה ניצלנו בארץ-ישראל, ובעיני רוחי אני רואה כבר את חורבנה של גרמניה והריסותיה — — —

יש הבדל אחד בינינו ובין הגרמנים אשר עזבו את איטליה אתמול. הם הרסו והחריבו הכל, עשו את כל הרע, ולבם אינו נוקפם וחושיהם מטומטמים מלהרגיש — אבל לבנו ער ונוקפנו וחושינו לא פהו. ורק ההכרה היא האומרת: יש לתת להם לשתות את כוס התרעלה עד הסוף — הם צריכים להבין זאת משרם, היא מונעת אותנו מלהגיש להם עזרה, מלחלוק עמהם את פרוסת הלחם האחרונה. אבל קשה ללכת במשך 24 שעות ולהלחם בקריאה „האדם הוא אדם“ ואיני מגנה את חלשי האופי שבנו שנשברו לגמרי וכבר הם מגישים יד לשלום ואחוה. משונה הדבר, דוקא הקטן החלש, איש הרחוב היום-יומי הוא שכרע נפל כאן בפני הזועה ונוצח. דוקא אלה מאתנו הושיטו יד ראשונים. כן — כך קיבלה אותנו אירופה, אותה אירופה אשר בה נולדו דה וינצ'י, פגניני, ורדי, גלילי וגריבלדי. משונה...

20.2.45

— — — אחטא לאמת אם לא אספר או אעלים את התאור על איש האדמה. הגם שאדמתו מצמיחה לחם בקושי ובצימצום, הרי הנו הטפוס של איש האדמה שאנו עדיין איננו מכירים אותו — או נכון יותר שאנו כה זקוקים לו ומתפללים אליו בארצנו. רק זרחה השמש וכל המשפחה יצאה לעבוד אל השדה. האב והאם עם שני שורים, ואחריהם החזירה עם שני גוריה. התמונה מרהיבה, השורים חורגים, החזירים נוברים בזבל, אחריהם בנות האכר (שני הבנים אחד שבוי בקניה והשני בגרמניה) מתקנים את התלמים וכל המשפחה יושבת לסעוד את ארוחת הצהרים הדלה ונושא השיחה: השדה, האלהים והמדינה.

בשדה השני אתה רואה: הבעל עובד כחוטב עצים ביער, אמו, אשתו והבנות בשדה כאן עובדות קשה עם האח שנשאר, מהבוקר עד הערב. וראי איזו חלקת אדמה הספיקו להפוך ואני שואל אותם: למה אינכם הולכים כבר הביתה? והם מראים לי: זה עבור היום, וכאן עבור מחר, וכאן מחרתיים. ויש לגמור.

ומנגד בכרם עומד האב ובידו המזמרה, אשתו מחזיקה בסולם לבל יפול, והבת והבן על סולם שני קושרים את הגפן אחר הזמירה. ותמונה זו את יכולה לראות בכל איטליה, מטרנטו בדרום וגמור בפלורנץ או רונה בצפון. כל איטליה האכרית חורשת כך — וכך זומרת ועודרת. עם עובד ואנשי עמל ובזיעת אפם מביאים את לחמם. הטרגדיה מתחילה כאשר הבנים מתחילים מתחתנים ונולדים ילדים והאדמה אינה מספיקה שוב לפרנס את כולם. ואז מתחילה נדידה והגירה, רעב ודאגה ומריבות משפחה.

יפה הוא החג בכפר או השבת. ראשית — ההליכה לכנסיה, ואודה על האמת: תמיד היתה הכנסיה יפה בעיני יותר מאשר בית-הכנסת שלנו (לבל אחטא בשפתי)

אני מתכוון לבנין הכנסיה ולא לדת. הכל יוצאים בערך בשעה אחת-עשרה לתפילה הנערכת. ליד העוגב יושב מנגן ישיש. הכומר דורש את דרשתו על ענינים שונים, לרוב מוסר וצניעות, נגד רדיפת הבצע והזנות, ואח"כ שירה ותפילה בציבור. והם שרים כל כך יפה, הכל שרים. ואחר-כך נפטרים הביתה. לערך בשעה שתיים-שלו אפשר לראות את מרבית צעירי הכפר מתאספים בככר הראשית, מי שהוא מביא אתו מגדולינה, גיטרה או אקורדיון ומנגן. רוקדים ורוקדים, אחר כך שמים פעמיהם אל בית היין ושותים ושותים ולרוב נפטרים הביתה שיכורים או שיכורים למחצה.

מזג האויר הולך ומשתנה. קיונו שכבר הולך וקרב האביב, אבל לפתע: רוח עברה את איטליה, סופת-קור מן הצפון, עם שמים בהירים. זה היום השני והשד יודע מתי תגמר. ואחר-כך מבטיחים לנו האיטלקים שוב פעם שלג ושוב כפור. טפו, טפו! — כבר נמאס! כפי שקראנו בעתונים גדול הרעש סביב ביקורו של הבריגדיר שלנו והקצינים. רעש מחיאות הכפים של המשתמטים גם כן גדול. והתוצאות, כרגיל — שוב פעם גיוס מהמשקים... עד מתי? דומני שלו טעמנו בארץ יותר מן הנזיד הזה ששמו מלחמה על בשרנו היה נראה אחרת. הגולה כפי הנראה לא דובבה למשתמטים מספיק, ואסונה לא נגע בהם מספיק.

אי"שם באיטליה. 18.4.45

כעת יצאנו לחופש-מעט ולמנוחה אחרי מאמץ כה ארוך — אולי ארוך יותר מדי — ומלקקים את הפצעים, אוספים כוח ומרץ לקרב החדש שבודאי לא יאחר לבוא. שמנו מתפרסם מפעם לפעם יותר בין שכנינו הלוחמים אתנו — הפולנים, האנגלים, האיטלקים וכו'. אבל, דומני, שעתוני הארץ מפריזים בסיפוריהם. מי שהוא נפצע קל או קיבל שריטה קטנה ואחרי זמן קצר מתחזק במידה מספקת כדי לקום ולהמשיך כשהוא בריא ושלם, אבל כמה דאגה וטרדה גורמת הודעה זו למשפחה! כן, היו לנו אבידות ואולי גם לא קטנות — אבל מי חשב פעם שאפשר בלי זאת? היתכן שכל העולם שותת דם ומקריב את מיטב בניו על זירת-המלחמה — ועמנו שותת דם... ואנחנו אנשי הבריגדה נגמור את המלחמה בלי כל קרבן?

המצב בארץ דומה בעצבנותו לשעת המאורעות עם ההיסטריקה הקשורה בהם. מוטב היה שדבר זה יפסק — זו הרגשת כל החיילים. ומשאלתם: אל תפרסמו בעתונים שמות ההרוגים — זה מרפה את ידי החיילים. תנו לכל אחד לשאת את כאבו בגאווה לבדו. לנו יהיה כך קל יותר. כך חושבים מרבית חיילינו. אתמול קברנו את מתינו. אחרי זה לא דיבר עוד איש על הדבר ולא גירו יותר את הפצעים. כנראה, אנו כאן מתחילים להיות עם בריא.

הילמד זאת גם העורף ההיסטרי והרוגש? זה רצוננו כי ילמד.

אי"שם באיטליה. 24.4.45 *

יום שמש היום ואני יושב בחוץ וכותב, וכל כמה שכותבים יותר, כן מתגעגעים יותר, ועצובים יותר.

כנראה שימי המנוחה שלנו הולכים ונגמרים וצריך שוב „להרים" את הרגלים ולרוץ הלאה אחרי ה„ג'רי" (הגרמנים) הבורח. כל החכמה תהיה כנראה לרוץ היטב ולא לאבד זמן ולא לאבד את המגע אתו. אם נצליח — ימים יגידו...

אתמול ביקרתי בעיר שנכבשה רק לפני כמה ימים. נסעתי במיוחד למשפחה אחת — אותה משפחה יהודית אשר הושטנו לה עזרה כאשר הייתי בפעם הראשונה בחזית. הם שמחו מאוד לבראי. לאחר שנסעתי מהם, שלחתי את הנהג שלנו עם

(* נכתב ביום מותו.)

האוטו להביא להם בגדים ומצרכים מאתנו שהם כל-כך זקוקים להם. הם כה עניים ומחוסרי כל!

הימים שאני יושב כאן נותנים את האפשרות להביט קצת מסביב. אין גשם. והכל כה צמא למים. ממש פחד לחשוב על הבצורת האיומה הנשקפת כאן לכולם. יושבים ימים מספר ומתחילים לשכוח את החזית במקצת. מתחילים להביט על הנוף והסביבה. והחקלאי שבך מתעורר ואתה מתחיל דואג לכל עץ ולכל דובדבן, לכל אגס ותפוח וחושב על האספסת ושאר השדות. משונה, לא כן? ... אתמול ושלשום בקרנו — המיגר' שלי ואני — את המקום שלחמנו שם בפעם האחרונה לפני צאתנו לחופש הזה ולמנוחה. חזרנו משם שבורים ורצוצים. איזה ביצורים, איזה שדות-מוקשים ואיזה עמדות וקני-יריה! כנראה, שהיה לנו הרבה מזל, ובעיקר לפלוגתנו...

עברנו מעמדה לעמדה, מביצור לביצור. כל הזמן הלכנו בפה פעור מרוב השתוממות. היה זה בשבילי אחד הימים הכי-מענינים, אשר נתן לי תאור מלא וסיפור מלא על האויב ודרכי מלחמתו. טוב שהכל הולך ונגמר ואנו לפני הסוף...

בשביל להסביר לך את הדבר היטב, אומר לך שאנשי הצבא הגרמני קוראים למקום הזה: "פינת קסלרינג". אלפי אנשים בסביבה עבדו כאן לילות על לילות ובכמה מקומות גם ימים רצופים בשביל לבצר ולחזק את מערכת-ההרים והגבעות הללו, כמו כן לזרוע מוקשים בלי סוף. ונוסף לכל: למרבית השיחים היו מצורפים מכוונות-תופת עם מטעני-נפץ אדירים לפיצוץ ברגע האחרון. זו היתה אולי הדוגמה הקלסית ביותר כיצד צריך לבנות קו-הגנה ואיך לערוך אותו בשעה שהטבע והנוף עוד עוזרים ומוסיפים את כל התנאים הטובים.

לבסוף נכנסנו למקום שהיה לפנינו מנזר גדול — וכעת הוא עוזב והרוס. אבל חצר-המנזר עמדה בכל יופיה, כי יד האדם הרע לא היתה בה — במקרה. הנה בריכת-מים עם דגים-זהב, ומסביב ערוגות גדולות עם צבעונים נהדרים. כל ערוגה וצבעה: צהובים, אדומים, סגולים, ורודים ומסולסלים (אבל אין אפשרות לתאר צבעונים בכתב). לאורך הגדר פרחו איריסים ענקיים והפיצו את ריחם המשפר. הכל היה משגע ביופיו. ולרגע אפשר היה לשכוח את המלחמה. ולא די בכל היופי הזה: הנה גם מדרגות סמיות, המוליכות אל היער הסמוך בשבילים טמירים. ביער זה היו מטיילים כנראה הנזירים ומתווכחים על כל בעיותיהם.

בלי משים אמרתי למפקד שלי ששום איש, דומני, אינו יכול לדבר ביער זה ובגן זה על נושא אחר מאשר על אהבה. הבטנו אחד בשני וחייכנו. הבינו זה את זה היטב היטב...

יצאנו ממנזר זה מצוחרחים. באנגלית זה נקרא: Home Sick ... ושוב עברנו ביצורים ושדות מוקשים — ואני חוזר ואומר: היה לנו הרבה מזל, מזל גדול לבריגדה ובעיקר לגדודנו אשר עבר את כל השטח הזה עם מינימום של אבידות. כאן מקום חשוב לאימונים. את זוכרת בודאי את מה שאמרתי לך לא פעם: מי שפוחד מהמות יותר — המות משיג אותו מהר יותר. מדוע זה כך? איני יודע... היה לי חניך אחד יוסקה ליברמן (חבר שלי); תמיד היה ירא את המות ואומר: "לא אחזור מפעולה זו". בפעם האחרונה, בזמן שהתקפנו, פגע בו כדור בראשו ומת במקום. גם אליהו וקסלר טען תמיד שלא יחזור מהפעולה. בפעם האחרונה הלכנו יחד, אני קדימה והוא צעד בצעד אחרי. צלפים ירו עלי שלוש יריות ולא פגעו — למזלי — אותו רגע, לפני שהגענו למטרה, צעקתי אליו: אל תעבור בשביל הזה, או עשה זאת בקפיצה! הוא לא שם לב. כדור פגע בראשו והוא מת על המקום. אני מתאר לעצמי את משפחתו האומללה.

מסרי שלום לכולם. עוד מעט ואתפנה ואכתוב לכולם הרבה.

נִרְטָה יִמָּר

מלאו 30 שנה למערכת-גליפולי, בה השתתף "גדוד ציון לנהגי הפרדות" - גדוד עברי ראשון מני דורות. ב"ורטהיימר" - תיאור י. ט. דמות מתנדב עברי וגבורתו הצנועה.

אנחנו לא רצינו להיות בין מזבילי-המשא ולא רצינו ללכת אל כל אשר ישלחנו. הודענו בהחלט: רצוננו להיות בקרב, בשורת-הלוחמים, ורק בשדה-המלחמה שבארץ-ישראל. הילחם נלחם בעד ארץ-ישראל ועל אדמתה. אנו נכבוש צעד-צעד בארצנו אשר גלינו ממנה בחזקת-היד, אנו נשחרר את מולדתנו, את חברינו אשר נשארו בתנאי-קיום נוראים לשמור על ה"שוב". רעיון זה היה קרוב ומובן לכולנו, לכל אלה שגורשו מן הארץ וטולטלו אל תוך להט חומה של אלכסנדריה. רק זאת היתה משאלתנו, ואחרת לא שאלנו. ודברים מפורשים אלה הודענו גם לגנרל, אשר נשלח אלינו לאלכסנדריה מטעם המפקד העליון מכסואל מקהיר, לבוא אתנו בדברים: — במלחמה ובמולדת. בלי כל ויתור!

אבל הגנרל היה גם דיפלומאט, ובאספה הגדולה והמכרעת, שהיתה באויר המחניק של אותו צריף, אמר בסוף דבריו כדברים האלה בקירוב: — העם האנגלי מדבר מתוך גרוני עתה אל העם העברי לידידות; ידידות זו תמשך בודאי גם בימים הבאים, בפלשתינה העברית. היש עם לבבכם ללחוץ את היד המושטה לכם או לדחותה?

והגנרל קם ואחריו כמה כל הפמליא שלו. אז קפצנו כולנו ממקומנו בבהלה: — מה לענות?

העם האנגלי — העם העברי — ידידות — ידידות בין שני כוחות שקולים: והעיקר — הקשר והידידות יהיו גם להבא בפלשתינה העברית. — — — נוצחנו וענינו שהננו מסכימים לכל, בלי כל תנאים.

עם ערב נתפזרו צעירי ארץ-ישראל חבורות-חבורות ברחובות-אלכסנדריה והשמיעו קולם בשירי ארץ-ישראל, ארחו לחברה ולאחזה עם החיילים האנגלים ושרו אתם יחד את השיר שהיה שגור אז על שפתי האנגלים: "טיפארי", ומקץ ימים אחדים צץ מחנה חדש בסביבת אלכסנדריה ומתוכו נשמע במרחבי-האוויר קול-פקודה, הניתן בעוז ובדיוק בלשון העברית. ניתנה הודעה להיות מוכנים לדרך בעוד שלושה-ארבעה שבועות. ההכנות נעשו במהירות קדחתנית. עם כל יום נוספו בשורותינו חברים חדשים רבים, שהיו ברובם איתנים, אמיצים ומהירים במעשה ובדיבור, צעירי הפועלים מארץ-ישראל וה"שומרים".

וכאשר בא עם הבאים ורטהיימר הצעיר בלוית אביו, בחור מרושל וצנום זה, מיד הקיפוהו חבריו ולגלגו על פיאותיו הארוכות, על תלבשתו ועל מבנה גיוו החלוש. ואולם האב לא הסב לבו למלעיגים ושאל:

— היכן המקום שבו נרשמים לגיון?

הביאו אותם אל אהלי, והאב פנה אלי בוז הלשון:

— אדוני, בני זה רוצה ללכת למלחמה בעד ארץ-ישראל. קהורנא. היינו ממקבלי-החלוקה בירושלים, ואנשים כמוך סוברים בודאי, כי רק החלוקה מגת חלקנו ורק היא יקרה לנו, אבל הדבר אינו כן. בני ילך בשם ה' למלחמה וישפוך את דמו, אם יהיה צורך בכך, ובוה יוכיח לכם, כי ארץ-ישראל יקרה לנו, לא פחות מאשר לכם.

ובהפרדו חיבק את בנו והלך ולא נשא עין אל אשר מסביב.

הבן נשאר עמו, ומיד התאמץ בכל כוחו להיראות כחייל טוב.

ואולם הימים הראשונים לעבודה היו קשים לו. הרשלנות והחולשה היו בעוכריו. חולשתו

של ורטהיימר רבתה עוד, כי לא אבה להתגאל בפת-בג הממשלה, ובלגיון שלנו היינו אנוסים לאכול מאכל-טרפה, לאחר שלא עלו בידנו נסיונותינו לסדר מטבח כשר ושוחט משלנו. ואולם, כעבור שלושת ימים על ורטהיימר במחנה, נשתנה הדבר. מפקד-הלגיון, הקולונל האנגלי, העיר, כמו דרך אגב, את ורטהיימר, כי מחייל טוב נדרש מראה-פנים טוב וסרת-הפיאות מיותר לו. ההערה הקלה הזאת עשתה רושם חזק על ורטהיימר, ולערב בא לפני גלוח למשעי, גוון השערות באין שריד לפיאותיו, והתאמץ להיראות כחייל אמיץ ועז:

— מעתה אהיה חייל כדבעי, אדוני הקפטן! — אמר אלי.

ומאותו ערב בא שינוי אמתי בנפשו. הוא התחיל להתגאל בטרפה, חדל לנסות הצדה מחבריו, ובשעות-המנוחה בערב ישב יחד עמם ונלוה בשיר. הוא נעשה בכלל יותר גלוי-לב, יותר תקיף ומהיר.

לימים בא מועד-היציאה לדרך. כולנו ירדנו כבר אל האגיות. ההודעה אמרה: מחר נפליג. בנמל הרחב נאספו באחרונה החיילים בני-הלגיון. מי שהוא הפיץ את השמועה, כי באה פקודה לשלחנו אל חזית ארץ-ישראל. רצינו בדבר ועל כן האמנו בו כולנו. ועד שעה מאוחרת בערב בקעו באויר שירי שמחה ותוגה משירי ארץ-ישראל, אשר פרצו מחזנו המוצק, רקדנו ריקודי ארץ-ישראל ונאומי עוז ולהבות נשמעו. גם הבחורות הנחמדות, אשר באו ללוות את בני-הלגיון, היו נראות כה ערות ועליות, כאילו היו מוכנות גם הן לצאת מיד לקראת מות בעד המולדת. רק ורטהיימר לא היה בין החוגגים.

בשובי לפני עלות השחר אל תאי מצאתי את ורטהיימר עומד לא רחוק מן הפתח, והוא סר.

— מה אתה עושה פה? — שאלתי — מדוע אינך שם, בין כולם?

— מחשבותי ישאוני אל החזית. אני הוגה באש... ואני מפחד...

— מפחד הנך?!... עתה אחרת את המועד... ואולם פחדך מוקדם הוא...

הוא הרגיש שלא הבינותיו יפה ועוני מיד:

— לא, לא, אדוני. לא מפני הסכנה אני ירא. לא מפני המות... אבל ירא אני שמא לא

אעמוד בנסיון, שמא ירך לבי שם... ואז אמיט חרפה על הלגיון, על היהודים... ואנו — הלא למולדת יוצאים למלחמה...

אני יעצתיו לשכב לישוב ולעזוב את המחשבה על אפשרות של מורך-לב ורתת.

מקץ ימים אחדים נמצא לגיונו בחזית הגאליפולית. זה אחר זה אבדו ממנו חברים, בין מתים בין פצועים וחולים. חילופי-יריות היו תכופים. על יד אנשי-חיל אמיצי-לב ניגלו גם חברים רפי-לב. הנהגתו של ורטהיימר היתה מוזרה מעט. קשה היה להבינו, החזק הוא ברוחו אם רפה. אם הוטל עליו, על פי התור, למלא תפקיד מסוכן, היה עושה זאת בלי שאוץ-עליונים, כאשר נהגו המתמרים בגבורה וגם לא הגה-נכאים. הלך תמיד בדממה, שקוע ומרוכז במחשבה. גדמה היה, כי הוא עצמו לא בירר עוד לעצמו: אם לפחד ואם לחדול. נראה שכך היה באמת.

רק בסוף נתברר הדבר. היה יום-יוני מהיפים ביותר. הארץ היתה עטופה ירקרק-דשאים. השמש ליטפה את האדמה בקרניה החמימות, ובני האדם ערכו קרב קשה מאד בשדות גאליפולי. נדמה לנו, כי לחפירות-ההגנה הקדמיות אשר בקו-האש יש צורך להמציא להם מהר צרכי-מלחמה. זוג פרדות טעונות נשק עמדו מוכנות לנו, אבל לא היה מי שינהגן על מות. דרוש היה למצוא בן-חיל, אשר יחרף נפשו לנהוג את הפרדות על פני הכיכר הגלויה שהובילה אל חפירות-ההגנה. הכיכר היתה גלויה לעין-האויב, והוא המטיר עליה אש איומה כל אותו הזמן. המעבר על פני הכיכר היה כהליכה ודאית כמעט לקראת המות.

— בני-חיל! קרא שר הגדוד לחיילים — נחוץ מאוד להמציא צרכי-מלחמה אל הקו,

מי ישים נפשו בכפו לנהוג את הפרדות?

אנגלים, הודים ויהודים עמדו והיססו. השמש החביבה שילחה לכל אחד מברכת הודה וקסם הימים הבאים, ומהכיכר המכוסה גויות-אדם ונבלות בהמה נדף ריח-המות.

ולא נמצא מי אשר ישים נפשו בכף.
שר הגדוד העיף עין חודרת על פני החיילים וחזר על דבריו בעוז:
— את צרכי המלחמה מוכרחים להמציא. אם לא — ואבדו האנשים בחפירותיהם. יצא
נא אלי האמץ אשר בקרבכם!

ובעוד כל העומדים ממשיכים להסס מבלי דעת מה להחליט, יצא ורטהיימר מבין השורות.
הוא יצא כנכלם. דומה היה, כי הוא בוש להסב אליו עיני־רבים, אבל הוא קרב אל שר־הגדוד ואמר:
— הנני, שלחני!

וכאשר נראה ורטהיימר עם פרדותיו על הכיכר הוסיף האויב לירות בתועפות־אש. הפגזים
נפלו תכופות והתפוצצו ברעם וברעש אדיר. רסיסי הפצצות, האבנים, עפר־האדמה — כל אלה
התאבכו בעשן ביללת־רעש באויר, הצריחו ונדמו. עשן שחור וכבד עלה בעמודיו על פני האדמה,
הלך וגמזג ונתפזר לאטו וירד לריאות האדם והרעילן. הפרדות הזקיפו גו ולא אבו ללכת, אבל
היד השקטה והבטוחה של ורטהיימר אחזה בהן ומשכתן קדימה. הוא הלך במנוחת־נפש, כאילו
לא קרה דבר מסביב, ולא הסב לבו כלל לפגזים הנופלים סביבו. משני עברי הכיכר הביטו אליו
החיילים מתוך עצירת הנשימה, בדובבם בלחש: בן־חיל, בן־חיל!

עוד צעדים אחדים וורטהיימר ימצא מסתור בחפירות ויגיע אל מטרתו, אבל — הנה
פתאום התגודד, התאמץ וצעד עוד צעד אחד — ויצנח.

ידים חביבות הושטו לו מתוך החפירות, אחזו בו והכניסוהו פנימה, ואת הפרדות וכלי
הנשק משכו אחריהן. הכל הגיע למועד, אבל ורטהיימר הרגיש עצמו ברע. לערב לא היתה עוד
תקוה לחייו, והוא בכל זאת שמר על רוחו השקטה.

ובהפרדו ממני, לפני הפליגו באנית־החולים, אמר לי בקולו הרך, כמתחטא לפני:
— אדוני, עתה לא אדע עוד פחד.

ולא יסף. אין זאת, כי היה קשה עליו הדיבור. עבר שבוע, ומאלכסנדריה הודיעונו, כי
ורטהיימר מת.

וכעבור עוד שבוע נתקבל מכתב מאת אביו המבקש לשלוח לו חזרה את התפילין של
בנו המנוח. במכתב לא היה זכר להתאוננות, להשתפכות הנפש בצער.
איש החלוקה הירושלמי הראה באומץ־לב את אהבתו לארץ־ישראל.

הַמִּלְחָמָה הַזֹּאת צְרִיכָה לְהִיטֵת הָאַחֲרוֹנָה שָׁבָה חַיֵּי הָעָם הַיְּהוּדִי
יִהְיוּ תְלוּיִים לֹא מִנְגֵד, שָׁבָה יוֹבֵל לְטִבַּח בְּאֵין מִכְלִים. הִיא צְרִיכָה
לְהִיטֵת הַמִּלְחָמָה הָאַחֲרוֹנָה שָׁבָה הָעָם הַיְּהוּדִי יוֹפִיעַ בְּטָעוֹן רַחֲמִים,
וְאִם יִקְרָנוּ חֶסֶד מִיּוֹחַד — גַּם יִזְכֶּה לְרַחֲמִים: הָאַחֲרוֹנָה שָׁבָה אֲנִיּוֹת
פְּלִיטִים יְהוּדִים תִּטְבַּעֲנָה לְעֵינֵי הָעוֹלָם כּוֹלֵו, בְּהִיטֵת הָעוֹלָם כָּלֵו,
וְאַרְצוֹ שֶׁל הָעָם הַיְּהוּדִי בְּרֹאשׁ וְרֵאשׁוֹנָה, סְגוּרִים בְּפָנֶיהֶם.
הָעָם הַיְּהוּדִי מוֹכֵרָח לְקוֹם כָּאִישׁ אֶחָד כְּדֵי לְגוֹלֵל מַעֲלָיו אֶת
חֶרֶפַת הַפֶּחַד וְהַחֲוִלָּה.

מ. ש. ר. ת. ו. ק. — בכינוס הנצחון

מעמדו האיסטרטגי של המזרח-התיכון

(גיאוגרפיה, כוח-אוויר ונפט במלחמת-העולם השנייה)

הפרק הניתן בזה, פרי עטו של הסופר ההיסטוריופוליטי הנודע פיליפ גדליה, לקוח מספרו „המזרח התיכון 1940-42 — לחקר עצמת האוויר“, שפורסם ע"י מיניסטריון האוויר הבריטי כסיכום מערכת-האוויר במזרח. פ. גדליה, שהיה מן הדמויות הבולטות בחיי הרוח והחברה באנגליה ובמידת-מה גם של העדה היהודית בה, נתמנה לצורך מחקרו זה לדרגת סקוודרוך לידר והוטס (סיסתו הראשונה בחייו) לצפון אפריקה ולמזרח-התיכון, בהם עבר אח"כ 20.000 מילין במסעות אוויר לשם הכרת המערכה.

מיום שדרכה רגלו של הצבא הבריטי במצרים וסודן, היה למושפל ראשון כי את עמק הנילוס יש להחזיק בכל תוקף. כי עמק זה חיפה על הקפנדריא להודו דרך סואץ, ובה בשעה עבר על פניו הפרוזדור הארוך של קו התחבורה החוצה את אפריקה מ"כף התקוה ועד קהיר". במלחמת 1914 החזיקו בו החזק היטב נגד כל המתנפלים לו (אכן, הללו כמעט שלא היו אלא חיל תורכי אובדי-עשתונות, שהגיע מחלל המדבר בפיק ברכיים עד שהשקיף על התעלה), הרי עמק זה שימש בסיס לפעולות הבריטיות נגד הדרדנלים וארץ-ישראל; ובפתח ההיאבקות הנוכחית ברור היה, שאם שוב תצא בריטניה למלחמה, לא יגרע כלום מחשיבותה של מצרים. אדרבא, ערכה גדל. כי עתה שמרה על משהו עוד חיוני יותר מאותה דרך להודו. המלחמה תלויה בתנועה; ובעת האחרונה היתה התנועה תלויה כמעט בנפט לבדו. בלעדיו אין אווירון שיוכל להמריא, אין רכבת-תחבורה, או שריון כלשהו, שיוכל לנוע אפילו יאָרד אחד, אין כלי-שיט המונע בכוח הנפט שיוכל להפליג מן הנמל. חוסר נפט יכול לשתק את חיל האוויר של אומה ואת צבאה ולרתק למקומו חלק רב מציה; וכיון שבמלחמה אין זוכים על ידי אווירונים שעל הקרקע, או על ידי טנקים העומדים על עמדם, לפיכך נהפכה עתה בעית הגישה לנפט לשאלה צבאית ראשונה בחומרתה, והיא נתיצבה בפני בריטניה בגילוי פשוט וחריף. חמש שישיות מן התפוקה העולמית הופקו מעבר לאוקינוס האטלנטי, מקום שהתובלה הימית היתה מועדת להפרעות רציניות בימי מלחמה; וכחצי היתרה בא מרוסיה ומרומניה, שהיה רושם, כי לא תהא כל אפשרות לגשת אליהן. כך קם והיה ההכרח שתהא לה לבריטניה היכולת למשוך נפט מפרס ומעיראק, וכדי שיושג הדבר צריך היה לשמור על החבלים האלה מכל איום.

האלכסון הארוך של הפרת והחידקל, ממוסול ועד למפרץ הפרסי, היה עכשיו חיוני לקיסרות המתקיימת בכוח האוויר כשם שתעלת סואץ היתה לפניו חיונית לקיסרות הקודמת שנתקיימה בכוח הים; וכשם שציה-המלחמה נשען בשעתו על מלטה, שהיתה לו בית-אחיזה ממש, כך קנה לו חיל-האוויר-המלכותי אחיזה של קבע במזרח-התיכון, כשמפקדה לו במצרים ומיתקנים בעיראק. אך הגנת עיראק בפני אויב אירופי לא יכלה להתחיל באסיה, כיון שספק הוא אם היה בכוחו של הפולש להגיע עד מגמה מרוחקת זו בוינוק אחד ויחיד. ואם באמת היתה כונה להגן עליה, הרי שהיה הכרח להחזיק תחזק היטב בחבלי הארץ החוצצים, הלא הן ארץ-ישראל וסוריה. ואלו השליטה על מצרים היתה תנאי ראשון לפעולות של מלחמה מוצלחת בלבנט ובארצות הסמוכות לו. הנסיון הוכיח, כי בידיים בריטיות היתה ארץ זו בסיס רב-תועלת אך אילו עברה השליטה לידי האויב, כי עתה נחשף מקור אספקת הנפט

של בריטניה והופקר להתקפה צפויה. כי בגדד היתה רחוקה מקהיר רק שמונה מאות מיל, מצרים היתה „אחת מאותן מטרות הפינים“ כהגדרת מאהאן, שבהן יכול הפולש „להתמהמה... עד שיאחז אחיזה בטוחה כדי יכולת להוסיף ולהתקדם“ ואחר-כך לעבור מן הנילוס אל הפרת. המהלומה, שהיתה באה מתוך כך, יכלה להיות מהלומת-מות לבריטניה. וכי לא בונפרטה הוא שהודיע „לארמית-מצרים“ שלו, כי היא היתה „אחת מצבאות האגף של הארמית-דה-אנגליה“ — רק משום שהביאם עד חצי הדרך להודו? אך מצרים של ימינו קרובה עוד יותר לחלק מגוף הקיסרות החיוני שבעתים. לפי שמצרים קרובה עוד יותר — פחות ממחצית הדרך כולה — אל הנפט. עובדה זו שיותר לעמק הנילוס חשיבות מחודשת באיסטרטגיה הבריטית; ולו באה מלחמה לים התיכון, היתה הגנת מצרים הבעיה החיונית ביותר. בענין הכרוך בצי המלחמה ניתן הפתרון ע"י שייטת שאלפסנדריה היתה בסיסה; ובענין היבשה כמעט שלא היתה מצרים אלא אי ארוך בים של חול. במעלה הנהר היו „מטחי רובה“, — כהגדרתו של קיפלינג — חופפים על התחום הנרחב ביותר של השטח המעובד אשר משני עברי היאור, ואלו בחלקו התחתון היתה התחום צר והספיקו לחופף עליו מטחי קשת בלבד. במורד הנהר, מקום שהארץ המשוונה מתפרסת והולכת בכיוון לים, משתרע שטח מוריק עד אין סוף של צמחיה עשירה ואפילו גבנון כשיעור רגל אינו מתנשא מעל פני שדותיו — ויש בו מגון העצבון של המישורים רחבי הידיים, ושום דבר אינו מפסיקו, פרט לכמה תמרים, גמל, או עיירות שחומות דחיות. משני צדיו השתרע המדבר, יבש ודוחה ומפיל אימה, שטח רצוף אחד עד לקוי הספר הסמוכים לו. ארץ-ישראל היתה בידיים בריטיות, ועל-פן אפשר היה להניח בלא זקיף את שממות סיני האפורות. אך במערב, שלוש מאות מיל מאלכסנדריה, השתרעו צמחים זה לזה הגבולות הארוכים של מצרים ולוב. אמנם, כבר פסק מילנר⁽¹⁾, ש„מרחביו העצומים של מדבר לוב מונעים אפשרות של פלישה בממדים ניכרים מן הכיוון ההוא, אלא אם כן תהא תמיכה מן הים“ („אנגליה במצרים“ 1892). אך דבר זה נאמר לפני כחמישים שנה, כשפטריולי החזיקו מעט תורפים עלופי-נפש, והתובלה במלחמה במדבר היתה תלויה במרצם של הגמלים בלבד. ואלו עתה קנה לו שביתה מן העבר ההוא של המדבר המערבי שכן פעל יזמה עזה יותר, והיתה אפשרות שבעזרת תובלת-מנוע יגיעו האיטלקים לידי מהירות כאלה, ולאותם מחוזות-חפצם, אשר שיירות וגמלים לא יכלו להגיע עדיהן. כי הנפט, שעשה את מצרים חיונית שבעתים לבריטניה הגדולה, הוא שהפכה גם למועדת לפגיעה שבעתים.

ולאו דוקא משום שנוף הארץ היה בו כדי למשוך את הלב, שהרי המדבר נמשך בצד הים למן מדרס הרגל המאופק האחרון בלוב ועד הפאר המזריקה של הדלתה אשר לנילוס. מפרשת משולי הרמה⁽²⁾ החרבים, הטובעים בלבך רושם מזור מעין רושמו של השימון של המערב-הרחוק באמריקה ועברת בדרך החוף היורדת במורד התלול של מדרונות הצוקים השחומים אשר למעבר חלפיה; וחוצה את המרחבים האבלים של אחו זהבהב-אפרפר, הצופה פניו של הלובן המלוח אשר לגבעות החול החופיות ליד בוק-בוק ופני הים הפתול מהן והלאה, — והגעת לקראת כמה בנינים שחומים שצורתם צורת קופיה ושמש סיד-פראני. הלאה מכאן, כבהצי הדרך לאלכסנדריה, שוכן מפרץ מוקף יבשה, הנראה בתוך הירק כעין אבן-הירקן, עם גלים מתנפצים אל השרטון אשר בפתחו מתחת לבתים הקטנים, ועם רקע מסולע של סביבת מרסה-מטרות. עתים עלתה הדרך ורוח הים גלשה על פני

(1) מגדולי המדינאים והמשפיעים של בריטניה במצרים, נציגה במשך שנים ומחולל תמורות רבות במבנה המדינה המצרית. — המ ע ר.
(2) הרמה המדברית, על מדרונותיה התלולים לעבר הים, של קירינאיקה המזרחית.

השטח האבל של רמה עלומת שם, וכשהיו המרחבים השחומים מתגלים ומתעלמים חליפות, נראה צד של פסים המתמשכים לעבר אלפסגדריה מנקודה אחת של האין-סוף, שברזל המסילה תוחמו, אל נקודה שניה, ושבה עמד בנין מרובע של תחנה בעל שני קימרונים, וחדר קטן מאד למכירת כרטיסים היה תקוע במדבר כאותה ספינה בודדת שתחתיתה תקועה בקרקע הים, עם סאמפור על גבי תורן, ועשרים יארד של רציף נסוך תרדמה באור שמשו של 1940, ושמו אל-עלמיין.

אכן, היה המדבר המערבי שדה מערכה זעום פנים. אך היה זה המקום שבו מוכרחים היינו להגן על מצרים, אילו תקפה האיטלקים מלוב. כי במצרים, שהיתה בשעתה חיונית לאיסטרטגיה הקיסרותית מחמת הצורך להגן על תעלת סואץ, יש להחזיק עתה כמבצר הסוכך על אספקת הנפט של בריטניה. כי כאן היה שורש ערפה המחודש בדור זה של מנועיה הפעירה הפנימית. שוב לא היתה התעלה חיונית כל-כך, כיון שהמחסום האיטלקי הארוך³) יכול היה לחסום את התחבורה הימית בים-התיכון. עם זאת לא היתה נעדרת חשיבות. כי אעפ"י שלא יכלה בריטניה להשתמש בה שימוש רב לתועלת עצמה, מכל מקום היה הכרח למנוע שימוש זה מאויב, כדי שלא יוכל להזרים דרכה מילואים לים-סוף ולאפריקה המזרחית האיטלקית. תגבורות כאלה, אילו נצטרפו לכוחות שכבר נצטברו בחפש ובאריטריה, עלולים היו לאיים על קניה; והיה זה דבר מכביד עד מאוד על הצי-המלכותי שגם בלעדי זאת היה טרוד טירדה יתירה במקומות אחרים, אילו נדרש להיפנות ולעמוד בפני כוחות צי אויבים גדלים והולכים שהגיתו למרחבי האוקיינוס ההודי.

היה ברור, איפוא, מכל הבחינות, כי יש לקיים בידינו את השליטה על עמק הנילוס, אעפ"י שהגנתו כרוכה היתה בפעיות קשות. יתכן שבים לא היתה הבעיה חמורה ביותר, מאחר שהצי האיטלקי, אעפ"י שהיה מרובה בכמות, מכל מקום היה רושם, כי בבוא הזמן אפשר יהיה להכריעה, ואלו חיל האויר שלהם היה גם גדול וגם בעל סיכויים רבים וחילותיהם נוסו לפני זמן מה במלחמה אכזרית בחפש. הגיאוגרפיה המדינית הציבה אותם משני צדי הבריטים שעל הנילוס, מאחר שיכלו לנוע על פני היבשה מלוב למצרים ומאריטריה לסודן. הכוחות הבריטיים היו דלילים; ובעית הגשת תגבורות להם לא היתה פשוטה כלל. עם הפסקתה השלמה כמעט של התחבורה הימית בים-התיכון, לא היה נותר לאניות גושאות-הצבא מבריטניה אלא מעבר-הים הארוך מסביב לפף-התקוה; וגם אז היה בואם לגמלי מצרים מסתכן סכנה חמורה, — אילו ניצלו האיטלקים את ההזדמנות שניתנה להם וניתקו את מצרים ע"י סגירת ים-סוף. אמנם, יתכן, כי אניות הברית היו עוברות בבטחון יחסי את הפרוזדור שבין עדן לסומאלי הבריטית⁴). אך האבול של מיצר פאב-אל-מנדב היה רחב, בסך-הכל, 20 מיל, ואעפ"י שהצרפתים שבגיפוט⁵) והבריטים שבאי פריס עמדו על פיו הצר של האבול הזה עמידה של זקיפים, — מכל מקום היו מטוסים איטלקים באריטריה במרחק כמה מלים בלבד, ובשאר חמש מאות המיל עברה נתיבת-הים במעלה ים-סוף בתחום הטוח של שדות התעופה שבאפריקה-המזרחית האיטלקית.

אכן, האיום למצרים היה ברור לעין כל. אילו השתמשו באוירונים האיטלקיים בדרך תכליתית, יכלו הם לחסום את "תעלת סיציליה"⁶) ואת ים-סוף בפני הספנות הבריטית. דרכים אחרות להנעת חילות, ציוד והספקה למצרים לא היו בנמצא; ואי אפשר היה להחזיק במצרים בלא תגבורות. אילו השתמשה איטליה בכוח האויר

(3) איטליה היבשתית — סיציליה — לוב האיטלקי — ושטחיהם שביניהם שבתחום הפגיעה הארטילרית והאוירית.

(4) הפונה — למפרץ עדן — ראה המפה ב"מערכות", חוב' כ"ו—כ"ז, בפתח החוברת. — המער.

(5) בסומלי הצרפתית. (6) מעבריהם שבין סיציליה לאפריקה (תוניס).

שלה שימוש מושפל, כי עתה יכלה לחתוך מראש את הבעיה הצבאית כולה ע"י בידודו של עמק הנילוס; ואילו השתמשו האיטלקים שימוש מלא בהזדמנויות שהיו להם, כי עתה אי אפשר היה למנוע תוצאה זו אלא אם כן היו באות תגבורות של חיל אוויר לבריטים שעל הנילוס. אבל איך יכלו אלה להגיע? כל זמן שצרפת השתתפה במלחמה, אפשר היה להטיס אוירונים מעל שטחי ארץ צרפתית⁽⁷⁾ ואפשר היה להגיע אפילו למלטה. "חשיבותה של צרפת לעורקי האוויר האימפריאליים מתבהרת במבט ראשון. אפילו נייטרליותה של צרפת יכלה לשלול מאתנו ע"י נייטרליותה זו חוליה חיונית בתחבורה האווירית שלנו"⁽⁸⁾. אך גם משהגיעו למלטה או, לקצה תוניס, עוד הפסיקו ביניהם ובין מצרים חצי הים-התיכון ולוב לכל רוחבה.

לענין הדרך להבאת תגבורת אווירית מצרימה יחדו תשומת-לב לאחר שניפרו אותותיו של שימוש היחסים האנגלו-איטלקיים כמה שנים קודם לכן; כבר אז נזדקקו לאפשרות הטסתן של התגבורות לרוחבה של אפריקה. אך שפות הים של חוף-הזהב היו רחוקים מעמק הנילוס, לפחות 2000 מיל. מטוסים, שפורקו מאניות בטקוראדי, יכלו, כפי ששיערו אז, לטוס לאורך החוף ללגוס⁽⁹⁾, ומשם לפנות לארץ פנימה ולטוס אל היבשת, מעל הדקלים שלאורך שפת-הים ואגמי המים הבהירים כעין הפלדה, מעל לאמירי העצים הירוקים של ניגריה, ששם כל ירידה מאונס היא "קץ". מעבר לשטחי החול של הנהר ניגרי, יעברו מאפריקה הירוקה לאפריקה השחומה. מזרחה מקאנו⁽¹⁰⁾ — שכל בתיה מצטופפים מאחורי חומותיה השחומות פנין האדמה, — פונה הפיוץ לעמק הנילוס — מסע ששת חדשים לשירת-גמלים, שלושה שבועות למכוניות וטיסת-בוקר לאוירון מהיר. — מעל מרחביה המאובקים של אפריקה מבורנו וצ'אב למשטחיו השחומים של "דרפור"; ובסוף מסעם — חרטום, השוכנת במקום פגישתם של הנהרות הזורמים מצרימה, והיא מותקנת למשא, מלופדת ומסודרת. אכן, ירידות מאונס בשטח הבינים השומם עלולות היו לעלות ביוקר רב מדי. יריטת דרך צפונה — ואלף מיל נוספים במורד הזרם, היו מביאים אותם לתעודתם, במקום שיכלו, אילו הגיעו, לשוב ולהמריא לקרב. זה היה קו התנועה שלאורכו עלולים היו מטוסים בריטיים לעבור בדרכם למלחמה. אך קו זה היה עדיין בלתי מפותח כל צרכו, אעפ"י ש"קו-האוויר הקיסרותיים" קיימו שירותי-אוויר קבועים עם סדרים קרקעיים שהיה בהם כדי לספק צרכיהם לאורך עורק זה במשך ארבע השנים שלפני כן. "יש" קיים זה הוכיח את ערכו לשימוש צבאי לאלתר. אבל שדות-החניה והשירותים היו עדיין בראשיתם; עוד היה הכרח לחקור חקירה מלאה את סגולותיו הבלתי נזחות של מזג האוויר המקומי מעל לביצות-החוף, היערות טפוחי-המטר והמדבריות, ונדרשו מסלולי-המראה חדשים, דירות ושאר סידורים. שביל-החלוצים הארוך החוצה את אפריקה נפלס ונסמן.

אלה היו התנאים, שבהם הוכרחו הבריטים להחזיק במצרים. כי הזוית הדרומית-מזרחית הגדולה של הים התיכון — חיוניותה לאיסטרטגית הברית היתה ברורה. כוחות צרפתיים רופזו בסוריה; אניות מלחמה בריטיות עגנו בחיפה, למרגלותיו של הר הפרמל; וחלק מצי הברית עגן באלכסנדריה והבטיח את השליטה בלבנט. הלוח היה רחב-ידיים — עוד מעט והחל המשחק. תורפיה היתה מחוץ למשחק; יון, האיים היוניים וסלעי המקפצה יוצאת הדופן של פרתים — נייטרליים. וכששמי 1940 מביטים למטה וצופים את פני הצללית הארופה של הים התיכון, הבתים הלבנים, המים הפחולים, השטחים השחומים של המדבר והאנשים המחכים ליד התותחים השותקים, אותה שעה היתה המלחמה ממשמשת ובאה לאטה.

(7) צפון-אפריקה בתוך זה. — המער.

(8) מושבת-חוף (ובירתה) באזור עשוי בנגונות, סמוך סמוך לניגריה. — המער.

(10) בצפון-ניגריה. — המער.

עטידו של צבא-בריטניה והקיסרות

(לבעיות ארגונו ואמונו של הצבא הבריטי)

ההצעות הכלולות במאמר זה ענין מיוחד נודע להן לגבי א"י והארצות הגובלות בה. —

מאמר זה הוא בבחינת הערות-שוליים למאמר מקיף יותר של „ארגון הצבא הבריטי לאחר המלחמה“, שנתפרסם ב„ג'ורנל מכון השירותים המלכותי המאוחד“ מחודש פברואר 1944. המאמר הקודם הציע:

א. כי מוטב שחידוש ארגונו של הצבא יעשה על בסיס דיביזיוני ולא על בסיס בטליוני, כשהדיביזיה היא החטיבה-של-קבע ויש לה בטליונים, חילות-סיוע וחטיבות-שירות משלה, המושכים את כוח-האדם שלהם מחלק ארץ אחד⁽¹⁾.

ב. להפריד את „כוח-הקרב הקיסרותי“, כלומר את הצבא ממש, מעם „גייסות-המצב“, הדרושים ל„השטר קיסרותי“.

ג. לקיים כוח-קרב כזה, שאולי רק שליש ממנו יהא כולו צבא-סדיר⁽²⁾ ושני שלישיו אנשי „מיליציה“⁽³⁾, ולהם קצינים וסגל-קבע של אנשי צבא סדירים. מטרתנו בזה היא לבחון כיצד ישפיע „הבדק“ המוצע הזה על אפשרות המצאתם של אזורי-אימונים הולמים.

כל עיקרה של התכנית הנ"ל הוא, שהאימונים יעשו על בסיס דיביזיוני ושיהיו שטחי-אימונים מספיקים לקיום תרגילים ותימרונים של כל חיילות בתנאים הקרובים למציאותה של המלחמה ממש, ואגב שימוש בתחמושת „חיה“. רבות מתחנות-הצבא שהשתמשו בהם לפני, גם בבריטניה וגם מחוצה לה, אינן מתאימות למגמה זו. בבריטניה היו רגילים לקבוע את מקומות-התחנה של הבטליונים בהתאם לקסרקטינים הקיימים, בלא להתחשב הרבה אם חלקות-הנוף שבסביבתם יפות לאימונים. אין ספק שהמצב היה כך במידה רבה מחמת הקושי להשיג הקצבות לבנין קסרקטינים חדשים באזורים יותר יפים לאימונים. בחו"ל היו התחנות, על כל פנים המיועדות לחיל-הרגלים, — נבחרות לפי צרכיו של ההשטר הקיסרותי. ומשום כך מרובות היו התחנות החד-בטליוניות, או אפילו התחנות ה„מפוצלות“ שלא הכילו אלא פלוגה אחת או שתיים. לגייסות שבתחנות כאלה לא היתה כל הזדמנות

(1) לפנים היתה בבריטניה יחידת-הקבע הגדולה ביותר — הבטליון (בחיל-הרגלים; וחטיבות מעין אלו בשאר החיילות); ולו מחוץ-חיל מסויים — ובמחוז הזה משרד ה„רגימנט“ ויחידת קלט-הטירונים שלו, ושני הבטליונים של הרגימנט, אחד החונה בבריטניה ואחד הנמצא (לסירוגין) מעבר לים. הדיביזיות (שבבריטניה, בהודו ובמקום אחר) היו קולטות ופולטות את הבטליונים הללו, במידה שהועברו, לפי התור, ממקום למקום, ללא כל קשר-קבע ביניהם לבין המסגרת הדיביזיונית. — המער.

(2) כלומר (כאן) — אנשי-צבא-קבע, לפי משלוח-ידם הקבוע. — המער.

(3) „מיליציה“ — כאן לא במובן המסורתי והמקובל, אלא כמונח שבחוק מ-1939 אשר הטיל „חובת-אימון“ כללית של 6 חדשים, על צעירים בני 21—20, ובתקופת גיוס-אימונים זו נקראו בשמו המסורתי-הבריטי של חיל-אזרחים מחוזי מהמאות שעברו — „אנשי-המיליציה“. בענין זה, ראה — „הצבא הבריטי לאחר הרפורמות של אביב 1939“, מאת אל. גלילי, בקובץ „בימי מערכות“, עמ' 31 ועמ' 41. — המער.

של תירגול בשיתוף-פעולה עם סוגי-חיל אחרים, או של השתתפות בתימונים של מבני-צבא שלמים.

להבא לא יסתפקו בתחנות כאלה. צבא-תמיד, המאורגן על בסיס דביזיוני, זקוק למרחק שיתאים לאימונים בקנה-מידה דיביזיוני, שאם לא כן לא יוכל לקיים את היעילות הנדרשת במלחמה בת זמנו. גם מבני-הצבא הרורביים זקוקים לכך. את הללו יש לקיים כשהם מאורגנים, מוכנים להתפשט מהרה כדי תקן-הקרוב שלהם, בשעה שיופיע איום-המלחמה; ונכונות זו להתפשט במהירות צריכה להיות גדלה והולכת משנה לשנה, עם זירוז הקצב של אורח המלחמה. לפני 40 שנה יכולנו להשלים את אימון של דיביזיות-רורביות במשך שנת המאבק הראשון; אין לנו יכולים לסמוך על ארפת-חסד כזאת לעתיד לבוא. הרורבים יצטרכו להיות מוכנים לצאת לשדה-המערכה כשיתלקטו שורותיהם על-ידי אנשים שיקראו לחזור אל הדגל. ודבר זה לא יוכלו הללו לעשות אלא אם בשנים כתיקונן, היינו לפני פרוץ המלחמה, יאומנו במסגרת בעלת היקף של דיביזיה סדירה.

מכאן למדים אנו, כי עתידים צרכינו לתכלית האימון להיות גדולים מאוד — בעצם, עשויים הם לעלות הרבה על כל שהורגלנו לו בתקופה שלפני המלחמה הזאת. יתכן מאד שיידרשו קסרקטינים ואיזורי-אימונים בקרבתם, כדי 25 דיביזיות בערך. שטחי-אדמה נרחבים יידרשו לתימוני-הצבא השנתיים, וכן מבחר רב של סוגי-נוף שונים, הנבדלים זה מזה באופיים, כדי לאפשר התנסות באופרציות מכל סוג וצביון.

השאלה העומדת לפנינו כיום היא, היכן למצוא איזורים אלה? אנשינו שגרו בבריטניה במשך שתי השנים האחרונות יש להם מושג-מה בענין אימונם של מבני-צבא גדולים ומידת ההפרעות שהם עשויים להפריע את מהלך החיים התקין של חבלי-הכפר. יש להשלים עם אי-נוחיות זו ועם הפסד זה של שטחי אדמה חקלאית בעת המלחמה, בהיות הדבר בגדר של הכרח; אך היתקבל דבר זה גם בימי שלום והיהיה רצוי גם אז?

האיים הבריטיים — אוכלוסיתם צפופה מאוד, הארץ מנוצלת תכלית הניצול גם מבחינה תעשייתית וגם מבחינה חקלאית, והמקומות היחידים כמעט שעוד אפשר למצוא בהם שטחים ניכרים של אדמת-בתולה יחסית הם מחוז יורקשייר, איזורי-ההרים שבסקוטלנד, וצפון אירלנד. אך אפילו כאן האפשרויות הן מוגבלות, ושיעורי הפיצויים שהמדינה חייבת לשלם גדולים הרבה יותר מן השיעור, שהשכל הישר מצדיקם.

ועובדה היא כי מלבד שטח לאימון-טירונים ואימון-הפרט לא יוכלו האיים הבריטיים לתת לנו לפי צרכינו; ועלינו להשלים עם המחשבה כי הכרח הוא לנו למצוא את שטחי האימונים העיקריים שלנו מעבר לים. למזלנו, נתקצרו בימינו המרחקים קיצור רב לעומת המצב שהיה לפני שנים מעטות, ואפשר בימינו לשלוח ולקיים דיביזיות מעבר-לים בקלות הרבה יותר גדולה.

ישנן אפשרויות רבות לבחירת מקום למשלוח גייסותינו. ואם נכלול ברשימה את הדומיניונים, יתגלו לפנינו, גם מן הבחינה הקיסרותית וגם מבחינת ההגירה, יתרונות עצומים שיתנו מחילופי חילות בין הארצות הללו ובין הממלכה-המאוחדת. אבל פרשה זו מצריכה הקמת צבא קיסרותי אחד, וכיון שמעטים מאוד הם הסיכויים להוציא את הדבר לפועל בעתיד הקרוב, עלינו לצמצם את בחירתנו ולהעמידה על אותן הארצות שהן בפיקוחנו הישיר.

מחוז לדומיניונים והודו, שעתידיה סתום מכדי להלום את התכניות, שבהן הנו דנים כאן, הרי ישנו רק איזור אחד העשוי לספק באמת את צרכינו, והוא המזרח-התיכון: בעצם — ארץ-ישראל, קפריסין, סוריה, (אם אפשר לסדר את

הדבר עם ממשלת סוריה). ואולי חלקים של עבר-הירדן ועיראק. מצרים אינה עשויה להועיל הרבה, פרט לחקר מיוחד של מלחמת-מדבר. מבחינה טופוגרפית כמעט שאין כמזרח התיכון יפה להפליא לתכלית זו. כאן מצויים מדבריות בצד אדמות מעובדות, מישורים בצד הררי-שלג, נהרות ושפלת-ים לעליה-בחופים, והאוכלוסיה דלילה למדי והאקלים ממוצע. בשטחים אלה אפשר להתאמן כמעט בכל סוגי המלחמה ובמשך כל תקופות השנה, ואפשר להשתמש כאן בתחמושת חיה. ולהפעיל בתימונים מבני-צבא גדולים בלי להטריד את התושבים, אלא טירדה מועטת בלבד.

לפני המלחמה בחרו במזרח-התיכון לעשותו בסיס היפה ביותר לרזרבה האיסטרטגית שלנו, משום שהוא שרוי במרכזם של שני האיזורים החיוניים לכל איזור הים-התיכון ואיזור האוקינוס-ההודי⁽⁴⁾. אותם השיקולים האיסטרטגיים עצמם עשויים להתמיד שנים רבות גם לאחר המלחמה הזאת, משמע שיהא זה דבר התולם ביותר את צרכינו, אם נעשה אותו מרכז ראשי לאימון צבאנו, וביחוד שהקסרקטינים, המחנות ומתקני-הבסיס הקיימים שם כבר היום מאפשרים לנו לעשות כן במיעוט הוצאות נוספות.

למותר הוא לומר שכמה דיביזיות יידרשו גם להבא במקומות אחרים; הממלכה-המאוחדת, הודו, בורמה, סודן — ואולי גם סין, — כולם ידרשו הקצאת כוחות. אבל אין דבר זה צריך להשפיע על המטרה העיקרית, והיא: מציאת איזור אימונים ראשי בשביל עיקר-הריכוז של הדיביזיות שלנו, דיביזיות-המיליציה ודיביזיות-צבא-השדה, שאלמלא כן אנוסים היינו לשכנן ולאמן בבריטניה. התכנית המוצעת היא לארגן בתוך הממלכה-המאוחדת מרכזי-חיול דיביזיוניים, שבהם יקבלו הטייונים את אימון הפרט היסודי⁽⁵⁾ וכן בתי-אולפנא לטכניקה של מקצועות-מקצועות — לרגלים, לתותחנים, לחיל-השריון, וכל האחרים שבהם ילמדו האנשים, לאחר צאתם ממרכזי-החיול, את העבודה המיוחדת של אותם החיילות שאליהם יסופחו. כתום האימון-הראשוני הזה יועבר הטייון לדיביזיה שלו במזרח-התיכון, או במקום אחר, כדי להשלים את חוק שירות-החובה המיליציוני שלו⁽⁶⁾, ובסופה של תקופה זו יצא מאומן יפה למדי, כשהוא קנה לו מושג כללי על צורת שיתוף הפעולה בקרב בין סוגי החיל העיקריים. מתוך החומר הזה של אנשי המיליציה, אפשר יהיה אז לבחור, על סמך התנדבות, אנשים לשירות בדיביזיות הסדירות, בדרגת-שכר גבוהה יותר, בהתאם לרמת-האימון הנתבעת מהם, שהיא גבוהה יותר.

לסיכומו של דבר טוען אני כי בעיקר צריכים אנו להשתחרר מדרך-המחשבה הקרתנית הגורסת כי את המיבנים הרזרביים של הצבא עלינו לכוון ולאמן בבריטניה. אם רוצים אנו שהקיסרות תאריך ימים, להוסיף ולקיים את שלמותה כחטיבה

(4) כאן לא דק בעל-המאמר. החלטות הממשלה הבריטית, בקשר לתקציב-ההגנה מאביב 1938 ו-1939, דיברו על הקמת רזרב איסטרטגית-קיסרותי בבריטניה ו"סניף מזרחי" לו — ב הודו. לגייסות שבמזרח-התיכון (למעשה, אותה שעה, שתי דיביזיות-רגלים, בנות 8 בטליונים כ"א, בארץ-ישראל, ודיביזיה "מובילית" שטרם הושלמה, ועוד כמה יחידות, — במצרים). נועד אז רק התפקיד של "רזרב מקומי". כמובן, עם התלקח המלחמה שוננו הדברים כליל; מכל מקום, במה שנוגע למגמות. — המער.

(5) לפי נסיונו של הצבא הבריטי עד כה — מוקדשת לכך תקופה של 3 ועד 6 חדשים; משך-הזמן הראשון מתקבל כעת יותר על הדעת, במסגרת של תכנית כזו המוצעת ע"י בעל-המאמר. — המער.

(6) ההצעות בדבר תקופת שירות-החובה לאחר המלחמה מתנוודות בין שנה לשנתיים.

איסטרטגית אחידה, הבה איפוא וננצל במלוא הניצול את מסקנות העובדה הזאת ואת האפשרויות המצוינות למתן האימון שהיא צופנת בה. ולא זו בלבד שיעילות מבני-הצבא שלנו תעלה ע"י כך, אלא שחיילי-ה"מיליציה" שלנו, בחזירתם לחיים אזרחיים כתום שירותם, יוכלו מתוך כך, בפעם הראשונה בדברי ימינו, לראות במו עיניהם את הארצות והעמים המהווים את הקיסרות, ולבוא לכלל דעה עצמית על חשיבותם הרבה של אלה להתפתחותנו בעתיד.

קולונל ר. ב. פֶּמְברוק

ר א ש י ת ס י כ ו ם

עכשיו נראית השעה פשרה לבחינת כמה מעיקרי-הלך הראשיים שקיבלנו עד פה במלחמה זו, הואיל ועיקרי-הלך הללו צריכים להיות לנו לקו בחידוש פנינו של הצבא לעת-שלוש. רבים מעיקרי-הלך הללו אינם חדשים: אלה הם לקחי מלחמות ישנות, שמן הצורך היה לסגלם מחדש. אמנם האופנה בטכסיסי-מלחמה משתנית, ממש כאופנה בתלבושת-נשים, אם פי על פי הרוב מתוך נימוקים מספיקים יותר. מאידך גיסא עלינו לזכור, כי כבר נאמר על הצבא הבריטי ש"בצאתו למלחמה הוא מאומן ומצוייד לשלחי המלחמה הקודמת". אמנם ציון זה אינו נכון, ומקורו במנהג הבריטי לזלזל תמיד בערך מאמציו הוא, אך יש כאן גם קורטוב של אמת, שמקורו, לדעתי, בהעדפה שמעדיף הבריטי את ההתפתחות בנחת על פני ההפכה, וכן בהעדר ההבחנה בין הגכון מעיקרו-של-דבר ובין הנכון רק במסיבות מסוימות. במלחמת ימינו, למשל, היו אנשי-צבא רבים נוטים לראות דרכי פעולה, ציוד וצורות-ארגון שעלו יפה במדבר המערבי פיפים ממילא גם למסעי-מלחמה בשאר ארצות וכן נצטרך להיות זהירים יותר שלא להתפס לדפוסי-השיגרא לגבי דברים, שיתכן כי אינם יפים אלא לתנאים המיוחדים של איטליה.

מבחינה זו לוקה הצבא הבריטי, כי אותו יש לכוון ולאמן למלחמה בכל מקום בעולם. וטיפול הציד המיוחד, משידבש, — בשביל כל חבל בעל תנאים מיוחדים — מצריך זמן. בעיה זו קלה הרבה יותר אצל הצבאות של יבשת-אירופה. אצלם, למשל, חילות-ההרים הם חלק פלתי נפרד מצבאם; יכולים הם לפתח טנקים כבדים בלי ליגע את מוחם בדאגה להעברתם מעבר לים. הצבא הבריטי של אחר-המלחמה לא יוכל להיפון לקראת פעולות בעלות צביון ואופי מיוחדים בדרך זו של קיום חטיבות מיוחדות, הגם שיש לקוות שהאמון ל"פעולות שלובות"⁽¹⁾ יתפוס מקום חשוב בימי שלום יותר משתפס קודם. יהא הכרח לכוון את הצבא הבריטי למלחמה בשטחים "ממוצעים". קשה להגדיר, מהו שטח "ממוצע" או רגיל. קל יותר לומר מהו שטח פלתי רגיל. ארץ הררית כדוגמת זו שבמסעי-איטליה, אינה ארץ רגילה. כן אין הג'ונגל של דרום-מזרח-אסיה ואיזור האוקינוס השקט בגדר שטח רגיל. בשביל הללו נצטרך לסגל עצמנו מניה וביה משנתקל בהם, כשם שעשינו במלחמה זו.

רצוני להוסיף ולהבהיר את ציוני, כי יש לנהוג זהירות ולא להתפס להלכות-פסוקות בענינים שאינם אלא נוהג שימושי ולא דברים שבעיקרו. ההתפתחות במערכת האמצעים של הנהלת המלחמה באה לרוב בעקבות גילוי אמצעים להתגברות

(1) הכוונה כאן, בראש וראשונה, לפעולות "אמפיביות" — העלאת צבא בחופים יפשיטות — וכן לשיתוף-יתר עם חיל-האוויר ועם החיילות המוטסים. — ה מ ע ר.

על התחומים המגבילים שגדרו מקודם את אפשרויותיהם של כלי-הזין או של גוף האדם. הרוסים, למשל, הראו במלחמה זו, כיצד אפשר לא להתחשב בסייגים, המוחלטים לכאורה, שמטיל מזג אוויר, או להתגבר עליהם — וע"י כך זכו ביתרון של ממש. לרגלי כך נאמר ש"גנרל פוץ" הורד לדרגת קורפורל. הנקודה שאני רוצה להבליטה היא, שהרוסים סרבו להשלים עם ה"גזירות" שגזר מזג-האוויר ושהיו מוחזקות "לאוין" מוחלטים — גזירות שהיו פרי נסיון-העבר, — ובזאת קידמו את מערכת אמצעי המלחמה ואורחה. ויתכן שהעובדה כי הגיעו לידי מעשה רב של מסעות-מלחמה בפורמה בעונת המונסון שבקיץ העבר, היו תוצאה ישירה מסיגולו של הלקח הנ"ל. לא נצליח להתקדם בעת השלום בשטח ההתפתחות הטקטית וניצול הלקח שנקנה במלחמה אלא אם כן נשים אל לב כי בתוך סוגי החיל השונים יש נטיה לטפח את הראוי להיקרא בשם "תחומי-ענינים שמורים". יכול אתה לשמוע, למשל, סברה — והיא גם נתקבלה על הדעת — כי במכוניות-שריון אי-אפשר להשתמש אלא במסיבות מסוימות, או שבמפציצים כבדים אי-אפשר להשתמש אלא במסיבות מסוימות. והגבלות הללו של האפשרויות מעכבות פביכול את ההתקדמות באורח המלחמה עד שמופיע מישוהו אשר בכדי להשיג תוצאה מסוימת, אינו מתחשב בהגבלות אלו של האפשרויות וגובר עליהן. בימים עברו, למשל, היו סוברים שטנקים אינם יפים לפעולת לילה, — עד שקם מפקד תקיף וגמר אומר שרבה המלאכה שהללו מסוגלים לעשות בתנאי ראות לקויה ולהוכיח, ע"י אימון הולם, מה נתן להיעשות. עתה רוחחת הדעה, שהפצצת-סיוע מקרוב² בלילה אינה באה בחשבון כלל. האמת היא, כי אם יהא צורך בהפצצת סיוע-מקרוב — וכי יתאפשר הדבר בשיטות-אימון יגתר משוכללות, ואם יהא נחוץ, בציד משופח יותר, — יעשו את הדבר. בצפון-מערב צרפת הצליחו בעלי-הברית להפתיע את האויב ע"י סירובם להשלים עם צמצום האפשרויות לכאורה, באין נמלים לרשותם, וע"י פיתוח אמצעים אחרים להעלאת אספקה בחופים בכמויות שיספיקו לפעולות בקנה מידה גדול. עלינו להיות גמישים במחשבתנו ולהתייחס בחשד לכל קביעת הגבלות וסייגים שהם תוצאה של מסיבות מיוחדות או אפילו של נוהג מקובל בלבד.

אחד הדברים שנתלפנו במלחמה זו, או, ביתר דיוק, נתאשרו בה — הוא, שמשמעת טובה היא יסוד לכל צבא מצליח. לפני המלחמה סר חינה של המשמעת, לפי שבני-אדם החלו לראות בה צורה חסרת-טעם של פרוסיות שאין לה מקום בעולם דמוקרטי. אך אין ספק שיחס זה היה מעיקרו סילוף משמעותה של המלה. במלון-אופספורד מוגדרת משמעת בלשון זו: — "אימון, ביחוד מן הסוג המביא לידי שליטה-עצמית, כשרון-סדר, ציות, וכושר לעבודה בצותא". הרי לא יעלה על הדעת שמישהו יפצה פה ויתנגד לכך.

היה מקום לצפות שקבוצות-קומנדו יודקקו לאיזו צורת משמעת רפויה, כדי לעודד תכונות של עצמאות. והנה אף-על-פי-כן באו גם הם לכלל דעה, כי המשמעת צריכה להיות יסוד אימונם. יתכן כי הדוגמא המאלפת ביותר להשפעתה של משמעת לקויה על יחידה הוא הרישום הבא מיומנו של סרג'נט יפני במאי 1944 — "האנשים בפלוגתנו חסרים במידה רבה את התכונה לפעולה-במשותף. הסיבה היא, שאנו, 300 איש במספר, אורגנו בחפזון. הקצינים חסרים אחדות-מחשבה". הדרכים הנוהגות בצבאות גרמניה, רוסיה ובריטניה להשגת משמעת שונות הן מחמת שוני התבדלים בדרכי החיים והמחשבה, אך בכולם היא מצויה. אנו, היסודות החיוניים ביותר לגפינו הם חוש-הכבוד-העצמי והרגשת-בטחון בעצמנו ובמפקדינו, — המשמעת מרצון, ולא משמעת מיראה ולא גזירת מניעה, התאפקות של לא-תעשה.

(2) לצבא "הקרקע" שבחזית. — המ ע ר.

אלא נאמנות-של-עשה, כי המשמעת אינה עול מעיק שיש לשאת בו, אלא תכונה אצילית שיש להגיע אליה.

אשר לאמון במנהיג, ראינו במלחמה זו, כבמלחמות אחרות, את היתרונות שאפשר להפיק מהשפעת אישיותו של המפקד על רוח האנשים. יש מפקדים, כהייג⁽³⁾, שקשה להם לדבר אל החיילות; יש כאלה — שהחיילות אינם רואים את פניהם, אך יש כאלה שנתברכו בכשרון לנטוע אמון בלבם של הטוראי כאילו נוסף להם כוח של בטליונים רבים.

בענינים החמריים יותר רב הלקח שנקנה, ורבה ההתקדמות שהושגה. הרי כל לקח „הפעולות המשותפות“, והשיפורים במתודים, שחלו למן העליות הראשונות בחופי גואדאלקאנל ודייפ בסתיו 1942. הרי הלקח הנוסף בענין השנוי במחלוקת, הלא הוא השימוש ברגליים מזה ובטנקים מזה, והרי החידושים באספקה מן האויר ובנחיתות מוטסות, על כל הגמישות שהן מקנות. וכן מה שחדש בשימוש בעשן, — ובהיפוכו, במאור המלאכותי; וכל מה שלמדנו מאת הגרמנים בענין התקפות-הנגד. לא אדון בזה אלא בחמשה נושאים ראשיים: פוחה של הארטילריה, ה„עומק“ בהתקפה, חשיבותה של ניידות עדיפה, חיל-האויר בשדה-המערכה ומבנה הפוחות המזוינים מקץ המלחמה. איני יכול להתברך בנפשי ולומר שהדעות המופעות בזה הן מחוץ לכל יפוח, והפיצד אפשר לומר כך, ומלחמה אינה מדע אלא אומנות?

פוחה של הארטילריה

ספרי ההדרכה הצרפתיים הם שהדגישו לפני המלחמה הזאת את פוח המפקדים להשפיע על מהלך המערכה על ידי ריפוז הניצוח על פעולת הארטילריה בידיהם. בתקנוני-השירות שלנו אין זכר למעין זה. כשמצבם של הרוסים היה בכל רע לאחר פלוש הגרמנים לארצם, קיצצו את מנת הארטילריה שבתוך דיביזיות חיל-הרגלים והעמידוה על המינימום שבמינימום בשיעור 48 כלי-יירה⁽⁴⁾. משחלה הטבה בקצב הייצור העדיפו להקים דיביזיות ארטילריות⁽⁵⁾, תחת למלא את אשר נגרע מפלי-היירה הדיביזיוניים; ומשום-כך יכלו לקיים חלק ניכר מן הארטילריה שלהם כגורם של השפעה ישרה וחיונית על מהלך המערכה, ע"י ריפוזו במקום המכריע⁽⁶⁾. הרוסים מדברים על הארטילריה „המנחה“ את הרגלים בדרכם לעבר עמדות-הקרב שלהם. בצבאנו צעדנו צעדי התקדמות גדולים בפיתוח פוחה המרוכז של הארטילריה, ואשר להגנה, הרי ניצוח מרפזי על כלי-היירה, הוא פשלעצמו הנחיל לפעמים תבוסה להתקפה גדולה, כמו ליד מדנין ב-6 במרס 1943⁽⁷⁾. ואשר להתקפה, הרי חשוב לציין שניצוח מרוכז הוא שנתן את תוספת-הפוח לארטילריה במלחמה זו, לעומת המלחמה הקודמת, — ולא משקלו של הפגז; אם כי נכון הדבר כי מחמת הפגז המכוון להתפוצצות בעודו, באויר נעשו הגייסות בחפירות עלולים יותר להפגע. במערכת הנהר סום, ב-1 ביולי 1916, היה לערך תותח או הוביצר אחד לכל 20 ירד של החזית שנתקפה, כשהיחס של כלי-היירה הפכדים או הפינוניים לשאר כלים היה בשיעור אחד

(3) מצביא צבאות בריטניה בחזית-המערב במלחמת-העולם הראשונה, בשנות 1916—1918.

(4) אגב אורחא: — הוא מספר כלי-היירה שהיה הקבע בדיביזיה הרוסית שלפני המהפכה — והדיביזיה עצמה עלתה או במספר אנשי-הרגלי שבה כמעט כפלים על זו של היום.

(5) חידוש מוחלט במבנה-הקבע של הארטילריה בעולם, אשר לא ידע עד כה חטיבה גדולה מזו של בריגדה-ארטילרית. — המ ע ר.

(6) התפתחות, הדומה בערכה לזו שחלה כשהנהיג נפוליאון את ריכוז-התותחים כ„רזרב-הארטילריה-הכללי“ — אלא שהפעם התקדמה גם הגמישות האופרטיבית של ריכוזים אלה. — המ ע ר.

(7) קרב מדנין, בדרום-תוניסיה — בשעת הסתערות-נגד גרמנית פתאומית (וחיל-השריון בראשה) על הארמיה של מונטגומרי, בימי התאחוותה הראשונה בתוניסיה. — המ ע ר.

כנגד שלושה. בהתקפת הארמיה הרביעית (הבריטית), ב-8 באוגוסט 1918, היו בארטילריה שהופעלה בערך כלי-היריה אחד לכל 10 ירד, ואלו האחוז של כלי-היריה הפבדים או הפינוניים הועלה עד כדי יחס של שבעה כנגד שנים-עשר. הריכוז הארטילרי במערכותיה של מלחמה זו לא עלה על שיעור זה, וכמעט וודאי הוא שאחוזם של כלי-היריה הכבדים והפינוניים ירד למטה מהגל. בענין צליחת מיצרי מסינה הודיעו, כי היחס של התותחים הפינוניים לתותחי-השדה היה קצת למטה מאחד כנגד חמשה.

ואשר להשפעת אש-ארטילרית בהתקפה, הרי מנסיון המלחמה למדנו, כי למרות התפוצצות פגזים בעודם באויר, משתקת אש-ארטילרית אויב מחופר יפה אך אינה משמידה אותו. גם כשאין חיל-הרגלים מתמהמה לבוא, אלא צועד ממש בעקבותיו של מחסום-האש, או של ריכוזי-האש ששעתם פוונה לעת התקפת הרגלים, — חייבת להיות הפוגת-זמן של שני רגעים בערך בין העתקת אש כלי-היריה למרחק גדול יותר, או הפסקתה, ובין בואם של הרגלים אל המטרה. ולעתים קרובות, בהשתבש חישובי הזמן, יגדל גם ריוח-זמן זה. "הרוחה" זו היא-היא שבתוכה יתרחשו עיקרי הפורענויות. יש והאויב מצליח לשוב ולהפעיל את כלי-היריה שלו בטרם יגיעו הרגלים שלנו. הדוגמא למופת היא העליה האמריקאית בחוף טראונה שבאי ג'ילברט, בדצמבר 1943. האמריקאים כיסו רצועת אדמה זו, 2 מיל אורכה ו- $\frac{1}{2}$ מיל רוחבה, ב-2200 טון פגזים ו-700 טון פצצות. הם לכדה — אך במחיר יקר מאוד; וסיפת הדבר היא, שאיזו טעות בחישוב גרמה לכך שספינות-העליה נתקעו בשרטונות כמה מאות ירדים הרחק מן החוף, והפועל-יוצא מזה: ליפנים ניתנה האפשרות להפעיל מחדש את כלי-היריה שלהם, בעוד האמריקאים צועדים בתוך המים לעבר החוף.

בעיה זו, בענין הדרך שבה אפשר להגיע לעמדות האויב לאחר שהאש המחפה העיקרית מועתקת הלאה או נפסקת, מוסיפה להיות אחת הבעיות החמורות ביותר המחכות לפתרון. עוד ניתן להשיג הישגים נוספים ע"י דרכים משוכללות יותר בניצוח על הסיוע-הארטילרי, שיאפשרו לשנות את לוח זמני הפעילות גם לאחר שההתקדמות כבר החלה; ושנית — ע"י חישוב מדוקדק של רגע הפעלת חיל-השריון לשם שיתוק מגיני המטרה — וכלי-היריה המתפלים עליה — במשך שלושת או חמשת הרגעים העדינים והמתוחים הללו בטרם יגיעו עדיה הרגלים. יש לציין ציון כללי, שעלינו לשלב ככל האפשר את האמצעים הראשיים של כוח-אש — כלי-הארטילריה, המרגמות ומכונות-היריה לשלמות אחת, וביחוד בהגנה, ועלינו לעמוד על המשמר, באם יונהג אצלנו תותח-הרגלים⁽⁸⁾, שלא נגרר מתוך כך לעשות את השגיאה שעשו הגרמנים עם תותחי-הרגלים שלהם, — כלומר: אל נשפח את חשיבות ריכוזה של הארטילריה והפיקוח המרכזי.

„עומק" בהתקפה

בראשית ימי המלחמה היה יסוד רב לשיקולים לטובת הדעה, שמערכת ההגנה תתגלה הפעם כחזקה יותר מבזמן מן הזמנים. במלחמת 1914—1918 התישו בדרך כלל מערכות-עמדות-מגן עמוקות את כוחם של המתקיפים בטרם הושגה הבקעה שלמה. הנצחונות הסופיים הושגו נגד גרמנים שהיו כבר תשושים מחמת הצלחותיהם הבלתי-שלמות באביב 1918. למועד שנת 1939 הוגדלה במידה רבה מנת הנשק האבטומטי בכל יחידה, ובמערב הקימו, נוסף לכך, שני הצדדים מערכות-מגן אדירות לאורך גבולותיהם. ובכל זאת ראינו שב-1940 ואילך נשנה חזיון ההתגברות על מערכות-מגן כבירות-כוח, שהוכנו בהקפדה מרובה. נראה, איפוא, שכדאי לבחון,

(8) תותח, קל-משקל יחסית, לעתים בעל תכונות א.ט. מיוחדות, אשר הונהג בדור האחרון בצבא הגרמני והרוסי, אך עדיין לא בצבא הבריטי, כנספח בקביעות לרגימנטים או אף לבטליונים של רגלים.

פיצד אירע דבר זה. יש להקדים ולומר מיד, שכל דעה, הטוענת שקו־מאזינו היה ברכה לבטלה היא דעה מופרכת מעיקרה. המשגה היה לא בקו־מאזינו, אלא בהלך־הרוח המאזינאי. "קוים" ו"חומות" הם שמות גרועים לציון מערכות־מגן, כיון שמלים אלה יותר משהן מרמזות על איזורי הגנה עמוקים כפי שהנם תמיד באמת, מרמזות הן על מכשולים צרים. אך כל הרשת הרבה הזאת של סידורי המגן שבמלחמה זו, בלא יוצא מן הכלל, העמידה אמנם את המתקיפים בפני בעיות גדולות, בטרם יתגברו עליה. "קו־מאזינו" עוקף; פן עוקף "קו־מרת", מאחר שהסתערות ישירה נכשלה. "החומה האטלנטית" (בצרפת) נפרצה למרות עצמתה, במידת־מה מפני שאורך החוף, שחייב הגנה, היה נרחב יותר מדי וכן מפני כשרון האמצאה של המתקיף וליכולת התחבולה והחידוש שלו. "הקו הגותי", קו בעל עצמה גדולה אך מופקד בידי צבא שנחלש כוחו ושאין כמותו מספקת, הולך ונפרץ⁽⁹⁾. "קו זיגפריד" הולך ונעקף, הוא גם הולך ונפרץ, — תהליך שהיה עשוי לגזול זמן רב מאד אילו כמות מגיניו ואיכותם היו הולמות את הנדרש בשבילו. אי־אפשר שלא להגיע לידי מסקנה ש"חומות" ו"קוים" אלה הביאו להגנה תועלת רבה; אף על פי שנכון הוא כי אין לצפות שיהא בכוחם לשמש מגן מוחלט. אזורי־מגן עמוקים עשויים להסב לתוקף לכל הפחות עיפובים ניכרים מאד; ואם ישתמשו בהם כאשר השתמשו ב"עמדת־זיגפריד" ב־1940, יתנו את האפשרות להחלשת חיל־המצב בחזית האחת לשם ריכוז הכוח המכסימלי במקום אחר.

ברור, איפוא, שאין לזקוף את ההצלחות התוקפניות הגדולות שבמלחמה זאת על חשבון איזה פגם הטבוע בעצם שיטת אזורי המגן העמוקים שהודברו כבר כמה וכמה פעמים. פן אין לייחסו, כאשר הוכח כבר, לאיזה תוספת בעצמתה של הארטילריה וכן אי־אפשר הדבר שגשק־האוויר לבדו הביא לידי תוצאות אלה. הנחתי אני היא כי הסיבה היא בזה שעתה אפשר להעמיק יותר בהתקפה.

בשנות 1914—1918 נודגות היו ההתקפות הגדולות לבוא לידי אפיסת־כוח בשל קוצר־הנשימה עוד לפני השגת הנצחון הגמור. פוש היה נהג להשתמש במשל של בועות־מים הנעלמות לאחר שאבן טרדה את מנוחת מימי האגם. באפריל 1918, לאחר הצלחות הבראשית של התקפתו הגדולה השנייה של לודנדורף, הוסיף פוש להיות שקט למרות קריאותיו של הייג למשלוח תגברות. כשנשאל פוש, למה כה חסר־דאגה הוא, צייר על פיסת־נייר את כבדת־החזית של המבקע. וכן הוסיף וצייר שורה של עקומות, לייצג את לחצה ההולך ופוחת של התקדמות, עד היעצרה, ובמרחק מקו־החזית הראשון, ממנה החלה ההתקדמות, שהיה שוה לאורך אותה כבדת־החזית שבתחומה נערכה ההתקפה.

וכאן, באיזור שסומן ע"י פֹּוש, לערך, נעצרה אמנם ההתקפה; הגם שחשוב לציין כי בתחומי השטח שנלכד לא היתה כל מטרה חיונית, ומכאן שהתקפה היתה כשלון (תוצאה שיכלה להשתנות שינוי רב לו היו, למשל, נמלי התעלה האנגלית בתחום שימוש בדרך זו — המער). אך האם כוחו של דרג זה של פוש למדידת תנופת ההתקפה, דרג המבוסס על כללי־הנסיון השימושיים, יפה גם כיום? נכון הוא, שבין עומק החדירה לרוחב הפירצה הראשית בדין הוא שיהא איזה יחס קיים. ובכל זאת נראה כברור שהמושג הראשון של פוש עבר זמנו. וכל כך למה? משום ריבוי העמקתה של ההתקפה האפשרי כיום.

ואלה האמצעים שיש ברשותנו להעמקת ההתקפה:

1. הגדלת הארטילריה הבינונית והכבדה, הגם שלעיתים קרובות למדי אין הדבר ניתן להעשות. השימוש בחטיבות משוריינות. 2. סיוע אוירי ישיר.
3. צבא מוטס. ד. גייסות "שירות מיוחד" המובאים באויר או באמצעים

אחרים. 5. צבאות מחתרת (דבר זה אינו אפשרי אלא בשעה שהפעולות מתנהלות בארץ ידידותית שנתפסה ע"י האויב). 6. הפצצה איסטרטגית. 7. מלחמה פלפלית. 8. מלחמה פוליטית.

גדולה ההתקדמות שהתקדמנו בשימוש בכלי זין אלה עם זאת עדיין לא הצלחנו לשלב ולאחד את כל אמצעי המלחמה הללו לשליחות אחת, וכן לא הערכנו עדיין במלואו את הצורך לכוון אותם להעמקת ההתקפה, ז.א. להגיש ככל-האפשר סיוע ישיר למערכה בפועל, ורק כשניה במעלה תהיה השתתפותם במבצעים אשר אין להם השפעה ישירה על מסע-המלחמה הנערך על פני הקרקע.

חשיבותו של יתרון בניידות.

באין ניידות מוגבל הוא אפילו ערפן של עתודות-יכולת גדולות. וניידות עדיפה עשויה להיות אחד החשובים ביותר בין גורמי הזכיה במסע-מלחמה, אף-על-פי שבנחילת נצחון באחת המערכות שבמסע זה לא תהא חשיבותו מרובה. להלן כמה דוגמאות מחלקי-תבל שונים: —

1. בהתקפת-האביב הראשונה של לודנדורף במרס 1918 קצרה ידו מלהפוך את הצלחותיו לנצחון מלא, בעיקרו של דבר מחמת המחסור שהיה לו בסוסי-הפרשים ובמספוא בשבילים.

2. במזרח-אפריקה ב-1940 היו כוחות הקיסרות הבריטית קטנים מאוד, אך הם היו ממונעים במידה רבה כדי לתת להם אפשרות-מה לעבור על פני המרחקים העצומים השונים, שהוכרחו לעבור לרגל תפקידם. עם זאת היתה ניידותם מוגבלת מחמת מיעוט הדרכים שם. האיטלקים עלו-עליהם הרבה במספרם, לרבות מספר כלי-הארטילריה שלהם. היו להם הציוד ויכולת-התנועה על פני השטחים ללא שימוש בדרכים; הם יכלו להשתמש בריבוי המספרי וביכולתם לאיים על הרבה נקודות חיוניות להשגת הצלחה מכרעת; אך חסרים היו את כוח-ההחלטה לעשות כן. הנקודה הראויה לציון כאן היא, שמידת הניידות הבריטית בפועל נפלה מזו של האיטלקים, ואילו מהירותם על פני הדרכים עלתה על של אלה.

בהתנגשות הגדולה הראשונה בדצמבר 1940 השתמשה הדיביזיה של גנרל גודווין-אוסטון שם ב"בולדוזרים" לחצות את הסוכך האפריקאי, שאחרי זאת היה ניתן למעבר ע"י תובלה ממונעת. באמצעי זה הצליחו הבריטים להשיג ניידות עדיפה, וגורם זה הוא שנמצא מכריע בנצחונו של גנרל קנינגהם על נהר יחפה ובפנדי ובטיאטוא האיטלקים ממזרח אפריקה הבריטית.

3. עיקר הקושי ב"פעולה שלובה" יותר משהוא נעוץ בעצם העליה-בחוף, נעוץ הוא בניידותו העדיפה של המתגונן, הנותנת לו את האפשרות להתרכז לפני שיוכלו הגייסות שהועלו להתבסס ביבשה. בזירת האוקינוס השקט רובו של היתרון הזה של המתגונן מתבטל מחמת דלות אמצעי-התחבורה שלו. בנורמנדיה השיגו בעלי-הברית ניידות עדיפה ע"י שפלמו בכוחם האוירי את ניידותם של הגרמנים.

4. בהתקדמויותיהם בחזית רוסיה-הלבנה ביוני-יולי 1944, נמצא שהרוסים עברו על פני שטחי-ארץ בלי להזדקק לדרכים, בתנועות-לפיה נרחבות מאוד, בנתקם ובבדלם את הגרמנים שבנקודות-ההתנגדות הראשיות — אשר מטבע הדברים שרידים היו בנקודות-צומת ולאורך קו-התחבורה הראשיים. לא ברור כיצד עברו הרוסים על פני השטחים הנ"ל במהירות כזאת, אך מן הראוי לשים אל לב, שבמידה רבה נתאפשר הישגם זה בזכות ההעזה שבו.

כשמהלך-הענינים רגיל, כרוך קו-פעולה כזה בסכנות משלו. ראינו בעבר, כיצד איזורי "הגנת-קיפוד" גרמניים היו עומדים ומצליחים במבחני-הלפיות, דבר שאין עוד בכוחם לעשות כיום. ואת הסכנה, הכרוכה בתנועות-כיתור גדולות נגד

אויב חזק, הנוהג באיסטרטגיה של "קיום פנימיים"¹⁰ ראינו באותה תקלה גדולה שכמעט אירעה בשלבי-הפתיחה של ההתקפה הבריטית במדבר-המערבי בנובמבר 1941.

יתכן כי הדוגמא המובהקת ביותר לתועלת, שהפיקו הרוסים מניידותם העדיפה, היא הצלחתם במסעי-המלחמה החורפיים, בנועם על פני שלג וקרח, ובהתגברותם על הבוץ של גשמי-הסתיו והפשרות-האביב. את הנצחון נחל אותו צד ה"מגיע למקום מהר יותר ורוב-מספר ביותר"¹¹.

חיל-האוויר בשדה המערכה

אומה יש לה מגין מסוים של גברים ונשים ומגין מסוים של אמצעים ועתודות-יכולת, והבעיה היא, כיצד להשתמש בהם בדרך היעילה ביותר. אם נתפוס לשון של משק-בית, נאמר: כשתצא, כתום המלחמה, לרכוש מחדש מלבושי-אזרחים, הן לא תקנה לך חליפת-חליפה לכל הזדמנות אפשרית, אלא אם כן תהא ידך משגת לקנות כזאת. תחילה תשקול מה אורח-חיים נכון לך, ובהתאם לכך תקצה את אמצעיך המוגבלים. ממש כך הוא בענין האמצעים והעתודות במלחמה. אלא שכאן הבעיה קשה יותר, כיון שלתעודתם יש להקצות אמצעים שונים שנים לפני שישתמשו בהם.

אחת מסיבות תבוסתם של הגרמנים במלחמת-העולם הראשונה היתה פיזורן מאמצייהם גם לבנין צי גדול וגם להתקמת צבא גדול. אילו גמרו בלבם שאת הבריטים אפשר להכות רק ע"י שישללו מהם את האפשרות להשתמש בנתיבי התחבורה הימיים ובהחלטתם זו היו מתמסרים קודם כל להתקמת צי-מלחמה גדול משלנו, — כי עתה אפשר היה להצדיקם. אך ברי הדבר, כי לא היטיבו לעשות שהפרישו מאמצים רבים להתקמת צי גדול ולכלכלתו ועם זאת שקדו על צבא-יבשה אדיר. ובסופו של דבר, היה ציים עקר ממעש, פרט לפעולתו ברתקו ממולו צי מלחמה גדול של הברית.

והנה לאחר יוני 1940 וב-1941, היינו קהיליה שכוחותיה פזורים על שבעת ימים; והקושי — או, ביתר דיוק, חוסר האפשרות — לעלות ליבשה ולפרוש צבא שיהא לאל ידו להכריע מעצמת אירופית גדולה, — היה הפעם ממש כתמיד בדברי ימינו. אי אפשר היה לחזות מראש, שרוסיה תכנס למלחמה לצדנו; כן אי אפשר היה, בסתיו 1941, לומר בודאות, שהיא תעצור כוח ותתמיד בה. אי אפשר היה לראות מראש שארה"ב ילחמו, או שאם ילחמו יספיקו לפתח את כוחן בעוד מועד כדי להתערב במלחמת אירופה. במסיבות אלו אין ספק, כי ההחלטה, שנתקבלה להקמת חיל-אוויר-איסטרטגי עצום, — זו הדרך היחידה שבה עוד צפונה היתה לנו אפשרות לנצח במלחמה, — החלטה נכונה היתה. ועכשיו, כשהננו מנסים לנצח במלחמה על-ידי מסע-ביבשה, ברור הדבר, שאי אפשר לתפוס מרובה בשני הדברים גם יחד. אינך יכול גם לתכנן ולטפח חיל-אוויר גדול כל כך, שינחיל את הנצחון במלחמה באויר, וגם להתיר לעצמך כוח-מאמץ כדי אפשרות לחזור בכך ולנסות ולזכות במלחמה זאת ע"י נצחון ביבשה. אין בכך כדי למעט את ערך ההשיג הגדול של חיל-האוויר-האיסטרטגי; אין זה אלא ציון עובדות מתמטיות. יש להחליט, כיצד להשיג את הנצחון במלחמה, — אם ע"י מערכה אווירית ואם בשדה הקרב,

(10) ראה "מערכות" חוב' ב'ג, "דפוסי צבא", עמ' 105.

(11) אימרתו של הגנרל האמריקאי פורסט, מן הנודעים שבמצביאי-הפרשים במלחמת-הצפון-והדרום, נתפרסמה מפני דקדוקה המשובש, ומפני הבליטה בחריפות את עיקרון הניידות הפשוט והנצחי. — המ ע ר.

וזאת כל האמצעים יש להקדיש למעגל המכריע, אף על פי שכל מה שישאר מותר להשתמש בו לתעודות אחרות, המחייבות ריתוק-היכולת לאורך זמן. אכן, במלחמה הזאת, כאשר נאמר כבר, לא יכולנו — למועד שנת 1940 — לבור לנו דרכים הרבה.

אחת התכונות המשובחות ביותר במסעי-המלחמה הרוסיים הוא ריכוז המאמץ בנקודה המכרעת. הצבא האדום וחיל האויר — כולו קודש הוא לנצחון במערכה המתנהלת בפועל. יתכן שאחד האמצעים הנותנים להם את האפשרות לבצע התקדמות מופלגת מפליאות אלה על פני ארצות שדרכי-התחבורה שלהן עלובים, הוא השימוש המרובה במטוסי-הובלה לשם אספקה ובדק. אין הם מרבים בהפצצה איסטרטגית, אלא כשהחזיתות רוגעות. מאליו יובן, שבמידת-מה סיבת הדבר הוא בזה שחסרים הם את חיל-המפציצים הדרוש; אך יתכן שהגורם העיקרי לכך הוא, כי אפילו במקורות האמצעים העצומים שלהם, חשים הם שאין ידם משגת לפזרם, ולהקים גם חיל-מפציצים איסטרטגי גדול.

לאורו של עיקרון החסכון-בכוח, והמאמץ שהיה כרוך בו, — תהיה זה מעשה איסטרטגי נכון שעשתה "מפקדת-המפציצים" בתוקפה בספטמבר 1944 את קניגסברג, — צעיד שמטרתו היתה כנראה לסייע בידי הרוסים במסעי-המלחמה הבלטיים שלהם? האם לא בדין היה שנרפז את אמצעינו לנצחון-במערב? אם יאמרו, שבחזית המערב אי-אפשר היה לנצל את כל המפציצים הכבדים הללו, והיה זה חיזוק לטענה, כי אחת המסקנות מלקחה של מלחמה זו היא כי אסור שיהא איזה כוח מועסק רק לחצאין, ושום כוח שיהא "פנוי לשימוש".

דעתי שלי היא, כי מבחינה איסטרטגית בדין הוא שהכוח האוירי ששימש לסיוע במסעי-המלחמה הבריטיים היבשתיים, עד למועד מסעי-איטליה, — יהא גדל-ממדים יותר; וכן, כי למן המועד הנ"ל הוקדשו מאמצים ואמצעים להפצצה איסטרטגית, אשר היו משפיעים על-מהלך המלחמה השפעה מהירה יותר אילו חולקו בין תפקידי סיוע-אוירי למסעי-המלחמה ביבשה ובין הקמת דיביזיות נוספות על הקרקע. והלא צוין, שמפציצינו הכבדים לבדם פולעים מכוח יצורה של הארץ יותר מכל הצבא הבריטי כולו.

מבנה הכוחות המזוינים מקץ המלחמה

בתקופת העיצוב שמקץ המלחמה נצטרך להחליט על ההקצאות שיש להקצות לכוחות המזוינים הבריטיים בכוח-אדם ובאמצעים חמריים. במידה רבה, כמובן, תהא ההחלטה מותנית במצב הבין-לאומי שישרור אז; אך מתוך הנחה כי צפוי שלב של יציבות יחסית, אפשר לציין כמה עקרונות כלליים שעל פיו יקבע קו-הפעולה שעליו יחליטו. אם להוציא מן החשבון את צרכיה של התעשייה, צי-הסוחר ושרותי ההגנה האזרחית, הרי הבעיה והמחלוקת הראשית יהיו, כנראה, בהקצאת יתר אמצעינו.

הגורם הראשי לכך תהא התלות המוחלטת שנהא תלויים גם עתה, כמתמיד, בעצמתנו הימית. לפנים היה פירושו של דבר — עצמת צי המלחמה. לאמיתו של דבר, פירושו שליטה בנתיבי-הים החיוניים, ובמלחמה זו ראינו — ביחוד בזירת האוקינוס השקט — שלכוח האוירי יש תפקיד גדול וחיוני בקיום העצמה הימית. ברור, איפוא, שאת זכות-הבכורה בשעת הקצאת מקורות יכולתנו יש לתת לקיום עצמת-אויר ועצמת-ים שיבטיחו לנו חופש תנועה בנתיבי-התחבורה הימיים שלנו, — כמובן, יחד עם אותם כוחות היבשה ההכרחיים להתזקת בסיסינו האויריים וציינו שנצטרך להם.

וזאת הפעם יותר מכל זמן אחר, יהא הדבר לבריטניה הגדולה בגדר הנמנע

לתוסיף ולהיות במצב של בידול. מחמת התפתחותו של הכוח האוירי ואפשרויות התפתחותם של כלי-הזין ארוכי-הטוח, כגון הפצצות-הטסות והרקטות, הכרת הוא עכשיו מכלל זמן אחר, שאויב-בכוח לא יקרב אל ארצות-השפלה או אל נמלי-התעלה. והלא בכוח אוירי בלבד אין אפשרות למנוע אויב מלגשת. המעצמה שקרוב ביותר לשער כי היא העתידה להיות בעלת-בריתנו — היא צרפת, שאוכלוסיתה בלתי מספקת. לא הניחו את דעתה שש הדיביזיות אשר שיגרנו עם פרוץ המלחמה ב-1914, ולא הדיביזיות שהעמדנו לה ב-1940. לעתיד לבוא ודאי תדרוש שנקיים צבא גדול ככל האפשר, — יחד עם חיל-אוויר הנדרש כדי לסייע לו — בשביל שיהיה בצד צבאה שלה. ואף-על-פי שאין אנו צריכים לקבוע את מדיניותנו רק מתוך שיקול של מתן סיפוק לצרפת, ואף-על-פי שהננו נרתעים פעם בפעם מלקבל עלינו התחייבויות למלחמה ביבשת, על כל פנים הננו מוכשרים לראות כי אם טוב הדבר בעינינו ואם לאו, מחייבת אותנו כל מלחמה ביבשת אירופה או להעמיד צבא גדול ביבשת, בפועל ממש, או מביאה אותנו לידי מצבים המוכיחים בעליל את הצורך בכך. אמנם נכון הדבר, כי צרכי התעשייה בימי שלום, וכן הקושי שבהחזקתו ואימונו של צבא, הגדול הרבה יותר משהיה לפנים, אולי ימנעונו מלקיים צבא כזה קיום-תמיד, על כל התוצאות האיסטרטגיות-הפסיכולוגיות והמדיניות שאפשר להשיג ע"י כך. אבל גם במצב זה אפשר להכין מראש את התכניות להקמת הדיביזיות הנוספות כל פעם שיש צורך בכך. לא נוכל לצפות לכך, שיהא לאל ידנו לערוך ולפרוס צבא גדול במהרה, אף-על-פי שיכול נוכל לעשות דבר זה לעתיד לבוא ביתר מהירות משעשינו עד כה. צורה מסוימת של אימון-לכל בשביל צעירים נראה כהכרחי בבריטניה; ואפילו אם ינתן על-ידי כך אימון צבאי במידה לא רבה, על כל פנים עשוי הדבר לשמש בסיס מועיל להקמתו המהירה יותר של צבא בעל-היקף.

יתכן שכוחות גדולים במידה יחסית, גם של חיל-אוויר וגם של צבא, ידרשו להגנה על המזרח-התיכון ועל כמה איזורים אחרים, החיוניים לבריטניה הגדולה, הדומיניונים והודו.

ואחרון-אחרון — הקשה להערכה מראש: האמנם אפשר יהיה לזכות במלחמה רק על-ידי שימוש בעצמת אויר, בשעה שהצבא אינו אלא כוח מסייע בלבד? — שאלה זו עדיין בעינה עומדת.

דרו מידלטון

סוד הנצחון

ימים אלה רביי-פעלים הם לחייל הרגלי האמריקאי ולחברו לנשק — ה"טומי" הבריטי. הם מצאו את מקומם; הם נהפכו לחיילים הטובים ביותר בחזית המערב ועולים בהחלט על הגרמני ביכולתם בקרב. זוהי הסיבה המובהקת יותר — וודאי שהיא גם הנותנת סיפוק רב יותר — משאר הסיבות הרבות לנצחונות הגדולים של הברית בימי פברואר ומרס אלה, שהחישו את בוא הנצחון הסופי באירופה. צבא ארצות-הברית, שהמטה הגרמני הכללי לעג לו ב-1942, זכה במערכה אחר מערכה והופך-כאמן במלחמת-השריון. הצבא הבריטי, שנדחק מן היבשת כחמש שנים קודם לכן, שב אליה, ופעמים — אחת בקאן ושוב מערבה מואזל, הביס בקרבות אכזריים ורביי-אבידות את הטובים שבגייסות הצבא הגרמני.

הציוד המצוין, שסופק לצבאות הבריטיים והאמריקאיים על-ידי העובדים והתעשיינים של שתי האומות, זכה לשבחים כה רבים, שמתקבל הרושם, כי כל עיקרו של הנצחון הוא רק בהפעלת המכשירים האלה, אך ביסודו של דבר האנשים — הם העושים במלאכה הזאת.

הרבה מזכות הנצחון הסופי יזקף על חשבונם של חיילים-אזרחים אלה, שנהפכו עכשיו לאנשי-מקצוע ממש, אשר רק בגעגועיהם העזים על ביתם יבדלו מחיילי-המקצוע שבכל צבא עוד מימי השלום. החייל הממוצע של הברית אימונו טוב יותר, הוא רגיל ומחוסן יותר במלאכתו, בטחונו העצמי רב יותר משל יריבו. מכתו קשה כמכת החייל הגרמני בימי הטובים ביותר, ולפי דעתו של הכותב, שראה את הצבא הגרמני בימי תפארת-עוזו, הוא מהיר יותר לנצל פרצות בחזית האויב.

בשעה שחטיבת-קרב מעורבה מתוך הדיביזיה המשוריינת התשיעית (שבאר-מיה הראשונה של ארה"ב) צלחה את הריין בשבעה במרס, אחת היתה תגובתם של הגנרלים והחיילים. אותה צליחה היתה מעשה יחיד במינו, אך במלחמה, כבשאר תחומים, יש ערך למזל רק בשעה שקוטפים את פירותיו.

במקרה זה השתמש איזנהאואר (לאחר שהודיע לו גנרל עומר פרדלי¹) על כיבוש גשר לודנדורף (ליד רמגן), ואמר מיד: "לעזעזל פרד", העביר קורפוס לעבר השני מהר ככל שתוכל, ומפקדי הדיביזיות שבאיזור פעלו במהירות גדולה כל-כך שבמקרים רבים הקדימו את הוראותיו של המפקד העליון.

הגרמנים של 1940 היו שוהים, במצבים כאלה, כדי יום לפני פתחם בהתקפה, ומקפידים תחילה להיוכח, אם אמנם פנויה היא הגדה המזרחית של הנהר. נטיה זו ליטול את היזמה, להסתכן בסיכוי שאינו ודאי, להעמיד את התצלחה על הסתערות על השער ולא על משחק של דחיקת רגל הדרגנית, היא תכונה רבה-

חשיבות באופי הצבאי האמריקאי. חייל העומד לשתק עמדה מבוצרת גרמנית לשם קיום משימת כותו, מגלה בזה את הנטיה להתנסות בסיכוי של "שמא", כדי לנצל הזדמנות פתאומית, כפי שהוכיח איזנהאואר.

החייל הרגלי האמריקאי הטומי הבריטי מצטיינים בכל אותה הבקיאות בשימוש בכלי הנשק וכל אותו הנסיון בקרב, שיפו את הגרמנים ברמתם הצבאית הגבוהה; מלבד זאת יש להם לאמריקאים ולבריטים בטחון בעצמם כאנשים, שהגרמנים לא הוכיחוהו מעולם. יש לחשוב שמבחינה פסיכולוגית נוצחו הגרמנים לאחר 1940, וכן שהם ידעו כי לעולם לא יוכלו לזכות בנצחון שלם במלחמה לאחר מערכת-בריטניה, וכי השלב הנוכחי של התפרקות אינו אלא שיא של תקופה ארוכה שבה החל החייל הגרמני לאבד לאט-לאט את אמונתו בנשקו, בעניינו ובמנהיגיו. לעומת זאת לא מצא כותב הטורים האלה אפילו בימים השחורים ביותר של המלחמה, חייל אמריקאי או בריטי, שחשב בלבו, כי ארצו תפסיד במלחמה. בטחון עצמי זה, הטבוע ביסוד אופים, הוא הכוח המשותף לשני הצבאות; ומור הדבר — או אפשר שאינו מור כלל — כי הוא גם אחת הסיבות המקשות על חיילים אמריקאיים ובריטיים להבין זה את זה. בן-הברית היחידי, שהחייל האמריקאי פגשו ואינו משתוקק לשמוע הכל על אמריקה ואשר במהלך השיחה אינו מביע את רצונו ללכת לארה"ב, — הוא הטומי.

לכל אחד מן השנים האלה, איש איש לפי דרכו, יש אמונה עצומה בו ובארצו. והרי זהו דבר, אשר להקנותו ל"פריץ השריון" או לרגלי הגרמני, לא הצליחו כל שפעת ההילולות של נירנברג, כל הקריאות של "זיג הייל" וכל הכובעים המכורבלים שלהם.

(1) מפקד קבוצת הארמיות האמריקאיות הי"ב.

האנשים, איפוא, הם הגורם הגדול הראשון, שעליו נשענים נצחונותינו. ועוד גורם אחד, שבכתבות היומיות, לא הרבו לשים לב אליו, אבל האנשים הלוחמים בחזית העריכוהו כראוי, — הוא הוא קיום קוי האספקה לחזית. היה זה פילד-מרשל ויוול שאמר, כי קיום הזרם הרצוף של האספקה הוא המפתח להצלחה במלחמת זמננו. אמיתות דבריו הנכונים הוכחה פעם בפעם במסע הנוכחי.

ההצבאה של הברית גם היא היתה גורם חשוב בנצחון במערב, אבל אעפ"י ששרטוטיה הכוללים של האיסטרטגיה והטקטיקה נראים לעין, מכל מקום עוד עלינו להמתין עד שיודעו לנו פרטי הנצחונות והמפללות.

מאז העליה לחוף נורמנדיה נצטיירה תמונתו של הצד האמריקאי במסע זה כתמונה של "מלחמת גנרלים". מצביא אחר מצביא הואר פתאום בזרקור של תשומת-לב הציבור בשעה שעשה איזה מעשה מלחמה נועז. ברדלי במערכת סן-לו; פטון בזנקו דרך מרחבי צרפת; הודג'ס בראש-הגשר של רמנגן; ואכן אף-על-פי שיש להביא בחשבון גם את מיעוט הידיעות בענין הכשלונות, הרי אין ספק שהמסע במערב העלה את המשובחים במנהיגי צבאות-הקרקע בארה"ב למן מלחמת האזרחים ועד היום הזה.

ואלו בצד הבריטי היה זה כמעט רק מאבקו של החייל. פירושו של דבר הוא, שפעם בפעם נמצאו הגנרלים במצבים שלא היתה להם כל ברירה אלא שאנשי חילם יתקדמו ויאסרו מלחמה על האויב. לא היה מרחב לתמרון ליד "ציר"-החזית של קאן, ששם אסרה קבוצת הארמיות העשרים ואחת קרב על העדית של כוחות המגן הגרמניים בנורמנדיה והביסתם.

וכן לא היה כל סיכוי לזניקות-שטף מרהיבות עין מסביב לאגפי האויב באותו מסע-קרב ממושך ומר במעלה הגדה המערבית של הריין, מקלבה ועד ויזל, שהיה חלקה של הארמיה הקנדית הראשונה, — אשר בימים ההם היתה בריטית ב-75 אחוזיה. שתי ההזדמנויות היחידות שהיו לבריטים לערוך מלחמת-תנועה, — עד לצליחת הריין מצפון לרור, — חלו ליד ארנהיים, ובזניקת הרדיפה בקו מקביל לחוף הצרפתי למן הסנה בואכה אנטורפן. המעשה האחד נחל כשלון; השני נחל הצלחה חשובה עד מאוד, — כיון שזכה לתפוס את הנמל הגדול במהירות כה רבה, שלא הניחה לגרמנים שהות להחריבו.

גורם, חיוני יותר מאלה, שעליהם נשען הנצחון במערב השנה, היה כמובן אותו ריכוז עצום של כלי נשק לסוגיהם. הלא הוא הציוד וחמרי המלחמה, שזרמו דרך האוקיינוס האטלנטי והתעלה האנגלית לאנשינו הלוחמים ביבשה ובאוויר. ישנו עוד גורם אחד בתוך כלל גורמי הנצחון שאין איש מפקפק בחשיבותו — על כל פנים במפקדת צבאות-הפלישה או בתוך קבוצות הארמיות ובארמיות עצמן. הלא הוא שיתוף הפעולה הבריטי-אמריקאי. היתה היו אבני-נגף וקשיים מחמת המגע הזה. גדולי אנשי הצבא, הצי וחיל-האוויר — ואחת היא בני איזה לאום הם — כמעט תמיד הם מאוהבי הדיבור, הנוטים לנסות ולהסביר מלחמה מהי לאלה שנחשבים בעיניהם כאנשים שהגורל עשאם פחות מחוננים, והם גם עקשנים ופסקנים בדעותיהם. ואף-על-פי-כן מצא גנרל איזנהאואר את הדרך ללכד את מפקדיו ואת חילו העצום, עד כדי כך שעשאם לוחמים בצותא.

ואם נסתכל בתחתית הסולם הצבאי נמצא למדים, כי היום, לאחר שלחמו כארבע שנים אלו בצד אלו, מתקרבים החיילים האמריקאיים והבריטים זה לזה וידידותם גדלה והולכת. ישנם הבדלים רבים שהם בני השפעות הסביבה והבדלי השקפה בין איש פירמינגהם שבמדינת אלבמה ובין איש פירמינגהם שברוחנות וורויקשיר; אך אנשים אלה מוצאים את דרכם לנהוג יחדיו. הם דוברים כמעט בלשון אחת; והלא כבר אמר ביסמרק, כי זוהי העובדה הפוליטית החשובה ביותר בעולם.

ארתור בראינט

סגולות-מלחמה בעמים

מהי סגולת-הלוחם? מי שהיה לו נסיון-מלחמה כלשהו או, מבחינת נושאנו, מי שקרא מימיו היסטוריה צבאית, — לא יחשוב אפילו רגע קט, כי הגרמני רק מכוח גועו הגרמני, לוחם אמיץ הנהו יותר מן הצרפתי; או כי אנגלי, רק באשר אנגלי הוא, עולה כלוחם על שני הג' גם יחד. יש אנגלים השקולים בשעת קרב כנגד שלושה, ואפילו כנגד תריסר אחרים, שהם אנגלים ממש כמותם. והוא הדין לגבי הצרפתים והגרמנים. יש תקופות, שבהן מיטיבים האנגלים להלחם יותר מבשאר תקופות, והוא הדין לגבי הצרפתים והגרמנים. הפרוסים "עשו ויברחו" ליד יאנה⁽¹⁾, ואלו בבאוצן⁽²⁾, מקץ שבע שנים, לא הפכו פניהם לנוס. גם לצרפתים היו עליות וירידות. שאטו-טיארי⁽³⁾ ואוסטרליץ⁽⁴⁾ מזה, וסאדן⁽⁵⁾ מזה. וכן אירע גם לאנגלים. יש, כמובן, גזעים שמטבע ברייתם נראים הם כמסוגלים להיטיב ללחום יותר מאחרים. הפטנים שבהודו ידועים כשבט של אמיצים; הבנגלים, בניה של אותה ארץ רחבת-ידים עצמה, הקימו לפעמים חיילות נאים, ואף על פי כן לא יצאו בהיסטוריה מוניטין לעצמתם בקרבות. אותו תזיון עצמו רואה אתה גם באירופה. פרשתם הצבאית של הגיאפוליטנים, למשל, עלובה היא; בעוד שהגזעים העזים של הצפון, הכוללים את הצרפתים, הרוסים, האנגלים, הגרמנים והרבה עמים קטנים יותר, כגון ההולנדים והנורבגים, עברם המלחמתי מעולה הוא. גורמים גיאוגרפיים, אקלימיים והיסטוריים עמוקי-שורש משפיעים כאן. ואף על פי כן ספק הוא בעיני, אם אמנם אלה הם הגורמים המכריעים. כמה דורות — ויתכן, שדיו דור אחד בלבד — באוירה אחרת, כל שכן באוירה פוליטית אחרת, — ואדם, שקורץ, לכאורה, מחומר דל בכל הנוגע לכושר המלחמה, ילחם כמשובח שבלוחמים. כי אומץ בשעת קרב יותר משהוא ענין של תורשה הוא ענין של אימון, משמעת, אמונה, מופת ודוגמא וסביבה. יותר משאדם נולד אמיץ, הוא נעשה אמיץ. שאל-נא את דרי הקסרקטינים קטרהם וולינגטון⁽⁶⁾, ויגידו לך. על כן חוזר אני וטוען, כי בתנאים שונים עולה הצרפתי בחיילותו — כעובדה היסטורית, ולאו דוקא מכות גזעו — על החייל הגרמני. יתכן שלא כך היה הצרפתי בשדות המערכה של 1940. אבל

- (1) במערכת יאנה (ואוארשטאט, כי כפולה היתה המערכה), בפיקודו של הדוכס מבראונשוויג הזקן, ב-1806, בפני צבאות נפוליאון והמרשל דאוו. — המער.
- (2) במחוז לאוויץ, במזרח-סכסוניה, ב-1813, בפיקודו של בלוכר. — המער.
- (3) מזרחה לפריז, על המרנה. מקום אחד הנצחונות הנודעים של נפוליאון על בעלי-הברית 1814; הנקודה הקיצונית, שאליה הגיעו הגרמנים בהתקפתם ב-1918, ובה נעצרו בכח התנגדותו העיקשת של צבא צרפתי ואמריקאי. — המער.
- (4) נצחוננו המזהיר ביותר של נפוליאון ב-2 בדצמבר 1805, על צבאות הרוסים והאוסטרים ("מערכת שלושת הקיסרים"), במוראביה שבצ'כיה, ברנו לאולמיוץ. — המער.
- (5) בצפון-מזרח צרפת על המאס, סמוך לגבול בלגיה, מקום נצחון הפרוסים בסוף 1870 וכניעת צבא צרפתי ונפוליאון השלישי בראשו. במאי 1940 נפרץ כאן ע"י כוחות-שריון גרמנים הפרץ הגדול בחזית הצרפתים. — המער.
- (6) קסרקטינים מן הנודעים שבצבא הבריטי, וביניהם — קסרקטין חיל-הגוארדיה שבלונדון. — המער.

הסיבות לכשלון ארעי זה — הזמן גרמן ובנות חלוף היו. לא היה להן דבר עם טבע ברייתם של צרפת ועם-צרפת.

הצרפתים — אף על פי שיש למנות בהם עוד כמה דברים — הגם עם-מלחמה לפי השקפת-חייהם. אין בעיניהם מעשה-דיראון יותר מן המורכך-לב בשעת קרב, ומידת-המידות — המסירות במילוי החובה אל מול פני האויב והמות. ומעל לכל: האומץ בעיניהם הוא, מעיקרו של דבר, גילוי של סגולת-היחיד, ולא ענין של ציות עורי, דרך-עבדות, שהוא הרעל המפעפע בשרשי המושג הגרמני של אומץ-הלב.

בשנת 1794 — היא שנת הזוהר לעם צרפת — הוכיחו הצרפתים, כי במלחמת איש-מול-איש עולים לוחמיהם על כל מה שיכלו להעלות הגרמנים. כשמהפכתם הביאה להם חירות והניחה להם לגבש צורות מלחמה מקוריות ההולמות אותם, ולהשתמש במלוא מרצם, גילו הלוחמים הצרפתים את הפגמים שבמשמעת הצבאות המונרכיים המהוללים של פרוסיה ואוסטריה, שהיא משמעת מן-השפה-ולחוף. צבא יחידים-עצמאיים אמיצי-לב הכה שוק על ירך צבא שחייליו אבטומטים אמיצי-לב וכך הכה וחזר והכה בהם עד שלא נותר בהם עוד כל כוח ללחום. אבל — וכאן הנקודה החשובה! — צבא מנצח זה היה גוף שחושל תוך אחדות נלהבת ומשמעת-מרצון, וכולו נפעם ממשא נפש נעלה. ב-1940 לא היו עוד צאצאיהם האמיצים של אנשי "צבא סמברה ומאון" מחושלים כאבותיהם, ואמנם סופם שנוצחו ע"י צאצאי שוכניו של כיכר-הקסקטין בפוטסדם⁸).

כי בשנים שבין נצחונם המזהיר של 1918 ופרוץ מלחמת העולם השנייה ב-1939, עמדו הצרפתים, — ממש כאנגלים, — כמעט על עברי פי התהום של אבדן נשמתם הלאומית. כה רבה היתה הצלחתם לגבי הדברים שבחומר עד שהעבירה אותם על דעתם וכמעט נגמלו זמנית מראשונות הדברים שברוח. ואי אתה יכול כלל להפריז בהדגשה, באמרך — ואף אם נשמעים דבריך כפרדוקס — שההצלחה במלחמה היא, בסופו של דבר, מבחן של הרוח יותר משוא מבחן החומר. "אלהים" כתב וולטר, איש הספר, שמעודו לא ידע את שדה הקרב, "הוא תמיד לצדם של הבטליונים רבי-המספר". ואילו נפוליאון, גדול אנשי-הצבא, שראתה האנושיות מימיה, העמיק דעתו ממנו: "רק שנים הם הכוחות הגדולים בעולם", — אמר — "החרב והרוח; ובסופו של דבר מנצחת תמיד הרוח". מידת-המידות שחיפש בחייליו היתה ההעפלה הזונקת; המרשל או הגנרל, אשר העדיפו על אחרים, לא היה מעודו איש-צבא הנזהר מכל, שבוי-חומר, אלא אדם המסוגל להשיג את אשר "לא-ניתן-להשיג". והלא זוהי המסורת האמיתית של הצבא הצרפתי ושל איש-הקרב הצרפתי. מסורת זו היתה רדומה במשך שנות הנמנום החמרני שבין שתי המלחמות — שנות "הבורגני הזעיר", שנותיהם של לאַוּאֵל, "ועד-מפעלי-מפלדה", שנות קר-מגיננו! והיא קמה, מסורת זו, וניעורה עם התבוסה, כשדה-גול הרים את נס לורן⁹, את נס הנערה מאורליאן. והיא שתנצח את הטבטוני האמיק, אך משתעבד, — כאשר כבר ניצחה לא פעם אחת לשעבר, — בטרם תגמר המלחמה הזאת. והיא תנצח לא רק בכוח המספר הרב של בנות הברית, ולא רק מפני עוצם המשקל של המתכת שלהן; היא תנצח בזכותה היא, בשל ערכה בקרב צודק.

אין פרושו של דבר, כי מספרים, חומר וציוד אינם נחשבים בשדה מערכה. חשיבותם עצומה. הצרפתים, על אוכלוסיתם הקטנה יותר, לא מנו ב-1940 אלא צרפתי אחד לעומת שני

(7) הנודעת שבי"ד הארמיות של קרנו ("מארגן הנצחון" של צרפת הריפובליקאית), אשר חוללו את התמורה הגדולה לטובת צרפת ב-1794, בחזיתות מלחמת-אירופה. לחמה באותו חבל-הארץ עצמו, שבו בוצע הפרץ הגרמני ליד סזן ב-1940. — ה מ ע ר.

(8) פוטסדם — עיר קטנה בסמוך לברלין, "עיר חיל-מצב" טיפוסית, מרכז וסמל של שגרת-הצבא הפרוסית מאז המאה הי"ח. — ה מ ע ר.

(9) לוטרינגיה (לורן — בצרפתית) — חבל-הספר של צרפת שסימל את מלחמת צרפת בגרמניה, לעצמאותה ולשלמותה. "צלב-לורן" נקבע ע"י אנשי דה-גול באמצע הדגל "תלת-הצבעים" הצרפתי (על הרקע הלבן), ו"מרש-לורן" הצבאי הנודע היה למנגינת-הלכת המקובלת ביותר עליהם. אף ז'אן ד'ארק עצמה, "הנערה מאורליאן" — לוטרינגית היתה. — ה מ ע ר.

גרמנים בקירוב. ויכולת חיילותיהם — כיכולת חיילותינו, — הוגבלה הגבלה אכזרית, מחמת ליקוי הזין, ליקוי האיכות והכמות גם יחד. אך שורש הרעות האלה גופן היו ברפיון הרוח שפשט בשנות השלום. זהו המחיר שנאנסה צרפת לשלם על שהעדיפה נוחות חמרית, עושר והחשבה עצמית מופרות של אישים, ושמה אותם נעלים על הקרבה-עצמית ועל אהבת המולדת, החופש והאמת. רק משהניף דה-גול את נס השחרור, בימות המפלה של קיץ 1940, החלה צרפת האמתית, — בעוני, בשעבוד ובגולה — מתפעמת מחדש. ועתה גדל כוחה — זה כוח הפניכס והנשר — מיום ליום. ולא יארכו הימים והדבר יתן את אותותיו, כאשר כבר פעמים רבות לפני כן בהיסטוריה הארוכה ורבת הזוהר של צרפת.

קשה לומר בבירור במה צפון רוח זה של צרפת. קל מזה — כלגבי רוב סגולות הרוח — למצוא את גילוייו במוסיקה. הקשב-נא רב קשב, באזנים נטויות ובוחנות, לתזמורת עוברת או לתזמורת רדיו, המשמיעה לך את שיר-הלכת האדיר של צרפת-החפשית. כאן, ב"מרש-של-לורן", תמצא את הכל. את האיש הצועד קוממיות, הער ומלא-הבטחון; את הנערות בהירות-העין, במלוא גאותן על מנעלי-עץ החדשים, חפשיות כרוח השדה; את ברוך הכידונים, את חודיהם של מגדלי הכנסיות; את רטט עצי הצפצפה ואת החן הזורם של הנהרות הגדולים; את הגבעות התכולות, את הערים המסבירות-פנים, את הגפנים האציליים, את האכרים הטרודים והשקודים ואת נשותיהם המפליאות, שאינן יודעות עיפות; את לוית החן, את ההעפלה, את זהרה של צרפת. ובהגיע השעה, וכל צרפת תפעם שוב ב מרוח זו, — כנגד כמה סרדיוטי נאצים גבוהי-מגף יהא שקול אז איש צרפת?

עם ישראל חי! ברוך הנשק שהתנינו. ברוכים כל הקרבנות
הטהורים בכל צבאות הברית אשר בזכותם אנו חיים. ברוכה אנגליה
שהחזיקה מצמד שנה תמימה לבדה והצילה את עצמה, את העולם
ואת אלה מאתנו ששרדו בחיים. ברוכים בצלי בריתה שנוצקו
למלחמה והצילו את אנגליה, את עצמם ואת העולם כלו. אך
בקריאה זו של «עם ישראל חי» לא די לנו.

השאלה היא איך יחיה העם, האם יתקיים באם ינסה לחיות
במקדם? קריאתנו היא: עם ישראל החי, אותו חלק ממנו ששרד,
החליט לחיות אחרת!

מ. שרתוק — בכינוס הנצחון.

על מסורתו הלאומית של חייל-רוסיה

(מכתב „לחייל הרוסי הצעיר“ בעתון הנוער הקומוניסטי, בשנת 1944)

כשבאתי לעולם, כבר היתה לך, החייל הרוסי, היסטוריה של דורות מאחוריך. יצר אותך גאווה הגדול של פטר. במדי-נכרים, שהעטה עליך, שמרת על רוחך הרוסית וסייעת למחולל-התמורות הגדול להתגבר על כל הקשיים הכרוכים בחידוש בניינה וחיוקה של הממלכה הרוסית על יסודות אחרים, אירופיים. לא לחינם היה נפוליון, לאחר תבוסתו בתוך שלגי רוסיה הקרים, בלינו באחד הכפרים הפולניים הקטנים, חוזר במהרה על מלה אחת בלבד: „פולטאבה!“ „פולטאבה!“¹

מן הנצחון הראשון הזה, שניצח פטר את אחד הצבאות האירופיים המעולים ביותר במאה הי"ח, נשאת אתה, החייל הרוסי הישן, את דגלי-הנצחונות שלך על פני כל אירופה, כממלא חובה צבאית, כנושא בעונה את הכבוד והיקר הרוסי אשר לך. מפניך חל מיסד הסרדיטות הגרמנית — פרידריך. את נפשך הבין סוברוב, שבזכות כך היה לגדול.

הכרתיך לדעת בשחר ילדותי, על פי התמונות העממיות והתפעלתי מתפארת מעלליך במלחמתך עם אויבים, מגבורתך וממסירות-נפשך למען המולדת.

ואיך יכולתי, אני הילד, שלא לשאת נפשי ללבוש את המדים, שאותם נשאת, אתה החייל הרוסי, בהדר על פני הרי הפלקנים זעומי-הפנים, אל עמק-השושנים² עד צארגראד³ עצמה! ומה גדול היה אושרי כשזכיתי להתיצב לפניך, חייל-הגווארדיה הרוסי הותיק, ואפולטין של קצינים על כתפי!

ומי, אם לא החיילים-הסמלים הותיקים, היו לי למורי ורבותי האמיתיים בסודות-הפוך ועצות-החריצות הצבאיים, שלכאורה הם פשטניים, אך בעיני כל איש-צבא מצריכים הם שיקול-דעת ותחבולה.

זריות-התפיסה הרוסית הטבעית, העוזו הרוסי אשר אין לו מעצור, כוח-האריאליס הרוסי — הנה מה שנקבע בהכרתי לכל ימי חיי משנות שירותי הראשונות בגווארדיה הרוסית הישנה.

אני, שנולדתי במזל ברכה, זכיתי לא רק לחיות ולהגיע לזמן הזה, שבמקום הפיקוד העליון של הצבא הצארי, באו חבר אנשי-מעשה שהעמידה המפלגה הפולשביסטית, אלא גם לנחול את הכבוד הרב להיות בסגל חבורת הגנרלים של צבא-הפועלים והאיכרים.

סרד-הזהב של הגנרל על האפולט שלי ציורו כציור הסרד שעל האפולט של אבי-סבי — הגנרל של מלחמת-המולדת משנת 1812.

את האפולט — זה הסימן המסורתי של המדים הרוסים — קיבלת, אתה, החייל הצעיר בצבא האדום — בימי מלחמת-המולדת הגדולה. אתה במעשי-גבורתך עלית על מעללי הגבורה של אבותיך ואבות אבותיך. אתה חניך הארץ הסובייטית אתה, יוצא לקרב מתוך הכרה: — ידוע תדע על מה עליך להגן, איך ובמה לנצח.

- (1) הכונה כאן לתבוסה, שנחל מידי צבאו הרוסי של פטר הראשון, ליד פולטבה שבאוקראינה (1711) המלך השוודי קרל השביעי, שנחשב לפני כן לאחד מגדולי המצביאים שבדור.
- (2) העמק הרומלי בדרום-בולגריה של היום, סביב פלובדיק (פיליפופול) ועד אדריאנופול; הצבא הרוסי הגיע לשם במסע 1829 של ניקולאי הראשון בפיקודו של פילדמרשל דיביץ. ושוב ב-1878 אחרי פליבנה ושיפיקה, כשאחד ממצביאיו הבולטים ביותר היה סקובליב („הגנרל הלבן“).
- (3) השם הרוסי המסורתי, רווי הזכרונות הנוצריים-הביזנטיים לקושטא.

ל ש ו ן - מ פ ק ד י ם

אכן, שפת הדיבור גם היא אחד הסימנים החיצוניים המשמשים קנה-מידה למנהיגותו של פלוני. הדברים שהוא אומר, ודרך אמירתם, מעידים עדות רבה על אורח מחשבתו ועל הלך הרוח הגלום בו.

בחירת המלים שבהן משתמש המפקד צריכה להתאים בראש וראשונה לכך שיביעו את המחשבה והכונה שיש ברצונו להביען. כל שכן אם יש ברצונו להטעים משהו, שאז עליו לצמצם במלים ולתפוס לשון בהירה ומובנת לאלה שאליהם הוא מדבר. מליצות רמות, מטבעות שצלצולן מופרז או מונחים טכניים אינם אומרים כלום לגבי שכלו של אדם שלא שמעם מעודו. אך אין פירושו של דבר, שעל המנהיג להפריז בדיבור פשטני ביותר. בצבא של ימינו אינך מוצא אלא לעתים רחוקות אנשים שטיפוח יכולתם השכלית הוזנת כל כך וכושר הבנתם הרגיל לקוי כל כך שיוצדק שימוש בסגנון אשר לאמיתו של דבר היה נודג להשתמש בו לגבי ילדים. כל עיקר מצותו של המנהיג הוא — לדבר בשפה ברורה ופשוטה, ואם הכרח הוא לו להשתמש במונחים, שלדעתו לא יובנו כראוי ע"י קהל שומעיו, עליו להשתדל שיובנו הבנה שלימה גם אם יחייב הדבר הסברה מדוקדקת וסבלנית. אל יעשה הקצין מעשה-משגה בסגלו את רמת דיבורו לשפת-השוק ולעמי הארצות, ואפילו זוהי שפתם השגורה של קהל-האנשים המסוים, אשר אליו הוא פונה. עם זאת, אין פירושו של דבר שעליו להתאמץ ולדבר במליצות רמות או להמנע משפת יום-יום שהיא טובה וברורה. אדרבא, דוקא בשפה זו יוכל, בדרך כלל, להבהיר את כונתו לאין ערוך יותר מאשר אם יתפוס לשון נוקשה ורשמית יתר על המידה. פליאה היא, באיזו מידה אפילו אנשים בעלי-תפיסה מתקשים להבין דבר, אם מגישים אותו להם בשפת-דיבור בלתי שגורה, אך שוב: אין שום צורך דוקא לשפש את הדקדוק, או לשלב בדיבור מלות של "סלנג" למעלה מן המידה, אלא אם כן עשויה מלת "סלנג" כזאת להבהיר את הכונה בקיצור ובחיוניות יותר מכל אורח דיבור אחר. כל שכן שנכון דבר זה אם ביחידתו של המפקד רוח בשימוש מתמיד איזה מונח: או איזה כינוי "סלנגי". כי מהי סוף-סוף הברכה המיוחדת כשאדם מדבר ביחוד-הדיבור דוקא על "נושאות-הזין" כשהן ידועות לכל אחד בשם "גיפים"? אכן, ישנם כינויי "סלנג" בשימוש תמידי, שאין להם בכלל כל תחליף הולם.

הפסוקים צריכים להיות קצרים, בלתי-מסובכים ופסקניים, הם צריכים להיות חיוביים וישירים, ולא מטושטשים, לא רופסים או שליליים. כשאומרים, למשל, "אני בטוח, כי יש ביכולתך לעשות את הדבר", או "אתה הוא האיש המתאים לכך", או "מוכרח להיות איזו דרך לביצוע הדבר — וידוע אני, שתמצאנה" — הרי מתוך כך נוטעים בלבו של אדם תוקף-דעת ואמון בכוחות-עצמו. ואילו דיבורים כגון: "יתכן שיהיה ביכולתך לעשות זאת" או "תראה, אולי תוכל לעשות זאת" או "מסופקני, אם תוכל לעשות זאת, ובכל זאת, תנסה", — יש בהם להביא לידי היסוס וחוסר-תוקף.

קללות וגידופים היו תמיד מן הדברים השכיחים בצבא. מהי הסיבה לכך — הצטברותו של עודף-מרץ מחמת ההגבלות שבחיי הצבא, העדר ההשפעה הממתנת של האשה, או המחשבה המוטעית, שבכך באה לידי גילוי גבורתו של האדם —

דבר זה אינו חשוב לנו כל-כך. חשוב הוא, כי מלבד השיקולים המוסריים הצרופים — שפה בלתי-מרוסנת, שמתרגלים להשתמש בה כלפי פיקודים, מביאה כמעט תמיד לידי תוצאות בלתי-רצויות, בין לגבי הפרט ובין לגבי היחידה כולה. אחת מפקודותיו הכלליות הראשונות של ג'ורג' וואשינגטון היתה מכוונת לשים מעצור ללשון-ההפקר. ודאי מצווים החיילים לעצור בלשונם לפחות במעמד קציניהם. כי אם יניח המפקד לאנשיו להשתולל בענין זה — דהיינו, אם ירשה להם להשתמש בכל צורה של דיבור, אפילו היא טמאה ביותר — עלול להיוצר בלבם הרושם, שהכל מותר, כביכול, גם בשאך תחומים.

אבל גם כאן נדרש חוש-מידה. חלילה לו למפקד להגדיש את הסאה, כי הדבר עלול לגרוע מכושר-ההנהגה שלה, אם לא יחדל להציק לאנשיו בטענות בענין זה, ואם יודקק יותר מדי בענין „הלשון הנקיה“. יש במלחמה מצבים הפועלים פעולה חזקה על חיות האדם ורגשותיו, ומותר לו למפקד להתעלם מפורקן-רגשות כזה ככל שיצדיק המצב. והרי במציאות המלחמה אין מצבים כאלה חזיון בלתי-נפרץ. סוף-סוף החייל הוא קודם כל — אדם לוחם, ואם ישנה שפת-מלחמה מסורתית, הרי בגדר הטבע הוא, שישתמש בה לעתים. גם וואשינגטון עצמו עשה כך, על אף פקודתו הנ"ל.

כשהמפקד עצמו יקלל איש מאנשיו, הרי בדרך כלל, יפגע הלז פגיעה קשה לפי שירגיש בכך כונה להעליבו. אך לפעמים ע"י אורח דיבורו והליכותיו של המפקד יכול הוא להמתיק את הרושם הזה, או לתוכיח שלא היתה כאן כל כונה כזאת. וכן יש אנשים, שדברי הגידוף כל כך שגורים בפייהם, שהכל מרגישים כי אין בכך כל נימה אישית. אך הללו הם יוצאים מן הכלל. הכלל הוא, כי מי שסובל ניבול-פה אצל מפקדים שהם בעלי דרגה נמוכה יותר ממנו, פותח פתח לחיפוכים, טרוניות, מריבות — ואפילו הפרת-משמעת.

כשגבוה בדרגה מקלל את הסרים לפקודתו, וגרמה קללתו מרירות צורבת בלבבם. מרגישים הם את עצמם לא רק נפגעים, אלא גם מושפלים, לפי שהקללה גורעת מכבודם האישי אם לא יגיבו עליה, וכיון שבתחום השירות הצבאי לא תתכן הגבה כזאת, מתגבשת בלבם — ובצדק — התרגשה, שהגבוה מהם ניצל לרעה את סמכותו. הם יגרו את עצמם בהרהורי עלבון — אם ביחידות ואם בחברותא. חמומי המזג שבהם עלולים לבוא לכלל עבירות חמורות של אי-ציות, ואפילו פגיעה בגבוה מהם. על כל פנים גורם הלה להזעמת פנים ולרגשי איבה אצל הסרים לפקודתו. ותכופות נוצר מתוך כך הלך נפש, שבו ידמו הפיקודים, כי אין להם אלא מוצא אחד ממצב החנק, הנראה להם כעשוי לבלי נשוא — והוא: להעדר בלא נטילת רשות או לערוק עריקה גמורה.

דבר זה כוחו יפה לגבי כל דיבור בלתי-מרוסן. אין צורך בקללות מפורשות דוקא, כדי לעורר את התנגדותם האישית של החיילים ולגרוע הרבה מיחס הכבוד וההוקרה שלהם לגבי מנהיגם. הנה למשל, מקרים, שמפקד פלוגה שרגז על צורת הופעתה של פלוגתו במיסדר שלה בשבת, ערך את אנשיו ליד קסרקטיניהם והטיח בפניהם דברים שאינם משתמעים לשתי פנים (אמנם בלי שימוש מפורש בדברי נאצה) כי הפלוגה כולה היתה „מוזפתת“ בהופעתה. וליתר הדגשה הוסיף אותו מפקד ואמר: „וכל מי שלא יצטחצח כיאות למסקר השבת, הריהו בולשביק מוזפת“. אף שלא היתה זו הפעם הראשונה, שהפלוגה שמעה מפי המפקד הלז דיבורים כאלה, הרי הפעם קיבלו כמעט כל אנשי הפלוגה את דבריו כעלבון במישרים, אם כי לא היתה לו בעצם כונה כזאת ודבריו נאמרו סתם מתוך חפזון ורוגז. הדבר גרם לכך, שאחדים מן הסמלים האחראיים של הפלוגה נחרדו כל כך ממצב הענינים בפלוגה, שראו חובה לעצמם לפנות למפקד הרגימנט ולהודיע לו על המעשה; ומאליו מובן כי ממפקד הרגימנט נדרש טקט רב כדי לישב את ההדורים

בהצלחה, — ואכן הדבר עלה בידו, בלי להוסיף ולפגוע בשארית יכולת-ההנהגה של מפקד הפלוגה.

הדוגמה הזאת מעלה לפנינו בחינה נוספת, שעל המפקד להתחשב בה בענין מערכי לשונו בדברו עם פיקודיו. אין לשער שתמצא פעם בצבאנו, או בכל צבא אחר, איזו יחידה שתהא ראויה להנוף בשלמות ובסיטונות. במעשה היחידה הנ"ל היו אלה רק חמשה-עשר או ששה-עשר איש מבין הששים ויותר, שנתפסו בתקלתם. שלא התכוננו למיסדר כראוי. ואלו המפקד גער ביחידה כולה, אף-על-פי שהיו בה חיילים הגונים הרבה, שאיש מהם לא היה ראוי לדברי גנאי או גערה. אין לך דבר העלול להשפיל רוחם של חיילים יותר מנזיפות פוללגיות כאלה, והענשות פוללגיות הפרוכות בהן. אין דבר העלול לעורר התמרמרות בלבם בקלות כזאת. גם ה"חירבון" ש"מחרבן" מפקד את אחד החיילים, או כמה חיילים בבית אחת, מתקבל לא פעם במרירות, לפי שהוא נראה כהתקפה אישית. ואמנם, על פי הרוב התפרצות זו של המפקד יותר משיש בה העמדת חייל על עבירתו יש בה מביטוי הרוגז. הבחינה העניינית, הבלתי-אישית, מתעלמת מן העין, והדבר נהפך להתנגשות פסיכולוגית בין שני אנשים. ועוד זאת: הנזיפה שנחף מפקד בנמוך ממנו בדרגה במעמד פיקודיו של הלה עשויה לפגוע במעמדו, ומתוך כך גדלה התמרמרותו. וקשה לתאר מצב (פרט לקרב ממש, כשחיי אדם תלואים לו מנגד) שמעשה כזה יהא מוצדק כלשהו.

אכן, אם יש, בכלל, מקום "לביטוי יורד חדר-בטן" הרי את השימוש בו יש ליחד לשעת חירום ממש — למקרים של סכנה גדולה, לשעות של קרב. במסיבות כאלה יכול שוט-לשון כזה להשיג את ההשפעה המעוררת והמעצבת, אשר לא תושג כלל אם גם קודם לכן היה שגור נוסח זה.

הערה עוקצנית או לגלגנית — אין דין שתהא דוקא מעליבה, שהרי כונתה מסתברת פעם בפעם לפי דרך אמירתה. לפעמים יכול החידוד שבה להיות נטול עוקץ של נזיפה, ואף-על-פי-כן לנטוע את הלקח כמכמרות בלב האנשים. דבר זה יש בו כדי להועיל לגבי סוג מסוים של אנשים, אך המשתמש בו צריך להתהר שלא להפריז בו ולא לעשותו הרגל. ולעולם אל יראה כמכוון להשפיל.

יש אנשים רבים, שלא על-נקלה תופסים הם את העוקץ האירוני שבדברים, והשימוש בנוסח דיבור כזה לגביהם עלול במוקדם או במאוחר להביאם לידי מרירות של חולשת-הדעת וקצת טמטום. לעולם אין אדם כזה בטוח ביטחה גמורה בכונת המפקד. ועוד זאת: שימוש מופרז בנעימה לגלגנית יביא חיש-מהרה לידי התמרמרות כללית, לפי שיכולים האנשים להרגיש, כי בלגלגנות זו מנצל מפקדם לרעה את מעמדו.

אפילו נעימה של לגלגנות קלה יותר אסור להפכה לשיגרה. ואם מתבדח המפקד בדברו על איזה מעשה שעשה אחד מפיקודיו (ולעתים מוטב שינהג כך, כדי להפיג איזה מצב חמור או מיגע, או בשעת הצורך לעודד את אנשיו) — הרי עליו להשמר מאוד ולא לעשות כן בדרך העלולה לפגוע ברגשותיו של הנוגע בדבר. התבדחות יתירה של המפקד עשויה בהכרח להביא לידי הגבות של התבדחות גם מצד חייליו. החייל האמריקאי רגיל לנוסח דיבור כזה הרגל רב מכדי שיוכל להתאפק ולא להשיב ברוח זו עצמה — אם סבור הוא, שלא יבולע לו על כך. ויוכל להיות לו יסוד לחשוב כך, אם שימש כרגיל מטרה לחיצים כאלה. אך כל מפקד גבון ידע כי יש מסיבות, שמידה מסוימת של בדחנות והתלוצצות היא, בפועל ממש, מצוה שהזמן-גרמה, כל שכן בשעת דכדוך-נפש. ניצוץ של הומור מסייע לפעמים סיוע רב, בשעה שיש לקרוא חיילות מיוגעים למאמץ מחדש. יש בו כדי לנטוע בטחון בלבבות בכל עת מצוקה. אכן, לעתים קרובות זוהי הדרך לנטוע רגשי חברות והבנה אנושית וגם שיתוף-פעולה לבוכה מכשלה ודחי.

ח ו ב ת ה ח ו מ ר ה

אפילו אויבינו מודים בעוז-רוחם וגבורתם של אנשי-המלחמה הצעירים שלנו. מצוין הוא הנוער שלנו, נועז, מסור בכל מאודו למולדתו הסוביטית. על הגבורה, שהוכיחו צעירינו בקרבות, יכול הייתי לספר הרבה: רבות נזדמן לי לראות בימי המלחמה ובמשך שנים ארוכות של שירות-הספר. אך איני מתכוין לעסוק במחמאות, והנוער שלנו גם אינו נצרך לכך. יש את נפשי ליחד עכשיו את הדיבור על הדברים שאותם חסר הדור הצעיר שלנו, על הסגולות שהן הכרח במלחמה ויש לטפחן בקרב הנוער שלנו.

כל אחד מחיילינו הצעירים יודע, לשם מה הוא מקדש מלחמה, ואילו סגולות צריכות להיות לאיש-המלחמה הסוביטי. בשעת חירום מוכיח הוא לעתים קרובות מעשי-גסים של גבורה ומציית למפקדו בלי אומר ודברים. אך מצויות שאלות שיש, משום-מה, אנשים הנוהגים לחשוב אותן לשניות-במעלה, לדברים של מה-בכך, ובמקרים "של מה בכך" אלה מוכיח איש-המלחמה הצעיר רשלנות, סלחנות לגבי עצמו ולגבי חבריו.

אזי עולה מלה אחת קלוקלת, אך אופיינית: "מילא". "מילא" משמע: "זה כבר יסתדר", "לא חשוב", "מה אתה נטפל לשטויות?".

דוגמה רגילה, נותנים לחייל משחה למשוח בה את התנעולת. אך אין הוא מושח את התנעולת: הוא עיף; סבור הוא, כי הדבר אינו חשוב. התנעולת הנוקשה מחפכת את הרגליים והופכת מסע ממושך ליסורים. כושר-הקרב של החייל לוקה, ומפני מה? מפני הרשלוליות, מפני ה"מילא" הזה, מפני היחס הבלתי-צבאי, הזלזלני להוראות המפקד.

יש רצון ליחד על כך את הדיבור. יש בין צעירי חיילינו אנשים, שבדרך כלל יודעים הם להפליא, כי "פקודת המפקד היא חוק ולא יעבור", ועם זאת אינם חושבים לחטא עבירה "קלה" על ההוראה, שאינה ממשית לדעתם. סבורים הם, כי לכשיבואו דברים של ממש, עתידים הם להוכיח את נס המשמעת להפליא, ולפי שעה "מילא". איני טוען, כי זוהי תופעה כללית, אך נזדמן לי לא פעם להיתקל בכך. יש לצרף הכרה מובהקת, אמונה אידיאלית, עם משמעת מוחלטת. איש-המלחמה הסוביטי, כשהוא כופף עצמו לרצונו של המפקד, אינו אלא מאמן ומחזק את כוח-הרצון של עצמו.

ואכן, לחיזוק כוח-הרצון יש לכוון את חינוכו של הנוער שלנו ואפילו הפקודה קשה ביותר, ואפילו מילויה פרוץ במאמץ רב ביותר, ואפילו יש הכרח לשם כך להתגבר על קשיים מרובים ביותר, — מכל מקום צריכים החייל, או החניך בחטיבות הטרומ-צבאיות, או תלמיד בית-הספר — לדעת למלאותה. דבר זה חייבים הם לדרוש מעצמם. בכך צריכים לחנכם — בחומרה יתירה ובלי ריתוי — המפקד, מארגן-הנוער-הקומוניסטי, המדריך להכשרה צבאית.

רוחו של הנוער שלנו מרוממת; אך לא תמיד מאומן רצונו כל צרכו. הצעיר צריך להבין, כי המלחמה — אינה מחברת של בית-רפון, שבה אפשר לתקן את השגיאה בלא תקלה, כאן על כל משגה — דמו בראשו.

לחנך את הנוער בסביבה ואוירה, הקרובות קירבה מפסימלית לאלו של המלחמה, להרגילים בקשיים גופניים, למסעי-לילה מיגעים בכל מזג אויר, לקור, למחסור, להתגברות על מכשולים שבאו במפתיע, — הנה, לכך יש לשאוף ביחידות-הרזרב ובעורף. בד בבד עם חינוך גופני כזה בא גם החיסון הרוחני. הצעיר מתרגל

לרגש מתמיד של אחריות, לביקורת-עצמו, להפרה, שהמלחמה דורשת התאזרות בלתי-פוסקת של כוחות הנפש וכוח-הרצון.

לא שום התרת-רצועה, לא שום ריתיון, לא שום "מידת הרחמים"! הרחמים במלחמה — כמוהם לפעמים כאכזריות. יש ומפקד "בעל רחמים" מתיר לאנשים עייפים לשכב לישון, כשעליהם להתחפר. בא האויב ורומס את הישנים בזחלי הטנקים שלו.

לחומרה נחושה כלפי עצמו וכלפי זולתו יש לחנך את המפקד הצעיר. אף לא רגע של מנוחה, עד שלא נעשה כל מה שמוכרח להעשות! חפור את האדמה הקפואה, ואפילו אתה עייף ביותר: — על-ידי כך מביא אתה בטחון לעצמך ולחבריך! הער את החיילים באמצע ליל-כפור, ואפילו שנתם מתוקה ביותר, והם ראויים לה בהחלט; שאם לא כן עלולים הם להנזק בקפיאה. אל תחשוש שמא פלוני, מחמת קוצר המשיג, יחשבך לאכזרי. סופו שיבין, כי צדקת.

אין מקום לרשלוליות ורכרוכיות בשורותינו. ואלו את החומרה הנבונה והצודקת עלינו לטפח במפקד הצעיר.

בדברי על הרכרוכיות רוצה אני לנגוע עוד בשאלה אחת. לטיפוח השנאה הוקצתה אצלנו, לכאורה, שימת-לב מספקת. ואף-על-פי-כן לא כל צעירינו חדורים הכרה זו עד גמירא. שנאתם את האויב אינה איתנה כל צרכה, ואם הורשה לומר כך: אינה עירנית כל צרכה.

לא פעם אחת בלבד נודמן לי לראות תמונות כאלה. בשעת קרב מוכיח החייל הצעיר שנאה עזה, ללא-רחמים, לאויב. אך משמסר עצמו הגרמני לשבי והניח את נשקו, מיד מתחילים לחשוב את האויב כמעט ל"שלנו", טופחים על כתפו, אין משגיחים עליו השגחה מעולה. ויש מקרים, ש"פריץ שלנו" כזה, משתמש באימון שרוחשים לו ובזרחה.

טוב-לב הוא האיש הרוסי, טוב-לב ונוח להאמין לכל אדם. זוכר אני איך בחזית סטלינגרד, סמוך לחוטור-מפומלובסקי, הגנו בחורי-חמד פשיסטים בחמת-יאוש על רמה אחת. בכל זאת פבשנות ושבינו את הגרמנים, אף על פי שהתנגדו לפני-כן בשצף-קצף. והנה בחורי-החמד הללו, שזרקו עלינו רימונים ממרחק שנים-שלושה מטרים, התחילו למלמל: "היטלר קאפוט" ובכלל להעמיד פנים שהשלימו עם גורלם. משהו מצעירי חיילינו האמין, כפי הנראה, בלבם, כי היטלראים, שלפני חצי שעה היו קוטלים את חברינו בלי רחמים, שוב אינם בחזקת סכנה כלל. התשגחה רפתה, ואחד השבויים ברח.

יש להגיע לידי כך שבהפרת חיילנו הצעיר תתקע המחשבה: הטיטלראי מוסיף להיות אויב גם לאחר שפורך מעליו נשקו, — אויב ערמומי ובעל מזימות, והוא יכול לרמות.

שנאה לזהטת ואיתנה במלחמה היא ענין גדול.

קיומה של הפקודה במדוקדק וכהרף-עין; כפיפות גמורה לרצון המפקד בצירוף כוח-תפיסה, תושיה ודעת; חיסון הגוף והרוח, דריכות וביקורת-עצמית, כל אלה צריכים להיות סגולות-ההיכר של כל אחד מאנשי-המלחמה הצעירים שלנו. הסגולות הללו הן הכרח כפול-שלושה עכשיו, כששטף-הפעולה, ההתאם הפולל, וההתמדה שאינה יודעת ליאות, קובעים את נצחוננו.

ה ח ג "ם — כ י צ ד

רשימה זו, הלקוחה מתוך המדור „לקציני חיל-הקדטים“ שב„דפנס“ (ירחון השירותים הלוחמים), עומדת על הדברים האלמנטריים ביותר שבגדודי הנער של השירותים הלוחמים הבריטיים.

לאחר שהקדשתי עשרים שנה לטיפול בנערים תלמידי בתי-ספר פרטיים וקדטים של (A.C.F.), אינני מפקפק לומר, כי בעיקר אופיים דומים כל הנערים הללו זה לזה — ועם זאת כל אחד מהם הוא במידה רבה „פרט בפני עצמו“. הנער בן הארבע-עשרה משתוקק לעשות את „מעשה ההוגן“, וממאן להיות קשור באיזו צורה שהיא לדבר „שאין יאה לעשותו“. אך בשיפוטו בענין זה כפוף הוא במידה רבה לחבריו, ורק במידה מועטת למוריו ומנהיגיו. הוא יהיה להוט להצטרף ל-A.C.F. ולצפות ליום שיוכל ללבוש מדים, לשאת רובה ולהיות חייל. אך עם זאת, לא יצטרף — אם יצא ליחידה המקומית-שם רע בין חבריו לבית-הספר, או אם יבזוז לה בוז כלשהו אלה שבחברתם עליו לחיות.

לא איכפת לו, אם נוהגים בו ביד חזקה; אדרבא, אוהב הוא דבר זה. אבל הנוהג שנוהגים עמו צריך להיות צודק, ללא קנטור, וצריך שהדבר יעשה על ידי קצין אשר אליו הוא רוחש יראת כבוד. עליו להרגיש, כי אנשי המקום מתיחסים בהוקרה ליחידה, וכי בהצטרפו אליה יעלה, ולא ירד, מעמדו בחברה. טוב לזכור, שבכל בתי-הספר מחשיבים הנערים החשבה רבה את דעתם של הבחורים היודעים להתבלט, והללו יש בידם שלטון רב יותר מלכל הסוברים שהשררה בידם.

המוניטין שיצאו ליחידה

כל קצין-קדטים חייב להוקיר את שמה הטוב של יחידתו ולתכנן את כל האימונים באופן שלא יהא בהם דבר שאפשר יהיה לכנותו בשם „משחק בחיילים“. בדין הוא שתהא חבורה של קצינים מאומנים ובעלי תכונה חיילית, היודעים את מלאכתם, דרוכים ומסוגלים לשכנע ולהשיג את מבוקשם בדרך גברית; בעלי שיטור נאה בעת מסדר, ועם זאת מוכנים תמיד להצטרף לביצוע התרגיל ולהדגים הלכה במעשה.

עליהם להשתדל שעל ידם תהא חבורת קדטים-סמלים שקיבלו תורה מפהם וכל שאיפתם עכשיו היא ללמד. בדין הוא שקדטים-סמלים אלה ירגישו כי תפקידם תפקיד חיוני הוא לזולתם, ליחידה ולאומה. עליהם לא לגלות כל סימן של רישול, אם במסדר ואם שלא במסדר, וכן לא לסבול כל רישול באחרים. הם צריכים לדעת ידיעה ברורה מה עליהם ללמד וכיצד ללמד, כדי שיהיו בטוחים כל צרכם.

קציניהם הם החייבים לאמנם ולהביאם לרמה גבוהה זו, ובשעת מסדרים עליהם לנהוג עם הסמלים כבוד כראוי, ובפנותם אליהם לכנותם תמיד בכינוי דרגתם ולא בנקיבת שמם, ולעמוד על כך שהקדטים ידברו עמהם בעמדם עמידת „דום“ וגם כן בכינוי-הדרגה ולא בכינוי-השם.

ולא זו בלבד שיהא הנער מיחל לכך שיחידתו תזכה בקצינים וסמלים

(1) A. C. F. „חיל-הקדטים של הצבא“ — (להבדיל מה„קדטים-שליצי“ ומקדטים של „קורפוס ההכשרה האוירית“).

טובים, אלא שגם יצפה לציוד משובח. על הממשלה יהיה להפיר בכך, ולהקצות בעין יפה מדים (שמידותיהם יתאימו ללבושיהם!) וכלי נשק (הפשרים לשימוש). ויש ללמד את אנשי היחידה ללבוש את מדיהם כהלכה, בין במסדר ובין שלא במסדר, וכן לשמרם ולהשגיח עליהם היטב.

יש ללמדם לטפל בכלי-נשקם ולנקותם, כדי שתהא גאותם עליהם, וכן לשמרם שיהיו מצוחצחים בתכלית הצחצוח הדקדוקי. אחר-כך יש ללמדם את השימוש בכלי נשק אלה, בין כפרטים — (כרובאים במטוח או כ"פצצים" — רמנים — בשחת-האימון) — ובין באופן קיבוצי — (כחלק מכיתה המשתפת פעולה עם שאר סוגי-נשק).

מטרת קצין האימון-בנשק תהיה לא רק להנחות את הקדט בדרך תכנית-ההכשרה של "תעודה א" או להגיעו לשיאים במטוח, אלא גם להביא לידי כך שהפעלת היחידה בשימוש בנשקה תראה לגער שאינו משתייך ליחידה, ולטירון שהצטרף אליה אותה שעה, כמה מיטיבים הקשישים ממנו לטפל בכלי נשקם, ובאיזו בקיאות הם מדברים עליהם, כדי שבדרך זו יתעורר גם הוא להספח ולהתאמן, עד שיגיע גם הוא לרמת-יכולת זו. אותות למצטיינים ביריה יביאו בענין זה תועלת מרובה — אם לא תהא הזכיה בהם קלה.

כל קדט ביחידתך יראה זכות לעצמו ליחל גם לפילוי זמן נאה, שמתוך כך יצפה ברצון למסדרים ולא יראם כעול. אכן, עבודה קשה עשויה לענינו, ולעולם לא תשפך את התלהבותו; ואילו שעמום עשוי לדחותו מיד. דבר זה הוא המשוה ערך רב כל כך לחישוב שיש לחשב מראש כל מסדר לפרטיו ולדקדוקיו — וכן כל חזרה (עם קבוצת הסמלים. — המער.) אם אפשר. וכל זה כדי שלא יהיו שהיות ותחלת ממושכה להתחלתם של גופי הפעולות.

ראיתי יחידות שבהן נתכנסו הקדטים למסדר כשתלבושתם, וכל חזותם בכללה, היתה שלא כהלכה, והם הושתו כחצי שעה לפי שקצין אחד בלבד בדק את כולם. אחר כך הוצעו אל כפר-אימונים הרחוק ריחוק ניפר למדי, ושם נתברר בעליל כי הפעולות שבתכנית מסדר זה לא הוכנו בתיכנון ערוך מראש. מתוך כך עבר הזמן שהוקצב למסדר זה בלי שנעשתה כל פעולה. הקדטים נשתרבו ונשתעממו; ומני אז נתמעט מספרם של הבאים למסדר.

המפקד הטוב יכין מראש, ויפרסם בקרב הנוגעים בדבר, את תכנית החודש, ואולי גם תכנית של שלושה חדשים; ואחר כך יוכן כל מסדר לפרטיו שבוע שבוע. נבנית, כי המדובר הוא בהקנית פושד-שדה, וכי לשלושת המסדרים שבשבוע סומנה התכנית הזאת: (א) הסוואה; (ב) בעקבותיה מעשה "גינוב" ע"י פתח; (ג) הכתה בהתקפה. אם כך, בדין הוא שיבזר לו המפקד את הקדטים, אשר להם הוא נצרך לצורך הדגמות מוקדמות; הוא יביאם לשטח מיוחד שבחרו לשם כך מתוך שימת לב מרובה לתכונותיו; ושם יסביר להם נקודות כהלכה ונקודות שלא כהלכה בביצוע התרגילים, וכל אחד מהם יצטרך להדגימן. הוא יקבע את מקומותיהם, וכן את מערכת הסימנים, ויתכנן את הדברים באופן שכל סעיף וכל שלב יוביל ממילא אל הבא אחריו. כל זה יצריך זמן וטירחה. המדגימים יתלהבו לדבר וילמדו הרבה. האחרים יידעו, וגם הם ילמדו, ומכאן ואילך יעבדו כדי שיבוא יום, ואולי יהיו גם הם בין הנבחרים.

שעור בהסוואה

ביום המסדר יקדים המפקד ויצא בלוי "מדגימיו", כדי להציבם איש איש בנקודה שנקבעה לו בהתאם לתנאי האור; על סגנו, או על רב-הסמל, יטיל להביא אחר-כך את הנותרים. לכשיגיעו כל אנשי-המסדר יהיה הוא מוכן, ומיד יאמר להם, מה כוונתו ללמדם, ימריצם לתפש את הדמויות המוסתרות, אח"כ יציין את הדמויות

ויסביר, מדוע אלה נראו ואלה לא נראו. אחר־כך תתפרק היחידה ותשלח לפינות השטח, כדי שאנשיה ינסו לעשות את הדבר בעצמם. לעולם אל תתן לקדטים רק לראות, — תמיד תן להם גם לנסות את הדבר, לאלתר, בעצמם. במתכונת זו מכינים את ה"גינזב" ע"י הכתה למסדר השני; ואת "הכתה בהתקפה" — לשלישי. פירושו של דבר הוא השקעת עבודה וזמן. אך ההתנסות בהכרת השטח ונסיגתם של האנשים יפחיתו במהרה את הצורך להרבות בעבודה ובזמן ויעמידם על המינימום; אבל לעולם לא תהא פטור מכך לגמרי.

בדרך כלל, איפוא, מתוכנים ומחושבים כל המסדרים כחלק מתכנית אימונים רחבה, וקויהם נמסרים לידיעת הנוגעים בדבר; לאחר זאת מתכנים אותם לפרטיהם ומכינים אותם ע"י חזרות הנעשות בעזרת מדגימים; ורק לאחר כך מוסבר השעור לחניכים ומבוצע למעשה.

ואלו בשלב הבא לאחר כל אלה מטילים על חבורה של סמלי־קדטים טובים להציג את הצגתם הם, שהיא מאותו טיפוס עצמו.

אשר לטקסי־הבדיקה של המתייצבים למסדרים וכיו"ב, הרי אלה דרושים מאוד, אך אסור שיבואו במקום אימון. הם גוזלים זמן ומשעממים את הנער. תן לסמלים לבקר איש את יחידתו־הוא, ולמסור הודעה על כך. בדרך זו אפשר לראות הכל במשך חמש דקות. יהא לך טקס נאה לסידורם של האנשים בפיתחו של כל מסדר, ויהא די בכך לכל צרכי התירגול, פרט למסדרים המוקדשים במיוחד לאימון בתרגילי־סדר והכרוך בזה.

הבן לרוחם של הקדטים שלך, ולשאפתם ללמוד; אל תקפחם, אל תשעממם ואל תביישם; עשה שיעבדו בפקודתך, עמך, ובשבילך. בדרך זו תעמיד יחידה שיש לה גם כוח־משיכה וגם ערך רב. בדין הוא שתהא מחבב נערים ומוצא ענין בכל המלאכה זאת כולה, וכי תהא גם שואף וגם מוכשר לתרום את תרומת שירותך בעבודה זאת, שהיא אמנם קשה, אך כדאית מאוד.

גנ־מיוֹר הגוארדיה פ. מוסקביטין

(ראש מנהלת־ההכשרה־הצבאית לתלמידי מוסדות־הלימוד האזרחיים)

«קיבוצי־מחנה» לתלמידים

(מתוך "עתון המורים")

מלחמת המולדת העלתה לפני בית־הספר הסוביטי הרבה תביעות רציניות. לתוך את הדור הצעיר ברוח נאמנות־איך־קץ למפעל לנין־סטלין, לגדל נוער האוהב אהבה עמוקה את העבר וההווה של מולדתו, נוער שנתחשל חישול גופני, שנתיצב יצוב נפשי, והשונא בכל לבו ובכל מאודו את אויב האנושות — הפאשיזם, — הנה היא המשימה השומה עלינו.

החלטת הממשלה להנהיג בבתי־הספר הכשרה צבאית־גופנית, הכשרה צבאית־תחלית, והכשרה צבאית־טרנס־שירותית¹⁾, מסייעת למלא את הדרישות שדורשת המלחמה בענין לימוד וחינוכו של הנוער הלומד. במשך 5 החדשים האחרונים הושגה מידה מסוימת של הצלחה בלימוד הצבאי של התלמידים. על כך מעידות תוצאותיהן של בדיקות־המבחן.

לתלמידים הקשישים, שייכנסו בקרוב לשורות הצבא האדום, לא יהיו בחזקת חידוש לא הידיעות הטקטיות, לא דעת הפרקים של הרובה, של המקלע, של הרובה נגד־טנקי, ולא שאר יסודות ההכשרה הצבאית. בהיותם בצבא לא יוצרכו הללו אלא לשכלל ולהעמיק את ידיעותיהם שקנו בבית־הספר.

1) שלושת השלבים — א', ב', ג' — שנקבעו בהכשרתו הצבאית המוקדמת של הילד והנער ב.ס.ס.ר. — המער.

ב"תקנה על הכשרתם הטרומ-שירותית של התלמידים" נקבע, שמלבד התכנית שהם שוקדים עליה במשך שנת הלימודים, צריכים הבחורים מן המחלקות ה-8 וה-9 של בתי-הספר התיכוניים והקורסים ה-1 וה-2 של הטכניאונים להשתתף בימי הפגרה בתכנית-ההשתלמות המיוחדת, שבמסגרת קיבוץ-מחנה.

משימתם של קיבוצי-מחנה אלה (שייערכו השנה לפי תכנית הלימודים הצבאיים של המחלקה ה-8 בבית-הספר התיכוני והקורס הראשון של הטכניאונים) — משימה אחראית למדי. התלמידים יצטרכו לשכלל, להשלים וללטש את הידיעות שקנו במשך עונת-החורף מעניני ההכשרה הסקטית, הקלעית, התירגולית והטופוגרפית. סגולתם החשובה של הלימודים הללו היא שהם ייערכו לחלוטין בתנאי שירות-השדה, שהתלמידים יועסקו בקליעה מרובה קטן-קוטר, שמן ההכרח הוא שיכירו לדעת הלכה-למעשה את תיבצור-השדה⁽²⁾ בקרב פתיחת⁽³⁾ הפרופיל המלא של חפירות-הקלעים⁽⁴⁾, עם מבואות החיבור ביניהן, בנין מחפורות ומחפים, הקמת המכשולים למיניהם וההתגברות עליהם.

לפי אופיה צריכה כל ההכשרה הקלעית, התירגולית, הטופוגרפית והחימית להיות תשלובת אחת של לימודים טקטיים רבי-פנים. על ידי כך לא רק נתקן את הליקויים שבהם לקה הלימוד בעונת החורף, אלא, ובעיקר, נרגיל את העתיד להיות איש-מלחמה לחיות חיים החדשים לו לגמרי, חיי-שדה וחיי-מחנה. יום המלא תלמוד צבאי, התאמנות, מסעות, משחקי-מלחמה, עיסוקי ספורט, משטר חמור, — כל אלה יחשלו את הבחורים בגוף וברוח, יעשו ממושמצים יותר. קיבוץ-מחנה שנתכן מראש לכל פרטיו ודקדוקיו, שאורגן ארגון רבי-ענין, יעורר, בלי-ספק, בלב התלמידים אהבה לתנאי החיים בשדה. לימים רבים יקבעו בלבם גם זכרון הלילה תחת כיפת השמים, בחניית-ארעי, וגם הסיפורים המרהיבים על מעללי-התהילה של אנשי-הצבא הרוסים, על מצביאים גדולים, על מערכות-הגבורה של הצבא האדום, שהקשיבו להם כאן, בתנאים של הוי-המסע.

מחנות התלמידים — לא בית-מרגוע הוא, לא קייטנה, לא מקום שבו "מבלים יפה את הזמן באויר צח". לא! כאן צריכים התלמידים להשתלם בידעיותיהם הצבאיות, לחשל את גופם, להתרגל לחיי-המסע, להתנסות באסכולה זו של משמעת חמורה, כדי שיקל להם לשאת אחר כך את כל הקשיים, שייתקלו בהם בדרכם במלחמה ובחיים. המשמעת החיילית, ערך-הסדרים הפנימי המדוקדק, ההקפדה המתמירה של המדריכים הצבאיים והמפקדים — כל אלה יהא להם ערך חינוכי רב בשביל התלמידים.

בשעת הכנת קיבוץ-המחנה יש ליחד שימת-לב להבטחת הציוד הראוי ולארגון ההזנה. כמופת לאחרים אפשר לציין את ההכנות הטובות לקיבוצי-המחנה הנהוגות בגליל-הצבאי המוסקבאי. מחלקת-הפיקוח הגלילית והקומיסריונים-הצבאיים הנפתיים, — בהתאם להוראות המועצה-הצבאית של הגליל-הצבאי המוסקבאי — שוקדים על כך כי מחנות-התלמידים יובטחו בכל הדרוש.

כדי שקיבוץ-מחנה יבוצע על הצד המוצלח ביותר, יוכשרו כל מפקדי המחנות והמדריכים הצבאיים בקיבוצי השתלמות מיתודיים בני חמשה ימים. אך אין להסתפק בכך. במחנות חייב מפקד הבטליון לערוך מדי יום ביומו פעולות-הדרכה במסגרת מפקדי המחלקות והפלוגות, והללו שוב חייבים להדריך הדרכה מיוחדת את חבר המפקדים הנמוכים מהם ערב יום האימונים. כתום חוק-הלימודים של קיבוץ-המחנה נערכות בחינות-פרט של התלמידים, לשם בדיקת הידיעות שרכשו וחזקו.

(2) פורטיפיקציה בלע"ז. (3) כלומר — חפירתן, עד גמירא.

(4) דהיינו — עם תלי-החזה הנשפך אל-מול-עבר האויב; ייתכן גם מחפה חלקי, בתפירה עמוקה — מדרגת-היריה לאורך הקיר הקדמי; אשנב-ייריה ומבני שקי-החול. — המ ע"ר.

יִרִית - חֶתֶף

ערכה של ירית-החתף ברובה, מן הירך, מוסיף להיות שנפי במחלוקת, על-אף ריבוי האש הירייה בקרבות-מגע מהודקים במלחמה זו, ובעיקר באיזור האוקינוס השקט. המתנגדים לירית-החתף מטילים דופי באי-דיוקה היחסי, ומשתדלים להמעיט בהערכת יתרונה לגבי קצב האש. ואלו המצדדים בזכותה מדגישים את יעילותה בשעת קרב-מגע, שהיריות הראשונות מבדילות בו את הזריזים וחיים מן הנחשלים ומתים.

תפקידה של ירית-החתף ברור הוא. היא מיועדת לאש-קרב בטוח קצר (עשרים יארד ופחות מזה), כשהחיילות נעים במהירות אלה לקראת אלה. הסתכלות במצבים כאלה הוכיחה שתגובתו הטבעית של כל איש כמעט, היא להזדרז ולירות, בלי להעצר כדי להרים את רובהו לכתפו.

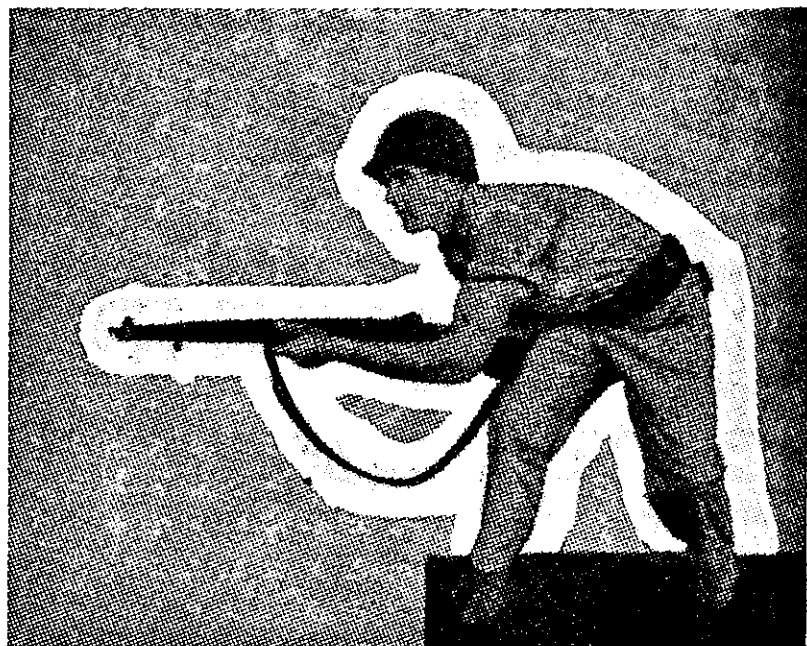
אש הירייה בחפזון רב כל כך, בלא שיתנסו היורים באימון ונסיון מוקדם אינה דייקנית אלא לעתים רחוקות בלבד. אפילו במרחק חמשה יארד אפשר להחטיא לחלוטין את האויב הנע. עם זאת עיון הפונות אליו בטוח כזה — פירושו להיות בבחינת יונת-חמר המוצבת בחצר-המטרה לירית-שעשועים. לא זו בלבד שהמכון מכתפו עומד בלי נוע ועלול מאוד להפגע בקרב גוף-אל-גוף — אויב, המזוין בכידון, יכול בנקל להטיה את קנה רובהו של העוסק-בכיוון ולדקרו — אלא שגם אותו יריב-ראשון, שאליו פיון את נשקו, עלול להתקדם ולפגוע בירית-חתף משלו, במי שמכון-לאטו. כונתה של ירית-החתף מן הירך היא לכוון את התגובה הטבעית בדרך הנכון — ולאפשר לירות את היריות הראשונות לאלתר ובדיוק רב בכל האפשר.

ואלה עיקרי ירי-החתף: מהירות; ניידות; מיעוט הנפגעות; יעילות בלילה. בירי-חתף אפשר לפתוח ביריות הראשונות תוך חצי שניה, לעומת שניה ומהצה או שתי שניות הנדרשות כדי לירות את היריות הראשונות המכוונות מן הכתף. חיילות בשדה, לאחר תירגול של שעה לסיגול מצב הגוף הנכון, הגיעו ליד ממוצע בשיעור 3 יריות-חתף בזמן שנצטרכו לו כדי לירות את היריה האחת מכתפם. משלש יריותיהם פגע כדור אחד — ועוד אחד — במטרות-דמות בטוח של עשרה-עשרים יארדים.

ניידותו של ה„יורה לפי חוש הכיוון“ מאפשרת לו לקרב במהירות אל מטרותיו, בלא שיצטרך להעצר לצורך היריה. מלבד הגדלת יעילותו הטקטית מתקטנת מתוך כך גם סכנתו להפגע, כיון שהוא מציב לפני האויב מטרה גחונה ומתנועעת, ולא מטרה נחה וזקופה. גחנית „צלליתר“ מקשה את הפגיעה בו. כיוון-האש בירית-החתף מושג ע״י החזקת הכלי במאוזן וכיוונו הגס אל המטרה. אורח-כיוון זה יעיל, איפוא, בלילה, שעה שאי-אפשר להכיר מטרות קרובות אלא לפי צללים וקולות בלבד.

נימוקם העיקרי של הטוענים נגד ירית-החתף הוא, שיריה כזאת חסרה את הדיוק — מתוך כך כאילו נשמעת הנחה, כי דבר פסול הוא כל מעשה בקרב-מגע כאשר אין אתו דיוק של פחות מ-100%. אך דרך-הגיון כזאת מתעלמת מן הגורם החיוני של הזמן. כי גם לו יכול היורה-מכתפו להשיג 100% של פגיעות ב„חוט השערה“ ע״י פיוון הכתף, לא היה דבר זה מועיל לו כלל, לו ספג פינתים כמה „שעועיות“ אויב בשעה שעסק בכיוון.

אף על פי שהדיוק הרגיל של ירית - חתף הוא כ-60% במוצע, — בתנודות מ-30 ועד 90 אחוז — הרי עם זאת השפעת האש וקצבה הם המביאים לידי השגתה של היעילות האופרטיבית היתרה. כיון שאפשר לירות שלוש יריות-חתף בזמן הנדרש ליריה המעוינת הראשונה, עתיד יורה-החתף לזכות גם אילו השיג 33% של פגיעות במטרה. כי פגיעתו האחת מונעת מראש את השגת מאה-האחוזים של פגיעה במטרה צ"י ירלבו המרבה לכוון.

ועוד זאת: גם יריותיו של יורה-החתף המחטיא את מטרתו אינן עולות בתוהו לחלוטין. היריה ממש בפניו של היריב משבשת את כיוונו או מונעתו. רק על רקע כל הגורמים האלה אפשר להעריך כראוי את ירית-החתף כתוספת-היריה התקינות הנהוגות במטוחים.

יסוד מוסד בירית-החתף מגובה-הירך הוא החזקת הרובה בצד, מבלי שיגע בירך וכשהוא מכוון אל המטרה. תירגול של שעה לסיגול מצב הגוף הנכון, וירית-נסיון כדי כמה "מלאים" של פדורים יגדילו במידה ניכרת את מידת היעילות של ירית כל חייל בקרב אש מהודק.

אין מגמתה של הטקטיקה המשתמשת בירי-החתף לגרוע מחשיבות המחסה והמסתור, שעליהן עומדת שיטת היריה במטוחים, ושיש להרבות ככל האפשר להשתמש בהם. אך ביחוד בשעת הסתערות, פשעל הלוחם להתקדם מרחקים קטנים במגולה, אפשר שירית-החתף תהא לו ברוצו ה"מחסה" ואמצעי-ההתקפה הטובים ביותר.

האמנם מחסור, התנונות, אויכה של רצל ומשטמה חסר קל סכוי לחיי בטחון וקוממיות הם גורל שהיהודי חזב לקבלו באהבה רק משום שנצל מפליה?

מ. שרתוק - בכינוס הנצחון

התפתחותה של מלחמת-המוקשים

מוקש-הקרקע אינו כלי נשק חדש; ובעצם היתה ההתקדמות בשימוש במלחמה זו, על ידינו וע"י האויב, יותר במידת הפעלתו מאשר בדרך הפעלתו. הגרמנים הפעילו מוקשי-קרקע בעת נסיגתם הסופית בצרפת ב־1918. הם השתמשו בהם אז ממש כעתה, כלומר, כדי להשהות את החיל הרודף. כי מוקשים הם למעשה אחת מצורות המכשולים המלאכותיים; וכדין כל מכשול, אם טבעי ואם מלאכותי, מתאפשר מלוא השימוש היעיל במוקשים רק בהיות המכשול מושם במקום שבו ירצה האויב לעבור, ובהיותו נתון לתצפיתך ולאשך. שני העקרונות האלה הם מתמידים וקבועים, ממש כעקרונות המלחמה עצמם. אלא שלמוקשים ישנה עוד תכונה אחת שאינה מצויה בשאר מכשולים לסוגיהם, — והיא שאין להם יראת-כבוד גם בפני מניחיהם ובמידה רבה מאוד משולים הם כחבר-פיפיות. הממקש לא יוכל להסתפק בהנחת מוקשים ואחר-כך לשכות עליהם. על כל פנים, יצטרך להזהיר את כל החיילות שבסביבה שלא יקרבו אליהם. כן לא יוכל מפקד להתיר הנחת מוקשים, ללא כיוון מרוכז, לפני חזיתו שלו, שאם לא כן עלולה חירות-תנועתו להצטמצם צמצום רב שאין לשאתו; תיכנון מתואם בענין שדות-המוקשים דרוש ממש כבכל פעולה צבאית אחרת.

בין המלחמות

אין חולקים על כך שבפרק זמן זה סבל צבא-היבשה מדחקות בכסף יותר מכל שירות אחר שקויים לשם הגנת הקיסרות. דבר זה השפיע על מידת נכונותו למלחמת המוקשים, מאחר שיש צורך במוקשים-ממש, אם רוצים שלא לפגור במיטב השימוש בהם, ובדרכי הטיפול במוקשי-האויב. מלאכת-המחקר היא דבר חיוני לשם כך, וזה טעון כסף — אשר לא ניתן לך בין 1918 ל־1939.

אף-על-פי-כן הוסיפו ללמוד לא-מעט את שימושם ואפשרויותיהם שבכות, ואם כי המחסור במוקשים-ממש, כדי לבחון בהם כל הלכה למעשה, היה קושי רציני, הרי בכל זאת ניתן לקבוע את העיקרים הבאים:

קבע את שדות-המוקשים שלך בשטחים הטובים למעבר טנקים, לא רק כדי למנוע את האויב מלהשתמש בהם, אלא גם כדי לכפות עליו לנוע בקו-התקדמות היפה לסידור הגנתך. הצב את כלי-המגן שלך באופן שתוכל לרכז את מכסימום האש על האויב בשעה שיתקדם בדרכים שבחרת בהם.

הבטח לאש הנשק-הקל שלך את האפשרות לכסות את כל האיזור של שדה-המוקשים שלך, שאם לא כן יצאו אנשי האויב מן הטנקים ויסקלו את הדרך מן המוקשים.

עשה פרצות לפטרולים ולחיילות-ההתקפה-הנגדית שלך. יש לפקח על שדות-מוקשים בהיקף דיביזיוני, ולתאמם עם תכנית האש בתכנית אחת כוללת.

יש ערך למוקשי סרק, המעורבים באחוז מתאים עם מוקשי-ממש, שכן אין האויב יכול לזלזל בהם. הם קלים יותר מן המוקש האמיתי, ולכן תובלתם קלה יותר.

הנסיון שהיה עד כה הוכיח כי ההתחלה שנעשתה אז היא טובה, אך היו חוסכים חסכון רב בחיי אנשים ובזמן, אילו אפשרית היתה התקדמות נוספת לפני המלחמה.

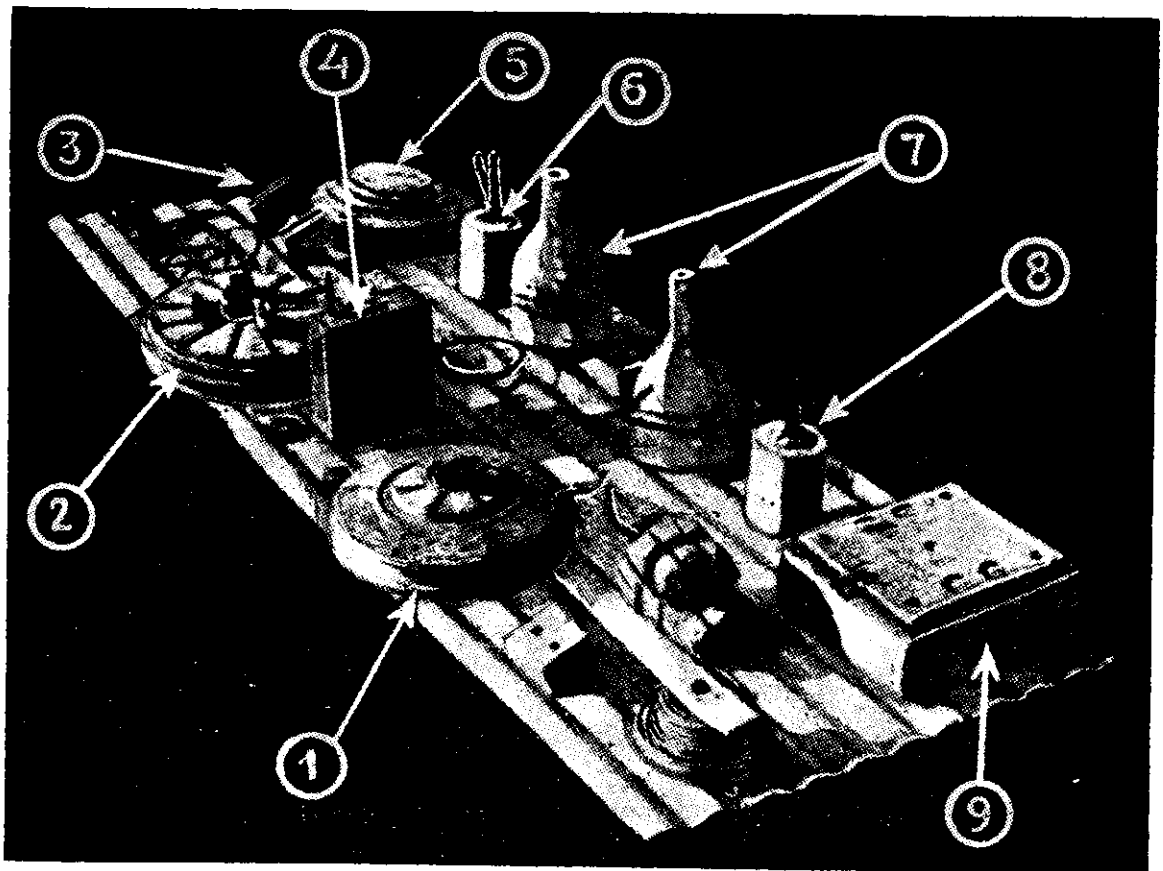
כפי שידוע עד כה, החלו הגרמנים במלחמה הזו, בלא שיהיו להם מגלי-מוקשים. ברי היא כי לנו לא היו כאלה. להם היה מלאי גדול של מוקשים, והם פיתחו את מוקש-הקרקע יותר מאתנו. אמנם, גם לנו גם להם היה המוקש האנטי-טנקי (מוקש "טלר" — הגרמני), אך הם פיתחו גם את המוקש-נגד-אדם (מוקש "S", הגרמני). אעפ"י שלא שקלו ברצינות, איך לבלוש ולפנות מוקשים, הכניסו במוקש "טלר" שלהם תחבולות נגד-פיגוי. דבר זה עשה את מלאכת פיגוי-

המוקשים ע"י החפרים שלנו, מתחילתה ועד סופה, לא רק למלאכה עדינה, אלא גם מלאכה המביאה בשעת עשייתה למתיחות שכלית וגופנית רבה.

בצרפת ובבלגיה — 1939—1940.

גורמים רבים פעלו נגד כל פיתוח אמתי של מלחמת-מוקשים על ידינו בפרק זמן זה. סיבה אחת היא, שהעברת צבא-הקבע הקטן למעמד מלחמה, וקריאתו אל הדגל של הצבא הטריטוריאלי מילאו את השורות באנשים שלא ראו מוקש מעודם. האמון הרגיל גם הוא גזל את כל זמנם. עתה, כשאנו צופים לאחור, נראה לנו הדבר כמעט מגוחך ובודאי מעורר רגשי-חמלה, אך כותב הטורים האלה זוכר היטב, איך נתקשה ב-1937 קשיים רבים ביותר עד שהשיג את שני המוקשים הא.ט. השלמים היחידים — אם כי בלתי-ממולאים — שידעו על מציאותם ואיך לקחם לליברפול בסוף-שבוע אחד, כשביקר בפלגת המהנדסים של הדיביזיה ה-54 (מערב לנקשייר) של הצבא הטריטוריאלי.

9 דרכים לרסק אותך

סוגי המוקשים שנמצאו ע"י הקנדים תוך התקדמותם באיטליה.

1. "מוקש צלחת" (Teller-mine) מס. II (ראה בעמ' 56)
2. "מוקש צלחת" מס. III, ומחברים אליו "מוקשי-כסיל".
3. תיבות נפצים.
4. מטען ח.ג.מ. מוכן-לפעולה, במשקל 5 ליטראות.
5. "מוקש צלחת" מס' IV.
6. מוקש "S" — המופעל ע"י דחיפה.
7. "מוקשי כוורת" מגנטיים (ראה בעמ' 59).
8. מוקש "S" — מופעל ע"י לחץ.
9. "מוקש-תיבה" איטלקי, נתון בתיבת-עץ, שאין מגלה-המוקשים חש בה.

מונקש, התיבה "VB"

המלחין (במצב בלתי מכוין)

סמך היצירה

W 614 12

מזגון הדלקה המולחץ

החוק
הזהב

תא מנגנון
החלוקה

Y93-7017

מזקש, "הנעל"
(SCHÜMINE, 1942)

מבט

כנרת, עץ

חומר-גפץ

מזגזג-הדלקה

המדרגה מן הצד

10

מנגנון-הדלפה

„מוקש-צלחת“ („טֶטֶלר“) 1942.

הגובה $3\frac{1}{4}$ אינץ'
קוטר - $12\frac{3}{4}$ "

צֶמֶחַ

מלכסה-נוצר לסתיל

מכסה-נוצר ראשי
קפיצי המכסה
הנוצר

5
10

פרט-שעה

שקט הנפץ

הנפץ הדאשי

תא הנפץ

ידית הנשיאה

1. המוקשים שלפני החוף

טיפוס גרמני של מוקשים נגד סירות-פלישה. אלה הם קלונסאות עץ גדולים התקועים בתוך הדומי-בטון — ובראשיהם מוקשי-צלחת, אשר הושמו מתחת לפני הים בשעת הגיאות.

2. המוקשים שעל פני החוף

מוקשים נגד-אדם מהסוג אשר בתמונה א' בעמ' 61 מוצבים בחוף ומופעלים בהתקל הפולשים בחוטי-הפעלה מוסתרים (השפעה פסיכולוגית עוצרת להם, המסייעת לאש ההגנה).

3. מוקשי-החיבה — כשמכסהו מוסר ממנו, ותלמיד „ביה"ס למוקשים" לידו.

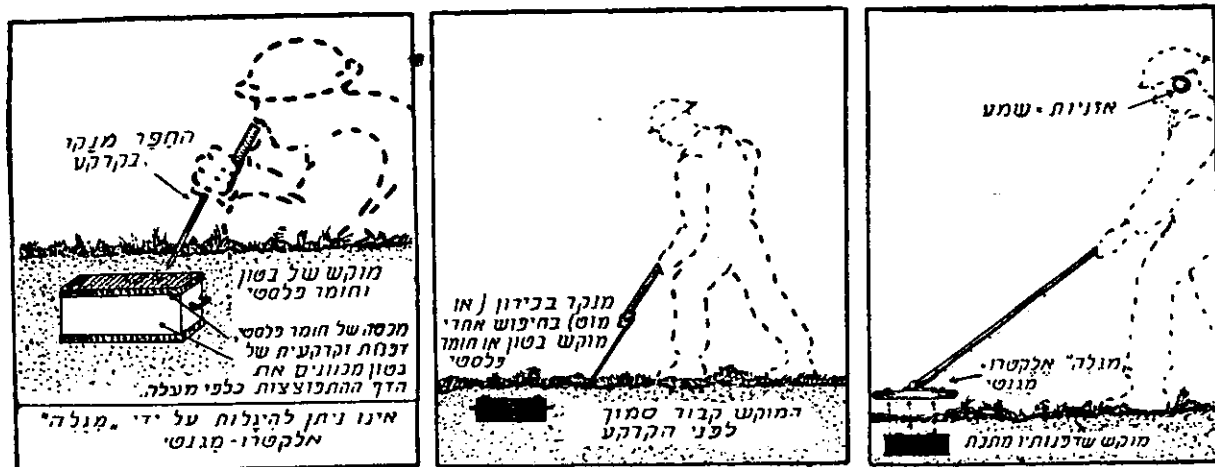
4. מוקש „S", נגר-אדם, לאחר שפונתה האדמה מעליו.

מלחמת-הבזק של 1940 מצאתנו מעוטי-מוקשים ולא יכולנו להשתמש בכמויות ניכרות להגברת כושר-המכשול של התעלות והנהרות ולבחירתן-למעשה של ההלכות שמלפני המלחמה בענין ההשהיה שיכפו על האויב. רוב האנשים חזרו מדונקירק בדעה איתנה, שתותחים אנטי-טנקיים טובים ומרובים יותר היא תשובת-המשקל לצורת ההתקפה הגרמנית. המוקש עמד עדיין בירכתי-הבמה.

הגנת-בריטניה, 1940-41.

עריכת מוקשי-המגן נתבססה על שלושה גורמים:

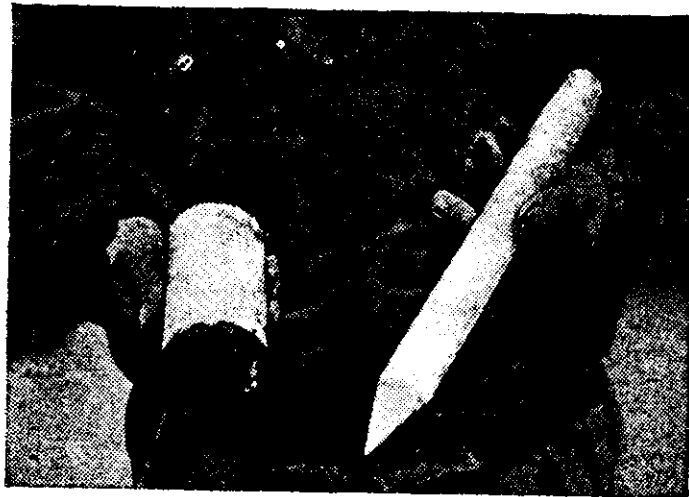
קנה-המידה האפשרי של ההתקפה, וכמות השריון, שהגרמנים יכלו להניעם בימים ההם וגדנו. כמוהו ואיכותו של ציוד חיילותינו המגינים, ובמיוחד שיעור הארטילריה הנגד-ספינתית והאנטי-טנקית, המצוי לרשותה של כל גזרה וגזרה במערכת הגנתנו. גורמים אלה גשתנו והלכו עם גידולה של עצמת הגנתנו. היה צורך להתאים מדי פעם בפעם את מערכי-המגן למצבים המשתנים ופירושו של דבר היה, כי היה הכרח לשנות את רצועות המוקשים, להוסיף עליהן, או אפילו לסלקן סילוק גמור. ואילו לא רשמו את ההטלות הראשונות בקפדנות רבה והיה ביצועם של שינויים כאלה דבר קשה ביותר וכרוך באבידות-אדם. ודבר זה הביא לידי דרישה למצוא דרך בטוחה לטיפול במוקשינו, — משהו שנוכל להשתמש בו לשם גילוי מוקשינו המסומנים, — בלי שנסתכן באבידות רבות כל כך. כך קם ונהיה מגלה-המוקשים, שקדם למכשיר המצוי בשימוש היום, אשר גם הוא אינו מושלם עדיין.

משונה הדבר, כי שני חידושי-ההתפתחות הוצרכו לבוא דווקא מתוך פעולה בשדות מוקשים, שלא נוסו מעודם ע"י התקפת אויב: גם מגלה-המוקשים, וגם השיטה לציון מקומם המדויק של שדות-המוקשים ומספרם של המוקשים שהונחו; וראוי לציין כי שני חידושים מצילי-חיים אלה נולדו בשעה שיכולנו לטפל בשדות מוקשינו בלי שנהיה נתונים לאש האויב.

במדבר המערבי.

יתכן שלמבנם האופייני של פני הקרקע במדבר המערבי — או ביתר דיוק, של רצועות הצרה והארוכה הגובלת את הים התיכון, — היתה השפעה על הטכניקה, ההתפתחות ומידת האינטנסיביות של מלחמת-המוקשים הרבה יותר מכפי שחשבו בזמן ההוא. איזור הפעולות ממש, מן הדלתה של הנילוס במזרח ועד לגבול טריפולי-תוניס במערב, היה פפות לרצועות-חוף, כשאגפו הדרומי הוא מדבר כמעט ללא גבול, רק כביש-חוף אחד עובר בו ונמלים ומעגנים, במידה שהם ראויים לשם זה, מרוחקים לפעמים זה מזה מאות מילין. ועם כל תנודותיו של המאבק הממושך, ממזרח למערב וחזור חלילה, תנודות-חזור מתודשת מקרב אל-עלמין וסיומו בצפון-מזרח תוניסיה, — הלכה ורבחה — בשביל שני הצדדים — חיוניותם של הנמלים המועטים ושל הדרך האחת. נוסף לכך היו שני המצביאים מטופלים תמיד בדאגת האגף הדרומי הפתוח לרוחה, ושל סכנות עקיפת האגף הזה וניתוק קוי תחבורתם.

מוקש נגד-אדם אשר בכמותו השתמשו הגרמנים באיטליה.
את יתד-העץ (מימין) תוקעים בקרקע, ואת המוקש (משמאל)
מרכיבים עליו
מוקשים נגד-אדם נקבעים לעתים קרובות מעל פני הקרקע, כדי
שבהתפוצצותם יפגעו, ע"י פיוור רסיסים, במספר אנשים רב יותר

„מוקש-הכּוֹרֶת” המוקש-המגנטי הגרמני

הופעל בראש-חוף אנציו ובמקומות אחרים, עשוי לשימוש נגד טנקים
וכלי רכב. משמאל נראית החבלה שהוא מחבל בטנקים, בפוצצו פרקי-
זחלים. מימין המגנטים המחברים לכלי-התחבולה; הללו הם המקנים לו
את היכולת להדבק לחלקי הפלדה של כלי רכב עד התפוצץ המוקש.
יש להבחין בין „מוקשים-מגנטיים” אלה לאחרים, המופעלים ע"י ההשפעה
המגנטית של קירב תברזל (בעיקר מוקשיים). השימוש של המגנט כאן
דומה לשימוש בחומרים מדביקים ב„רימון-ההדבק (Sticky) הא.ט. הבריטי

מחמת התנאים האלה התפתחה מלחמת מוקשים. אמנם, תחילה השתמשו שני הצדדים בעיקר במוקשים אנטי-טנקיים. לא נקל הוא לדעת בבירור, מתי השתמשו הגרמנים לראשונה במוקשים-נגד-אדם (מוקשי "S"), אך אין ספק שהשתמשו בהם במסע הראשון לבנגוזי, במערכה על מצודת קפוצו, בגבול מצרים-לוב ממש, במאי-יוני 1941. בכמויות גדולות יותר נתקלנו בהם בפעולות שחיפו על המסע לחילוץ של טוברוק, ובהתקדמות השניה לבנגוזי, החל מנובמבר 1941. יש לשער, שהנסיגה המחושבת-מראש הראשונה מאחרי שדות מוקשים, — אנטי-טנקיים ומסוג "S" — אירעה בינואר 1942, שרומל נע חזרה לאל-עג'ילה כדי לחכות שם לתגבורות, בטרם יכה את מכת-הנגד שהביאתו בפברואר 1942 עד לקו גזלה-ביר-חכים.

בלי שנכנס לפרטים טכניים, נציין כי מוקש אנטי-טנקי הוא כלי-מתכת המכיל עד כ-10 או 12 ליטראות של חומר-נפץ; כדי להסתירו טומנים אותו בשוחה שטוחה והתפוצצותו באה ממגע של זחל-הטנק או רכב-גלגלים; אך בדרך כלל אין הוא מתפוצץ מדריסת רגל של בני-אדם, אם בהליכה ואם בריצה. הנזק שנגרם לטנק הוא כרגיל זחל שבור ורק מעט יותר מכך; דבר זה נוטל מן הטנק את כושר ניידותו, אך מניח מעין תיבת-שדה משוריינת, כשצותה וכלי נשקה שלמים, וכן טנק במצב שאפשר לתקנו. ולאחר זאת עדיין יש צורך להרוס את הטנק — שאם לא כן יעלה בתוהו היתרון שהשיג המוקש. ואילו כלי-רכב בעל גלגלים בודאי אובד, וכמה מיושביו נפגעים.

המוקש הגרמני נגד-אדם היה במקורו מוקש "S", כלי מאוד לא-נעים, שקשה לאתרו או למצוא תחבולה כנגדו; אחריו הופיעו מינים אחרים. קיצורו של דבר: המוקש הזה דומה לשתי קדרות-מתכת, זו בתוך זו. בהיותו מופעל, מתפוצץ מטען קטן בתוך הקדרה החיצונית ומתחת לבסיסה של הקדרה הפנימית; התפוצצות זו זורקת את הקדרה הפנימית 4—5 רגל מעל פני הקרקע, ושם היא מתפוצצת לאחר כ-4 שניות, בפזרה לכל עבר את פרט-השרפנל שבו היא ממולאה. מוקשים אלה גרמו לאבדות רבות באנשים. אפשר להכין את המוקש שיופעל באחת משלוש דרכים, שכל אחת מהן עלולה להכשיל את הבלתי נזהר. ע"י חוטים, מתוחים או רפויים, להכשלה, המחוברים אל המוקש כדי למשוך או לדחוף את המנגנון; או ע"י לחץ ממש של הרגל על האנטנה שבקצה ראשו של המוקש.

עם אביב 1942 רווח במלחמת-המדבר השימוש בגופי-צבא משולבים, בחינת חי-נושא-עצמו, המכילות בתוכן את כל סוגי החיל — בתשלובת שבהתאם לתפקיד. במצבי-הגנה ניתנו לגופים כאלה גורות, עמדות או איזורים מסוימים, להחזיק בהם. אלה נקראו כרגיל בשם "תיבות-בריגדה". היו מקיפים כל אחת מהן בתיל ומוקשים. וגם האיזורים שביניהם היו מיוקשים במידה רבה. את האגף הדרומי של החזית כולה היו מוציאים מכלל המאבק ע"י שדות-מוקשים נוספים. המפקדים נטו להרחיב את עמדותיהם דרומה עד קצה גבול היכולת. ו"תיבות-הבריגדה" הללו — כוחות הציר השתמשו גם הם באמצעים דומים — הלכו בהדרגה והתרחקו יותר ויותר אחת מן השניה, כששטח-הבינים שביניהן ממולא יותר ויותר בשדות מוקשים, שלא היו נתונים לתצפית ולאש. שדות מוקשים אלה נודעו לבסוף בפינויים "ביצות-המוקשים". מספר המוקשים שהשתמשו בהם היה עצום ורב, והעלה בעיה קשה של אספקה ותובלה. פתרנו בעיה זו ע"י עשית מוקשים ומילואם בבתי חרושת שהוקמו מיד ע"י המהנדסים המלכותיים במזרח התיכון. אך הוכח, שאין להגן על עמדות שהותזקו בדרך זו נגד התקפה נמרצת, ועם תנודת הקרבות על פני המדבר עוקפו עמדות אלה, או נפרצו. טנקים וכלי רכב לא חוסנו מפני מוקשים, — לחלוטין לא! — אך כשנתקלו טנקים בשדה מוקשים, ומצאו שאין צופים ואין יורים בהם — יכלו להתחיל בפינוי מעבר לעצמם. "ביצות-מוקשים" אלה גבו בלי ספק מס כבד מאויב, ולעתים קרובות גם מידה, וגרמו להשהיה; אך הם לא מילאו את תפקידו הראשי של מוקש-נגד-טנק, כלומר, עצירת הטנק במקום שהיה מטרה טובה ביותר להגנה אנטי-טנקית, אשר הוצבה והוסתרה לתכלית זו, —

מוקש'ים-נגד-אדם בשטחי צמחיה

ניתוק זהיר של החוט המפעיל לאחר שהוסרו עליה הסואה של המוקש שכוונן בדומה לתמונה מס. 2 בעמ' 57

מוקש'י ביצה נגד אדם

התחבולה כאן לא בהס' ואה אלא דוקא בהסתרת המוקש בין פירות הדור' מים לו; ונענוע הענף — יביא לפיצוץ, והגובה בו הוא תלני — מגדיל את סיכויי הפגיעה ועלול להשוות לה אופי שרפנלי במצט.

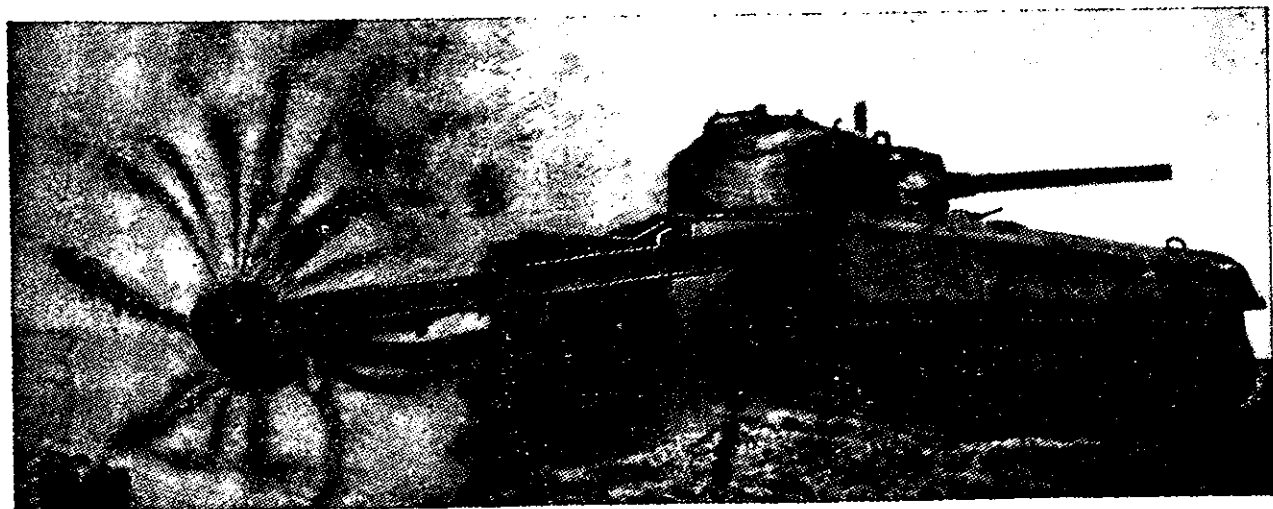
ומתוך הבטחת השמדת הגמורה. וכל ביצות-המוקשים, שדות-המוקשים וחגורות-המוקשים הללו היו גם גורם-שליסיון, אשר הצד שהניחם הוכרח להביאו בחשבון. אעפ"י שערכו רישומים ומפות בממדים גדולים שבלעו עבודה לרוב, נגרמו על ידיהם גם לצבאותינו אבידות ניכרות בטנקים, כלירכב ואנשים. דבר זה מצדו פעל פעולה מדרבנת, אם בכלל היה צורך בדירבון, וזירז לחפש וליצר מגלה-מוקשים מתאים. שני הצדדים עמלו הרבה בענין זה ודקדקו לשמור סודותיהם. העיכובים נגרמו ברובם ע"י כך, שחלקי-היסוד החיוניים של מגלה-המוקשים היו גם חלקי-יסוד של מכשירי-אלחוט.

חשיבותם של הנמלים לאורך הרצועה הזאת של צפון אפריקה היתה גדולה כל כך שראו צורך להקיף גם אותם בחגורות-מוקשים ובמערכות-הגנה ערוכות בעומק.

מעמד-עלמ"ן, 23.10.1942—30.6

קץ העפלתו האחרונה של רומל לתפיסת מצרים הניח בידי ה"ציר" כמה מעמדות-המגן ושדות-המוקשים שהיו תחילה שלנו. הללו שולבו ע"י האויב לתוך מערך ההגנה שלו ונצטרפו לפנינו לשדות-מוקשים בעלי ממדים ועומק שהלכו וגדלו בלי-הפסק. לא ארכו הימים והוברר, כי אף על פי שיודעים אנו את מקומם של שדות מוקשינו לשעבר, בכל זאת לא ידענו אם הניחם האויב ללא שינוי. כך הועמדנו בפני מערכת הגנה שהתפתחה והלכה, ושהוסכה ע"י מסך בלתי נודע של שדות מוקשים, שנראה לאחרונה כעשוי למנוענו מלסייר את מערכות ההגנה עצמן, דבר הלמד מעניינו הוא, כי היה זה מצב שאין לשאתו. באה פרשת הגיטו אחר שדות-המוקשים של האויב, בדיקתם ועריכת סיורי חקר לתוכם — הכל באמצעות פטרולים, שלאחרונה נצטרפו לעתים קרובות מחפרים בלבד. ע"י אמצעים אלה צוירה בהדרגה תמונה שלמה-להפליא של שדות המוקשים. סיורי-פטרולים רצוף ומתמיד כל כך לא נתאפשר בידינו אלא מפני שליטתו של חיל-הרגלים שלנו ב"איזור-ההפקר". מקורות ידיעה אחרים היו צילומי-אוויר מגובה רב, שגילו לפנינו גילויים מפתיעים בדיוקם על שטחי-מדבר שנראו, כביכול, כחסרי כל סימן. כן הוברר שה"ציר" משתמש בכמויות מתרבות והולכות (עד לאחד מעשרה) במוקשים שלו נגד-אדם — סימן מובהק הוא שידע כי לאמיתו של דבר יהא שריו במצב של התגוננות. פעמים היו מוקשים אלה פוזרים ללא שום הבחנה בין המוקשים הא.ט., פעמים היו כשורה מיוחדת בחגורה למוקשים, אך לעתים מזומנות יותר "נזרעו" מעבר לחגורה, לצדנו, והיה הכרח לעבור על פניהם בטרם נגיע לשדה-המוקשים עצמו.

עם התקדמות הטכניקה של פריצת איזור-המגן ע"י חפרים, תודות לעבודה שנעשתה ב"בית-הספר-למוקשים", שקדו לחפש אמצעים מכניים ואחרים. עתה אפשר להזכיר את ה"עקרב" Scorpion, הלא הוא מורג מכני מורכב על טנק, שהשתמשו בו לכבוש מבוי ללא-מוקשים דרך שדה-מוקשים, לאחר שהמורגים גרמו להתפוצצותו של כל מוקש שנזדמן להם בדרכם. האבק

„העקרב“ בפעולה

במדבר הוא מפה קשה ממילא, אך האבק שהיה מעלה ה"עקרב" — אין לתארו כלל, ולא זו בלבד שהחשיך כל ראות, אלא גרר כמה בעיות מכניות למרבה הטרור-חה. הדוגמה הראשונה פותחה ונב-נתה במדבר עצמו, בתנאים של סודיות רבה, ע"י פלוגת ציוד-שדה (Field Park Coy.) של חיל-המהנדסים הדרום-אפריקאי, — מעשה להתפאר בו. לאחר שנתבררה הצלחתה של הדוגמה הראשונה, הכינו "מהנדסי החש-מלאות והמכונאות המלכותיים" (R.E.M.E.) כמה וכמה דוגמאות

נוספות, בגבולות החמרים המצויים ובמידת האפשרות להיפנות לתכלית זו. "סנקים-עקרביים" ("סקורפיונים") אלה הופעלו בקרב ע"י חיל-השריון המלכותי; ובדוגמאות הראשונות פעל גם חפר אחד, — ששכן במה שקראו בשם "תיבה משורינת", כעין קן-צפרים, המחובר אל צדו של הסנק, ותפקידו היה — בסכנה מתמדת — להפעיל את מנגנון-המורג.

מוקש "צלחת" בשדה

לשם פיגוי מהיר, כשאין חשש שהד ההתפוצצות יגיע לאזני האויב, כורכים את המוקש בחבל ומפוצצים אותו ע"י משיכה.

תפיסת שבוים בלילה ע"י כתר רובאית

(תרגיל-לילה)

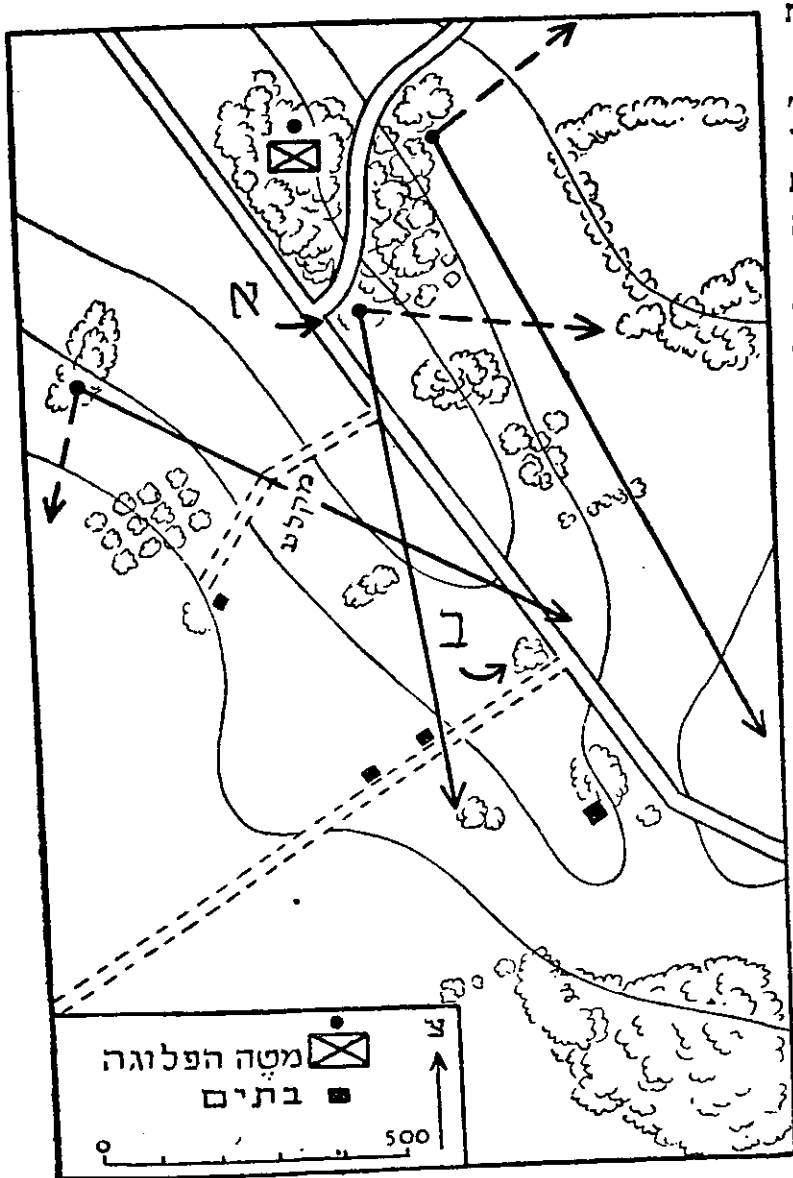
יכול לחצות את דרך-המלך הראשית בתחום אזור עמדותיו הוא, כי אגב נסיון לחצות את הדרך בקרבת האויב עלול יהיה להתגלות. לאחר שתור לשפת החורשה שליד צומת-הדרכים ב"א", קבע לפי המצפן את הכיוון לקבוצת-העצים שבה אותר משמר-החוץ של האויב, וכן לבית שב-קצה דרך-העפר.

פלוגה ה', כשכתת מכוונת-יירה מסופחת אליה, שימשה משמר-חוץ של איזור-המגן הב-טליוני. פטרול-אויב באו במגע אתה בשעות שלאחר הצהריים. כשעה לפני רדת החשכה קרא המ"מ. לויטונט צייס לסרג'נט ג'ונס. לא-חר שהודיע לג'ונס שעל כתתו לצאת לפעולות לילה, יצאו השנים לנקודה הסמוכה למכ"י בפינת החורשה (נקודה א' במרשם), מקום שבו נתן המ"מ. צייס את

ההוראות הבאות:
יחידת אויב, כשיעור מחלקה אחת, לדעתי, נכנסה לפני שעה לחורשה הג-דולה ההיא, כ-1000 יארד דרומה וקצת מזרחה מכאן. זמן מה לאחר כך נעה חבורה בת 6 אנשים קדימה ונכנסה לקבוצת העצים הקטנה הזאת, כ-700 יארד מכאן, (המ"מ. מורה בקרבין שלו על קבוצת העצים, המסומנת במפה ע"י החץ מנקודה ב'). רוצה אני שילקחו שבוים, צא עם יחידתך הערב, בשעה 21.00, ושבה את החבורה."

האור היה בהיר. הירח עתיד היה להאיר ב-23.00.

מתן הפעולות שהוצרך לעשות סרג'נט ג'ונס בסיורה של שעת האור?
ראשונה סימן לו קר-תנועה נסיוני אל סביבת משמר החוץ של האויב. לאחר התבוננות בפני השטח מסביבת מכה"י חזר לחורשה, ועשה דרכו אל פינתה הדרומית-מזרחית, ומשם הת-קדם בזהירות אל עמדת-תצפית אשר ממנה צפה את השטח לחזית. הוא שם לבו לשלוש קבוצות-העצים הקט-נות ממזרח לדרך, דרומה מעמדתו. לאחר שסקר, איפוא, את פני השטח משני האגפים, החליט להשתמש בקר-תנועה-שברר לו ממערב לדרך, מפני מספר ציוני הדרך (כמו, — הבוסתן הקטן, הבית שמדרום לו והעיקוף בדרך-העפר) שלפיהם יוכל לשמור על כיוון תנועתו. כן אמר בדעתו שבנקל

שני העגולים הקטנים (הצפוני-מזרחי והמרכזי) מצ-ינים את מקום המכ"י של הכיתה הספוחה, והמערבי את המקלע על-כן. החיצים מסמנים את טווחי-האש האפקטיביים של הכלים, המוגבלים כאן לגבי המכ"י ע"י שטחים-מתים או גבולות המפה.

לאחר שהחליט על תכניתו, חזר לכתתו, כי נס את אנשיו והודיע: „הננו יוצאים הלילה לתפוס משמרה-חוץ של האויב שאותר בקבוצת-עצים, כ-700 יארד מדרום לשפת חורשה זו. נתיב תנועתנו יהיה ממערב לכביש העובר לאורך שפת החורשה הזאת.“

אחר-כך הוליך ג'ונס את כתתו לפינת החור-שה ליד צומת הכבישים וחל לעמדת-תצפית שבה יוכלו אנשיו לראותו ולשמוע את דבריו. „רואים הנכם את קבוצת העצים ליד הכביש הראשי, כ-700 יארד מכאן?“ שאל. „זהו המקום שבו נזנק על משמרה-חוץ של האויב. נתחיל מכאן ונלך כ-300 יארד בדרך לאותו בית (מצ-ביע) העומד מקצת מדרום לבוסתן ובסמוך אליו, ועי כן נגיע לדרך-עפר. משם נלך באזימות של 150 מעלות. דרכנו, תוליכנו קצת מערבה מעצים מעטים אלה, שהנכם רואים כ-200 יארד ממזרח לבית. ג'נקינס, — אתה ורובינסקי תגששו. כשנגיע לדרך העפר השניה, נהיה כ-200 יארד ממשמרה-חוץ של האויב. ברור איפוא? כשנגיע לדרך השניה, נתחלק. ויבר, אתה תקח את תומס סימקינס וריצ'רד סון ותמתין מצפון לדרך. אני אקח את שארית הכתה ואחצה את הדרך. שתי החוליות תוחלנה ותקרבנה לעמדת האויב ככל שתוכלנה. אם יגלונו ומשמרה-חוץ יזעק, והיה זה לנו הסימן כי עלינו להסתער. אם לא יגלונו, אתן אני את האות להסתער—שלוש נקישות על רובי. ג'נקינס, אתה ורובינסקי תעברו בשעת ההסתערות אל מזרח הדרך ותתפסו כל מי שינסה לחמוק בדרך זו⁽²⁾. אני אבוא עם חברתי מדרום, ואתה ויבר, תבוא עם שלושת אנשיך ממערב. בהס-תערות נחטוף מהם רבים ככל האפשר, ומיד נסתלק. ישנן שלוש קבוצות עצים ממזרח. לד-רך. יכולים אתם לראות את הראשונה (מצביע). נתכנס בדרומית ביותר, נערוך מחדש את הפט-רול שלנו ונחזור למחנה, בנוענו מזרחה מעט לקבוצות העצים. — עכשיו אלך לראות את המ-מ, ומיד אחזור.“

ג'ונס הספיר את תכניתו למ-מ. צייס, וש-אל: „האם ידאג המ-מ. לכך שצוות המקלע

(מקלע-על-פן, הנקרא מכי-יקלה בצבא ארה"ב) שממערב, וכן קלעי-מכ"י והזקיפים שבחורשה זו, ידעו שאנו יוצאים ולא יירו בנו?“ „אדאג לכך!“ הבטיחו צייס. „הפטרוול שלך יהיה היחידי שיפעל הערב בשטח הקדמי של יחידתנו בין השעה 21.00 ל-23.00.“

ג'ונס חזר ליחידתו ופקד עליה להתכנס על ציודה לבקורת. הוא מצא שכמה אנשים חגרו מימיות ושאר ציוד.

על נשיאת איזה ציוד יצוה?

„בטוח הייתי, בחורים, שאכן ידעתם כי בפטרוול-לילה נעשה דרכנו בלא משא יתר, פרט לרובינו המכודנים, שיהיו טעונים, אך בלי כדור בבית הפליעה“, — אמר ג'ונס לאנשיו. „ועתה, נראה את כידוניכם. סטניסלב, רואה אני שמירקת את שלך, והוא מבריק כהלכה. החליפה-רנא ללילה זה בשל מישוהו מאנשי הכתה האחרת. ויבר, הבא שני מצפנים מסרגינט-האס-פקה, לך ולג'ינקינס. וכן סדר לנו רובה M-1 עם כידון — נשתמש בו במקום הרובה האבטור-מטי⁽⁴⁾. הובסון, מה העומס הזה שבכיסך? רק כמה מכתבים, הא? יפה, סלקם משם מיד. גם השאר יתפרקו נא. טוב מאוד. ועתה שימו את כל הניירות האלה בתרמיליכם, — ואלה ישארו מאחורינו. עתה חפשים אתם. עצתי, — נוחו מעט. לא יהיה זה טיול-שעשועים לנו. אקרא לכם עם בוא הארוחה. נאכל לפני צאתנו.“

עם פנות היום הגיע האוכל. הכתה אכלה פת-ערבית, ונתכנסה מוכנה ומזומנה ל„טיול“.

מה צריך להיות מעשהו של ג'ונס עתה?

בדברו בלחישה, עבר ג'ונס לאורך הטור, בדק בנגיעה את רובהו של כל אחד מאנשיו, — כדי להיות בטוח שאינו דרוך אך יש כדורים במחסניתו. אחר-כך אמר: „הכל מוכן, בחורים? ננוע לשפת החורשה בשורה אחת. אל תרחקו זה מזה, כדי שתוכלו לראות את האיש שלפי-ניכם, ויבר, אתה תהיה המאסף. — אחרי!“ ג'ונס הוביל את כתתו אל צומת-הדרכים בשפת החורשה, עצר בה שם ובדק אם קיבלו הזקיי-פים וצוות-מכה⁽³⁾ הסמוך ידיעות על משימת

(3) רובה-גרנד, האבטומטי-למחצה, הנהוג כעת בצבא ארה"ב. — המ ע ר.

(4) רובה בראונינג — „BAR“, — המ ע ר.

(2) מתוך מגמה למנוע מן האויב את האפשרות להסתלק לצפון, (הוא כיוון חזירת כיתתו של ג'ונס), וכן לערוך לו שם מארב.

ג'נקינס תיאר את המוטל עליו.

"יפה, כולנו יודעים את התכנית", אמר ג'ונס. "טוב ויפה, הבה ונלך — וזיכרו לנוע בשקט ולהיות במרחק-ראות איש מרעהו". לאחר כמה רגעים הגיעה הכתה לדרך-העפר השנייה, בנקודה הסמוכה אל העץ, כמאתים יארד ממשמר-החוף. שבעה אנשים, עם ג'ונס, זהלו, בלי להקים רעש, אל משמר-החוף, והגיעו לנקודה המרוחקת כחמשים יארד מקבוצת-העצים שבה נמצא שריו. הקרוב ביותר מאנשי חבורת ויבר היה בקו אחד עמהם. לאזני ג'ונס הגיע קול שיחתם של אנשי משמר-החוף. לפתע הפך ליט אחד מהם צליל-אזהרה נוקב ושפל-קול — ונשתררה דומיה.

הוא נקש שלוש נקישות על רובהו, והמתין כחמש שניות, ואז קפץ על רגליו והיה ראשון המסתערים על העמדה. רוברט היה עמו. כשיגיעו לקבוצת העצים, זנק איש מאחרי אחד העצים, ירה ברובהו ורץ מהם. ג'ונס תפסו שני אנשים אחרים התקרבו, וצעקו "צ'יקגו" בהתקרבתם.

כשג'ונס רץ מזרחה שמע קולות של כמה תגרות-יחידים הנטושות בתוך קבוצת העצים הקטנה. כששבויהם עמהם, עברו ג'ונס וחבורתן את הכביש, השמאלו והמשיכו לרוץ. כשראו את קבוצת העצים מימינם פנו אליהם, עצרו בשפת-החורש הקרובה והטילו עצמם ארצה. כמה אנשים אחרים רצו גם הם לתוך החורשה.

מה יעשה ג'ונס עתה?

הוא ערך חיפוש אצל השבוי ואח"כ מסרו לרוברט — ואתו עוד איש אחר — והורה לש"מור עליו, בדק מה עם שאר אנשיו, ונוכח שהיו עמהם שלושה שבויים. ג'ונס פנה אל אנשיו, ואמר: "ג'נקינס ורופינסקי — שמרו על שבוייכם, כשהם מתמצעים ביניכם, וצעדו אחרי; רוברט וסקוט, אתם עם שבוייכם אחריהם; תור מה וריצ'רדסון, והשבוי שלכם, — אחריהם. ויבר וסימקינס, יהיו המאסף. התנועעו לאורך שפת קבוצת העצים הקטנות, כחמישים יארד מחוצה להן. הובסון מבטיח באגף ימין, אלברט — באגף השמאלי. אל תרחקו משפת החורשות. הכל מוכן? נלך! שימרו על השבויים! אל תרשום לפגרי, ואם ינסו לחמוק — יודעים אתם יפה מה עליכם לעשות".

כתתו, והודיע להם כי הנו יוצא לדרכו.

אחר-כך חזר והצטרף ליחידתו ובלחש הורה לג'נקינס ורופינסקי שיהיו הגששים. "התקדמו בכיוון דרום-דרום-מערב, עד שתפגעו בדרך-העפר", — אמר להם. — "שם העצרו, עד שאנחה אתכם מחדש. אגיע מיד אחריכם. אוקונל וסטינסלב — האגפים מימין", שימו לב, שתהיו תמיד בקו אחד אתי, במרחק רב ימינה ככל שתוכלו בעודכם רואים אותי. הובסון ואלברט — כנ"ל, אגפים משמאל". רוברט צעד אחרי. תומס סימקינס וריצ'רדסון — בעקבותיו בסדר בו פרשתי בשמותיהם, ויבר, אתה תהיה המאסף. לאחר שנתחלק יזחל או יגלוש כל אחד על מול עמדת-החוף. כל אזעקה ע"י משמר-החוף תהא לנו סימן להסתער. ולא, שלוש נקישות כאלה (והוא הקיש שלוש פעמים על רובהו). כשנסתער, עשו את המלאכה חישמהר ובשקט. עיבדו בזוגות, חיטפו כל אדם ממשמר-החוף שתפגעו בו, והמשיכו לרוץ; עיברו את הכביש ופנו שמאלה. התכנסו עם השבויים בקבוצת עצי-החורש הראשונה. נקישו אחת פירושה: עצור; שתי נקישות, — ה ת ק ד מ ו. היש שאלית?".

"איך נכיר איש את רעהו בחשכה, אם נכנס בקרב?" ביקש לדעת קורפורל ויבר. "צדקת, ויבר! לא קבעתי את סיסמת-ההיפר; נשתמש ב"צ'יקגו". אם יחל הקרב קראו "צ'יקגו", ואם לא יחזור הבחור שמגד על הסיסמה — הרביצו בו. התפס כל אחד את העניין?"

"ויבר, עכשיו אמור לנו מה יהיו מעשיה של כל הכתה, ימה תעשו אתה ושלישת אנשיך כשנגיע לדרך-העפר השנייה".

כולם הקשיבו, כשקורפורל ויבר פירש את התכנית הכללית. זאת התפקיד המיוחד של חוליתו הקטנה.

"יפה מאוד, ויבר, יודע אתה מה לעשות. ג'נקינס, הגד לנו מה תעשו אתה ורופינסקי".

(5) נוהג זה, של הבטחה אגפית, בשעת תנועה בלילה, לא בכל הצבאות הוא קיים, ויש טוענים כי הבטחה זו, יותר משיש בה כדי לסייע יש בה כדי להגביל את כושר האש של היחידה שאותה הם מבטיחים. — המער.

(6) יש לזכור, כי כתת רגלים, אמריקאית מורכבת 12—14 איש. — המער.

ערכן של ההערכות הניתנות בשתי הרשימות שבמדור זה רב ביחוד באשר מפי אנשי-בריטניה הן. האחד עסק בהסברה מדינית במזרח, והרולד ניקלסון הוא משומריה המעולים של מסורת מדינית-דיפלומטית בריטית (איש השירות הדיפלומטי, ממשפחת אמבסדורים מסורתית, חבר ביהנ"ב וסופר מחונן). לאור התפתחות החדשים האחרונים מעינים ביותר הציונים לגבי התפקיד שמילאו דברים דיפלומטיים ומרצים-נוסעים, כספירס וכסטורס, בארצות המזרח התיכון.

א. ס. פריסטלי

באזני המזרח התיכון

מצער הוא מספרם של האנגלים המחבבים את המלה "תעמולה"⁽¹⁾. העמדת הפנים וההתנשאות משתמעות ממנה, והללו נפש האנגלי סולדת מהן. אוהבים אנו שתהא המציאות שלנו, ואפילו היא מרה ביותר, מוגשת לנו כמות שהיא, ללא כחל ושרק, באופן שנוכל לבוא לכלל דעה עצמית בלתי-משוחדת; והננו מדמים בנפשנו כי גם שאר אומות העולם אוהבות שינהגו בהם מעין זה. תעמולה פרוכה בדיבור ובכתיבה שכונתם לעשות רושם, ויתכן שמורת-הרוח שיש לנו מטבע ברייתנו מפני התעסקות במלאכות מעין אלו היא שעושה אותנו בדרך-כלל לתועמלנים גרועים כליכך, והיא שאיפשרה לאויב להקדימנו במידה רבה כל-כך בשדה פעולה חיוני זה בימיה הראשונים של המלחמה. הרבה מכל זה כבר היה לנחלת-העבר, אך לא ברור כל עיקר אם אמנם קיבלנו את מלוא הלקח. מכאן שכדאי ורצוי לסקור סקירת-מה לאחר.

זרעי התעמולה הגרמנית נזרעו במזרח-התיכון לפני המלחמה זריעה מוצלחה, עד שפעם בפעם היתה מורת-הרוח מפעפעת ומגיעה לשיאים מסוכנים בארצות הללו, שלפי כל קורותיהן עד כה צריכות היו, אילו טיפלנו בהן טיפול נכון, לנטות דוקא אל נקודת הראות הפרו-בריטית. והיו אלה ארצות שעל פניהן עברו במלחמה הזאת קווי-התחבורה שלנו עם רוסיה, עם הודו ועם המזרח הרחוק. לא קשה למצוא את סוד הצלחתה של התעמולה הגרמנית. מגמתם להיות שליטי-עולם ביטלה את הצורך בבעלי-ברית לעתיד, מתוך כך הבטיחו לקהל-שומעיהם את כל מה שלבם חפץ, בלא שום התחשבות בהכרח לקיים אח"כ את ההבטחות. לאחר הבטחות מעורות-עיניים אלו, שהבטיחו לפני המלחמה, בא מחזה הכרעתה של אירופה ע"י גרמניה, והאיום על בריטניה, למול התנגדות מועטת. הכוח — זה המכשיר המדיני אשר במשך דורות רבים הבין לו המזרח-התיכון יותר מכלל מכשיר אחר — היה שוב הולך בראש, ורבים מאנשי השררה וההשפעה ברחבי ארץ זו היו מוכנים לכרוע-ברך מתוך הערצה. א. קיורי, בספרה "מחזית לחזית" מספרת, שבפברואר 1942 אמר לה בבצרה אנגלי אחד: "רבים, רבים מן העיראקיים הם פרו-נאציים בלי לדעת בבירור משמעותם של הדברים. הם מעריצים פוה, ורוצים שישלטו בהם ביד חזקה. היטלר הולם הלך-

(1) "פרופוגנדה" בלע"ז.

רוח זה, ותעמולתו כאן היתה חרוצה. אנו "הדמוקרטיים" איננו מציעים לעיראקים לא חרות (שהרי אנו מחזיקים צבא בארצם) ולא הנהגה (שהרי ממעטים אנו להתערב בעניניהם הפנימיים) — ומתוך כך הם בזים לנו ושוטמים אותנו. יש מידה רבה של אמת בשורות מעטות אלו.

אנשי-החלוצ הבריטיים, שנשלחו לסתור את התעמולה הגרמנית, מצאו את תפקידם קשה לאין ערוך יותר מתפקידו של האויב. כיון שאין בריטניה נושאת נפשה לממשל בעולם, הרי הפתרון הגרמני — להפוך מלך-זוטא, מלך טרדן של היום, לעבד נרצע של המחר — לא היה פתוח לפנייהם. נמצא, שהם היו במצב עדין של מכריזים הכרזות מצוינות על סחורותיהן, בלי שתהא להם הסחורה עצמה לתתה. ואכן שאול נשאלו: "אם כה רב כוחכם מדוע זה עולים אויביכם ובאים על מצרים? אם בעלי-בריתכם אדירים ומפליאים לעשות כל-כך, מדוע הינחתם לגרמניה להשתלט על צרפת?" והיו אלו קושיות שקשה/היה לתרצן, כי אמונתם, שלא בהגיון מקורה אך אין לעקרה, שסופו של הנצחון להיות לצדה של הברית, אמונה זו שהיתה לאנשי חלוצ אלה כשם שהיתה לכל שאר בני האומה, היתה משהו אשר לא יבינו הניטרלי אוֹבד-העשתונות. וגם חממשלה, שראתה את המרירות שהצמיחו ההבטחות שניתנו במלחמה האחרונה ולא קוימו, לא הרשתה לתועמלנים, להבטיח הבטחה כל שהיא לעתיד לבוא.

בכל רחבי המזרח היו בני העשירים אוגרים חיטה, בזכרם את הרעב שהביאה עמה המלחמה האחרונה. מחירי צרכי אוכל-נפש נתיקרו והלכו. "אם אמנם ידידינו אתם", — אמר העם, — "הכריחו את שליטנו שיזינונו; אל תשטו בנו באמרכם, כי קצרה ידכם מלהתערב כיון שיש לנו שלטון עצמאי. אם שלטון עצמאי לנו, הרי כך הננו משום שכך הוא רצונכם. אילו רציתם, היינו זוכים למזונות. הבו לחם למשפחותינו הגוועות ברעב, ולא דיבורים. כיצד יכול אדם להתענין בצדקת ריבכם זה או אי-צדקתו וילדיו רעבים?" ניסינו למלא תביעה זו ע"י הצפת השווקים בתבואה, שהובאה מארצות נאמנות יותר, כדי להוריד את המחירים ולהכריח את האגרנים להוציא חוצה את אגירתם. אך האמונה בנצחון הברית בוששה לבוא, ובעלי החיטה אמרו: "מה בצע לי כי אמכור את החיטה, המבטיחה קיום למשפחתי למשך השנים הבאות? אמנם, יכול אני לזכות בכסף רב, אם אמכור את האצור עמי, אך כיון שכל היבוא נפסק, מה אעשה בכסף זה? הזהב לא יזין את בני כשיופּו הבריטים". וכך נתהווה המצב, שבארצות מסוימות הסתירו העשירים מלאי של בר כדי עשר שנים, והעניים חשוכי הקרקע גוועו ברעב בכל חורף.

הדרך היחידה להתגבר על צרה זו היא לחנך בשקידה את העמים לדעת את חובותיהם לשכניהם, ולשכנעם שלמידת חסדם זכאי חוג הרבה יותר רחב ממשפחותיהם בלבד, בתוספת הערת-לואי לכל דרשה כזאת לאמר, שבעלי-הברית בוא יבואו לעזרתם. אך אנשים המסוגלים לאגור בחמדנות בשעה שבני ארצם גוועים ברעב, זר ומוחר להם מעיקרו של דבר כל רעיון של שירות לזולת שלא על מנת לא לקבל פרס: ועד שהנצחונות באפריקה העלו בתוהו את חישוביהם של הללו נחשבו כל הדיבורים שדיברנו על עזרה וידידות רק כסימן של חולשה. התמורה שחלה במצב הצבאי שינתה לטובה את מצב הדברים, אך יש עוד מקום לשיפורים נוספים.

ההטפה לאהבת-אחים בקרב העמים הנחשלים מבליטה הבלטה רבה את נקודות התורפה שלנו בתחום זה. רק עכשיו חורגים אנו מתקופת ההתבדלות, תקופה שבה ניכל טעמה של מגמת הפוליטיקה הקיסרותית הישנה. והגענו לידי כך שהננו חושבים היום כי יצאנו ידי חובתנו אם הצלחנו לכפות דמוקרטיה על עמים שאינם מוכנים בשום ענין ואופן להתנסות בצורת שלטון כזאת הקשה מכל צורת שלטון אחר, והתוצאה עד כה היא: כמה כשלונות שפגיעתם רעה.

קיומה של דמוקרטיה, כפי שהגנו מבינים אותה, תלוי בנכונותה של המפלגה השלטת להרכין ראש בפני הכרעת המצביעים שנפלה נגדה, ולהניח למפלגה אחרת, מקובלת יותר ממנה, למשול תחתיה. כיצד איפוא תוכל הדמוקרטיה לפעול כשורה בארצות, שבהן לא תניח המפלגה השלטת לעולם להצבעה-נגדית להעריך ולהרשם כחוק. הענקת יתרונות לקרובי משפחתם של בעלי השלטון רווח ומושרש במזרח-התיכון ושם לצחוק כל נסיון לקיים דמוקרטיה אמיתית. נתנו לארצות המזרח התיכון חופש מן הרסן המנדטורי, חופש לשלוט על עצמם ועל עניניהם ככל שיירשר בעיניהם. כל זה מצלצל יפה מאוד. אך האמת היא כאילו אמרנו לאנשים המעטים המחזיקים בשלטון: „הננו מסלקים את הסייגים המצערים שעצרו בכם במשך השנים האחרונות; מעתה חפשים הנכם לנפשכם לעשות בארצכם ככל שיירשר בעיניכם” ובני העם, שמונים ותמשת האחוזים הימנו, שאינם אלא חסרי מעמד במדינה, אינם יודעים אלא מעט מזעיר מהו שלטון, והם רואים שהמחירים והמסים מאמירים והולכים, והימים הישנים של מיקח-שוחד מתחדשים שוב, והרי הם משועים להתחזרת הימים של הפיקוח הבריטי. אין להם אמון בבני ארצם; יודעים הם מה היו הם גופם עושים אילו היה השלטון בידיהם.

כתשובת-המשקל לרגשות הללו של מורת-רוח מפני בריטניה, מתמנים והולכים עוד גברים ונשים להפצת תעמולה בריטית. תפקידם לקיים את רגשי הידידות בקרב העם ולעודדם לעזרה עצמית עד כמה שאפשר, כדי להקל על מקורות היכולת של „העמים המאוחדים”. אך, תעמולה עודנה מוקצה מחמת מיאוס בעיני הרשות הבריטית וכך ממעטים לשחרר אנשים ראויים-באמת לתפקיד זה, המצריך מומחיות מובהקת. נמצא, שאנשים שאינם שומעים את שפת הארץ שבה עליהם להדריך ולהשפיע, ואינם מכירים את מנהגיה, מתמנים לתפקידים מכריעים, ויהיו הממונים הללו גלהבים ככל אשר יהיו, מההכרח הוא שעבודתם תסבול, אם דבריהם שבע”פ או שבכתב יתורגמו ע”י אחד שלעתים קרובות אינו מן המשובחים ואת מידת יכולתו אין בכוחם לבחון. האמת היא כי לפני המלחמה נראתה כמגוחכת אפילו המחשבה על אפשרותו של מצב כזה. כאילו לא די בקשיים הטבעיים, כי הנה נתקל עוד התועמלן בקשיים הבאים בשל „הבלימפיות”⁽²⁾ אשר אין לה שיעור, שאתה מוצא אצל רבים מן הבריטים בעלי ההשפעה היושבים בשטחים אלה שמעבר לים.

בני הנעורים שבמזרח התיכון, כחבריהם בכל מקום, מתענינים התענינות שבמתיחות בתכניות לעולם החדש, שאנו מקוים לכוון מקץ המלחמה, ומאמרים כתובים ברוח קידמה ע”י אנשי-שם מבני כל הלאומים נפגשים בהתנגדות נמרצת מצד „המושבות” הבריטיות הריאקציוניות, שבמקרים רבים שריות מחוץ לכל מגע עם חיי בריטניה בת-זמננו.

כבר הגיעה השעה שנפיר לדעת כי יש לנו חובות כלפי העמים החלשים שבעולם. מה טעם להסגירם בתכלית הפשטות ולפני המועד הנכון ובשמה של הדמוקרטיה, לחסדם של מנהיגיהם בעלי-השררה? מעולם לא חסרנו אנשים בעלי חזון וכוח הדרושים כדי למשול בעמים זרים, ולסייע בידיהם לחיות בשלום איש עם רעהו. הדמוקרטיה היא הגדולה באידיאלים לעמים רבים ויתכן כי במרוצת הימים אף לכל העמים כולם. אך דמוקרטיה בלא חינוך עשויה להמיט שואה. כאן לפנינו שאלה של קצב-הפסיעה ואי אפשר לדחוק את הקץ יותר מדי.

(2) „קולונל בלימפ” סמל קריקטורי לפגרות-מחשבה ולמושגים מאובנים של ימים עברו.

נציגות בריטניה במזרח

מזה דורות רבים נוהג המשרד-החיצון בהעברת ממוניו ממשרה למשרה לפי שיטה שעשויה להיראות כמיוחדת במינה. האיש שלאחר עשר שנות שרות בסין רכש לעצמו מעט ידיעה לא רק בשפת קנטון מסוים, אלא גם בניבי קואנהאו ושפת וו. — נשלח לפתע-פתאום לייצג את ארצו בריפובליקת פנמה; ולעומת זאת אדם שבילה את שחר-ימיו באמריקה הלטינית, משהועבר לשירות במשרד-החיצון עצמו, מטילים עליו לעסוק בפעויותיהן של המדינות הסקנדינביות. שיטה זו, שבעיני רבים היא נראית כפרי שיקולי-שעה, מבוססת לעצמו של דבר על נסיון ארוך בענין השפעתם של מגורים מחוץ לגבולות בריטניה על המוזג הבריטי. נמצא, כי אדם שחי כמה שנים באתונה או בהלסינקי נוטה ל"הזדהות" עם החיים הפוליטיים של יון או פינלנד ולרחוש לארץ מגוריו או חיבה נלהבת מזה או אי-אהדה מזה, ושני הרגשות הללו גם יחד גורעים מערך עצתו וכוח שיפוטו. אולי אפשר לטעון, כי שלבי החיטוי התמידי העוברים בדרך הנ"ל על הדיפלומטים שלנו עושים אותם כל כך משוללי-הגבה, עד שנעשים כמין קיר אטום שלא רק משאות-נפש לזהטות אלא גם רעיונות לא יחדרו בעדו; על כל פנים אין ממריצים אותם להזדהות עם מלחמה לענינים, שעם כל היותם נאצלים, אין בינם לבין הצרכים והאינטרסים של קהילת-העמים הבריטית, אלא קשר מועט בלבד. מדאיגה יותר היא השפעתו של מגע ארעי עם ארץ קטנה ורחוקה על העתונאי או העסקן הפוליטי עובר-האורח. אם רודף כבוד הוא האיש, הרי תמצא יהירותו סיפוק בעובדה שבאותה "רוריתניה"⁽¹⁾ נחשב הוא לאישיות פכודה לאין ערוך יותר מכפי שהיה בשעתו בקטרינג או טוטנס שלו⁽²⁾; ואם בעל אידיאלים האיש, הרי אם יקבל עליו להיות אב ומושיע למקופחי רוריתניה, תמצא האידיאליות שלו מוצא של סיפוק רב יותר, משמצא בשעתו כשפרש את כנפי חסותו על מועדון נערים בפטרס⁽³⁾.

ומזרה גם מזה, היא ההשפעה שמושפע האנגלי, הנקלע כאורח למזרח הקרוב, מן המגע האישי עם החיים הפוליטיים והבעיות אשר שם. האיש אשר בבקרו את הודו או את מזרח-אפריקה מוסיף הוא להיות שלם עם השקפותיו, השקפות ברוח וייטהול⁽⁴⁾, על מפלגת-הקונגרס או על הקשיים השבטיים של שבטי הפנטו או שבט המסאי, — משיבוא במגע עם החיים הפוליטיים של ארץ שנמצאת מחוץ לתחום אחרייתנו השלטונית, מוכיח לפתע פתאום רגשות קנאות קיצונית, של מי שהיה "צד" בדבר. במקום לגשת אל הבעיות הללו מנקודת-המוקד של האינטרסים הבריטיים, ניגש הוא אליהם מנקודת התלושה של האינטרסים המקומיים בתכלית. רגש הזולתיות שלו משתלב כל כך, שלבו מתפתה להיות מליץ-יושר לצרכים זרים ובלהט מתפרץ כזה שכמוהו לא הקדיש מעודו לצרכים, הבריטים, ובהתלהבותו זו ידבק בו רגש שליחות אישית וכן הפרה עמוקה של צדקות מוסרית עליונה. ויש פאן עוד חזיון נפשי שראוי להתבונן בו. האנגלי, המבקר פעם ראשונה

(1) שם סמלי כולל לארץ רחוקה ומקצת-אפוזטית. — המ ע.ר.

(2) שמות ערי-שדה קטנות באנגליה. — המ ע.ר.

(3) איזור-עניים בלונדון. — המ ע.ר.

(4) וייטהול — הרחוב, בקרבת הפרלמנט, בלונדון, בו נמצאים רוב המיניסטרים

החשובים, וביניהם, גם המיניסטרים למושבות ולהודו. — המ ע.ר.

במזרח-התיכון, יכול ללכת שבי אחרי המזיגה המתגלית כאן בין הנודע והבלתי-נודע, בין האכזוטי והמפורסם, בין הנגלה והנסתר. לפני המלחמה הקודמת היתה זו תורפיה שהשפיעה על הנוסע והאנגלי וערערה את שווי-משקלו המחשבתי. הוא היה מוכן לשוות לו, לתורכי הלוחם נקיה-כפיים, סגולות של אבירות, שלא נתאשרו כלל לאור נסיונותיו של חיל המצב/שבקוט⁽⁵⁾; וליחס לתנועת הפן-אישלם איזו משמעות נכפדה, סתומה ובלתי-נשקלת, ראיה שממשותה אבדה לכאורה פשהפליפות הועברה מן העולם בלא שיהא פוצה פה ומצפצף. את המקום הזה של התורפים בדמיוננו תופסים היום הערבים. הם המעוררים ומנצלים בחריצות רבה את יהירותנו, את אהבת הבלתי-נודע שיש בנו ופחדנו מפניו, המשיאים אותנו לשכוח לרגעים, כי בראש וראשונה הננו מעצמה אירופית.

* * * *

חלילה לי להכחיש, כי רכישת ידידותו של העולם הערבי וקיומה הם אינטרס בריטי מן הנכפדים. אך אם ניגש לפעיותיו של הליבנט כשכל חפצנו נתון אך להפס את חרדותיהם החשדניות של הערבים, אנו עשויים למצוא שלא זו בלבד שנקודת-המוקד של ראיתנו משתבשת והולכת אלא שאנו, מבלי הרגיש בדבר, נוטלים עלינו חובת הליכה בדרכים שלמעשה הנן דרכי פחיתות כבוד ונוק.

בענין א"י התחייבנו ע"י הצהרת בלפור והספר הלבן. גם בענין סוריה והלבנון — איזורים שבכל עת ובכל שעה יכולים להתעורר שם קשיים רציניים — קשורים אנו בערובות שכדאי לזכרן. כשב-8 ביוני 1941 הכריז גנרל קטרו על עצמאות הרפובליקות של סוריה והלבנון, הוסיף את הערת-הסייג החשובה הזאת, "למעמד עצמאותכם וריבונותכם תינתן ערובה ע"י אמנה, אשר גם תגדיר את יחסי הגומלין שלנו". הצהרה זו, על כל העשוי להשתמע ממנה, נתאשרה בפומבי ובאזרח רשמי ע"י שגרירנו בקהיר. באבגוסט אותה שנה היתה חליפת-מכתבים בין מר אוליבר ליטלטון (בעת ההיא מיניסטר המדינה שלנו במזרח-התיכון) והגנרל דה-גול. "בריטניה הגדולה, — כתב מר ליטלטון, — אין לה כל שאיפות בסוריה והלבנון, מלבד השגת נצחון במלחמה. אין לנו כל רצון להסיג את גבול מעמדה של צרפת..... והננו מודים בפה מלא, שצרפת זכאית למעמד של בכורה בסוריה ובלבנון על פני כל מעצמה אירופית אחרת. זו היא הרוח שלפיה פעלנו מאז ומתמיד". באשרו מכתב זה, מציין הגנרל דה-גול, כי שם אל לבו את הסתייגותנו מלבקש טובות-הנאה ואת העובדה, שבריטניה "מקבלת, כעקרון יסודי, את מעמדה המתמיד ובעל זכויות-הבכורה של צרפת". פן אושרה הבטחה זו ע"י ראש המיניסטרים בבית-הנבחרים, ב-8 בספטמבר 1941. "אנו מפירים", אמר "פי, בין כל אומות אירופה מעמדה של צרפת בסוריה הוא מעמד של בעל זכויות-בכורה מיוחדות, ועד כמה שיש לה לאיזו מדינה ממדינות אירופה השפעה בסוריה, הרי השפעתה של צרפת תהא העדיפה".

* * * *

ערובות אלה ניתנו בשעה שחפצנו לקבל עזרתם של ה"צרפתים החפשיים" ואת תמיכת דעת הקהל הצרפתית, במאמצנו להבטיח שהרפובליקות של הלבנט לא ינוצלו ע"י אויבינו כבסיס להתקפה על מצרים ועיראק. והיה זה מעשה שהוא למטה מכל רגש של כבוד, לבוא עתה, לאחר שחלפה הסכנה, ולטעון שאין תוקף להבטחותינו במצב של עצמאות מחלטת של שתי הרפובליקות. אם נתכוננו לאיזו הסתייגות הרי חייבים היינו להכריז עליהן אותה שעה בפה מלא; אך הערובות שניתנו ב-1941

(5) בעיר קוט, בארמניה, במלחמת-העולם הקודמת הגיע חיל-המצב הבריטי, המוקף על-ידי כוחות תורכיים עדיפים והמנותק ממקורות אספקה ומזון, לידי הכרח של כניעה. התנהגותם של התורכים עם אנשי חיל-המצב שנשבה הדהימה את דעת-הקהל הבריטית. — ה מ ע ר.

יצרו, — וגם נתפנו ליצור, — את הרושם, כי רוצה בריטניה שצרפת תעשה עם סוריה והלבנון חוזים כאותם שמגדירים את יחסינו אנו עם מצרים ועיראק. אם הרפובליקות של הלבנט מסרבות כיום לחתום על חוזה כזה עם צרפת, הרי עניינם של הצרפתים הוא לחפש, בדרך של משא ומתן ישיר, סידור של הסכם. עמדתנו בענין זה דין הוא שתוסיף להקבע ברוח הערובות שנתנו לצרפת בפומבי בשעת קשים וסכנה. כדי שתקבע הראות הנכונה, כדאי לנסח ולהגדיר מצב מעין זה במונחים אחרים. נניח (והדבר היה בגדר האפשרי בהחלט), כי ב-1941 היינו אנו גופנו מחזיקים עדיין בעיראק כבארץ מנדט; נניח, כי בזמן המרד הפרו-גרמני של רשיד עאלי היתה צירות ארה"ב פבגוד תומכת בגלוי בשאיפותיו של רשיד עאלי; נניח, כי ארה"ב היו נותנות לנו ערובות ולוא גם במחצית הבהירות ובלשון פחות מפורשת מאלה שנתנו אנו לצרפת ב-1941; ונניח, שלאחר כל אלה היתה מחלקת המדינה של ארה"ב מתרצת ערובות אלה כמתכונות למשהו אחר לגמרי, — הריני בטוח, כי אז היתה דעת הקהל שבארץ הזאת חושבת שאמריקה עושה מעשה כחש ומעילה באימון.

* * * *

מעמדנו באירופה לאחר המלחמה יהיה קשה לאין שעור: אחריותנו המוסרית תהיה גדולה משהיתה בזמן מן הזמנים, בעוד שכוחנו הפיסי יהיה קטן מכפי שהיה. ההפרש שבין אחריותנו וכוחנו לא יתמלא אלא בכוח האמון. כל העולם ידע שבאיוזורים מסוימים אין כוחנו מספיק לכפות את מושגינו שלנו בדבר צדק ואי-צדק; והיא שמחייבת אותנו להקפיד שבעתיים בקיום האמון בשטחים שעוד סמכותנו מקוימת בהם. אמונה של אירופה המערבית חשוב לנו יותר מכל שיקול אחר. אך אם ננהג כמדינה בלקנית, סופנו שנהיה מדינה בלקנית.

השאלה שאנו עומדים לפניה היום הנה היא — אם העולם אשר שכם אחד עמו נלחמנו, אשר משענתו היחידה היינו בפנת תבל זו, אם העולם הנה יפקירנו צכשו לגורלנו. יהא נא ברור: אם העם היהודי יפקר — הוא ילחם לבדו. הוא לא יקבל עצות קלות לפשרות כוזבות. המלחמה הזאת נאסרה מתוך דחיית פשרות קלות וכוזבות. המלחמה הזאת נסתמקה בנצחון מפגי שהיה מי שלא נרתע מלהלחם לבדו. אף אנו נמשיך לבדנו, אם נכרח. אך אל-נא נכרח! אנו פונים לכל, לכל, לכל וקוראים: עזרו לנו להציל את אחינו, להציל את עצמנו. אל תדחו את הגאולה.

מ. שרתוק — בכינוס הנצח

מאמץ המלחמה הבריטי — גיוס כוח-האדם

א. הלקח בשבילנו

המספרים, שניתנו בחוברת הקודמת של "מערכות" (עיין "מערכות" כ"ו-כ"ז עמ' 102) בדבר ייצורם של כמה סוגי-זין ותחמושת בממלכה-המאוחדת בשנות 44—1939, ועל מספרי האבידות בפוחות המזוינים הפריטיים (וכן בצי-המסחרי ובאוכלוסיה האזרחית) בתקופה הנ"ל, הבליטו את היכולת הכלכלית-הטכנית של בריטניה וכן את היקף השתתפותה הפעילה במאבק-העולמי וקרבותיה. אבל המספרים ההם היו, כמובן, תוצאת מצבה המיוחד של בריטניה, — בין במשק העולמי ובין במסגרת האיסטרטגית והמדינית של מלחמת-העולם. לעומת זאת, המספרים בדבר היקף ההתגייסות של כוח-האדם יש בהם כדי לזרוע אור-מה על אפשרויותיה של כל ארץ וכל אומה, הנתונה במאבק-מלחמה כולל. אכן, יש לזכור, כי גם במספרים האלה — הניתנים כאן להלן — אי-אפשר להשתמש כמו שהם, בתורת "מפתח אחוזי" לסימון אפשרויות ההתגייסות של כל ארץ וארץ. הכרחית תמיד, ההתחשבות בתנאים המיוחדים. כך למשל, אילו היתה בריטניה זו ארץ חקלאית יותר — ופרימיטיבית יותר — ודאי שהיתה יכולה לחייל אחוז גבוה יותר מגבריה לשירות-מלחמה בלתי-אמצעי — בכוחותיה המזוינים. שאלה אחרת היא — ולא יקשה להשיב עליה — מה היתה, במקרה כזה, רמתם הטכנית של חילותיה, בין בזיון ובין בהובלה. עם זאת ברור הדבר, כי אז — דהיינו, אלו היתה ארץ חקלאית בעיקרה — היתה משתחררת מעול העסקתם של רבבות ומאות אלפים ממיטב אנשיה בהובלה בימים, בעבודה בנמלים ובבנית ספינות — וכן מרבבות הקרבות, אגב ההפלגות בימים. אלא שכדי לאזן שיקול זה דיינו, לעומת הציונים הנ"ל, אם נזכור את העובדה הפשוטה, כי לולא אספקת המזון, מזה מאה שנה ויותר, מעבר לימים — ספק הוא אם היתה אנגליה מגיעה, למשל, להיקף אוכלוסיותה הקיים בימינו, הפלל: כבר מרימזי-המגמות הראשונים המתגלים עם ראשית ניתוח כזה, אפשר לראות, כי כל ארץ וכל ישוב יכולים ללמוד הרבה מליקחם של אחרים (במקרה זה — הלקח רב-הרושם של ההתגייסות-הכוללת הבריטית); אך לעולם לא יוכלו להעתיקו. ושנים הם הציונים לשימוש בלקח מאלף זה:

א. הבחנת העיקרים; ב. הסיגול לתנאי המקום והזמן.

ואלה הם גורמי-היסוד העיקריים לשיקול, — אם יהיה הדבר באחת הארצות הגדולות, ואם אפילו בישוב קטן פישובנו: (א) גודל האוכלוסיה וחלוקתה לפי המינים והגילים; (ב) פושרה הגופני, הטכני והמקצועי; (ג) האחוז הנדרש לשם ייצור המזון (רב כאן ההבדל בחקלאות בין בעלת מכסת-פריזון גבוהה לכל עובד, לבין בעלת המכסה הנמוכה); (ד) האחוז הנדרש לשם ייצור תעשייתי (כולל הפקת הדלק או הכוח); (ה) צרכי התובלה. בפנים הארץ ובימים. אלה הם רק עיקרי הגורמים, המתנים את תחומי האפשרויות ה"סטטיסיות" לגיוס כוח-האדם, ולהפניתו לשירות מזוין — או שאר ענפים של "שירות-לאומי" (כגון — העסקה מלאה בהג"א, וכיו"ב).

לאלה יש להוסיף עוד שני שיקולים, שאינם נובעים במישרין ממצאותה הדמוגרפית והמשקית של ארץ מסוימת, ואלה הם:

א. התפיסה האופרטיבית, הקובעת את תחום הגודל הרצוי של הכוחות המזוינים הנדרשים להגשמתה; וכן מידת האפשרות למתן הציוד המתאים, אשר בהעדרו אין, לעתים, טעם לריבוי-המספרי של אנשי-הצבא — מכל מקום, לא בשירות הפעיל¹) (כי ענין הכשרתם המוקדמת — גם כשיעבדו אח"כ, כדוגמת גרמניה בראשית המלחמה הזאת, בענפי משק שונים, עד בוא הצורך בהם — הוא דבר אחר לגמרי).

ב. מידת הפושר הנפשי והציבורי של האוכלוסיה — גורם, הקובע, למעשה, לא-מעט את גבול האפשרויות לגיוס כוח-האדם — ובמיוחד לגבי הנשים וכן לגבי בני הגילים הגבוהים (והדברים אמורים גם בגיוסי-משק, ולא דווקא לגבי שירות מזוין). הסתכלותנו אנו, בשנות המלחמה הזאת, בסביבתנו (אמנם — לגבי שירות מתנדב של נשים וכיו"ב), וכן בחלקים לא-קטנים של ישובנו, ודאי שסיפקה לנו חומר מספיק להערכת חשיבותו של גורם זה, שלכאורה הוא "בלתי-ממשי".

ב. הרכב אוכלוסית בריטניה ביוני 1944

נשים וגברים שאפשר להביאם בחשבון לגיוס ולעבודה	מגויסים בשירותים הצבאיים והאזרחיים, משרתים בכוחות ההגנה האזרחית וממלאים חובת עבודה בתעשיה וכיו"ב	נשים וגברים שאפשר להביאם בחשבון לגיוס ולעבודה	גברים שגילם עולה על 64 שנה, ונשים שגילן עולה על 59 שנה	ילדים קטנים מבני 14	סה"כ תושבים	במליונים
11	22	32 כ"	5.75	9	46.33	
23.8	47.5	69 כ"	12.4	19.4	100	באחוזים

ג. המשק וההנשק

שאר ענפי כלכלה — (בניה, טקס- טילים הלב- שה וכיו")	ענפי כלכלה יסודיים — (חקלאות, מכרות, שירותים ציבוריים, פקידות ממשלתית ועירונית, תחבורה, יצור מזונות, משקאות וטבק)	תחמושת—(כולל עבודות ברזל ופלדה, בנין אניות, מטוסים, מכוניות, תמרים חימיים וחמרי נפץ וכיו")	גיוס לשירותים (הגנה אזרחית, שירותי-עזר של נשים וכיו")	המגויסים לשירותים ולעבודה	במליונים
6	5.75	5	5.25	22	
27.1	25.1	22.7	23.9	100	באחוזים

הערה: נוסף על 22 המיליון הללו, עסקו יותר ממיליון גברים ונשים זקנים בעבודות שונות וקיבלו שכר

(1) לגורם זה—ממש פלגנפי השיקול 4 מאלה שצוינו לפני כך — יכול להיות ערך ממשי, ואף מכריע לאספקת ציוד צבאי וטכני מיוחד; ודבר זה ראינו גם במלחמה הזאת. — המער.

ד. אחוז הגיוס למילוק ולנשק (הגברים והנשים)

הגברים בני 18–40 המשרתים בכוחות הנשים המשרתות בשירותים, בהגנה אזרחית או המזוינים, (השאר עוסקים בתעשייה מפאת בתעשייה. (שני מיליון מהן לא עבדו מעולם מומחיותם, או משום שאינם כשרים לשירות) בתעשייה, ועל כן יש לחשבן לתוספת שלימה לכוחות העבודה בתעשייה)

55

יותר מ-57

או 90% מכל הרוקות

ה ע ר ה : והרי כה דברי צ'רצ'יל: „מאמץ המלחמה הזה לא היה יוצא לפועל אילו לא באו הנשים במיליוניהן למלא כל תפקיד וכל עבודה, שכל דור אחר, מלבד דורנו — פרט, כמובן, לתקופת האבן — היה חושבן לבלתי מוכשרות להן. מוזר הדבר, שההתקדמות הגדולה בעמדת האשה בעולם נעשתה דוקא בימי מלחמה ולא בימי שלום. המלחמה היא מורה קפדן ומועיל, והיא שלימדתנו לעשות צעדים נוספים לקראת שוויון מלא יותר של זכות האשה בחברה.

ה. קצב גידול הכוחות המזוינים

שנה	גברים	נשים
1938	384.000	—
1939	477.000	—
1941	3.271.000	103.000
1942	3.785.000	307.000
1943	4.284.000	461.000
1944	4.502.000	467.000

ואלה דברי צ'רצ'יל באמצע ינואר 1945: „בזמן זה הגנו מקיימים בשדה הקרב ובחילות המצב שלנו למעלה ממאה דיביות, מלבד צי-מלחמה וחיל-אוויר עצומים. רבות אינן מובילות, אך 67 מהן שרירות בתזית ולוחמות בלי הפסק בצפון-מערב אירופה, באיטליה ובבורמה“.

ו. התמורות בהפעלת כוח האדם

(גברים)

מספר הזכרים בני 14–64 בבריטניה הגדולה (באלפים)

כל הזכרים בני 14–64	שאר אוכלוסיית הגברים (5)	מחסי עבודה	קבוצות התעשייה			מזעקס בכל זמנם בהגנה „האזרחית“	הכוחות המזוינים (1)	באמצע שנה
			קבוצה מס' ד' (4)	קבוצה מס' ג' (3)	קבוצה מס' ב' (2)			
16.010	1.324	1.043	5.798	4.688	2.600	80	447	1939
15.977	704	158	4.116	4.264	3.140	324	3.271	1941
15.934	750	103	3.553	4.154	3.285	304	3.785	1942
15.921	870	76	3.093	1.040	3.305	253	4.284	1943
15.910	943	71	2.900	4.059	3.210	225	4.502	1944

(1) מספרים אלה, וכן טור הסיכום, אינם כוללים שבויי מלחמה ונעדרים.

(2) „תעשיות-החימוש“ — כלומר, ברזל, פלדה, מתכות שאינן מחלידות (בלתי-ברזליות)

מספנות ובנית אניות, מכונאות, אירונים, כלירכב, מכשירים מדויקים, חמרים כימיים, חמרי-גפר וכו'.

- (3) חקלאות, מכרות, מוסדות השלטון המקומי והארצי, תובלה, ספנות (בכלל זה — הצי המסחרי שבימים), שירותים ציבוריים יצור צרכי מאכל.
- (4) בנין, טכסטיל, הלבשה, חלוקת סחורות ומסחר, שירותים, המקצועות החופשים וכו'.
- (5) תלמידי בתי-ספר, סטודנטים, נכים (לרבות נכי מלחמה), אנשים שיצאו מכלל העסקה.

ז. התמורות בהפעלת כוח-האדם

(נשים)

מספר הנשים בנות 14—59 בבריטניה הגדולה (באלפים)

בנות 14—59 כלל האזרחיות	הנשית (1) שאר האוכלוסיה	מחוסרות עבודה	קבוצות התעשיה			מועסקות כל זמן בהגנה האזרחית	שרותי העיר של הנשים	באמצע שנת
			קבוצה מס' א'	קבוצה מס' ב'	קבוצה מס' ג'			
16.040	10.901	302	3.479	852	506	—	—	1939
16.030	9.874	146	3.479	1.269	1.100	59	103	1941
16.030	9.082	59	3.301	1.496	1.705	80	307	1942
16.020	8.747	36	3.186	1.592	1.928	70	461	1943
16.020	8.869	31	3.102	1.644	1.851	56	467	1944

(1) רובן עקרות-בית. באמצע 1944 היו כ-900.000 נשים עושות במלאכה חלק מזמןן, והן נכללו חצין בקבוצה זו, וחצין בקבוצת התעשיות ההמתאימה. גם העובדות בשירות-בית כלולות בטור זה.

ח. תפקיד האשה בשחרור כוח-האדם של הגברים

ארבע דוגמאות מקבוצת תעשית מס' ב'

ה שירות	נכנסו נשים	יצאי גברים
חקלאות	120.000	100.000
שרותי השלטון המקומי	145.000	200.000
שירותים ציבוריים (חשמל, גז, מים וכדומה)	15.000	65.000
תחבורה, ספנות ודיג.	160.000	185.000

מנינם הכללי של הגברים בכל ענפיה של קבוצת התעשיות "מס' ב'" פחת ב-600.000, ומנינם הכללי של הנשים בכל ענפיה של קבוצת-תעשיות זו עלה ב-800.000 (*). "קבוצת-התעשיות מס' ב'" כללה: חקלאות, מכרות, שירות-ממשלה, גז, מים, תחבורה, מזון וכיו"ב.

(*) ודאי שבכמה מן הסוגים שצוינו בזה כאן אין לראות באותם מספרי הנשים, שנכנסו לעבודה בהם במקום הגברים שהוצאו, את החלפתם הימדויקת של היוצאים: כי בכמה מקרים צומצם היקף השירותים הגיתנים לאוכלוסיה. לעומת זאת הכרח הוא לציין, כי בחקלאות, למשל, — שבה נכנסו 120.000 נשים תחת 100.000 גברים היוצאים, — גדל היקף התפוקה, בסיכומים כוללים, הרבה יותר מאשר בשיעור שצוין כאן של תוספת כוח-האדם (כוח-הנשים במקרה זה). במידה לא-מעטה הושג הדבר עלידי מיכון נמרץ, ושאר שכלולים. — המער.

קוים ראשונים לדמות ה"פולקסשטורם" הגרמני

כי ההצטרפות לחיל זה תהא חובה על בני 16—60, פרט למשרתים בצבא, אך לחיילי חייל ניתנה תחילה האפשרות (עד ל-28.10.44) להתנדב; רק מ-5.11 החל חיילי חובה לבני 53—16, ולאלה שבין 53 ל-60 ניתנו עוד 6 ימים ל"התנדבותם". וכך רשמו והשביעו בהדרגה את כל חיילי החיל⁽²⁾.

בראשית הקמת החיל החדש יצאה התעמולה הנאצית בהטפה, כי אכן "יודעים הגרמנים למות". שיטת תעמולה זו, המטפחת את רוח ההקרבה העצמית וההתאבדות, לא נתקבלה כנראה על דעת הקהל בגרמניה ודוברי הממשלה הגרמנית שינו את נעימתם והסבירו שאת הדברים המעוררים להתנגד לטנקים בקלשונים, אין לפרש פשוטם כמשמעם; אכן יצויד ה"פולקסשטורם" בנשק חדיש וטוב, ויאורגן ביחידות כהלכה.

כיון שה"פולקסשטורם" הוקם כזרוע נוספת, לשעת דחק, של ה"וורמכט"⁽³⁾ יהיה (כך צוין אז) תפקידו, במקרים של פריצת החזית או נחיתת אויב מן האויר, להגן על מקום מגורי חבריו. כיון שכך, לא ילבשו מדי צבא אלא אצטודות, וכן לא ילקחו ממקום עבודתם. אימונם ייעשה לאחר שימלאו את מכסת עבודת חובתם בבתי-החרושת, — בשעות הפנאי.

אחר כך באו הודעות נוספות על הקמת יחידות, — פלוגות ובטליונים, — על משמעת חמורה, וכן על השימוש שישתמשו ב"פולקס-שטורם" גם לצרכי החזית ממש, בכל מקום שיידרש, לצד הצבא הסדיר. ידיעות מן

בחדשים האחרונים, חדשי חדירה של צבאות-הברית לתוך גרמניה והדברתם את מנגנון-המלחמה הגרמני, נזכר ה"פולקסשטורם" לפרקים בחדשות. זכו הגרמנים להותם במה שלא זכו הבריטים לאושרם. נכונותם הרוחנית האיתנה של הבריטים לעמוד בפני פלישה גרמנית, שמצאה את ביטויה גם בארגון "משמר-הארץ", תשאר כציון אופים הלאומי ועוד תשמש בודאי נושא לחיקוי במלחמות העתידות להתחולל. כי אמנם זכה "משמר-הארץ" הבריטי לשמש דוגמא ראשונה לאפשרויות מיצוי כל כוחו של עם, — אך נסיונו לא הושלם, כי לא נפל בחלקו לעמוד במבחן-מערכה. אכן, לגבי ה"פולקס-שטורם" הגרמני הכרח הוא לציין, כי בחלקו הניכר לא נהנה משהות מספיקה לארגון ולאי-מון, וכמעט מיניה-זביה נאכף עליו לעמוד במערכה. ויתכן כי דוקא מסיבה זו יהא הלקח, שאפשר יהיה לקנות מנסיונו, רב מכמה בחינות יותר מן הלקח שניתן ללמוד מתקופת קיומו של "משמר-הארץ" בבריטניה.

אכן, בהערות הבאות לא יוכל להיות מיצוי העובדות והמסקנות. הידיעות, שנסתנו מגרמניה על מבנהו, ארגונו, ציודו ותפקידיו של ה"פולקסשטורם" מעטות הן וכלליות, ואינן מאפשרות אלא הערכה כללית ביותר על יעילותו של גוף זה ועל תסרונותיו הבולטים. עוד יבוא הזמן — וכבר אינו רחוק — שאפשר יהיה לשוב ולחקור פרשה זו על סמך חומר מרוכז ורב — בין של עובדות סטטיסטיות וטכניות, ובין של רשמי המשתתפים בקרבות בגרמניה, אנשי צבאות-הברית שבמערב וש-במזרח.

על הקמת ה"פולקסשטורם" הודיעו היטלר והימלר ב-9 בנובמבר 1944. אמנם הם קבעו,

(2) למעשה, היו אלה, ברובם המכריע, אנשים מבני 50 ומעלה בתוספת בני 16 ו-17.
(3) "Wehr Macht", ("עצמת-המגן") — שם כולל, בגרמנית, לכלל הכוחות המזוינים של גרמניה (צבא-היבשה, צי-הים, לרבות חיל-האויר). — המער.

(1) לפי ה"Times", "Nation", "Defence",

החזית המזרחית ומן החזית המערבית הוכיחו כי גדודי ה"פולקסשטורם" השתתפו בקרבות חזית ולעתים צוין בהן שרמתם כלוחמים לא היתה נמוכה כלל.

הקמתו, אירגונו וציודו של חיל מיליונים כזה צריכות הכנות מוקדמות מדובות. הגרמנים לא המתו עד שיוכלו לצייד כראוי בנשק את החיל העצום הזה כולו. הקמת החיל נעשתה כחפזון רב, ובימיו הראשונים לא היו כל אנשיו מצוידים בנשק חם. נאמנה עלינו עדותו של כתב שוודי, עד-ראיה בשעת השבעתה של חטיבת ה"פולקסשטורם" הברליני: "התרשמתי משלל הצבעים בהופעת ה"פולקסשטורם". רבים מן הגברים היו זקנים, בעלי שפמים אפורים וכרסים בולטות. היו שם כרטיסני-החשמלית ונהגי-קרונותיה ושלחי-דואר. ד"ר הינץ ברוילר, הראש האלגנטי של המשרד לעתונות-חור"ל מטעם מיניסטרוני התעמולה, נראה גם הוא באחת הקבוצות, כשהוא לבוש בחליפת-אספורט, כובע טירולי חבוש לו לראשו ורובהו מכותף לו".

... "אחת הפלוגות היתה מורכבת כולה מ"משטרת-הבטחון" הברלינית, בתלבושתה האפורה-הירוקה. הם היו מצוידים ב"אגרופי-השריון" (גלגול חדש, לאיש אחד, של כלי-ידיה א.ט. רקטי). אחרים נשאו רובים ישנים ארוכים, קרבינים⁽⁴⁾ וגם רובי ציד כפול-יקנה. בציקלונני הצעירים היו רימוני-יד. הזקנים נשאו מדוכות זכנים למכונות-יריה. היו שחבשו קסדות בנוסח הגרמני הרגיל; אחרים — קסדות איטלקיות; והשאר חבשו פרטים או כובעי-גלשים. לרוב הנוכחים לא היה נשק ולא היו מדים, אך גבלס הבטיח להם רובים תוך כמה שבועות".

אימונו וארגונו של חיל כזה, בתנאים שבהם מוטלת על חבריו עבודה שאינה בלתי חיונית, הגוזלת זמן וכוח פיזי, צריכים זמן רב. ותולדות "משמר הארץ" בבריטניה יוכיחו. במבנהו, להלכה, כלל ה"פולקסשטורם", כאמור את כל הגברים שאינם בצבא. כי בשנת-המלחמה האחרונה לא היה בגרמניה איש

(4) קרבין — כיום, רובה מקוצר ומוקל משהו, הנהוג בחילות-הפרשים ובחילות טכניים למיניהם; או — צורה של תת-מקלע.

שלא נכפף לחוק הצבאי. נכללו בו תשושים וחולים, ואף חולי הלב לא שוחררו. כדברי "מנהל-המטה" (בשירות ס.ס.) ראבה, ראשו של ה"פולקסשטורם" בדרזדן, בתחילת נובמבר 1944: "מביטול הדין לא ייבנה איש. אין בדיקה רפואית. דרגת ההתאמה אינה מן העניין. הסובלים ממחלות-לב או מיותרת-משקל יכולים לשמש כראוי בתפקידי זקיפים, משמר על גשרים, ותפקידי-עזר, לכן תאומן גם ידם לשימוש בנשק".

בעית הפיקוד היא אחת הבעיות הראשונות הצריכות להתעורר ולעלות עם הקמת גוף-צבא עצום כזה, יש מאין. כאן יש צורך ברבבות מפקדים. באיכותם תהא תלויה הרמה הנפשית והצבאית של החיל המוקם. מה היה, איפוא, קלסתר פניהם האנושי, ומה היו נסיונם וידיעתם הצבאיים הצרופים של סגל המפקדים?

נראה היה בבירור, שאחר שנות מלחמה רבות כ"כ, המביאות לידי מיצוי כל כוחות האדם, התקשו בפתרון הבעיה הזאת. נראה הדבר, כי בראש וראשונה היו משמשים בתפקיד זה אנשי-הקדרים הפחות מוצלחים של S. A., כיון שהקשיים להעמיד צבא מאומן מחיל זה המוקם והולך נראו בודאי לגרמנים, ומחמת הקשיים להעמיד לרשותו חבר מפקדים מוכשרים, שמו את הדגש במהימנותם האישית של המפקדים למפלגה הנאצית, ועל יכולתם לנהוג באנשים ולטפח בהם רוח-קרב, כדברי אותו ראבה: "בענין בחירת מנהיגים למשמר-הארץ תנתן זכות-קדימה לא לדרגא הצבאית, אלא לייחוס במפלגה הנאצית ולכשרון-הניהוג. על מנהיגי ה"פולקסשטורם" להיות גרמנים קנאים, שילחמו עד כלות כל הקיצין. רק אלה שהוכיחו, שאמנם טבועות בהם תכונות כאלו, רשאים לנהוג באחרים".

מן הראוי לציין גם את דבריו של ד"ר ליי (מנהיגה, הנודע לגנאי, של "חזית-העבודה" הנאצית), שהכריז ב-12 בנובמבר, כי הוא מרוצה

(5) "מתלקות-הסער" — הגדודים הלוחמים של המפלגה הנאצית, אשר מקרבם נתגבשו אח"כ גם החטיבות-הנבחרות, הלא הם ה"ס.ס.". כן הופעלו אנשים מתוך "קורפוס-המנוע הנאצי" ומחטיבות אחרות שכולן בעלות-אופי מפלגתי מובהק.

מותה של האומה הגרמנית?

למראה כמה מתכונותיו וממסיונות ארגונו מתעוררת המחשבה, כי כונות אחרות היו להקמת החיל הזה; כונות שבין השאר היה בהן גם רצונם של אנשי המפלגה הנאצית למנוע את כל הגברים באומה הגרמנית מלעשות מעשים כל-שהם נגד ה"משטר", בשעות של אי שביעת רצון כללית, — ע"י שמכלילים אותם בגוף מעין-צבאי, מפקחים על זמנם ועל מעשיהם, והם מועדים למשפט צבאי. ויש הסוברים, — כגון רוזינסקי, מחבר הספר הנודע The German Army, שתוכנו נסקר בשעתו ב"מערכות", (בחוב' ו'), — כי נסיון זה של הקמת חיל "איס-טרטית-העם", פרט לכונתו להשתלט השתלטות מוחלטת על המון הגרמנים קודם למפלה הצבאית — יש בו משום נסיון מוקדם להכין את מלחמת המחתרת, העתידה להתחולל לאחר המלחמה. וכן להבטיח את שליטתה של המפלגה הנאצית ולפרוש את רשת השפעתה לימים העתידיים לבוא אחרי המלחמה והמפלה. וכראיה למגמה זו לגבי ה"פולקסשטורם" משמש הנסיון להבטיח ויהי מה את השתלטות המפלגה על הארגון והאידיאולוגיה של החיל. "לאחר המפלה עשוי זה להיות חיל, שחציו צבא וחציו אזרחי, שהוא, "צבא-העם", מחולק לחטיבות מקומיות, שמשום כך הנן בעלות אופי של קבע, חיל שנקל להסוותו וקשה לפוררו" — ושהוא עתיד לעבור מן המלחמה הגלויה למלחמה המסותרת, ויהפך ל"חיל-ההתנגדות הלאומי".

לא נוכל, כאמור, לדעת את ציודו וארגונו של ה"פולקסשטורם" ידיעה ברורה, אלא לאחר שיתפרסמו דברים רבים יותר משנתפרסמו עד כה מדברי ימי המלחמה הזאת; אך גם את ערכו לעתיד לבוא עדיין לא נוכל להעריך כאן בבטחון גמור. ימים יגידו למה נתגלגל ומה יפעל. בינתיים אפשר לומר בודאות רק דבר אחד: יהיה סיכום-מעשיו של ה"פולקסשטורם" הגרמני כא-שר יהיה, מכל מקום צורת חילות-העם "לעת-דחק", שנתחדשה במלחמה הזאת עם "משמר-הארץ" הבריטי (ולה משהו משותף גם עם חיל-הנוטרים שבארצנו) עוד עתידה למלא תפקיד גיכר בחיי העמים ובדברי ימי המלחמות.

מן "החומר האנושי" של המפקדים: בנוהג שבעולם, צעיר חבר המאמנים יותר מן המתאמנים. סוד גלוי הוא, שעובדה זו יוצרת כרגיל מתיחות ביחסים; והנה, לדברי ליי, מפתיעה היא אותה דקות-הבחנה שבה ממלא כאן חבר המאמנים את תפקידו. אכן, אפשר שדבריו של ליי אינם מוכיחים, כפי שמעיר ארגוס (הפרשן הצבאי של "Nation") אלא את היפוכם.

מה היה ערכו של ה"פולקסשטורם" כחלק במערכת-המגן הגרמנית הכללית? גם כיום אין עדין בידינו ידיעות מספיקות להערכת ארגונו ומבנהו. מכל מקום, אפשר לומר, שאם גם עברו חמשה חדשים תמימים למן היות "משמר-הארץ" הגרמני ועד ראשית החדירה הממשית של בעלי-הברית אל תחומי גרמניה עצמה, — והוא פרק זמן ניכר, — הרי ספק הוא, אם הספיקה תקופה כזאת להעמיד מקרב עובדי התעשייה, שלא הפסיקו מלאכתם זו, חיילים מאומנים באמת, וחטיבות מגובשות.

כי כל המקורות, שהביאו ידיעות על הנעשה בגרמניה, העידו על המחסור המחמיר והולך בידים עובדות, — בתעשייה, בחקלאות — וכן המחסור במילואים וברזרבות לצבא על כל חטיבותיו. על כן סבורים מסתכלים רבים, כי מלבד אותם המקומות שבהם נשלחו בטליונים ורגימנטים מאנשי ה"פולקסשטורם" אל חזית ממש — היה בהקמת ה"פולקסשטורם" משום הסחת כוחות "מחזית לחזית", מהיצור לתפקידי הבטחה. האמת היא, כי לא תמיד הכרח הוא שיוקם חיל מסוג זה על חשבון התעשייה דוקא. ו"משמר-הארץ" בבריטניה יוכיח. שנים דיברו על כך, שהגרמנים הגיעו לשיא המאמץ, ועוד מעט יתפרקו. והנה נדמה, כי בהשפעת תעמולה רגישה אפשר למתוח את הכוחות עוד ועוד. ההנחה הגרמנית היתה, כי אימון היחידות נעשה בשעות הפנאי של אנשי היחידה, וכי יש להכניסם לפעולות בעיקר כשערך עבודתם בתעשייה, שבה הם עובדים, פוחת ממילא, — מחמת התקרבות החזית, פריצתה, מסע פשיטה או נחיתה מן האויר בקרבתם.

ההוקם "פולקסשטורם" זה מתוך אמונה בכוונתו ובחשיבות חלקו במלחמה זו לחייה או

התמורות שחלו בירחון „Defence“ („הגנה“) בשנים עברו, ידועות לקוראי „מערכות“. כעת, עם פיזורו של „משמר-הארץ“, פשט הירחון את לבושו כ„ירחון משמר-הארץ“ ומצא את לבושו החדש: „מגזין השירותים הלוחמים“. חוברת מרס 1945 עשויה כמתכונת החוברות הקודמות, אלא שנשמע בה יותר הד הנצחון המתקרב ומבצבצות בה שאלות השלום כשאלות המלחמה.

במאמר הראשי („סיכומיו של איש-צבא“), פרי עטו של עורך הירחון הלויט-קול. ט. א. לאו, יש כרגיל מאותות הזמן. הכנות הגרמנים למלחמה אחרי המפלה הן נושא הקטע הראשון של המאמר הראשי. ההכרזה הגרמנית בדבר המשכת המלחמה לאחר המפלה מתקבלת על הדעת, כי הנה גילו הרוסים בדרך מקרה בנינים תת-קרקעיים גדולים, ובהם מחסנים של ציוד, תחמושת, פצצות, V-1, V-2. מצוידים באוירונים, שדות-תעופה ורכבות תת-קרקעיות, וגילויים אלה יש בהם כדי ללמד על היקף ההכנות הגרמניות ומשמעותן. הבנינים נבנו ע"י הפועלים העבדים הזרים בגרמניה, שנרצחו לאחר סיימם את העבודה הזאת, אשר סודיות מרובה כרוכה בה. הקטע השני מ„סיכומיו של איש-צבא“ נפרד במלים נרגשות ממחסומי-הכדורים-הפורחים, ששירתו שרות רב-ערך את הגנת אורחיה של אנגליה בתקופה ארוכה וקשה. מובא קטע מן ה„טיימס“, הנותן בטוי להלך-רוח הציבור: „אף על פי שהיו חסרי-חן, היה בהם משהו נעים ונוטה חסד, והם ישארו בזכרוננו כידידו-תים שבין כלי מנגנון המלחמה“.

עתידות המלחמה ביפן הן נושא חלקו השלישי של המאמר, וכסמל למצב מובאית הידיעה על הקמת משמר-ארץ יפני כמתכונת משמר-הארץ בבריטניה. הקמת משמר-ארץ משלהם אינו אלא מעשה חיקוי. אך בענין זה חייבים הם להתחיל הכל מבראשית, לפי שידי-עותיהם על ארגונו ואימונו של „משמר-הארץ“ בבריטניה לקויות.

עורך הירחון חוזר על האני-מאמין שלו: הוא לוחם לשלומנו של איש-השירות, שואף לקיום השיתוף בין בעלי-הברית, לקיום צי

חזק, חיל-אוויר וחיל-יבשה נאותים של בריטניה והדומיניונים, לקיום אימון החובה לבני שמונה-עשרה, אך עומד על המשכת עקרון ההתנדבות לצבא-הקבע ארך-השירות, וכן לשירות-הנשים. ומעל לכל מאמין הוא ברוח ההתנדבות הפטי-ריזטית שקיננה בצבא הטריטוריאלי, ב־ L.D.V. („מתנדבי ההגנה המקומית“ — הגלגול הראשון של „משמר-הארץ“) ובמשמר-הארץ.

תחבורת-אוויר

המאמר השני (גם הוא נכתב ע"י העורך לויט-קול. לאו) מציין את עורק התעופה החדש, שהשימוש בו נתאפשר ע"י בנית שדה-תעופה „גוס ביי“ בלפרדור, אשר בהקמתו השקיעו 20 מיליון דולר, והוא מקשר בין ארה"ב של אמריקה ובין ס.ס.ס.ר. מרחקו של נמל האוויר העצום הזה מלונדון הוא 2455 מיל, והטיסה ביניהם היא על פני ים.

אין ספק שברבות הימים יסדרו אוירומים צפים, אשר ייבנו בהתאם לתכניות שכבר הוכנו וישמשו עורקי התובלה הבינלאומית. (מחשבתנו המסחרית, אומר הוא, כבולה בכבלי הנוהג, שבו אנו חיים. מתקשים אנו לחרוג ממסגרת זו של קוי התחבורה, שהמפות מראות לנו. התפתחותה העצומה של התובלה האווירית היא שתפתח לפנינו עולם חדש, ואולי תביא בעקבותיה את השלום). קו חדש זה הוא הקשר הטבעי בין אסיה וצפון-אמריקה, וכן צפון-אמריקה — אסיה — אוסטרליה. מוטב שיעברו קוי תחבורה אויריים מעל לישובים ונקודות-חניה רבות ככל האפשר, כדי שלא יהא צורך להרבות בנשיאת דלק ולהפחית במשאות. הקו החדש העובר בירכתי הצפון מקצר גם את הנסיעה לדרום (לכשמשוים קו זה לקוי תנועת המטוסים שלפני המלחמה).

עורק-תחבורה זה הוא לפרדור (בריטית — אלאסקה (ארה"ב) — וסיביריה (ס.ס.ס.ר.)), ובשרי תוף בין בעלות-הברית ימצא את שימוש הנכון, ותועלתו תרצה.

* * *

אחר כך באה הערה על ארגון התחבורה האווירית של חיל-האוויר המלכותי, הנעשה בממדים עולמיים. שני קוים, החוצים את האוקי-

עצם נמצאן ומדרום והעוברים מן הממלכה המאוחדת לאפריקה, לים-התיכון, למצרים ול-מזרח-התיכון, לכלכותה וצילון, מקנדה לצפון-אמריקה, לחוף הפציפי, ומשם לאוסטרליה וניו-זילנד. כך מתגבשת והולכת שיטת תחבורה עולמית.

כדאי לציין, שבמשך תודש אחד טסו מטוסי-מפקדת התחבורה 4.750.000 מיל. מספר זה אינו כולל את הטיסות הקשורות בחזיתות המלחמה.

המלחמה ומזג-האוויר

מאמרו של ו. ל. ספיט דן בהשפעת מזג האוויר על פעולות המלחמה.

מזג האוויר הוא גורם ראשוני במלחמה, עתים הוא מעכב או מפריע את ביצוע הפעולות, ועתים הוא מסייע לביצוען. מכאן הצורך בידי-עות מדעיות, מדויקות, עליו.

רבים מכלי הנשק החדשים, שימושם מותנה בידיעות שמודיעים צופי תצפית המזג המומחים. לשם פריסת מסך-עשן להסתרת פעולות יש לדעת את הזמן המתאים. בשל הפרשי החום יש זרמים באווירה העילית, שהמומחים בלבד יכולים לדעת על קיומם, העלולים למשוך את העשן ולמנוע את הסתרת היחידות. לשם שימוש בגז יש לדעת דעת היטב את תנאי מזג האוויר (החום, הרטיבות, הראות), כי גז שלא יפגע באויב עלול לגרום נזק מרובה למשלחיו. גזוד: ערפלים קלים אפשר שיסייעו להסו את הדגם-עו של הגז. מיטרות-עזו יועילו תמיד למתבוננים בפני הגז. ואילו גשם קל יכול גם לסייע לתוקפים.

עיקר חשיבותה של תצפית מזג האוויר — לפעולות חיל-האוויר. רבות נעשה בענין זה לפני המלחמה, כשהוקמו תחנות, נאספו ידיעות ונערכו מפות-מזג-האוויר של שטחים נרחבים. חשיבות רבה יש לחקירות המטיאורולוגיות בענין הזרמים העליונים. חקירות, שנעשו ע"י האדמירליות בחלקי-עולם רבים, גילו, למשל, שהחוק שהיה מקובל בין המטיאורולוגים, כי עם כל הגבהה שמגביהים באוויר פוחתת הטמפרטורה, אינו אלא אמת לחצאין. ירידה זו נמשכת עד גובה של 40.000 רגל (כ-12 קילומטר), ומשם ואילך עומד מזג האוויר בטמפרטורה קבועה. כן מצאו כי לפני התחולל

סערה טרופית באיזור האנקינוס השקט, משנות הרוחות העליונות את כיוונן. ידיעות כאלה וכיוצאות בהן חשובות מאד לניהול פעולות המלחמה, וביחוד חשובות הן לחיל-האוויר ולנשק הרקטי ארך-הטות. לתיכנון מערכות, וכן לגבי הצי. היתה סברה, שפעולת האניות החדישות לא תושפע ממזג האוויר, — אך הסוברים כך שכחו את השפעת תנאי הראות. אם יחידות הצי הבריטי, שטוח תותחיהן מגיע ל-20.000 יארד (כ-18 קילומטר), צריכות להתקרב כדי 9.000 יארד (כ-8 ק"מ) לאויב, מחמת תנאי ראות לקויים, הרי ע"י כך יזכה האויב ביתרון עצום אם שקד על שריון אניותיו, אף אם ויתר על ארך-הטוח.

תנאי מזג האוויר חשובים מאד גם לחיל-התותחנים — שתעופת קלעיהם עוברת בשכבות הגבוהות של האוויר ומושפעת מהן. ידיעות מוקדמות על תנאים מטיאורולוגיים אלה, — מידת חום האוויר ויובש, כיוון הרוחות וכוחן, — יש בהן כדי לשמש יסוד לתיקוני-הפינון הדרושים, ולשפר את דיוק הקליעה. הכרה זאת של ערך המטיאורולוגיה בפעולות המלחמה היא סימן לשינוי רב מימי המלחמה הקודמת. גם בימים ההם היו שסברו, כי תרומתם של המטיאורולוגים להצלחת פעולות יכולה להיות מרובה. קצין בדרגה גבוהה התלוצץ אז ושאל, אם מתכונים להציע בזה שגייסות ברזי-טיים יצאו למערכה כשמטריות סוככות עליהם⁽²⁾.

* * *

רשימה קצרה מוקדשת לשימוש ברקטות בספינות האוויר, שפגיעתן מדויקת וכוח-פגיעתן רב ויש שהן חודרות מצדה האחד של הספינה ויוצאות מצדה השני. לרקטות אלו יש שני מינים של "ראשי-מחץ" עיקריים: האחד בן 11 קילוגרם, מעטה-ראש מוצק, חודר-שריון. והשני משקלו 27 קילוגרם, "חודר-שריון למחצה", מיועד למטרות שעל פני הקרקע, כטנקים, עמדות-תותח ובניינים ואפשר להשתמש בו גם נגד תותחי הא-מ. של הספינות. יעילותו של האחרון היא כפעולת פגז של 6 אינטש מתותח-חור

(2) אכן, עוד לפני שנים לא מרובות ביותר היה זה מחזה שכיה בצבא-סין. — המער.

על חלוקת האימון לאימון הפרט וניהוג-כיתה עד שהמתאמנים משיגים את התעודה. A המאמר השלישי דן בארגון תרגילים המקיפים עד 4 מחלקות, ועם זאת יש בהם פעולות עד פירוט של כיתות ומחלקות.

* * *

שונה מכל אלה היא רשימתו של פרנסיס ג'ונס, המנסה לציין את תכונותיו של "משמר-הארץ" לעתיד לבוא. עיקר ליקוייו של "משמר-הארץ" היה, לדעתו, בתשוקת אנשיו ומפקדיו לדמותו, בארגונו ואימונו, לצבא הסדיר. צידוקה היחידי של השאיפה הזאת היה ההכרח לסדר סידור מהיר, שיארגן את הכוח הזה לקראת מערכה, שעלולה היתה להתחולל בכל רגע. אך "משמר-הארץ", שאולי עוד יוכרח לקום ביום מן הימים, יצטרך, קודם כל, לא להידמות לצבא. מן הראוי שיארגן על יסוד האיזורים שבמציאות, ולא על יסוד מסגרתה התקינה של היחידה הצבאית, שארגונה במקרה כזה הוא מלאכותי או מכביד. כן יפותחו שיטות-אימון שתותאמה לאנשים המשכילים יותר מאנשי הצבא הטיפוסיים ושזמנם מועט ויקר.

ועוד בחוברת ידיעות מעטות מחיי "משמר-הארץ", רשימה על התפקידים שנתרו לאנשי משמר-הארץ שנתפזר. וכן רשימה על מטוח זעיר, ותמונת משטרה גורכגית במטוח, והרדעות על קיום אגודות אנשי משמר-הארץ שנתפזר.

הצי. כל אוירון נושא 8 רקטות, המוטלות באמצעות חשמל, מתחת לכנפים. היה זה נשק רב-ערך בידי חיל-האוויר הבריטי במשך השנה העברה, עם זאת, עלול חידוש זה לאיים על דרכיהם של בריטניה עצמה לעתיד לבוא.

* * *

אחר כך באה רשימה קצרה, בלזית תמונות מוצלחות ביותר, על הצופים הסובייטיים המוסוים וכמה ממעלליהם בעורף קוי האויב. באחת התמונות מעיל הסואה גרמני, שצבעו לבן כשלג, והוא יפה להסואה בשלג; וצדו השני הוא סגוני — ויפה להסואה בשטח מזריק.

* * *

בחוברת באה עוד רשימתו של לויט-קומדור א. טלפוט על חלקו של צי המסחר בניהול המלחמה וקיום קוי האספקה, שהם עורקי החיים של האימפריה.

מאמר על נושא ישן-נושן — על "צחצוח והברקה"; רשימה אינפורמטיבית על הויכוח בענין אימון-החובה בארה"ב.

רשימות על עיתוני-קיר ביחידות-הצבא; על ציוריה הצבאיים של בריטניה, רשימה (שלי-שית בסידרה) של קפיטן ה. מ. הוואל על אימון הקדטים ועריכת "יום-שדה"; (שתי רשימות מן הסידרה הזאת נתפרסמו בגליונות ינואר-פברואר. הרשימה הראשונה — ראה "החג"ם — כיצד" בחוברת זו. ובשניה: דיון

"ירחון חיל-הרגלים" של צבא ארה"ב דצמבר 1944

המרגמה במלחמה זו

אחרי דו"ח בפעולת בטליון יפני בצבא ארה"ב הלוחם באיטליה, באה רשימה של קול. מ. ברקר על תפקידן של מרגמות 4.2 אינטש בסיוע-ישיר לרגלים, וכן דיון בעקרונות ארגון. כ"מרגמה-כבדה" מגדיר הוא כל מרגמה החל מכזו שיכולה להטיל פצצות בנות 12 ליטרה ($5\frac{1}{2}$ ק"ג), לטוח של 3000 יארד. לכל הצבאות יש מרגמות מסוג זה, שקוטרן מגיע לעתים עד ל-21 ס"מ, וביניהן גם כלי-יירה רקטיים. ידיעות מרובות נרכשו על השימוש הנכון

המאמר הראשי, המוקדש כרגיל לניתוח אחד מתפקידיו של חיל-הרגלי או אחת מתכונותיו, מציין הפעם את חיל הרגלי כחיל השרוי בקרבת האויב יותר מאנשי כל חיל אחר. ימים, ולע-תים חדשים, מצוי הוא במגע עם האויב, נתון לפגיעת אש, אש ארטילריה, מרגמות ונשק-קל ותמיד מועד לקרב פנים-אל-פנים. יודע הוא דעת היטב את טיבו של אויבו בקרב; וכן ידע, שנטל המלחמה העיקרי והסבל הכרוך בה רבוץ על שכמו; כן מכיר הוא, שגם עם חיסול המלחמה באירופה עוד נכונה לו במזרח מלאכה שאינה קלה.

במרגמות, הסואתן ושיתופן עם הארטילריה והרגלים.

בשעה שעברה הארמיה החמישית את נהר וולטורנו, באוקטובר 1943, הטילה הפלוגה ה-ד של הבטליון החימי (כך נקרא בטליון המרגמות הכבדות, — מפני תפקידו בהטלת עשן ובכוח—גם של פגזי גז) מסך עשן, למעלה מ-3 קילומטר אורכו על הגדה הגרמנית של הנהר, וקיימה מסך זה, יומם ולילה, באמצעות שלוש מרגמות ומעשנות במשך שלושים ושש שעות, — ואותה שעה הקימו חילות-מהנדסים שני גשרי פונטונים, וארטילריה וטנקים עברו עליהם בכמות מספקת כדי לסייע לרגלים. במשך כל הפעולה הזאת ירתה הפלוגה, בממוצע, פצצת-עשן אחת (4.2 אינטש) של מרגמה כל 15 שניות.

יש מעל ואַנְאָפְרו שתי פסגות התומכות זו את זו מבחינה טקטית. תצפית ואש מפסגות אלה שלטו על כל אותו הצד של רכס-הגבעות אשר לעבר ואַנְאָפְרו. הסתערויותינו על העמדות הללו בשבוע האחרון של נובמבר 1943 נהדפו כמה וכמה פעמים, והיה צורך לנהוג בתכנית אחרת. פלוגה "ב" של הבטליון החימי נכנסה לעמדות כשאתה פצצות-עשן מרובות, והעשינה את הפסגה "א". שאר פלוגות הבטליון רכזו אש-פצצות-ח.ג.מ. על הפסגה "ב". יחידות צנחנים ו"ראַנגֶרִים" (1) כבשו את הפסגה "ב" ונתארגנו בה מחדש, בשעה שהעשן הוסיף לסגור את "זוללי-הכרוב" (גרמנים) שבפסגה "א". אחר כך פתחו שלוש פלוגות יחד באש של ח.ג.מ. והטיחו בפסגה "א". מאחר שקיבלו סיוע של 5000 פצצות מקוטר 4.2 אינטש, והשתמשו גם באש-מסייעת משלהם, כבשו הצנחנים והרגגרים את המטרה (השנייה). שלוש שות אלפי פצצות 4.2 אינטש בעשר דקות הדפו אח"כ התקפת-נגד, והר-משלט זה היה ברשותנו.

(1) "Rangers" — חטיבות-מחץ בצבא ארצות הברית, שאורגנו, בעיקרו של דבר, בהשפעת דוגמתו של ה"קומנדו" הבריטיות. — המער.

ארגון המרגמות וניהולן

בצבאות היפנים, הגרמנים והאמריקאים מופעלות המרגמות הכבדות ע"י החיילות ה"חיים", המאורגנים בפלוגות ובבטליונים. בקרב מספחים את היחידות הללו לחטיבות חיל-הרגלים. עם זאת, יש לתאם את תכנית אישן עם תכניתה של הארטילריה המשמשת באותו איזור. דבר זה נעשה באמצעות תיכנון מדויק בתחילת ההתקפה, ובאמצעות קשר גומלין במהלך ההתקפה או בהגנה.

בצבא הבריטי מנוהלות יחידות המרגמות של 4.2 אינטש ע"י הרגימנט הדיביזיוני האנטי-טנקי. 24 כלים כאלה נחשבים שם כחלק אורגני של דיביזיית-רגלים. ארגון מעין זה קיים בצבא הרוסי.

מיום שפרצה המלחמה חלו בכל הצבאות כמה שינויים בארגון היחידות של המרגמות הכבדות. אפשר היה לצפות לכך מראש, מאחר שטוח של מרגמות אלה גדול כדי ארבע פעמים מטוחם של הכלים הדומים במלחמת העולם הראשונה. יוקם, ואפילו בטוחים הרחוקים, טוב עתה הרבה יותר מכפי שהיה בטוחים הקצרים שהשתמשו בהם במשך המלחמה ההיא. בצבא האמריקאי היה בטליון המכוונות הכבדות בתחילת המלחמה בשיעור 1010 איש, שהם ארבע פלוגות-אש, מטה, פלוגת-מטה, המטפלת באספקת תחמושת, פדק הכלים וכו'. פלוגות-האש היו מורכבות כ"א משתי מחלקות, שבכל אחת מהן שש מרגמות להלכה, ואלו למעשה היו לכל מחלקה באיטליה 4 מרגמות; שאר השתיים נשמרו ברזרבה להחליף את האבידות, וביאנשיהם של שאר שתי המרגמות השתמשו כמילואים לנושאי התחמושת.

לאחר זמן, מפני ההכרח לחסוך בכוח האדם, ארגנו את הבטליון בארבע פלוגות, בנות שלוש מחלקות כ"א, כשלכל מחלקה 4 מרגמות, והקצינו את המטה ופלוגת-המטה של הבטליון עד כדי פלגה קטנה, וכן הפחיתו את מספר האנשים שבפלוגות והעמידוהו על מחציתו. דבר זה הוא, לכאורה, הישג ניכר של חסכון בכוח האדם — על גבי הגיר — אך למעשה, בשדה הקרב, היה צורך להוסיף אנשים, למשל, לבטליונות-המרגמות-הקלות, שאם לא כן היה הכרח להפחית במידה חמורה את מספר המרגמות היכולות לפעול בעת ובעונה אחת. בנורמנדיה

מהם לדעת את מקומן של שאר היחידות ואת מקום המטה, לקבוע מקומות-מפגש ליחידות-הם וליחידות-המשנה שלהם לזמנים שתוצרך היחידה להתפרק.

מבני-לילה והתנהגות-לילה הוקנו לאנשים ולמפקדים ע"י אימון כפול. כמעט כל תרגיל קיבוצי, שהתכוונו לערכו בלילה, הקדימו לערכו ביום. שיטה זו חסכה, לדעתו, במקרים רבים, חסכון של זמן-האימון, ותנאי הלחימה בלילה נתחוררו יותר לטוראים ולמפקדים.

מבני-התנועה בסובך ובעלטה

דין-חשבון של פעולות בגיוגלים בגואם שנרשם ע"י קפ. צירלס פ. מילו מציין את שיטות השימוש בכלי-הנשק המסייעים, את עבודתן של יחידות טנקי-רגלים בתנאי המל-חמה המיוחדים של גואם. הנוהג של תנועה בשדרה, הרווח בתנועת הצבאות, לא התאים לתנועה בגיוגל מחמת הקשיים של הבטחת האגפים. היה, איפוא, צורך למצוא מבנה תנועה שיתאים לשטחים, וכן שיטת פעולה שתתגבר על חבורות אויבות קטנות שהיו עלולות לאנוס את הכוח התוקף שישתהה, בדומה למצבי-הת-נועה ב ח ש כ ה.

בדרך כלל, היה מבנה-התנועה כך: פלוגה רובאית בראש, בלויית מחלקת טנקים בינונים (5 במספר), מחלקת מכונות-יירה כבדות, וכיתת מרגמות 81 מ"מ, לסיוע במהודק; אחר כך צעד מפקד הגדוד עם חולית המטה שלו, שהיתה מורכבת מארטילריה, קציני-קשר של ארטילריה-ציה-המלחמה ושל חילי-האוויר, מפקד פלוגת המי-לואים, מפקד פלוגת הנשק המסייע, 2 רצים ומכשיר אלחוט. אחר-כך עוד פלוגה רובאית. "M-10", שהוא מחריב טנקים, פלוגת הנשק המסייע, מטה הבטליון, כלי-הרכב של הכבודה והמחלקה האנטי-טנקית, הפלוגה הרובאית הש-לישית היותה את העורף. המרחק שבין היחידות נקבע לפי הצורך באותו חלק הגיוגל שבו עברו.

פלוגת המשמר הקדמי הבטיחה רק את דרך ההתקדמות. הפלוגה הרובאית השניה — את האגפים, ובמקרים מסוימים השאירה מזקפים, שהזהירו את שאר השדרה ואח"כ נצטרפו לסופה.

מחלקת החלוצי הבטיחה את דרך התנועה קדימה, וכשלושים יארד מן הנתיב הראשי. כך

הוסיפו לו 200 חייל ו-10 קצינים. אף בטליון כבד, באיטליה, היה נכנס לקרב עם "עודף" של 10%, בערך, באנשים, ו-10—12 קצינים נספחים. בסיכומו של המאמר מביע הכותב את דעתו על המבנה המתאים של בטליון-המרגמות לע-תיד לבוא: טוב שיהא זה מורכב מ-36 קצינים ו-637 טוראים וסמלים, המאורגנים במטה ופ-לוגת-מטה עם שלוש פלוגות, בנות שלוש מח-לקות כל אחת, וארבע מרגמות למחלקה. ברוב המקרים יאורגנו הפלוגות של בטליון כזה לק-רב, כששתי מחלקות יורות, ובשלישית מש-תמשים להבטחה ולהספקת תחמושת. כדי ש-ב-טליון כזה יוכל לפעול בקרב זמן רב, יהא צורך להגבירו על-ידי כוח עודף של מגויסים וסיפוח קצינים נוספים, למעלה מן השיעור התקין. אפילו במספר מוקטן זה של מרגמות בבטליון תמשיך הבעיה להיות בעיה של אספ-קת תחמושת, כי כל מרגמה יכולה לירות 20 מפגזי 25 ליטראות לדקה בפרץ-אש של שתיים או שלוש דקות.

משמעת-לילה

מאמרו של קפטן ה. גיימס פאגאן חוזר לנושא ישן-נושן, והוא שליטת המפקד על יחידות. המדובר הוא ביחידות גדולות וקטנות. הוא מסתמך על בהלה שתקפה על לא דבר בטליון עיף ויגע, והבטליון קם משנתו ונס לעורף בהמולה ומבוכה. חייליו היו מנוסים, מאומנים וממושמצים. היה זה בטליון מאחת הדיביזיות המעולות. הדבר אירע מחמת העדר שליטתם של הקצינים והסמלים. החקירה העלתה, שה-קצינים והסמלים זלזלו ולא הקפידו לרכז את חטיבותיהם, וכשאירע מה שאירע, לא מצא מפקד את אנשיו ואיש את מפקדו.

חשיבות רבה נודעת לשליטה באנשים בלילה, בין בתנועה בין בדמימה. ההכרח שלא להרעיש מחייב מסירת פקודות בשרשרת מפה לאוזן. מכאן שכל הפקודות צריכות להיות קצרות; אך היות וההוראות, הנמסרות בדרך זו עלולות להשתבש, הנהיגו בבטליון שלו, שכל הוראה הניתנת בלילה, ואינה מזדהה בשלימות עם ההוראות המוקדמות צריכים המפקדים לבדקה תחילה, ואח"כ לבצעה.

הוא מספר, כי בבטליון שלו הרגילו את הקצינים לנהוג בחומר הדין עם אנשיהם בשעות הלילה, לרכזם ולאסור עליהם להתפזר, ורשו

המחבר, הוכיח את יעילותו פעמים רבות. הענין שברשימה זו היא התאמת מבני-הקרב לתנאי השטח המיוחדים, שלא לפי המבנים הרגילים ובהתחשב באורח פעולתו של האויב.

מאמרו הגדול של „בסנופון“ על כתיבת קורותיהן של יחידות, דן במיוחד בשיטה שהיתה נהוגה עד כה לענין זה, כשהסקירות רובן ככולן היו נערכות לפי הדו"ח של המפקדים. לדעתו מוטב, וגם אפשר, להיטיב ולדייק ברישום מהלך הפעולות הצבאיות ע"י חקירה נבונה של כל האנשים שהשתתפו בפעולות. ועוד ישובו „מערכות“ לטפל בנושא זה בהרחבה באחד הגליונות הקרובים.

מ„ירחון חיל-הרגלים“ של צבא ארה"ב ינואר 1945

6 כלים — יכולה להטיל 90 פגזי מרגמה תוך 60 שניות ובמקומות שרק אשה היא תגיע אליהם). שתי בעיות יסוד למרגמות הבטליון. האחת — הקשר וניהול האש, והשני — אספקת התחמושת, המתנה את יעילות השתתפותן בקרב. שאלת הקשר והשליטה על האש — נפתרה באמצעות: (1) שחינע (מכ"ש) שיר אלוט קטן העשוי לשמש לצרכי שידור והאזנה מעמדת תצפית קדמית, ואפילו תוך תנועה) מטיפוס 300 — SCR וכן טיפוס אל-חוט קצת יותר כבדים. (2) טלפונים, המקיימים את הקשר בין המטה לבין יחידת הנשק-המס"ע ובין יחידת-הסיוע — לעמדת תצפית-האש. (3) רצים (מעט ככל האפשר) מקיימים קשר גומלין בין תצפית-האש של המרגמות, של פלגת-התותחים הבטליונית ושל הארטילריה, המצוידות כולן באמצעי-הקשר האלה או לפחות בשנים מהם; וכשאש האויב פוגעת, למשל, במשמר-התצפית של הנשק-המסייע, עשויות האחרות לצפות את תוצאות האש ולמסור את הידיעות ליחידת-הסיוע.

המנהג בצבא האמריקאי הוא שמפקד מחלקת המרגמות, כשהוא מצויד בשחינע, מצניח תמיד אצל מפקד-הגדוד, ומשם מנהל את אש יחידתו, נוהג זה רווח הוא, לפי שלעתים קרובות נמצאות כתות-המרגמות (2 כלים) של המחלקה רחוקות זו מזו עד אלף יארד, ואז מנוהלת אשן לפי הוראות-אש הנמסרות בטלפון.

יכלו לגלות את עמדות היפנים מעורפם, כי היפנים הזניחו את הסודת עורפם.

השיתוף בין הטנקים והרגלים בפלוגת המש"מר הקדמי הושג בראש ובראשונה ע"י אימון רב ומשותף קודם לכן, ובאמצעות מכשירי אל-חוט, סימנים מוסכמים של עשן, דגלים ועוד. מחלקת הטנקים נעה עם פלגת-הסיוע של הפלוגה. שנים נעו משני צדי הדרך. השלישי — מאחריהם בנתיב כמאה יארד מאחור. שני האחרים נעו אחרי השלישי. לפי מבנה זה יכלו הטנקים לסייע זה לזה בכל מקרה. לכל טנק צורפו 4 מאנשי המחלקה-המסייעת, כדי למנוע התנקשות בטנקים ממרחק קטן ע"י רימונים או „בקבוקי-מולוטוב“. אדם הלך לפני כל טנק למנוע את נפילתו לתוך בורות. מבנה זה, טוען

נושאו של המאמר הראשון הוא: „אומה בריאה וחזקה“. והרי קטע ממנו: „אין אנו יכולים לסמוך על שגיאותיהם של אויבים בכוח, יותר שנוכל לסמוך על כך שלא יהיו לנו אויבים כלל. התקוה לשלום ממושך תלויה ביכולתנו למנוע את התחדשות עליתו של רעיון ההשתלטות-על-העולם ועלינו לזכור, כי ההיסטוריה אינה ממריצה לחשוב את המחשבה הרווחת עתה מאד, שגרמניה ויפן הן המקומות היחידים שבהם החלו נסיונות כאלה. אלכסנדר הגדול, גינגיס-חאן ונפוליון-בונפרטה לא היו „יונקרים“ ולא היו סמוראים.“

המאמר הגדול שבחוברת ינואר, המקנה ידיעה רבה ומקיפה על דרכי כיבוש עמדות ואזורים מבוצרים, על ההכנות לפעולה זו, על השימוש בכלי הנשק והחיילות השונים, — והיחושף את הגורמים הטכניים והטקטיים שהביאו בעקבותיהם לשנויים באורח המלחמה מתחילתה ועד עתה — יובא בחוברת הבאה של „מערכות“. „הסתערות הרגלים על עמדה מבוצרת“ — לויט-קול. פרד ל. ווקר.

ועוד על מרגמות (בבטליוני-הרגלים) מאמרו של לויט-קול. ג'והן פאור על „מחלקות-המרגמות (81 מ"מ) הבטליוניות בקרב“ מציין את כוח אשן העצום, שהוא סיבת יעילותן הרבה של המרגמות (מחלקת-מרגמות אחת —

פצצות-הארה אלה מופעלות על-ידי חוטים אשר בהימשכם שולפים פין-נוצר ממגנון הד-לקה — ואפשר למשכם גם מתוך עמדת-המגן. יש לדאוג לכך, שהאש שתוצת לא תאיר את עמדות המגן. לצורך זה יש להניח את פצצות-הבערה מעבר לתל — שגובהו 35 ס"מ בערך והנמשך כקשת — שיאפיל גם את עמדות-המגן שבאגפיו. כיון שמקורות אור ירכזו אליהם את אש האויב, לפיכך מוטב להניחן כמה מטר רים לפני העמדה וכ-15—10 מטרים מן הצד. ועוד תחבולה טובה היא לקשור את פצצת התבערה לעצים, אם ישנם כאלה, בגובה של 1—3 מטרים, מעבר-העצים שבכיוון האויב, במקום שיהא בו כדי למנוע את נפילת האור לצד המגן.

רימוני-התרמיט הנ"ל יספקו תאורה ל-60—90 שניות ואפשר לחבר אליהן ב"שרשרת" מספר פצצות מציתות, הבוערות שני רגעים כל אחת. באם תונחנה במרחק מועט בשרשרת, במורד קל — יזרום הברזל הניתך מאחת לר-עותה, וכך בהדרגה תובערה תוליות-השרשרת. ערכם הטקטי של האמצעים האלה הוא בכך, שהם מאפשרים הפתעת האויב — להבדיל מאמצעי-מארקב ועי, שהם, אגב, ממשמי-שים גם "משען" לכיוון אש האויב. ישנם אמנם, זיקוקי-הארה מסוגים רבים. אך בקרבת מטעים וכד' לא יאירו הם את הקרקע עצמו. וכן לא תעזור שם "תאורה-נהדפת" של זרקור רים שכוונו במתכון אל עננים, כהמצאת המל-חמה הנוכחית.

*

קול. מ. א. ברקר מנסה, בחלקו השני של מאמרו על מרגמות, להגדיר הגדרה כוללת את דרכי השימוש במרגמות, ואלה דבריו: "עלינו לזכור תמיד, שכלי זה הוא הרורבה של מפקד הרגלים לריכוז אש עצומה על האויב ברגעים קשים ובמקומות שבהם נצרכים לה ביותר. צריכת התחמושת של המרגמות הכבדות עצומה כל כך, שאין להשתמש בהן כל הזמן ולכל הצרכים. מפקד הרגלים חייב איפוא לצמצם את השימוש במרגמות כבדות ולייחדן לזמן ולמקום שמהלך הקרב בו קשה ביותר, למקום שבו נזקק הוא לאש זו זיקה יתירה".

וכן, אומר הוא, נועדו המרגמות הכבדות לסיוע הרגלים, לפיכך מן הראוי שינהל מפקד הרגלים את אישן. נסיונות, שנעשו לספחן

יעילות אישן של המרגמות תלויה לא רק בתצפית אש, המתקנת את כיוונן, אלא גם בתחמושת כדי אש-בת-ממש. פתרון בעיה קשה זו הוקל מתוך שהמרגמות מדייקות למדי בירי-תן עד טוח פגיעתן הרחוק ביותר, כ-3200 מטר; על-כן ניתן להציבן במרחקים ניכרים מהמטרות, תוך בחירת המקומות, שהגישה אליהן נוחה — ולירות משם באש בלתי-ישירה. כך הוקלה גישתן של מכוניות-המשא; בשטחים הרריים השתמשו בפרדות מרובות ככל האפשר, וב-שטחים שלא היו עשויים למעבר בהמות נהגו לקחת רק שתי מרגמות לכל המחלקה כולה, כששאר אנשיה נושאים תחמושת. אכן, כמות כזו של תחמושת היתה מספקת למרגמה אחת בלבד, ואת השניה לקחו גם ככלי-החלפה, וגם למען לא תפסק האש בשעת העתקת עמדותיה של המרגמה היורה.

לשעות-הלילה השתמשו באמצעי הארה "מתוצרת-בית", ואלה היו: פנסי-חשמל עשויים קרטון וניר-דבק משובח.

פנסי-חשמל אחד הותקן במיכל-קרטון בעל תריצים אופקיים ואנכיים, שאורם אינו נראה מכיוון הימצאו של האויב, וחובר יפה אל יתד-כיוון שנתקע בקרקע; אחר הואפל כולו, פרט לחור כחוד של מחט כדי שיכוונו לפיו את כונת-המרגמה ויוכלו לדיק כשיטפלו בפלס-האיוון. במידה שכיוון האש למטרה נבדק ע"י מתן-אש בתנאי-ראות טובים (בשעות היום), נתאפשרה הפעלת המרגמה בלילה, בין לאש-הטרדה על עמדות האויב, ובין לאש-עוצרת — על גישות-העורף אל חפירותיו.

הגנת-אור בלילה, — למחנות ולישובים במאמרו של לויט-קול. מקייג — כמה דוגמאות לסידורים להארת גבולות-מחנה. אמנם, רובם של סידורים אלה נתיחדו לתנאי מלחמה בגיוגל. אך גם בתנאים אחרים אפשר להשתמש בהם ובייחוד — בקרבת מטעים וכיו"ב. רוב המיתקנים הם פצצות-נפט ותרמיט, או בנוזן מעובה או בלתי-מעובה המעורב בחול, בתוך פחים המונחים על הקרקע או מקצת מע-ליו, באופן שהדלק הבוער גולש אליו ויגביר את פעולת-המאור. משתמשים ברימוני-הצתה (של התרמיט) כאמצעי לזירוז הבעירה, אלא שהמעבר מאש התרמיט לאש הנפט או הבנוזן כרוך בהקטנת הלהבה וב"סינוור" זמני של הצופים, עד שתסתגל עינם לאור המופחת.

מתקן-ההארה (רימון-תרמיט, מחובר-החוט, ופצצות-אימון) מול
תל „אל-אור“ בשפת המחנה.

האוהל ה„יפני“ הוא 25 מטר ממכונת-היריה, הזוג משמאלו —
35 מטר, והזוג שבירכתי השטח — 60 מטר, רימון ההצתה היה
10 מטר לפני מכה"י, ו-10 מטר — לימין ממנה.

זיקים מעמד.

בהגנה — כשהמדובר בדיכוייה — שאליה משתייכים שני בטליוני-מרגמות כבדות, — נשמר בטליון שלם במרוכז לשם טיפול בהתקפות העיקריות של האויב. פלוגות הבטליון השני מצטרפות לקטעי החזית ומטפלות בהתקפות מקומיות.

עליה בחופים. מרגמות כבדות מועלות לחוף בשני גלי הנחיתה הראשונים, וממלאות בשלבים הראשונים את תפקיד התותחים. במצבים שבעית התחמושת חמורה בהם ביותר, מוטב להוריד בחוף פחות מרגמות ויותר תחמושת.

אש נגד מרגמות — אש זו ניתנת בתיאום עם האש הארטילרית. היא נעזרת בתצפית הארטילרית, בשירות הידיעות הארטילרית, ובתצפית האש המטוסית של הארטילריה.

לארטילריה למטרות מיוחדות, הוכיחו שחיל הרגלים סבל מהעדר סיוע מספיק, ואלו הפרדות למחלקות וסיפוח המחלקות לפלוגות או לגדודי רגלים, גם הוא המעיט את תמיכתן ברגלים. מכאן שיש להשתמש ביחידות בשיעור פלוגה לפחות, או בטליון, לסיוע ישיר לחיל רגלי. פלוגה של מרגמות כבדות היא יחידת אש, ואין לחלקה לצרכי מנהלה, טקטיקה ואספקה.

וכאן — על דרכי השימוש במרגמות בצורות מלחמה שונות:

בהתקפה על עמדות מבוצרות. בתחילת ההתקפה משמשות יחידות המרגמות הכבדות את צרכי הדיכוי והקורפוסים. עם הסתערות הרגלים נשלחות פלוגות-פלוגות, העוברות לניהולן של חבורות-קרב; אין הן יורות אלא במטרות היפות לפגיעה; מטפלות בהתקפות נגד; עוזרות לחיסול קיני אויב המח

רשימת קצרות

על הנסים

על ששת ה"נסים" שהצילו את בריטניה והעולם — ועל השביעי, שהציל את בריטניה, את ארצנו ואת העולם גם יחד

להפסיק את התקפתו עליהם והעתיקה למספרות, ללונדון ושאר ערים גדולות.

5. באביב 1941, ממש בשעה שהחיים בערים גדולות מסוימות, וביחוד בליברפול ופלימות, הלכו ונעשו לבלתי-אפשריים, הוסרה ההפצצה, או שהונהגו בה הפוגות ניכרות.

6. ואחרון אחרון חשוב, במקום לפלוש לבריטניה ב-1941 — פלש היטלר לרוסיה.

רשימה זו בלבד דיה

אכן, גם לרשימה רבת-רושם זו מן הראוי להוסיף עוד "נס" אחד — את העובדה, שמשפנה היטלר מזרחה, מקום לא היו בו מרחבי-הים — שמנעו את הפעלת עיקר-כוחו נגד בריטניה — לא הלך עד הסוף בדרכו הרגילה, של הקפת הקרבן העתידי למפרץ (כדוגמת צ'כיה, פולין ואף צרפת ויוון) — ולא פרץ למזרח התיכון (במגמה — עיראק-איראן) כי אם ניסה בהסתערות חזיתית בלבד על ברית המועצות, וידוע סופו של דבר לאחר המאבק בו היה תלוי הכל כעל חוטה-השערה.

להלן ניתן קטע רבי-ענין מ"ניו-סטייטסמן" אנד ניישן", אחד הרציניים ביותר שבכלי-המבטא האנגלים.

"לא מזמן נוכחתי בשיחה, שבה צוינו המאורעות שבהם התערבה בפירוש יד ההשגחה לימינה של הארץ הזאת. והרי כמה מן הבולטים שבהם:

1. ביולי 1940 החמיץ היטלר את ההזדמנות לפלוש לארץ זו, כשלא היו לה לא האנשים ולא כלי-הגשק הדרושים להדוף את הפלישה.

2. ה"ספיטפיירים", שזכו ב"מערכת-בריטניה" יפה, נמצאו לשימוש רק שבועיים או שלושה שבועות לפני שהוחל באותה "מערכת-בריטניה" עצמה.

3. "מערכת-בריטניה" חדלה באותה שעה ממש שהרורבים שלנו הלכו ואפסו. אילו נמצאה המערכה עוד שנים או שלושה שבועות, לא היו נמצא לא האנשים ולא המטוסים הנחוצים לקידוש מלחמה זו.

4. באותה שעה ממש כששדות התעופה שלנו נהפכו לפסולים לשימוש, פקד היטלר

מדוע לא יכלה גרמניה

א. לפלוש לבריטניה

מוכנה היתה למלחמה בגרמניה.

ב. ומדוע לא רוכזו כוחי הגרמנים להדיפת הפלישה בנורמנדיה

הגנרל יודל אמר, כי הפיקוד הגרמני הגבוה ניחש את עצמת חיל הפלישה, וכן את מקום הפלישה של הברית. אך חשב שתיארע לפני שאירעה באמת. יודל אמר כי מצב הרזרבים שלו באותו זמן הדאיגו מאוד, והוא טעה בהחזיקו את הארמיה ה-15 באזור קאלה, — כי היה משוכנע שפלישה שניה, רבת משקל יותר, היתה ממשמשת לבוא בכיוון ההוא⁽¹⁾.

הפצצת קוי התחבורה ע"י הברית, מנעה גם היא את אספקת הארמיות הגרמניות במידה הר"רשה להדיפת הפלישה לים. ואשר להתקפת הארדנים (דצמבר 1944) הרי זה היה משחק של סיכון, שהיה כמעט אבוד מראש, ואפשרות הצלחתה היתה תלויה בתפיסת עתודות-נפט של הברית. ביום השלישי להתקפה כבר ידע, כי נכשלה, אך המשיך להלחם כדי להרויח זמן.

קול-גנרל אלפרד יודל, ראש המטה הגרמני הכללי העליון, אמר, כשנחקר ע"י קציני שירות הידיעות של הברית, כי גרמניה חסרה היתה סירות-וספניות-נחיתה אמפיביות כדי להעלות לחוף את עשר הדיביזיות, שמפיקוד הגרמני העליון חשבן כהכרחיות לפלישה לבריטניה.

כשהודיעו כי בריטניה מתכוננת להמשיך במלחמה, הוצאו, לדברי יודל, ב-2 ביולי 1940 הפקודות לפלישה לבריטניה. פקודות אלה בוטלו ב-6 באוקטובר, כיון שגרמניה לא יכלה להגיע לידי שליטה באויר.

ועוד הודיע יודל, כי גרמניה לא רצתה שאי-טליה תיכנס למלחמה, אך לא יכלה לעכב את מוסוליני מלדקור את צרפת בגבה.

הפיקוד הגרמני הגבוה תיכנן את ההתקפה על רוסיה לסוף 1940, אך היטלר לבדו היה אחראי להחלטות. יודל ציין את התגלות כוחה של רוסיה במשך המלחמה כראיה לכך, שאכן

חילות-המחתרת הבריטיים

יודעים את זהותם של שאר חברים. היו ברשר-תם מכשירי-אלחוט לשידור ולקליטה ומהם היו שליחים לדבר-מצוה, או מפענחי כתב-סתר ומנ-טרקים. הם היו מאורגנים ע"י שלוש מאות קצינים מ"ענף התפקידים המיוחדים" של הצבא. המשדרים הוסתרו והוסוו בחבלי הארץ הפנימיים.

רק עכשיו, עם פרסומה של הידיעה הבאה, הורס המסך מפרשת התכונה הבריטית לקראת אפשרות כיבושה של הארץ על ידי האויב — פרשה, אשר דומה כי מכל ארצות המזרח-התיכון רק ארצנו אנו היתה שותפה לה, בין בכוח ובין בתכונה הממשית.

*

(1) בענין זה, עיין "מערכות" חוברת כ"ב-כ"ג, במאמר "מערכת נורמנדיה". האמת היתה כי כשם שהעדרו של פוטנציאל-הפלישה-האמפיבית בידי הגרמנים ב-1940 מנעם אז מלפרוץ לתוך גבולות בריטניה, — כן היכולת-שבכוח של בעלי-הברית ב-1944 לחצות את הים במקום שבו יבחרו, היא שריתקה את הרזרב הגדול היחיד של הגרמנים אל "עמדות-סרק" עקרות והכריע במהלך מסע-הפלישה ורק עם התהוותה של יכולת-בכוח זו (שנבנתה בשנות 1942-44) — נפתח הפתח לשחרור אירופה.

בסוף אפריל שוחרר מן השירות בבריטניה עוד גוף מאורגן אחד של פעילי-המלחמה — כוח חשאי, שקיומו נשמר בסוד ממש עד לרגע שגנרל פרנקלין, המפקד-הראשי של כוחות הצבא בבריטניה, פרסם את פקודת פירוקו. היה זה שלד-ארגונה של "תנועת-ההתנגדות" אשר לבריטניה גופה, — שהיתה מתחילה לפעול, אילו פלשו לבריטניה.

ארגון "מאקי" זה היה מורכב מאזרחים העוסקים בעבודות אזרחיות. וכה סודית היתה דרך ארגונו, שאפילו היום אין רבים מחבריו

...והדניים

הציוד מעבר לים הצפוני, דרך מיצריהים של סקאגרק וקאטגט — שמשני עבריהם היו עמדות גרמניות — אל גמליה הדרום-מערביים של שבדיה.

אכן, נשק זה הופעל בקרבות ראשית מאי, 1945.

לאחר הנצחון נתפרסמו ידיעות על הממדים בהם נערך משלוח נשק משוודיה לתנועת-המחר תרת הדגית ב-1944. שש סירות-מנוע מהירות, שעשו דרכן יום יוק (או לילה לילה) העבירו 80 טון של תחמושת, 700 זרקאש ו-5000 רימוני יד. ספינות בריטיות מהירות הביאו את

כ"אדם הצוחק" - מרצונו הטוב

פעולתה של תנועת-ההתנגדות בצרפת. כתוצאה מפעולותיו הכירתו הגסטאפו, וכש הוצנח לצרפת היה עליו לסגל לעצמו תואר וחזות לא-לו. "בהסכמת אשתי — אמר, — נכנסתי למרפאה; שם הוסרו גשרי אפי; וחתיכה שלוקחה מעצם-הירך הרחיבה את לסתי, ואזני קוצצו".

רבים מחבריו ומכריו עדיין אינם מכירים אותו. לא מזמן נקבע כמועמד שמרני לבחירות באיזור מרכו גלזגו.

קצין בריטי, שהיה ידוע לגסטאפו, ארשת פניו שונתה שינוי של קבע, כדי שיוכל לצנוח בצרפת, הכבושה בידי הגרמנים, ולנצח על מסע-החבלה שלפני יום הפלישה.

ב-1939 היה האיש, לויט-קול. הטצינסון, קצין-קשר בצרפת, ולאחר שברח מגמל סך-גאזר מילא תפקיד חשוב באימון אנשי דה-גול, שהתנדבו לפעולה בעורף הגרמני. חלק מעבודתו היה לחלץ חברים מן המועצה-הלאומית ולהעבירם מצרפת לאלג'יר, וכן עזר לארגן את

הנפט הנייד באיסטרטגיה

טניה למיכלי הטנקים והמכוניות שבנורמנדיה. ואח"כ, במהלך ההתקדמות ועל פני צרפת ואי-רופה-המערבית בכללה, מלאה תפקיד מכריע (במצב-ההרס השורר במסיה"ב האירופיות) הנחת רשת ענקית של צינורות-נפט מהבסיסים ועד לחזית.

צינורות בעלי קוטר 6 אינץש באו והלכו אחרי הטנקים וכלי-הרכב של בעלי-הברית המתקדמים בתוך הרייך. בקטע הרשת ששימש את תחילת ארה"ב בלבד נשאבו דרכם יום יום קרוב לשלושה מיליון גלונים של נפט לקו החזית.

לא רבים היוודעים כי בהיאבקות הגדולה שבאירופה, במישור של איסטרטגיה-רבתית, המותנית תמיד ע"י גורמים גיאוגרפיים גדולים, לא היו "גמלי-הארצי" שבחוף נורמנדיה ה"נשק" הבריטי החדש היחיד שהיה עשוי לשנות את עצם "התנאים הגיאוגרפיים" ולאפשר לבעלי-הברית נצחון מהיר. כי הניידות האופיינית ביותר של בעלי-הברית בנורמנדיה נתאפשרה מלכתחילה ע"י הנחת סדרת צינורות-נפט מתחת לפני-הים, דרך התעלה האנגלית — לספק ישירות נפט מהעתודות שבברי-

מימי "צבא-הפרוץ" של דונקירק

3 האינץש, שהיתה כה מצויה בתרגילים וב-תימרוניב שלפני המלחמה זכתה להופיע אף בפקודה-אופרטיבית מסוימת ממש. ואלו מרגמת שניה-אינץש שבמחלקתו של בעלי-הספר, היתה גם היא "דמיונית" ממש, כיון שהקפיץ הנוקר שאבד לה, לא הוחלף לעולם באחר. והיו ליקר יים באימונו של הבטליון ממש כבציודו. למר-הדלי, למשל, לא היתה מעולם הזדמנות לזרוק

לפני שבועות מספר הופיע באנגליה הסי-פר "במחלקה שלישית לדונקירק" מאת פיטר הדלי, אשר ב-1939-40 היה לויטנסט באחד הבטליונים של הצבא הסריטוריאלי הבריטי. סקירת-הספרים של "ספקטייטור" הלונדוני מעלה את הקוים רבי-הענין הבאים: "דבר של ברכה הוא לזכור בשנת 1945 את מצב צבאנו ב-1944. המרגמה "הדמיונית" של

צבא-המשלוח הבריטי שניתנה ע"י מר הדלי היא תמונת צבא שגברו עליו וכפו עליו נסיגה. אך מעולם לא נצחוהו במובנה האמיתי של המלה.

רימוךיד "חי", לפני היום שבו יצא ל"טפל" בכמה טנקים גרמניים ליד קסטר שבבלגיה. אכן, לא היה מחסור ברוח-קרב, והתמונה של

החימוש האמריקאי - מזרחה

שימונא לב אל סוגי הציוד שדיביזיה חייבת לשאת עמה. נזכיר רק משהו מצידה: עשרה מטוסי-קשר, שלושים אמבולנסים, 5300 קרביים, מאתים וארבעים מכוניות-יריה בנות "קלי-בר-50" (1) חמשים ושבעה תותחים בני 57 מ"מ (תותחים א.ט.), חמשים וארבעה הוביצרים של 105 מ"מ, שנים עשר הוביצרים של 155 מ"מ (ה"טומים הארוכים"), 6300 רובי-גרנד (2), 2100 כלי רכב (למן ה"גיפ" ועד למכוניות-פדק בנות 4 טון), שלוש עשרה מכוניות-שריון, מאה וארבעים וארבע מרגמות (בנות 60 ו-80 מ"מ), שמונים מטבחי שדה. ואלה הם רק מעטים מן הנושאים. לא הזכרתי תחמושת, אספקה רפואית, כלי אלחוט וכו' וכו'.

ומותר להוסיף, כי חסר כאן עדיין הציוד של שפע מן הנשק האבטומטי, רימוני היד, ציודי המהנדסים והשליחים, ועוד, ועוד... — המערה.

עצמת המאמץ הלוגיסטי-האיסטרטגי הנדרש מאת מפקדת הברית עם העברת צבאות האמריקאים מאירופה למזרח-הרחוק, וכן כובד-זינה של דיביזיות-רגלים בימינו נראים מתוך הקטע הבא של קונטיין ריינולדס, העתונאי הנודע, על "התעבורה מזרחה". מספר חדשים יעברו לאחר יום הנצחון באי-רופה עד אשר תסתיים, — לגבי מרבית-הדיביזיות — תקופת הנופש ההכרחי, והתקנתן מחדש של האניות הדרושות ויתחיל המסע הגדול סביב כדור-הארץ. ואין תימה בדבר. הלא יצטרכו ל-30 ספינות גדולות, בערך, כדי לשאת את הדיביזיה שלנו על ציודה. שמא נראה זה הרבה בעיניכם? ובכן, הרי זו היא דיביזית-קרב, ויהא עלינו (עיצור-נא נשימתכם!) להעביר ציוד בשיעור שבעה טון ומה-זה לכל אדם. בשיירה שלנו יהיו 18 ספינות-משא ו-12 אניות-חיילים. באם נראה הדבר כמפתיע,

מאי הדמים

במידת-מה; אולם היו הן כ-15 אחוז בשתי דיביזיות-הסתערות. אלא שחישובים של אחוזי האבידות על בסיס דיביזיוני עלולים להעלות תמונה מטעה, מאחר שאפילו בדיביזיות-שבקרוב אין לייחס על סוג חילות הסער אלא כחצי ממניין. השאר משתייכים אל סוגי-התחיל המ-סייעים (מרגמות, ארטילריה, חיל נגד-מטוסים) או שנמנים הם עם "הבלתי-לוחמים", שליחים ומקשרים, אנשי-מטה, טבחים, נהגים וכד'. בין "הבלתי-לוחמים" שבאיו-גימה לא תחסרנה כלל האבידות: אך עיקר 5372 הללו היו בודאי בין חמשה-עשר האלף, — או קרוב למספר הזה, — של חיילים שהיוו את הבטליונים הרוב-באיים של שתי הדיביזיות שעלו ראשונות בחוף-הנה כי כן אחד משלושה שפתחו בהתקפה על "איו" לא חזרו ברגליהם מן האי.

כתבו של "ניישן" האמריקאי — צ'ארלס בולטה, מהאמריקאים אשר עם הארמיה השמינית באפריקה ב-1942, ומנפגעי אותו מסע-המלחמה — הקדיש תיאור מיוחד לפעולת "צבא-הצי" האמריקאי בשעת העליה בחוף האי איו-גימה, עקוב הדמים וכיבוש האי. קטע אחד מתמונה זו של המאמץ העל-אנושי ואכזריות-הקרב, המנתח את אחוז האבידות של הצבא הפולש, הוא אופיני לסוג זה של פעולות וראוי להנתן במיוחד. "לחיילי "צבא-הצי" נגרמו באיו-גימה 5,372 אבידות למן בוקרו של יום שני ועד לערבו של יום רביעי. יש לחשוב שרובן היו בדיביזיה הרביעית הותיקה, וכן בחמישית, שהיתה כולה "ירוקה", — מאחר שהדיביזיה השלישית נשמרה ברזרבה ולא עלתה בחוף עד בוקרו של יום רביעי. מספרים אלה של אבידות יש להציגם מול 2950 האבידות בטאראוה; אך בטאראוה פעלה רק דיביזיה אחת, וממילא יש לחשוב שאתו האבידות ב"איו" היה נמוך

- (1) שקוטרן 12,5 מ"מ — אנטי-טנקיות ואנטי-מטוסיות בעיקרן. — המער.
- (2) האבטומטיים-למחצה. — המער.

איש גאה, בשדה הפתוח, בהתקדמות, מות שהוא נכון לו בשל מניעים כה פשוטים, אציליים וישנים-נושנים, כמו אהבת-חברים ודבקות בגוף הצבא שאליו הוא משתייך, או שאיפת-הכבוד להיות מניף הדגל מעל פיסגת הסוריבצ'י עקוב הדם. והלא זו המיתה היפה ביותר שיבור לו החייל.

„אין אדם מת אלא פעם אחת. חייבים אנו לתת את נפשנו לאלוהים... ויתרחשו-נא הדברים כא-שר יתרחשו, מי שמת בשנה זו, פטור לקראת השנה הבאה“.

הדיביזיה ההודית ה-19 הגיעה למנדליי

שמפקדה היה קצין-צבא הודי, התקדמה 18 מיל ב־24 שעות על פני שטח קשה לתנועה, כל כך קשה, שהפיקוד היפני לא הביאו בחשבון כקו-התקדמות בריטי אפשרי. כוח זה כלל חיל-רגלים הודי הנתמך ע"י טנקים בריט-יים בינוניים וטנקים הודיים קלים, וכן יחידות ארטילריה נידות“.

מאידך גיסא, מ־20.000 היפנים, בערך, שהופ-קדו להגן על עמדת-מפתח זו אשר לאי יפן, יתכן כי רק אחד מני מאה יעזוב את האי ברגליו. באם יהיו לנו כאן 200 שבויים יפניים מתוך 20.000 הללו, ועלתה תוצאה זאת על השיעור הממוצע שהיה עד כה⁽¹⁾. אין טעם לנסות ולהכחיש את האמת שהיפנים יודעים למות; אך רשאים אנו להרגיש, כי מתים הם מות עכברים בעמדם במרדם בחרכיהם עד כלות כל הקיצים, ואחר כך — איבוד לדעת; — בשעה שמותו של איש מחיל „צבא-הצי“ הוא מות של

אופיני לתמורות העצומות שחלו במשק-לו היחסי והאיכותי של צבא-הילידים ההודי — הנו הקטע הבא מתיאורי כיבושה של מנדליי — זו שעת-ההכרעה במלחמת בור-מה בת שלוש השנים.

„הדיביזיה ה-19 שהגיעה ראשונה למנדליי, היא „דיביזית-הפגיון“: סמל הדיביזיה הוא פגיון המוחזק באגרוף מכוון. השדרה המשורינת,

בריגדיר הודי ראשון

ראשונה בצבא ההודי שכל הבטליונים של הב-ריגדה היו בפיקודם של קצינים הודים, כשם שהמנצח-בפועל על הבריגדה היה מפקד הודי. כידוע, לא זו בלבד שעד הזמן האחרון נמצאים עדיין גם בטליונים הודיים שהוחל ב„הידווי“ חברה-מפקדים שלהם, בפיקוד ראשי של קצינים בריטיים (לויט-קולונלים), אלא ש בכל בריגדה „הודית“ היה אחד משלושת הבטליונים בטליון בריטי. על כן היתה שלמות זאת של חטיבה הודית לוחמת דבר נכבד בעיני ההודים, והקורא ארץ-הישראלי לא יתקשה לה-בין לרוחם.

צעד נוסף לעלית היסודות ההודיים שב-צבא למעמד עצמאי יותר, מוצא את ביטויו בידיעה הבאה: ..

הבריגדיר קודנדראָה סובייה תימייה, בן שלושים ותשע, שעל מינויו כבריגדיר הודיעו זה לא כבר, הוא ההודי הראשון שינהג בריגדה בקרב. הוא הוכיח את יכולתו בקרב במערכת קאנגאן, במסע ארקאן שבקצה דרום-מערבה של בורמה כמפקד זמני, ועתה נמסרה בריגדה לפיקודו.

אותה הבריגדה, שהיה מפקדה הארעי בא-רקאן, היתה יוצאת דופן לפי שהיתה זו פעם

עצמת-האור היא שניצחה ליד אל-עלמיין

האור המלכותי — זוהי הדעה המובעת עתה בספר הבריטי הרשמי האחרון על תולדות המלחמה במזרח: „חיל האור המלכותי במזרח התיכון“.

היום ההוא חתך בודאי את גורל הנצחון, אעפ"י שהמערכה נמשכה בשצף-קצף כמה ימים גם לאחר זאת.

נתקבלו ידיעות שה„קורפוס האפריקאי“

מערכת עלמיין כמעט והוכרעה למעשה בהת-קפה הקטלנית של שעתיים ומחצה, ע"י חיל

(1) כידוע, בסיום קרבות-אוקינאוה, חל משבר-מה בתוקפם הנפשי של החיילים היפניים, ומתוך 100.000 אנשי חיל-המצב נשבו ע"י האמריקאים לפחות 8.000 — דבר ללא תקדים במלחמות-יפן עד כה. — המער.

2 מיל. 6 פעמים נשברו ונתפזרו מבני-הצבא הגרמניים ונפוצו על פני המדבר; בפעם... ביצית לא נערכו עוד.

הגרמני מתכנס להתקפת-נגד סופית במלוא הכוח. במשך שתי שעות ומחצה נערכו שבע התקפות-אוויר במלוא העצמה על הקורפוס, ו-80 טון פצצות הוטלו באיזור של 3 מיל על

עצמת הארטילריה הסוביטית

א' 28.3.45. מחסום-האש השני, שנמשך 50 דקות, פוּנן לעמדות התותחים והמרגמות של האויב. בהפוגת-השקט שנותרר לאחר זאת התיצבו הגרמנים שנשתיירו ליד כלי-היריה של-הם, להדיפת ההתקפה אשר ציפו לה עכשיו. אך הרגלים והטנקים לא הגיחו קדימה אלא לאחר מטר-פגזים נוסף של רקטות ואש-פגזים.

מתוך תיאור אשר ניתן ב"טיימס" בסוף מרס לקרבות-ההכחדה של צבאות קוניב נגד חילות-הגרמנים שבותרו בדרוס-שלזיה: בערך כששים אחוזים מחילות-האויב, שנמ-צאו במערכה משולשת של ביצורי-שדה, אבדו, כפי שנמסר, במשך מחסום-האש בן שמונת הרגעים שבו נפתחה ההתקפה, בשחרו של יום

גוג ומגוג בשלבי העליה

כמחסומי אש התותחים.

"לא מזמן הודיעו, כי בנות-הברית כבשו בצרפת את עמדת-האש של סוללה קבועה בת 50 תותחים ת-ת-ק-ר-ק-ע-י-י-י, עם קנים שקוטרם 6 אינש ואורכם 400 רגל; הם נועדו לירית פגזים רקטיים, במשקל 120 ליטרה כל אחד, על לונדון — הנמצאת במרחק 95 מיל (למעלה מ-150 ק"מ) משם, בקצב של 10 פגזים בדקה. תכנית האויב היתה לרתק ע"י אש מתמדת ורצופה זאת את המצילים ועובדי ה-ג. א. למקלטיהם, שעה שפצצות "V-1" ו-"V-2" היו עושות את מלאכת ההרס שלהן. "מתכון אני לשוחח על נושאים מאלפים אלה ארוכות עם כל אחד מבאי סאן-פרנציסקו אשר יסכים להטות אוזן לכך".

באחת מסקירותיו האחרונות עמד צ' בולטה, כתבו הצבאי של "גיישן" האמריקאי, על אמצעי-פגיעה איומים חדשים, שפותחו בשלהי המלחמה הזאת, וה"מובט-חים" למפרע כגורמי-פתיחה בכל מלחמה-רבת עתידה.

"חילות הברית השתמשו באירופה במחסום-אש רקטי, שלראשונה השתמש בו צי-המלחמה באוקינוס השקט לחיפוי עליות-בחו-פים. חבורה בת 12 מטילי-רקטות, כל אחד בעל 32 קנים, יוצרת ריכוז-אש הדומה לזה של 280 תותחי-שדה, היורים בפגזים בני 100 ליט-רה. אך, כלי-יריה חדשים אלה צריכים רק ל-200 תותחנים, לעומת 3000 התותחנים הדרושים למאמץ מעין זה בחיל-הארטילריה. אכן, נכון הדבר כי עדיין אין המחסום הרקטי הזה מדויק

מכסת צבא-המדינות לחיל הבטחון

מות-המאחדות תדרש להעמיד כוחות מסויימים, או מתקנים, סדורים להקלת הפעולות וכיו"ב, מסויימים, — או אלו ואלו גם יחד — לשימושן של האומות המאוחדות. הוא אמר, כי מצרף-הכוחות הכולל שיעמוד לרשותו של הארגון יהיה בודאי גדול מזה שיכול להדרש באיזן זירת-פעולות אחת, וכי מועצת-הבטחון ודאי שתקרא לראשונה לשם פעולה את החיילות של-רשותה הנמצאים ממילא בקרבת-מקום.

הצבעת-אפתעה, שנערכה בועדה ב-5 ביוני,

הידיעה דלקמן משמשת פירושה לטעיפי הבטחון בחוקת - האומות - המאוחדות שנתקבלה:

אדמירל ארתור ג'. הפברון, יועץ לעניני צי-המלחמה ליד משלחת ארה"ב בסן-פרנציסקו, ניבא בראשית חודש יוני 1945 ואמר, כי יתכן שעד כדי שליש מציה-המלחמה הקבוע של ארצות הברית לאחר המלחמה, ואולי אחוז גדול עוד יותר מן הצבא, יוקצו ע"י ארה"ב לצרכי השי-מוש של ארגון-הבטחון העולמי. אדמירל הפברון הדגיש, שכל אחת מן האו-

הרוסים החליטו חמשת הגדולים שלא להציע את הכללת הפיסקה הצרפתית הנ"ל. הועדה הנוגעת בדבר היא המסדירה את "סידורי הכפיה" של מועצת הבטחון, שנשיאה הוא סניור קאמילי אנריקוס (אקוֹאדור) ורשמה — מר פול-בונקור מצרפת.

אשרה את התביעה הצרפתית ש"זכות-המעבר" לכוחות האומות-המאוחדות תכלול בצירטר, בין הסידורים שיקימו המדינות חברות-החבר, אם תדרש לעתיד לבוא פעולת-כפיה. הרוסים התנגדו להצעה זו, ואכן לפני שהצביעה הועדה הובן, לפי מקורות מוסמכים, כי מחמת התנגדותם של

ב ש ב ח ה ר ג ל י י ם

הוא הסכים ללורד ויול, הסבור כי תפקידו של חיל-הרגלים הוא הנכבד ביותר. "חוש-בני — הוסיף — שבתקופה אחת — במערכה נורמנדיה — היו לחיל-הרגלים אבידות ארבע מונים יותר מאשר לאותו שירות הבא מיד אחריו באחוז אבידותיו — הקורפוס המלכותי המשורין".

רבי-גוניותם של כלי הנשק בימינו פירושו כי לחיל הרגלי צריכות להיות ידיעות להלכה ובקיות מעשית נרחבות הרבה יותר מאותן שנזדקק להן מעודו.

"ולכן חושבני", — הוסיף, — "כי יש צדק בדברים אלה, וכי יש לקבוע את דרגת החייל הרגלי, בהכרת מומחיותו ובשכרו, בשוה לאנשי-המקצועות בעלי רמת-אימון גבוהה". סיר ג'יימס הוסיף, כי דירוג-השכר של אחר המלחמה לצבא ולשאר שירותים עוד יקבע בעתיד.

"אך איני סבור, כי אנו מפצים את האנשים על שהנם מסכנים את עצמם. השכר צריך להינתן לפי המומחיות והיכולת. ונחוץ מזה קרמתמיד לגבי סוגי-הנשק שיש בהם כדי לסייע בידי הרגלי בתפקידו.

"עם כל ההבלטה המיוחדת הזאת של הרגלי בחזקתו, עלינו להזהר ולא להגיע לידי המחשבה הרזוחת מאוד בימינו בדבר הקמת "קורפוס-הרגלים" כחיל-אחד (בדומה לחיל-שריון או חיל-הנדסים). תהילת הרגלים היא בשיטת-הרגימנטים שלהם. ולא פעם קיטרגו על משרד-המלחמה שטישטש לכאורה שיטה מסורתית זאת. אכן, נאלצנו לשלוח אנשים לרגימנטים שלא היה להם אתם כל קשר מקומי. מניין האנגלים שבדיביזיה הסקוטי-ההררית מס' 51 היה מפתיע אנשי-סקוטלנד רבים בבית הזה. עם השבת סדרי-הצבא על כנם נתאמן לשמור על הרגימנט ההיסטורי-המסורתי".

אופייני למעמדו של חיל-הרגלים בצבאות ימינו הבירור דלקמן, שהתקיים בחודש יוני זה, בבית הנבחרים הבריטי.

דברי שבח לגבורתו ולכושרו של איש חיל-הרגלים הבריטי נשמעו בבית-הנבחרים כשהובעה ע"י המיור דריק ג'ונסטון (שמרן) — ששירת עם הגוארדיה האירית בצרפת, במלח"ע הראשונה — המשאלה להעלות את שכר חיל-הרגלים.

כאחד האמצעים להרמת מעמדו של חיל-הרגלים תבע מיור ג'ונסטון להעלות את שכרו של הרגלי הלוחם, ולהעמידו על שכרו של החייל מאנשי-המקצועות.

"היה רושם, — אמר — כי בראשית המלחמה סברו אנשים רבים כי תעודתם של הרגליים תלפה ונגזזה. אך המלחמה הוכיחה כי הרגליים חשובים עתה יותר מכפי שהיו בזמן מן הזמנים. התרשמתי מחוסר-ההערכה לגבי תפקיד הרגליים ע"י האזרח הבינוני. הרגליים הם שסובלים טירחה ומחסור לרוב, והם המנחילים את הנצחונות במערכות. ונדמה, כי ככל שירחק איש מהחזית — כן יעלה שכרו".

גנרל סיר ג'ורג' ג'פרס (שמרן) איש הג'ונדירים של הגוארדיה משנת 1897 ועד 1938 (שאו התפטר ממשרתו כגנרל-שליש למלך ג'ורג') אמר, כי אכן הוכח במלחמה, כי בחיל-הרגלים נדרש סוג האנשים המעולה ביותר, אף-על-פי שבמקרים רבים לא הלכו המעולים שבאנשים לחיל-הרגלים, אלא לשירותים אחרים.

מוזכיר-המלחמה, סיר ג'יימס גריג, אמר כי שמח להודמנות לשבח את חיל-הרגלים, וכי "זכינו במלחמה נגד גרמניה, — ובלעדי כך לא יכולנו לזכות בה — רק ע"י הדם והעמל של חיל-הרגלים".

תּוֹרְכִיָּה

לקוי האויר של המדינה התורכית הוקצו ע"י "משרד הרכוש העודף", שלושה מטוסי הובלה מן היתרה של ארה"ב.

פּרָס

מסוף מאי, דורשת ממשלת פרס את הסתלקותם של הצבאות הזרים (של מעצמות הברית: בריטניה, אמריקה ורוסיה), החונים בגבולותיה. כידוע, הושגה בשעתה (לאחר שהארץ נכבשה למעשה), הסכמת ממשלת פרס לחניית צבאות הברית בתוכה, מתוך נימוק שיש להבטיח את הדרכים להספקת עזרה לרוסיה, ובתנאי שחנייה זו לא תאריך יותר מ-6 חודשים מיום גמר פעולות האיבה. ערכה של דרך האספקה לרוסיה, העוברת בפרס, ירד פלאים מיום שנפתח הים האיגאי לתובלה ימית ישירה אל נמלי רוסיה הדרומית. ובינתיים נסתימה המלחמה באירופה, ורוסיה חזרה למצב של שלום. לפי ידיעות על עמדתן של בריטניה ואמריקה, נוטות הללו שלא להסתמך על היותן שרריות עדיין במצב של מלחמה (נגד יפן), ולהסכים להוצאת חילותיהן מפרס, — בתנאי שבעת וביד עונה אחת יצא גם הצבא הסובייטי. עדיין לא נתבררו הסיכויים להגשמתו של סידור כזה.

הציבוריות והעתונות הפרסית מדגישים את הענין שיש להן בכך, שצבאותיהן של מעצמות הברית יצאו את הארץ לפחות לפני מועד הבחירות לבית הנבחרים החדש שיערכו בראשית מרס.

הממשלה הפרסית מביעה את רצונה לשמור לשימוש ארצה את המתקנים והציוד הרבים של בעלי הברית בפרס. היא נכונה לקנותם ולשלם את מחירם מתוך הסכום של 3.200.000 דולר, שבעלי הברית חייבים לה בשכר ההובלה, ביחוד במסילת הברזל הטרונס-אירנית.

עִירָאק

מיניסטרוֹן ההגנה העיראקי החל להוציא מיליון אנגלי-ערבי של מונחים צבאיים, הנחשב לראשון במינו. המיליון מופיע לשעורין בצורת חוברות, ומשיושלם יכיל למעלה מ-12.000 מ-

נחים. שני החלקים הראשונים כבר נתפרסמו. לדברי ההקדמה, תכליתו של המילון היא לספק אמצעי נוח לשימוש במערך המונחים הצבאי האנגלי, כדי שיתפתח אוצר מונחים ערבי צבאי אחיד ומוסמך.

במלאכת סידור המילון החל המנוח ד"ר עבדול מסית ואזיר, מנהל מחלקת התרגומים של מיניסטרוֹן ההגנה 43—1923. במאמציו לספק את התרגום הערבי ההולם ביותר למלים האנגליות הרבות שבשימוש הצבאי המחודש והמיוחד, ערך חקירה מקפת במקורות הספרות הערבית. לשם הוצאת המילון לאור נקבע ועד מיוחד. בין חבריו — המיור פיליפ טארנר, המשמש יועץ לשפה האנגלית והוא משליחי "המועצה הבריטית".

ב-1 ביולי הודיע רויטר, כי מיניסטרוֹן ההגנה העיראקי הסכים לקבלת 100 מתלמדים סורים לאקדמיה הצבאית העיראקית.

סוּרִיָּה וּלְבָנוֹן

בקבינט הסורי החדש אשר הוקם בחודש אפריל, רוכזו התיקים של עניני החוץ וההגנה בידי ג'אמיל מארדמ, מותיקי התנועה הלאומנית הסורית, וראש ממשלה מתקופת המשא ומתן עם צרפת על חוזה הקבע ב-1936. (ראש הממשלה הוא פאריס אל חורי — נוצרי, גם הוא מותיקי הגוש הלאומני).

באמצע חודש מאי הודיע הנרי פרעון, מיניסטרוֹן החוץ הלבנוני, בביה"נ, שהממשלה ביטלה את ההקצבות ליועצים הצרפתיים שבמיניסטרוֹן יונים, אשר תקופת החזקתם במשרותיהם, מסתיימת לדבריו, ששה חודשים לאחר תום המלחמה. כן ציין, כי הממשלה שינתה את תוארם "יועץ" — ל"מיעץ טכני".

במהלך המאורעות האחרונים, נמסרה ע"י גנרל בינה. נציג צרפת בליבנוס, מודעה על העמדת חטיבות "צבאות המזרח המיוחדים" של צרפת, לרשותה של ממשלת לבנון. בדבריו נתון כוון ליחידות המורכבות מבני לבנון, והן, שלושה בטליונים של רגלים המכונים "קלעי הלבנון". "Chasseurs Libanais" בסה"כ כ-2500 איש.

נמנעו במקרה הזה קרבנות אדם — על כל פנים, עכשיו כבר נתישב הענין ע"י הסכם, אשר לפיו גם החילות הצהפתים וגם הג'נדרמריה יוצאו מאותו האיזור. ואם יהיו קשיים נוספים ימסר הענין כולו לבירור ע"י ועדת חקירה אנגלית-צרפתית-סורית. הייתי רוצה, שכמה משאר הבעיות העומדות כרגע לפני בריטניה, יעלו כמבטיחות פתרונות רצויים כשאלה הזאת.

כפי שהודיע מיניסטריין החינוך, הוחלט להתחיל מיד בהגשמת החינוך הצבאי (נזאם אל-פתיח), בכל בתי הספר. המיניסטריין ייעזר בקצינים סורים ובמאמנים מומחים מעיראק. בקיץ שנה זו ייערך מחנה-אימונים לכל תלמידי סוריה, שיימשך ג' חדשים.

במושבו שלא מן המניין ב-22 במאי אישר בית הנבחרים הלבנוני פה אחד הקצבה חדשה לענייני הגנה בסך 5.000.000 ל"ס (כ-60.000 לא"י), והוא שיעור שאין לו תקדים בתולדות לבנון. כן נתקבלה פה אחד הצעת הציר חביב בי אבו שחלה, מי שהיה מ"מ ראש ממשלה, כי אזרחי הלבנון, המשרתים, בפקודות הצרפתים, אשר לא יעזבו במשך זמן מסוים את השירות ההוא כדי לשרת את ארצם הם, תשלל מהם אזרחותם.

ב-30 ביוני הודיע רויטר מדמשק כי 30 מתלמידים צבאיים סוריים ישלחו לבגד כחלק מלמודיהם הצבאיים — כאשר פורסם בצו ממשלתי בדבר הקמת בית הספר הצבאי הסורי החדש. כל התכנית הזאת של הכשרת הקצינים נמסרה להנהלתו של מפקד הג'נדרמריה הסורית.

לקוי האויר של המדינה הלבנונית, "פאווי אל הוס", הוקצו ע"י "משרד הרכוש העודף" שלושה מטוסי הובלה מהיתרה אשר לארה"ב.

הפרלמנט הלבנוני וכן הסורי החליטו להקים צבא לאומי בלבנון על בסיס של התנדבות, ובסוריה על בסיס של שירות חובה. הלבנון הקציב 60.000 לירות סוריות לתכלית זו.

ע ב ר ה י ר ד ן

עם שינוי הרכב הממשלה בעבה"י, במחצית השניה של חודש מאי, נתמנה איברהים פשה חאשים כראש הממשלה וכמיניסטר ההגנה.

בשים לב אל טענתה של ממשלת לבנון על הצורך בכוח צבאי שיעמוד לרשותה לשם שמירת הבטחון בפנים הארץ, הסכימו השלטונות הצרפתיים, מראשית 1944 למסור לה את המרות על בטליון אחד של "קלעי הלבנון", בלי להפקיע על ידי כך מן השרות ומן המרות העליונה של צרפת. הותקן, שהבטליונים ישמשו את הממשלה הלבנונית לפי תור (כרגיל חונים הם, אחד אחד, בשלושת חלקי הארץ: בעמק ה"בקעה", בצפון לבנון ההררית, ובדרום-מזר). סידור מעין זה הוצע בשעתו גם לממשלת סוריה, אלא שזו דחתה אותו, כיון שרצתה שכל חילות המזרח אשר לצרפתים ימסרו בלי תנאים כצבא סורי עצמאי בהחלט.

יש להניח כי דמותן הצבאית הטכנית של היחידות שנוזכרו כאן לא שונתה הרבה מאז התקופה שבין שתי המלחמות, כלומר — אופי אינפנטרי מפורש, עם אחוז נמוך של נשק מסייע.

לאור המאורעות שנתרחשו מאז, מענינת הצעת השאלה של מעמד "חילות המזרח המירחמים" ותוכן תשובתו של א. אידן בישיבת בית הנבחרים הבריטי. (לענין "חילות המזרח" עיין "מערכות" כ"ב—כ"ג "צבאה של סוריה").

גנרל ספירס שאל: "כיצד אפשרי היה, מאחר ש"החילות המיוחדים" כפופים לפיקוד אוניקטיבי בריטי, שהצרפתים יוכלו להשתמש בהם נגד כוחות החוק והסדר בסוריה" (כוחותו של ספירס היתה למקרים שבהם הסיגה פעולת הצבאות הצרפתיים את גבול הסמכות שתבעה לעצמה הג'נדרמריה של הממשלה הסורית).

ספירס העיר, כי מצב המזרח התיכון שונה תכלית שינוי מאחרי המלחמה הקודמת, הערבים הגיעו לבגרות, ואין מעצמות המערב יכולות עוד לפסוק לגביהן.

בתשובת אידן נאמר, כי צדק גנרל ספירס בענין זה, כי "אכן התערבו "החילות המיוחדים" לשם החזרת הסדר על כנו באיזור מסוים, שבו הופר הסדר הציבורי ע"י אנשים הנוהים אחרי מנהיג מקומי מסוים, שלמעשה נטלו לעצמם מידי הג'נדרמריה את השליטה במצב. כיון שלצרפתים סמכות הפיקוד המקומית בשטח סוריה, לפיכך זכאים היו, לפי הסידור הקיים, כפי שהגני מבין אותו, לעשות כפי שעשו. העובדה היא, לדעתנו, כי יש להניח שע"י התערבותם

המיל המרובעים, שעל פניהם פועל הלגיון, הם מדבר — כי החלק המעובד של עבר הירדן, משתרע, בערך, בין עמאן וגבול ארץ-ישראל, ודרומית יותר, ממזרח ההרים המתנשאים זקור פים ממשקע ים-המלח — ודרכו עוברים 1.000 המיל של הצינור הנושא נפט מעיראק לים התיכון.

הבריגדיר גלאב פשה, מפקדו של הלגיון הערבי (צבא עבה"י), חזר בסוף אפריל מבגדה, שבה בילה שבועים במסע פיקוח על חניות הלגיון הערבי בנקודות שבעיראק. בשנים האחרונות חונה חלק ניכר של הלגיון, אשר הוגדל במידה רבה, בעמדות משמר שונות מחוץ לתחומי עבה"י, ביניהן כידוע כמה נקודות בא"י המערבית, וכן אילו שבעיראק, ואף בפרס הדרומית-מערבית, סמוך למפעלי הנפט של אבדן.

גדודי הצופים של עבה"י, החלו לערוך מחנות על חופי מפרץ עקבה, בשטח החוף, השייך לעבר הירדן, סמוך לעיירה עקבה, המפריד בין השטח הדומה השייך לא"י, לבין שטחי חיגז הצפונית (של ממלכת סעודיה). הדבר נודע מתוך ידיעה, שבסוף אפריל טבעו 4 צופים מאירפיד שבעבה"י, וחיל אחד מן הלגיון הערבי — בשעה שנתהפכה סירה שבה טיילו, במפרץ עקבה. שאר 14 צופים, שהיו באותה סירה, ניצלו. המחנה פורק מיד, והצופים חזרו לאירפיד מחמת מקרה אסון זה.

מצרים

לפי הודעתו של מוחמד בי אעואב, חבר המשלחת המצרית בועידת סן-פרנציסקו, עשויה מידת הבטחון, שתינתן לארצות הערביות, לבטל ע"י הקמת הליגה הערבית את הצורך בהמשכת חנייתם של צבאות בריטיים במספר ניכר, וכן לא יהיה עוד צורך בקיומו של "איזור התעלה" המיוחד. הקמתו של הגוש הפאן-ערבי בתוך המסגרת של תכנית הארגון העולמי, תשנה, לדברי מוחמד בי, מיסודו של דבר את מעמדם התלוי-למחצה של רוב ארצות המזרח התיכון, ויחד עם פעולתה של מועצת הבטחון העולמית, יבטיח הדבר לארצות ערב את ההגנה המספקת בפני תוקפנות. כן ציין את הצורך בשינוי החוזה האנגלי-מצרי: "מילאנו היטב את תפקידנו במל-

"ביום העצמאות" בעבר הירדן ב-26 במאי קיבל האמיר עבדאללה את המצעד שבו השתתפו יותר מ-1.200 חיילים וקצינים של הלגיון הערבי בפיקודו של גלב פשה. הדגל הלאומי של עבה"י — כחול לבן וירוק עם כוכב אחד במרכזו של משולש אדום — נראה מכל גג וחלון. לדברי סופר צבאי ב"פלשתין פוסט", רכבו בראש המפקד גלב פשה והמשמר הצירקסי של האמיר; אחריהם — גונדת פרשים ומחלקת גמלים. אחריהם באו פלגות מיצגות מתוך הרגימנט הממוכן השלישי, המורכבות מכוניות סיור קלות בהסואת-המדבר, מכוניות שריון, ארטילריה נידת וחיל רגלים ממונע. מיטב התשואות ערכו לרגלים שבאו בעקבות הנ"ל, אשר צעדו בדקדוק ובהקפדה מעין זו של אנשי הגורדיה, כשכידוניהם הממורטים מבהיקים בשמש. בין מקבלי אותות הכבוד שהעניק האמיר לקציני הלגיון, היה המיור ליטל, משירות הבריאות, הקצין הרפואי הראשי לבריגדה-הממוכנת, אשר קבל את מדליית איסתיקאל (עצמאות) — האנגלי היחיד בין הזוכים באותות ההצטיינות.

ב"פריד" מ-9.6, בלויית תמונות מהעיר עמאן, נתפרסמה בהבלטה הרשימה הבאה:

"בעיר העתיקה של עמאן, בירת עבר הירדן, חגגו זה עתה את יום העצמאות. היה זה לזכר חתימת הממשלה הבריטית על ההסכם המכיר בממשלה עצמאית לטריטוריה המנדטורית אשר תחומיה סוריה בצפון, א"י במערב, בדרום ובמזרח ערבי-הסעודית. על הדוכן שהוקם בכיכר העיר נערך טקס הענקת אותות-כבוד ע"י האמיר עבדאללה בן חוסיין. אחר כך סקר האמיר את יחידות הלגיון הערבי שעברו לפניו במצעד. בראש התהלוכה רכב מפקד הלגיון, אל פריק (גנרל בשירות עבה"י), גלאב פשה, זה איש-קורנולס הכחוש ורך-הקול, המפקד על אחד הכוחות-הלוחמים הטובים ביותר בעולם. ללגיון יש עתה יחידות הרכובות על גמלים מהירי-תנועה — בדוים גבוהים הלבושים גלימות ססגוניות מתנופפות, כופיות אדומות-לבנות לראשן, ופגיונות בעלי-פיתוחים על חגורותיהם הרחבות, ועל כתפיהם חגורות-כדורים. יחידות אחרות ממוכנות הנו, וישנן פלגות מכוניות שריון, מקלעי-ברן ואנטי-טנקיות. מרבית 30.000

צו מלכותי מיוחד אסר על כל הקצינים וה-
סמלים שבצבא מצרים וציה, בחיל האויר, במש-
רדי החופים והגבול, פקידי מיניסטריין ההגנה,
לשאת לאשה נתינות זרות. העובר על כך ידחה
ממשרתו. תקנה זו דומה לתקנה החלה על עובדי
מיניסטריין החוץ.

אל ג'יריה

בראשית מאי פרצו מהומות רציניות באל-
ג'יריה, סמוך ליום הנצחון באירופה (בדומה
להופעה הידועה של אנשי הגדוד הא"י בבירות,
שהוזכרה ע"י ראש הממשלה הבריטית). כנופי-
ות מזוינות של ערבים, בהנהגת חברה של
המפלגה „האנטי-צרפתית הקיצונית“, הידועה
בשם „המנשר“, ירדו מן ההרים אל העיר סתיה,
שבה הרגו נכבדים צרפתיים וירו על ההמון
שברחובות. המפלגה הנ"ל, הדוגלת בעצמאות
מוחלטת של אלג'יריה, נהנית כנראה מתמיכה
כספית ניכרת, אך נתקלת בהתנגדותם של כל
שאר המפלגות והזרמים שבאלג'יריה, בין צר-
פתים, בין ילידים. המהומות בחבל קונסטנטינה
נמשכו זמן מה גם לפני ההתפרצות הנ"ל.

בסוף מאי פירסם עתון הצבא האמריקאי
„הכוכבים והפסים“ הודעה ממקורות רשמיים
למחצה, שבחודש מאי נהרגו ונפצעו באלג'יריה
למעלה מ-10.000 מתמרדים ערביים, כפרים-של-
מים נמחצו ע"י חיל האויר באיוורי המרד דרו-
מית-מערבית ודרומית-מזרחית מקונסטנטינה,
עיר ההרים. היו כ-300 טיסות ביום אחד של
מפציצים בינונים וכבדים מתוצרת ארה"ב להפ-
צצת כפרים. מטוסי קרב מתוצרת בריטית הת-
קיפו בהפצצות-צלילה נקודות-מעוז בהרים. בשל-
בי המרד הראשונים נרצחו 97 אירופיים, רובם
פקידים קולוניאליים ותושבים אמידים, כשכנופי-
ות ערביות מתנפלות לפתע על בתים מבודדים
לשם מעשי רצח גמהרים ואיומים, שמראותיהם
הזכירו את מלחמות האינדיאנים באמריקה.

עוד תחנה בדרכו

מי שהיה המופתי הירושלמי נתפס ע"י חיי-
לות צרפתים בדרום גרמניה, לפי הודעתו של
מיניסטר המושבות אוליבר סטנלי. המיניסטר
הוסיף שאין לו מה לומר בנוגע למה שמתכונים
לעשות לשבוי.

חמה הזאת, ותקוותנו שהחווה יתוקן. תעמוד
לדיון גם שאלת הממשל האנגלי-מצרי המשותף.

הסנטור ליוה אחמד אטיה פשה, גנרל לשע-
בר, התאונן על מצב הצבא-המצרי, „שנשא
במשא כבד במשך כל המלחמה, בקבלו על עצמו
את ההגנה על תעלת סואץ ועל מתקנים צבאיים
בשאר חלקי מצרים“. „מצב הצבא המצרי ודאי
שאינו נותן רגש של בטחון“, מוסיף הוא, „רוב
הטנקים שלנו אין להם כושר פעולה, ו-75 אחוז
של אוירונינו אינם ראויים לשימוש. מדוע אין
אנו מנצלים לטובתנו את האפשרות של החכר-
והשאל ואת המאון של הלירות האנגליות, לשם
יבוא תותחים וטנקים?“

ב-15 לאפריל הוציאה הממשלה המצרית חוק
המחייב את כל אלה שיש בידם נשק למסרו
למשטרה במשך חודש אחד. תאריך המסירה
הוארך אח"כ עד 30 במאי. העונש שיוטל על
העבריינים הוא משנה עד חמש שנים מאסר,
או ממאה ל"מ עד אלף ל"מ קנס, או שניהם
יחד. ואם היה העבריין אחד המפקחים או איש
שנענש קודם בעבירה פלילית, ענשו יהיה מאתים
עד אלף לירות ומשנתים עד חמש שנים מאסר
בלי זכות של דחוי העונש.

במכתב למושלי המחוזות מביע מיניסטר
הפנים את שביעת רצונו מריבוי הנשק שמסר
הציבור למשטרה. אלה כלי נשק הראויים לשי-
מוש, ומספרם הגיע לשלושת אלפים ושמונה
מאות, מהם שש מאות ועשרים ושמונה כלי זין
מסוכנים בעלי טוח רחוק.

לאחר כמה הודעות בחודש מאי על כך ש„המ-
צב הצבאי“, שהוכרו במצרים בפרוץ המלחמה
יוסיף להתקיים גם לחבא, — באה עתה הידיעה
על ביטולו בקרוב. הצנזורה לא תוסיף להת-
קיים אלא על עינים צבאיים בלבד.

בסוף אפריל הגיעו לא"י 99 חניכים של בית-
הספר הצבאי המלכותי במצרים, וכן 11 מקצי-
ניהם בלויית מדריכם הראשי. היה עליהם להש-
תלם בקורס בן 3 שבועות בטקטיקה ובדרכי
האימון החדשים למלחמה, במחנות הצבא הכרי-
טי שבא"י. הקבוצה עשתה זמן מועט בירושלים
ועברה אח"כ לחיפה.

המצעד בירושלים

מעשה הראוה הצבאי הגדול ביותר עד כה בא"י היה מפקד יום הולדת המלך שנערך ב-14 ביוני בירושלים, במעמד הפלדמרשל לורד גורט. בחלק האירי של המפקד השתתפו למעלה מ-80 מטוס; בראשם טסו מפציצי "ולנגטון" בינונים כבדים, ובעקבותיהם — מפציצי "לי-בריטור" הכבדים, "בלטימור" הבינונים, "מרור-דר" — בינונים ולהתקפות על מסרות קרקע; כל שלושת הסוגים האחרונים האלה — מתוצרת ארה"ב הם. אחריהם באו 12 מטוסי הקרב "בו-פיטר" ושתי להקות של 12 "ספיט-פייר" כל אחת, וכנועלים — 12 "תנדרבולט" (תוצרת אמריקה) מגמיכי טוס.

בראש מצעד חילות הקרקע נמצאו הפלגות הממוכנות של דיביזית רגלים בריטית נודעת אשר כללו כל סוג של תותחים ורכב, במצב בדק וצחצוח מצוין. לראשונה נע בטליון הסיוור של הדיביזיה — לפחות 5 או ששה סוגים שונים של מכוניות שריון, למן הכבדות ביותר הנושאות תותחים ומכוניות יריה ועושות על הצבור רושם "טנקי", — דרך הבינוניות מטפו-סים שונים (מהן עם צריחים מסתובבים) ועד לקלות ולקטנות ביותר, המשמשות בעיקר לצרכי הסיוור המהיר. הקהל בא"י יכול היה עכשיו להתרשם מרפוי המרגמות הקבועות בתוך מכוניות רבות כל כך, — נראה, בעיקר, (כפי שכבר סופר ותואר ב"מערכות" חוב' כ"א עמ' 102) לצרכי השימוש בעשן, אך גם לקלעים אחרים. פן נראו כלי רכב של בטליון הסיוור, שנועדו רק להובלה מהירה של פלוגות הרגלים אשר בתוכן (להבדיל ממכוניות השריון שאנשיהן לוחמים מתוכן), וכן מכוניות אלחוט. אשר לארטילריה — הרי עברו בסך סוללה של תותחי "בופורס" אנטי-טנקיים קלים, סוג לל תותחים אנטי-טנקיים מן הכבדים שבהם בני 17 ליטראות, ותותחי השדה הנודעים "בני 25 הליטראות" עם המכוניות הגוררות אשר לכל אחד מהן וקרוניות התחמושת אשר לפניהן. בין הטנקים הלא רבים היו הטנקים הבינוניים "שרמן" בעלי המדות (שסופקו לבריטניה ע"י החכירה השאל) ו"מהרסי הטנקים" הגדולים M-10 על רבים מכלי הרכב האלה, בין רכב השריון ובין רכב ההובלה נראו דגלי "יוניון ג'ק" מצוירים בצבעים, אשר הושמו מפניהם ומאחוריהם, כמזכרת המאורעות בסוריה (כדי

לאפשר לאוכלוסיה להבחין בין כלי רכב ברי-טים לצרפתיים).

שפע צורות של מכוניות-השריון שבתהלוכה נתעשר עוד יותר ע"י מכוניות השריון למיניהן של חיל האויר המלכותי — זה חיל שריון-הח' ליון המובהק, המפלס דרך לפני אירגוני הקרקע של חיל האויר, השומר עליהם וכובש להם שדות תעופה ובסיסים.

מבחינת הציוריות בלט ביותר בתהלוכה הי-סוד הערבי שבה. גם חיילי הפלוגות של הב-ריגדה הממוכנת של הלגיון הערבי, עם כל הזין החדיש ש"כמכוניות השריון שלהן, על תותחיהן, מרגמותיהן ומכה"י שלהן, חבשו כופיות נוסח מדבר, אמנם כופיות חקי מזרחיות. זו לא הפ-ריעה אותם מלהיראות בקיאים ומנוסים בשימוש מכוניותיהם, אך עוד יותר בלטו (אם כי היו שייכים, כמובן, לתקופה חולפת) פלגות הפרשים של הלגיון הערבי, של חיל הספר ושל הרגימנט הדרוזי, עם חניתותיהם, חרבותיהם ורוביהם. ומעל לכל — הגונדה של גמלים מכוח המדבר, אשר בלגיון הערבי, שהוסיפו למצעד גון-מה של תהלוכה מאלף לילה ולילה. לגון המזרחי הוסיפו במידת מה גם הפלגות הרבות של חיילים כושים מחלקי אפריקה השונים. בסתירה בולטת מבחינת סגנון וצבע נראו אח"כ שורות חיילי הצי המלכותי לבושי הלבן (מבסיסי הצי שבארץ, אשר הישוב הזינם בשנות המלחמה במיטב כוח האדם שבו). כן צעדה פלגה מתוך "פלוגת-חיל-המצב" היהודית (אנשים בגיל גבוה מן הרגיל), וכן מחל-קות רגלים ממתאמני מחנה הטירונים הא"י. בסיום המצעד הלכו פלגות משרותי העזר של הנשים, של הצבא ושל חיל האויר, בהרכבן הידוע לצבור הא"י.

במצעד השתתפו גם פלגות רוכבים, רגלים ומכוניות שריון של משטרה בריטית ואי"ת וכן נראתה חטיבה מיצגת של נוטרי מ.י.ע..

יש להצטער על כך, שלקהל הצופים לא ניתנו מראש ידיעות מפורטות יותר על שמו-תיהן, עברן ושרות-הקרב של היחידות שעברו בסך, כי השתתפו בתהלוכה גדודים בריטיים מפורסמים רבים שראוי היה לציבור להכירם. בקהל הצופים נראו כמה מן הקצינים והחיילים הא"י שחזרו משבי גרמניה, בלוית משפחותיהם, וכן כמה אנשים שהגיעו לחופש מן החסיבות הלוחמות באיטליה.

לקט ידיעות על מאורעות סוריה

להלן הננו נותנים ידיעות על ההתפתחות בחדשי מאי-יוני במדינות הלבנט, בעיקר מן הבחינה העובדתית, מתוך נגיעה מועטת בלבד בגילוייה ובגלגוליה הפוליטיים. לגבי כמה שאלות והודעות הנזכרות בתוך לקט זה רצוי שהקורא יעיין תחילה במדורי סוריה והלבנון אשר ב"צרור הידיעות מן המזרח התיכון" בחוברת זו. לשם הבחנת המקומות על הקורא להסתייע במפת סוריה בעמ' 103. כן צריך הקורא לזכור, כי מחמת צמצום המקום וחוסר אפשרות לרכז את כל המקורות כולם, יהיו בסיכום כמה חיסורים ודילוגים.

בראשית המהומה

הוא הוסיף ואמר: "לצערי, נכון הוא, כי כ-200 איש מן הבטליון הראשון הערבי של הר-גימנט הא"י השתתפו במהומה, לא מן הגדולות, בבירות ביום הנצחון באירופה, — כלומר זמן רב מאוד לפני המהומות שלאחר כך, ולמחרת באו מהומות נוספות בבירות. חוסר-טעם יהיה להניח, כי יש אפילו קשר כלשהו בין אלה לבין המהומות הרציניות שלאחר כך. נערכה חקירה לאלתר והיחידה הנ"ל הוצאה מן הלבנט. אין מאשרים את הידיעה כי חיילים אלה נשאו דגל של צלב-הקרס".

(כן עיין בהמשך הודעה זו בפרקים — "מתיחות, שביתות והתנגשויות", "אירגון הלקיחות הסוריים", "השתערות על עמדות הצרפתים, מאורעות בדמשק").

* * *

ב-22 במאי הודיעה סוכנות הידיעות הערבית, כי השביתה בבירות נגמרה באותו בוקר (נמשכה מעת לעת) והחיים חזרו למסלולם, בעוד המתיחות נמשכת. בדמשק ובשאר ערי סוריה נמשכה השביתה, אך בלא התנגשויות.

* * *

להלן — קטע מהודעה צרפתית מבירות: ב-

26 במאי היה גנרל בינה, שחזר ב-12 במאי עם הוראות לחתימת החוזה, בעצם המשא-ומתן עם שרי החוץ הסורי והלבנוני, אשר יחסם נראה כידידותי ונוח. אך למחרת הפגישה עמהם היתה התיעצות סורית-לבנונית, ועמה חל שינוי פתאומי באווירה ונשמעו המלים "שביתה", "אולטימטום", "תזכיר" ו"מחאה". הצרפתים מכריזים, כי לא הגישו כלל כל תזכיר ורק פתחו בדיון על הצעות. מכתב-הלואי של-הם נפתח בפסוק "צרפת מאושרת לאשר את

ב-19 במאי הודיע רויטר כי השביתה, שהתחילה ב-18 במאי כמחאה נגד בוא חיילות צרפתים חדשים, נהפכה להיות כללית. העיר היתה שקטה, אם כי הורגשה בה מתיחות. לאותו יום נקבעה פגישת נשיאיהן של סוריה והלבנון וזירי החיצון שלהם, לאחר ש"לבנון נודדתה עם עמדת סוריה". לדברי כתב רויטר, נשאה לבנון את מבטיה לעבר בריטניה, בצפותה ממנה למתן כיוון במצב עדין זה שהתפתח ביחסיה עם צרפת. צרפתי נושא משרה רמה העיר, כי הלבנונים עסקו "בהפיכת תל-גמלים, להר גבוה". בהשתמשם בבואו של קומץ חיילים צרפתיים כאמתלה להרעלת האווירה בה בשעה שהמשא ומתן עמד להצליח. לדברי רויטר, המתיחות, שהלכה וגדלה בלבנון מזה כמה שבועות, הוגברה עם בואם של 500 חיילים צרפתיים לדמשק, שבה הפגינו המתלמדים.

* * *

לפי סיכומו של צרצ'יל, כפי שנמסר ב-5 ביוני בבית הנבחרים "נסגרו, לאחר הפסקת המשא-ומתן עם צרפת ע"י הממשלות הסורית והלבנונית, השוקים והחנויות בדמשק וטריפולי ב-19 במאי ובדמשק נערכו הפגנות, שהביאו לידי יריות מן הקונסולט הצרפתי, והיו כתריסר פצועים, אך בלי הרוגים".

ב-20 במאי היו פרעות רציניות בחלב, וחיילים צרפתים נהרגו ונפצעו. מכוניות-שריון צרפתיות נכנסו לעיר ופינוה, לאחר יריות לא מעטות. לפי האומד נהרגו 10 אזרחים וכ-30 נפצעו. בערי סוריה הראשיות היו השוקים סגורים כמה ימים. ובחלב סירו בעיר חיילים מן הצבא הצרפתי והסורי. בלבנון נפתחו החנויות בבירות ובטריפולי ב-23 במאי, לאחר פניות של ממשלת לבנון לאוכלוסיה להמשיך בעסקיה.

הבאת הצבאות ללבנט. (ע"ן — המשך הודעה זו ב"פרשת הצבאות הזרים").

העצמאות השלמה של סוריה והלבנון. אך ההגבה החדשה של מדינות הלבנט הונמקה ע"י

פ ר ש ת ה צ ב א ו ת ה ז ר י ם

היתה בסוריה אלא זמן מועט, לשם אימונים שבשיגרה, ולא היה לה כל קשר עם המאורעות הללו.

שאלתו של ספירס נשאלה מפני דאגתו לכך, שאם כי הגיעה ללבנון התגבורת הצרפתית הנ"ל, יצאה משם הבריגדה הבריטית שסימה את תקופת אימוניה (החטיבות הבריטיות היו נשלחות לשם אימונים בסוריה, לסירוגין). על כן עורר את השאלה בדבר התביעה להוציא את הצבאות הצרפתים מסוריה ומן הלבנון אגב תשובותיו הנ"ל נשאל אידן ע"י סטורס: "נוכח הנמקת הצרפתים כי להם בסיס איסטרטגי בלבנט, — היזכור אידן את הסידורים שבין בריטניה וע"י ראק". על כך השיב הלז, שהוא זוכר היטב את הדבר; אלא שבשביל סידור מעין זה שנעשה בעיראק נדרש אמון בין שני הצדדים, החסר לדאבון לב במקרה הנדון.

* * *

בהודעתו ב־30 במאי אמר אידן:

"אף על פי שמוכן אני לשאת באחריות כל מעשי שעשיתי, הריני דוחה כל רמז, כי דבר מן הדברים שאמרנו לצרפתים גרם למה שמתרחש כעת. ישנם חיילות בריטים, החונים בסוריה זמן מה, אך נוסף לכך היו עוד גופי צבא מסוימים נוהגים — בהיקף לא רב פעם בפעם — להכנס לסוריה לצרכי אימונים ואחר כך לצאת ממנה. היו אלה תנועות שגרה. כך היה גם הפעם, ואני שמח, שהורגש כי אכן לא היה בכך יותר ממה שצינתי".

"סבורני, כי היתה זו הנקודה אשר בגללה נתהוותה כל אי ההבנה הזאת, אולי משום שחשבנו לרצוי להבהיר לבעלי בריתנו הצרפתים והאחרים, מפני כמה שמועות שהופצו, כי היינו מוכנים בהחלט להוציא מסוריה ומן הלבנון את כל צבאותינו משיושג הסכם בין צרפת ומדינות הלבנט. ומשתערך תנועת החיילות הצרפתים הדרושה כתוצאה מכך, סבורני, כי כל המפלגות שבבית הנבחרים תסכמנה, כי בשום מצב אין אנו רוצים לרשת את עמדת צרפת בסוריה והלבנון, וכדי להבהיר דבר זה ללא צל ספק, הדגשתי כי חיילותינו היו יוצאים משם".

ב־15 במאי הודיע פאיז אל חורי, ראש ממשלת סוריה, כי מפני גמר המלחמה באירופה סוריה תדרוש להוציא מתוכה את כל הצבאות הזרים. אם לשם הנהלת המלחמה נגד יפאן תדרש החזקת כוחות מסוימים בסוריה אפשר יהיה להסכים לכך, על יסוד הסכמי-ארעי, כרגיל בין מדינות עצמאיות. מברקו של רויטר בענין זה ציין, כי הצבאות החונים בסוריה כוללים חיילות בריטים, בריטים-קיסרותיים, צרפתים, וצרפתים-קולוניאליים.

* * *

להלן קטע מדברי מודיע צרפתי מ־26 במאי: "אנית המלחמה הצרפתית הראשונה מן השתים, הביאה כמה מאות חיילים סנגלים, אשר הודענו לשלטונות המקומיים, כי הם באים רק כמחליפים את החיילים האחרים היוצאים באותה אניה. למעשה היה מספר היוצאים גדול במספר הבאים, ולצרפת יש עכשיו בלבנט 98 חיילים סנגלים פחות מקודם. אשר למשלוח השני, הרי היו אלה 500 טירונים צרפתים צעירים מבני 18-20 שבאו לקבל כאן את אמונם הצבאי. מציאותם במקום זה או אחר היו ענין של שיקול צבאי בלבד, ואין לה דבר עם המצב בליבנט. אנו מכחישים לחלוטין את הטענה כי צרפת נתכונה כביכול ללחץ באמצעות חיילים אלה. לא על-ידי 500 נערים בלתי מאומנים מתנועת ההתנגדות שבמולדת היינו מנסים לשנות את המצב ואילו רצינו ללחוץ, היו לנו כוחות מספיקים לכך".

* * *

בשעת הודעתו של א. אידן ב־29 במאי ציין, כי בערך בשעה שנציגה הכללי של צרפת הביא את ההצעות לסידור של קבע בין צרפת ללבנט, הגיעו לבירות תגבורות צרפתיות. היתה התרגשות באוכלוסיה ופרצו מהומות בחומס וחמת, ובמידה פחותה מזו בדמשק וחלב. כן הורגשה מתיתות בשאר חלקי המזרח התיכון. כוח החילות הצרפתיים גדל גידול מועט מאוד, כ־500 איש, אך הממשלה הבריטית ציינה לצרפתית, כי בואם יכול לגרום להגבות בלתי רצויות. בתשובה לגנ. ספירס הודיע אידן, כי הבריגדה הבריטית, שהוכנסה לסוריה זמן מה לפני כך, לא

מר. צ'רצ'יל אמר בהודעתו בבית הנבחרים ב־14 ביוני: „נשמח מאוד, אם תוכל צרפת להסתדר על ידי משא־ומתן עם הסורים והלבנונים ולהגיע לברית משביעה־רצון, ואמרנו, כי ברגע שת־שג הברית נוציא את חילותינו מן הארץ“.

מתיחות שביחות והתנגשויות

סיכום כרונולוגי ל־28 במאי

ריה, בעוד שביתות־הפגנה ומהומות, הפורצות פה ושם, נמשכו. הפגנת 1000 מתלמידים בב־רות נערכה לפני בית הממשלה, וראש הממשלה ומיניסטר החוץ דברו אליה. מתלמידים מן המכללה האמריקאית נשאו סיסמאות: „שעת הפעולה הגיעה, רצוננו להצטרף לצבא“.

הדגש — קו־התחבורה

מאי 24. — נערכו התקפות על תחנה צבאית ועל רכבת דואר במחוז חלב, שבהן נהרג אחד ושבעה נפצעו. לאחר מעשה זה הוחנתה בפאת העיר חלב, בלילה של 24-25 במאי, יחידת תובלה מונעת בכוח סוסים.

* * *

ב־24 במאי נתחדשה השביתה בבירות, והמ־צב בה הוסיף להיות שקט, אם כי הודיעו על התנגשויות בדמשק ובחלב. לפי סוכנות הידיעות הערבית גרמה התנגשות ב־ן מפגינים לחיילות צרפתים בחלב ל־9 הרוגים ו־83 פצועים.

ב־26 במאי התמידו משמרות הסיוור של הג־נ־דרמריה, פרשים ורגלים ברחובות דמשק, וכו־חות ג־נדרמריה גדולים תחמו את הרחובות הרא־שיים המוליכים אל שכונת סליחיה, שבה נמצאים כמה מוסדות צרפתיים.

ב־27 במאי הודיעה סוכנות הידיעות הערבית מחלב, כי המצב שם מוסיף להיות חמור. במשך הלילה לא פסקו חלופי היריות. 6 אזרחים נהרגו ו־8 נפצעו. החיילות הצרפתים פיגו, לדברי הסוכנות הערבית, את מצודת־העיר, אשר הג־נ־דרמריה הסורית תפסה והניפה עליה את הדגל הסורי.

ב־28 במאי אמר ג־אמיל מארדם ב־י, ראש הממשלה הזמני, לנציגי העתונות, כי לא ידוע, מי היה אחראי להתפוצצות בין חמדנית וקא־פקה, צפונית לחמה, שבה נהרגו 3 ונפצעו 14, ביניהם 3 צירים סורים וחיל בריטי. לדבריו, נהרגו 80—100 איש, ונפצעו 300.

לפי הודעת רו־יטר מדמשק מ־28 במאי, לא חל שינוי במצב הכללי בסוריה. השוקים היו סגורים. בלילה נשמעו לעתים קרובות יריות

בדמשק ובבירות לא היו התפרצויות אך היתה מתיחות. לאחד התיעצות עם ראשי תנועות הנו־ער ב־20 ביוני, החליטה ממשלת הלבנון, כי השביתה הכללית תתחיל ב־22 ביוני.

ב־20 במאי נהרגו 3 חיילים צרפתים ואחרים נפצעו, בשעת הפגנה בחלב. רו־יטר הודיע, כי נהרגו 8 ונפצעו 25, וכי שלושה מן ההרוגים צרפתים.

מאי 20. נערכה התקפה על תחנת־משטרה בחלב. מכונית צבאית נשרפה. שוטר צרפתי אחד, סרג־נט אחד וחיל סגלי אחד מתו מפצעי־הם.

מאי 21. נסגרו החנויות ברוב ערי סוריה והלבנון.

מאי 22. — החנויות בלבנון ובהר העלויים (חבל לטאקיה הסורי) החלו להפתח. אך השוקים הוסיפו להיות סגורים בערי סוריה. בדמשק הותקפו כמה חיילים צרפתיים, מבוודים. קור־פורל צרפתי אחד נהרג, וקצין נפצע.

מאי 23. קורפורל מצבא הילידים נרצח בחלב.

ב־23 במאי הודיע ראש ממשלת לבנון ב־ישי בת הקבינט, כי הוחלט לקבוע ועדת מומחים, שתפקידה לעדד את התחוקה להקמת צבא לאומי. ב־23 במאי הודיע רו־יטר, והידיעה נתפרסמה בכותרת „מעצר קסרקטין לחיילות הצרפתיים בסוריה“, כי „רחובות דמשק מלאים היום צע־רים סורים לבושי מדים, העורכים אספות או צו־עדים בתהלוכות. המדים היו בעיקר של „האגודה הלאומית להגנת זכויות הארץ“, או של הג־נדר־מריה, שעתה היא הגוף הצבאי היחיד שהחילול אליו פתוח. החיילות הצרפתים נעצרו היום ע־י מפקדיהם בתחומי קסרקטים בלבד, ברחבי סו־

אירגון הכוחות הסוריים

חיל הג'נדרמריה הסורית, שהג'נדרמים שיחילו עכשיו לא יתמידו בשרותם כעבור שעת הרוק, אלא יעברו לרזרב. האפשרות להרחבה גדולה זו של חיל הג'נדרמריה ניתנה כנראה ע"י המצאת הנשק הנוסף הדרוש לכך).

* * *

בסיכומי בבית-הנבחרים ב־5 ביוני אמר צ'ר צ'יל: „להאשמת הצרפתים בענייני נשק, דעת שלטונותינו הצבאיים היא, כי הממשלה הסורית היתה מסוגלת יותר לשמור על הסדר, אילו ניתנו לג'נדרמריה כלי-זין רבים יותר. אך כעת לשם שמירת הסדר נותנים לנו כמות נשק מסוימת“.

רזרב-חירום לג'נדרמריה — משמר לאומי ב־26 במאי קבל בית הנבחרים הסורי הצעת חוק בדבר חייל חובה של בני סוריה מבני שמונה עשרה ועד בני ששים ל„משמר-הלאומי“. יש להבחין בין החלטה זו, הקמת „משמר לאומי“ בסוריה, לבין הבעיה של הקמת צבא סורי סורי.

את ההחלטה הזאת יש לראות בעיקר כפרי המאורעות האחרונים וכצעד לארגון מלמעלה של הכוחות העשויים להלחם בכוחות הצרפתים. כן הפריש בית-הנבחרים הקצבה בשיעור 13 מיליון פרנק (35000 לירות א"י בערך) לצורך החיול לאלתר של רזרב בן 5000 ג'נדרמים (הכונה כאן, כנראה, להרחבה מיוחדת וארעית של

הסתערות על עמדות הצרפתים; מאורעות דמשק

כללית עלינו ב־29 במאי. בדמשק נכבשו עמדותינו, בהר הדרוזים, אף על פי שכל קצירינו נאסרו כהפתעה עם שחר, לא ניתן להשפיע לא על האוכלוסיה ולא על חילות הילידים שיעשו אפילו מעשה איבה אחד כלפי צרפתים“.

„דיר אוֹזֹר (בג'זירה, מזרחה לפרת) נבזזה ע"י שבט אחד לאחר שנרצחו חיילים ונשים צרפתים. חיילות צרפתים בדמשק, בעמדם בפני הברירה להרצח או לתפוס את עמדות הג'נדרמריה, לקחו לידיהם את בית הפרלמנט, שהג'נדרמריה הפכתו למחסן תחמושת, את העיריה, את הבנק הסורי, את הסריאל (משרדי השלטון) ואת בית הדואר, ופינו את שדרת הנצחון. חילונינו נתמכו בסוללת תותחים (4 כלים) ובמטוס יחיד, שהטיל שלוש פצצות בגודל 10 ק"ג כל אחת“.

* * *

נציג צרפת, הודיע ב־30 במאי ל„יו. פרס“, כי צבא צרפתי נצטוו שלא לתקוף תושבים אלא אם כן יותקף הוא תחלה, אך משיירו בחיילות עליהם להלום קשה, כדי לשבור את ההתנגדות ולהחזיר את הסדר על כנו. הצרפתים נהגו בקו זה בחומס, חמת וחלב, לבסוף גם בדמשק.

* * *

בהודעתו של א. אידן ב־30 במאי נאמר: „כתוצאה ממאמציו היתה לפני זמן-מה הטבה

המהומות אשר התלקחו בצפון סוריה בראשית השבוע האחרון של מאי, פשטו לדמשק ביום השלישי אור ל־29 במאי. רויטר הודיע מפירות, שהג'נדרמריה הסורית בדמשק התקיפה ביום השלישי את בנייני הצירות הצרפתיות, ושי החיילות הצרפתים אחזו באמצעים הדרושים „יוניטד פרס“ האמריקאית הודיעה, כי צבא צרפתי תפס, כתוצאה מזה, את בנייני הפרלמנט הסורי, וכי התגרות שם נמשכו ביום רביעי 30 במאי. ל„פלשתין פוסט“ הודיעו, כי חיל התותחנים הצרפתי החל להרעיש את דמשק ב־19.15 ביום שלישי מעמדות שמחוץ לעיר, וכי מספר פגזים נפלו במרכז וגרמו לאבידות. ההרעשה חודשה אחר חצות. בחמת, — שעליה נמסר, כי מטוס צרפתי אחד הופל בה ע"י יריות הג'נדרמריה, — נערכה במשך כל היום השלישי הרעשת תותחים והפצצת אווירונים. בג'בל אל דרוז אור ליום ד', 30 במאי, תפסה הג'נדרמריה הסורית בדרך שלום את כל העמדות של חיילות המצב הצרפתים והקצינים הצרפתים נמסרו למשמר בטחון של מושל המחוז הסורי. באותו מועד עצמו נכבשו בחורן עמדות של חיל-המצב בארעית ובזרעה.

* * *

כמו כן אמר גנרל בינה בהודעתו המוצהרת לעיל: „ג'נדרמריה סורית ערכה התקפה

חבורות הבדויים מן החורן עם ראשית ההתערבות הבריטית, ליד קוניטרה ואמרו לעשות שפטים בצירקסים אשר באותה עיר. הופעת הכוחות הבריטיים בעוד מועד, והצבת חיל מצב בקוניטרה מנעו בעד התפתחות בלתי רצויה.

* * *

מספרי האבידות הרשמיים (הסורים) בדמשק הם: הרוגים — 80 מן הג'נדרמריה, ו-400 מן האזרחים; פצועים קשה — 500, פצועים 1000. כל המספרים הללו אינם מדויקים (לפי הודעת רויטר הודיע מיניסטר הפנים הסורי ב-2 ביולי כי המספר הכולל של ההרוגים הגיע ל-593 וה-פצועים ל-1927).

* * *

ב-8 ביוני הודיע הגנרל רוג'ה, מי שהיה עד אז מפקד הצרפתים בדמשק, לאנשי העתונות בפריז: „המהומה בדמשק עצמה החלה ב-29 במאי, ע"י קבוצות של מזוינים בידיעת מעצמה זרה, במקרה זה הבריטים. המטרה היתה להכריח את צרפת להודיע, כי אינה יכולה עוד לקיים את הסדר לבדה, ולבקש סיוע בריטי. תוך 48 שעות מראשית המהומות בדמשק, בבוקר 31 במאי, למן השעות המוקדמות, החלו לבוא הנכבדים מחלקי העיר השונים ובידיהם דגל לבן לבקש תנאים לכניעה. ב-11 לפה"צ הודעתים, כי כל בקשתי היא, שהמהומות תחדלנה ושהם יעזרו חצנם מגורמיהן. הם אמרו, כי ישובו אלי ב-6 אחה"צ, אך בינתיים אמרו אנשים מסוימים לסורי רים אלה, כי עליהם להמתין, כיון ש„דבר מה יתרחש בשעה מאוחרת יותר באותו יום“. ואמרו גם בשעה 9.15 בערב התרחש הדבר. הקול מורגן, המפקד האיזורי הבריטי, הודיעני שמעתה יטול הוא על עצמו את האחריות למצב הצבאי“.

* * *

ב-9 ביוני הודיע בבירות גנרל פינה, כי יש בידי הצרפתים הוכחות, שהבריטים סיפקו מכ"י ותת-מקלעים שהשתמשו בהם נגד הצרפתים, בו בזמן שהצרפתים אמרו לבריטים, כי לדעתם אין צורך להחזקת הסדר המשטרתי אלא ברובים ומקלות.

* * *

הודעת שירות הבריאות ב-17 ביוני קבעה לפי רויטר, ש-9 אנשים נהרגו ו-80 נפצעו בשעת המהומות בחומס ובחמת נהרגו 44 ו-452 נפגעו.

מסוימת במצב וסיכוי המשאומתן בין הצרפתים למדינות הלבנט לא היו כלל רעים, אך בימים האחרונים נסתחפה כל ההטבה הזאת ע"י התפתחות העניינים. (ראה המשך הודעה זו ב„פרשת הצבאות הוריים“).

* * *

ל-31 במאי ציפו לשביתה כללית בבירות וב-ערי לבנון אחרות. אך הממשלה המקומית ידעה לשמור על הסדר. ב-31 במאי נפתחו בבירות, טריפולי וזחלה ושאר מקומות מרכזי חיול ל„משמר הלאומי“ החדש. האפשרות להצטרף ניתנה לכל הלבנוניים מבני 18 עד בני 35.

* * *

מיניסטר החוץ של סוריה ונציגה הבריטי הודיע, כי אין הממשלה הסורית יכולה להיות אחראית עוד לבטחון הפנימי. הצרפתים בחמת הפעילו תותחים. המהומות התפשטו והגיעו לדמשק וכמה פעמים הופעלו תותחים בעיר הפרוזה והפתוחה עד לבוקר 31 במאי.

כיבוש קוניטרה

מתמונת המצב בעתונות הערבית לגבי הידיעות הרבות, שנתפרסמו בעתונות הערבית בא"י על מהלך המאורעות בסוריה, אופיני הקטע הבא ב„פלשתין“ מ-5 ביוני 1945, מהודעות של כתבו בצפת: „קבלנו את ההודעה הבאה ממפקדת צבא הגנת המולדת ממקום מושבה באואשט אשר בגולן: „המפקד האמיר שאמאן אל פער (מראשי שבטי הבדויים) הזהיר את יחידת המתנדבים הצירקסיים מן הצבא הצרפתי, החונים בקסרקטיניהם בקונטירה, שהתמידו ביחס האיבה שלהם והתנגדו בתוקף רב יותר מן הצרפתים לטובת המולדת, — כי עליהם להכנע לצבא ההגנה תוך 4 שעות. ובשעה החמישית בערב אמש (2 ביוני) התקיף את קונטירה צבא ההגנה בן 10.000 לוחמים, לאחר שפוגו הנשים והילדים מן העיר. ולבסוף נכנעה היחידה על נשקה למושל קוניטרה (מטעם הממשלה הסורית; להבדיל מראש העיריה המקומי, הצירקסי — המער) חליל פק, למפקד הג'נדרמריה ולאמיר שאמאן; היא פורקה מזינה, והדגל הסורי הונף מעל לקוניטרה.“

* * *

כפי שהודיע רויטר בראשית יוני, התכנסו

ההתערבות

רויטר הודיע, כי בשנים ביוני (לאחר כניסת הצבא הבריטי לדמשק) פרץ המון לתוך משמר צבאי צרפתי שבעיר והרג רב-סרגנט צרפתי ושני סגגלים. "כוחות בריטים ניידים, בתמיכת חיל-רגלים, נשלחו, לשם החזרת המשפט והסדר, לחלב, חמת, חומס ודרעה. אֶמבולנסים מן המכ"ללה האמריקאית בבירות נשלחו גם הם לסיוע ב-2 ביוני". האמבולנסים חזרו ממסעם זה בהקדם באשר לא מצאו עוד כר לפעולתם.

* * *

ב-3 ביוני הודיע רויטר, כי יותר מ-50 שוטרים. סורים וסורי אחת, ששירת יבגדוד ערבי של הצבא הבריטי, שהיו כולם כלואים במרחק כמה ק"מ מדמשק, שוחררו ע"י קצינים בריטים. קצינים אלה היו חברי ועדה החוקרת עמדות ומוסדות צרפתים לשם גילוי הוכחות של ביזה ומלקוח בני תערובות במשך מהומות השבוע שעבר, אשר בהם מאשימים את הצרפתים. לא-נשים ששוחררו אין תלונות על היחס אליהם במשך ימי מאסרם המעטים.

* * *

ב-7 ביוני נגש מטה משותף בריטי-צרפתי לעבוד תכניות אספקה לחיילות הצרפתים. בני-מל בירות רוכזו שתי סיירות בריטיות ואנית-משחית בריטית סירה בחופי טריפולי (ולבנון) ולטאקיה (באזור הסורי של ההר העלאוי שלא הצטרף לתנועה אקטיבית נגד הצרפתים).

(ראה גם הודעת גנרל פינה ב-9 ביוני "ההשגות על עמדות הצרפתים, מאורעות דמשק").

* * *

ב-11 ביוני הודיע סיר אדוארד גריג: "מפתיעה היא דעת הגנרל רוג'ה שהסדר כבר הוחזר על כנו, כשהתערבנו. את הפקודה להפסקת האש קבל מגנרל דה-גול ב-9.30 אחה"צ ב-31 במאי. אך סירב לקבל פקודה כלשהי מפי קצין בריטי. אש-לפרקים, — בתוך זה של ארטילריה ומרגמות וכן מכ"י, — נמשכה כל הלילה ומעשי ביזה החלו עם שחר ונמשכו כל הבוקר. רק בצהרי 1.6 החלו הצרפתים להסיג את חילותיהם מרחובות דמשק. הבריטים נכנסו ב-4 אחה"צ.

* * *

ב-16 ביוני נהרגו 2 סורים, וארבעה נפצעו, בשעה שהמון מזוין ניסה לפרוץ אחר הצהריים לקסרקט צרפתי בחלב. החיילות הבריטים, שנק-

ב-31 במאי הודיע צ'רצ'יל לגנרל דה גול, כי מתוך צער פקדה הממשלה הבריטית על המפקד הראשי במזרח התיכון להתערב לשם מניעת שפיכת דמים נוספת בסוריה, וביקשה שיצוה מיד לחיילות הצרפתים להפסיק את האש ולהסתלק לקסרקטיניהם כדי למנוע התנגשות בין חילות בריטים וצרפתים.

* * *

דובר צבאי בריטי רשמי הודיע ב-2 ביוני, כי לאחר שב-28 במאי נעשה המצב בחלב, חומס, דמשק וחמת קריטי, והרעשת חמת גרמה ל-200 נפגעים, הורע ב-29 המצב בדמשק. ב-3 במאי נתפס ע"י הצרפתים בית הנבחרים, והיה לבריטים הכרח להתערב כדי למנוע שפיכת דמים. המצב בדמשק עודנו מתוח, החושבים מבקשים הודמנות לנקמה ובעיר נשמעות יריות. הצבא הבריטי לא ירה אפילו יריה אחת. לשאלה "היכן הממשלה הסורית?" ענה הדובר, כי אין הוא יודע דבר על כך.

* * *

ב-31 במאי בערב הודיע רדיו בירות: "המפקד הבריטי במזרח התיכון בא היום במגע עם מפקד הכוחות הצרפתים בלבנט. לפני כן הורתה ממשלת צרפת לעשות את רצון הבריטים. היום השלימו החיילות הצרפתים את הפקיד החזרת הסדר על כנו ברוב שטחה של סוריה".

* * *

סופר "פ. פ." בבירות הודיע ב-3 ביוני, כי ב-31 במאי כבר שקטה בירת סוריה, וכי באחד ביוני אחה"צ נכנסו העירה החילות הבריטים. ב-2 ביוני סיירו טנקים ומשמרות בריטים נעים ברחובות, כשמכונית גנדרמריה סורית נוסעת אחריהם.

* * *

בשנים ביוני (שבת) ציין רויטר, כי בשעת תנועת הצבאות הבריטים, הנכנסים מבירות לדמשק, לא נראה כל סימן של מהומות בארץ. אך הדרך נחסמה כליל ע"י טנקים, מכוניות שריון ותובלה בריטים. לדבריו הורעש בית הנבחרים הסורי ע"י תותח 3.7 (הררי), אך הכל ניתן לחיקוק.

מכוניות משא בריטיות עברו בלויית מכוניות שריון לשם חלוקת חיטה לתושבים.

* * *

ראו לשם מניעת מהומות נוספות, פירקו את הצרפתים מזינם, והפקידו עליהם שמירה בריטית.

אחר כך פונו הצרפתים מן המקום בלא תגרות נוספות.

הגבות הצרפתים

בהודעתו ב־2 ביוני האשים גנ. דה־גול את הממשלה הבריטית בהפרת יחסי החוזים בלבנט וציין, כי ההסכם בינו לבין מר אוליבר ליטלטון ב־1941 קבע את הפיקוד הצרפתי על הכוחות בסוריה והלבנון, יחד עם הבעת נכונותה של צרפת לשאת ולתת בדבר עצמאות בלבנט. "חר־זה זה נשאר בתוקפו עד 31 במאי, שעה 4 אחצה"צ, כשנשלח תזכירו של מר צ'רצ'יל. הוא חזר והזכיר, כי ב־28 במאי הותקפו החיילים הצרפתים עלידי המון הנתמך ע"י ג'נדרמריה והמשטרה הסורית, שזוינו זין בריטי".

בנאומו ב־19 ביוני באספה הצרפתית המיעצת, אמר גנ. דה־גול, בין השאר, כי "היתה התערבות מתמדת ע"י הבריטים, שהיה להם כוח עדיף־הכרעה מכל המינים: מונופולין לאספקה, מנגנון אינפורמציה ותעמולה עצום, עם כל מיני סוכנים הלבושים מדים בריטיים. כל זה נתן לבריטים אמצעים, רבי־עוצמה יתירה, להכריח את נציגיו להרגיש את המעמסה הרובצת עליהם בתמידות. הלחץ הבריטי לבש כל צורה ונתגלגל כל גל־גול — למן בקשות בדרכי ידידות ועד לאיומים בכל השיטות. לעתים ניסו לאפשר לאינטרסים בריטיים לרשת את הצרפתים, כגון לגבי השמוש בחלקה של צרפת בנפט מוסול, או לגבי ניצול בתי הזקוק לנפט שבטריפולי. הכרזות על העקרונות נעשו בלונדון, אך למעשה, במקום, היה ברור לעין כל, כי צרפת הולכת ונדחקת.

לא יכולנו לעזוב פשוט את הארצות האלה באמצע המלחמה, ולא לחדול מלקיים שם כוח צבאי בהתאם להתחייבויותינו הבין־לאומיות. גם אם היו כוחות אלה מצומצמים מאוד, לולא היינו שם היה נקל לבריטניה להתיצב כלוחמת לענין הארצות האלה כלפינו ולהשפיע על הלכי רוחן ע"י השימוש בכוח אוויר בבוא המועד.

„קבלת הפנים הסורית“

ב־פרייד, השבועון לאנשי הכוחות המזוינים הבריטיים במזרח התיכון, התפרסמה בלזית

תמונות רבות (מחזות הצבא והמון נלהב מוחאי־כף) הכתבה הבאה, בשם שניתן לעיל:

על פני אבני הכביש, של האפלולית של הרחוב המפורסם ש„נודע הרחוב־הישר“ בדמשק העתיקה, טרטרו טנקים מסוג „שרמן“, ועליהם חיילים בריטים מחייכים. דרך שוקי דמשק העתיקים שימיה כימי הזמן עצמו, נע ה„שריון“ הבריטי בזרם בלתי־נפסק, כשהסורים והערבים מריעים לכבודו בחדות־סירוף.

לאורך דרכי־המלך והסמטאות של העיר העתיקה ביותר בעולם, נעצרו והוצבו טנקים בריטיים בנקודות אסטרטגיות, כשתותחיהם מכוונים אל אורך הרחובות. משטרה צבאית בריטית, אדומת־הכובעים ללא־רכב על בגדם — על טהרת מסורת הקורפוס שלה — פקחו על התנועה ונעו בפטרוליהם ברחובות.

מעולם לא היתה עד כה הפרסטיג'ה הבריטית, בכל השתוף הממושך שבין הבריטים, הסורים והלבנונים, רבה כפי שהנה היום. חיילות בריטיים שזופים, מן הדיביזיות הותיקות, שעשו היסטוריה בדונקירק, סיציליה ואיטליה, שומרים על תושבי דמשק, מגינים עליהם מפני אויביהם ומגינים עליהם מפני עצמם.

דמשק המופה מנסה היום למצוא דרך לחזור אל מסלול החיים התקינים בהשגחתו הידידותית של הטומי הבריטי. עם כניסת טור רכב־שריון בריטי לדמשק, בשבת האחרונה אחרי הצהרים, שונה מצב הרוח של הדמשקאים מזעפנות, מרידות ותרעומת, להתרגשות, רוחה והכרת טובה. ברור היה, כי היו שלא האמינו למראה עיניהם. הרי לפניכם עם קטן שלחם במשך שנים, בין מלחמת אלמות ובין בדרכי שלום, למען הענין שהאמין בו בדבקות כמעט קנאית.

במשך שבוע ניגר דמם של הסורים. והנה, חדל ממש באותה פתאומיות כפי שהחל. קולו של העם הקטן נשמע. מעצמה גדולה התערבה. ובשעה כשיחידה אחר יחידה של חיילות בריטיים נעה לתוך דמשק, כשכל כל־רכב מניף „יוניון־ג'ק“ רב מידות*, גדלה והלכה התרגשותם של הסורים והערבים. נטרפה עליהם דע־

* הכונה היתה לאפשר לתושבים להבחין בין הרכב הבריטי, אשר בו לא התכוננו לפגוע, לבין הצרפתי.

תם, אך מתוך שמחה.

במשך תקופת היותי כתב-מלחמה הייתי מצוי עם חילותיו המשתחררים של פילד-מרשל אלפ-סנדר בערים ועיירות רבות. אך מעולם לא ראיתי שמחה כה רבה והכרת טובה העולה — יש אומרים — גם על זו שביולי 1941, כפי שהראו הדמשקאים באותה שבת היסטורית אחה"צ. הם צהלו. צעקות חדותם היו נרגשות. "תחי אנגליה — יחי המלך" צעקו צעוק וחזור, כשהטומים המחייכים נעו ברחובות.

לפני כמה שעות הוחרדו הסורים והערבים שבעיר ע"י התפוצצות פגזים. מאות נהרגו, מאות נפצעו. עתה חלף הכל. הטומי הבריטי הגיע והביא עמו את השלום לדמשק, שלום ותקוה לסורים וללבנונים.

כל חייל בריטי נתקבל בתשואות. תרתי בסביבות העיר ב"ג'יפ" שנשא את ה"יוניון ג'ק". בכל מקום הריעו ובירכוני בסימן "וי". שעה לאחר כניסת המכונית המשוריינת הראשונה, בא המפקד העליון של המזרח התיכון, סיר ברנרד פג'ט. הוא הגיע לבירות באותו בוקר באוירון מקהיר. קבלת פניו בבירות היתה רבת רושם, אך הואפלה ע"י צעקות הטירוף ומחיאות הכפים של ההמונים שנצטופפו במדרכותיה של דמשק.

למצב החילות המיוחדים

צויה לרועי רואלה להחזיר את הגזילה למחרת היום.

* * *

סמוך לבקורו של סיר אדוארד גריג בדמשק ב-11 ביוני, בישיבה חשובה במפקדת הארמיה ה-10, נתפרסמה הידיעה, כי 6 קצינים ו-5 סמלים של גדוד הגמלים השלישי (ה"מהריסטים") נרצחו ע"י חייליהם הם. לאחר שנעצרו לחניה בסוריה, 40 ק"מ צפון מזרחית מדמשק, סרבו החיילים לעזוב את המקום למחרת בבוקר, כשנצטוו לעשות דרכם אל בקעה שבלבנון. הם התמרדו והרגו את קציניהם ואנשי המטה.

* * *

ב-16 ביוני, בשתי תגרות שבחלב, נהרגה אשה ונפצעו 3 אזרחים וחייל צרפתי. עם זאת הודגש, כי בדרך כלל שקטה חלב. פועלי מטה"ב דמשק-חומס-חלב הכריזו שביתה.

ידיעות נוספות נתקבלו במפקדת הארמיה הבריטית ה-9 על תגרות-קרוב ב-18 ביוני וב-19

ב-17 ביוני הודיע רויטר מדמשק, כי מצבם הצבאי של הצרפתים ילך ויקשה, אם כי רוב ה"חיילות המיוחדים" (שמספרם הכולל הוא 20.000) נאמנים לצרפת, יש ביניהם חיילות שנתפסו לנאמנות חדשה בשירות הלאומנות הסורית. נראים הדברים, כי בקרוב יצטרפו השלטונות הבריטים, הצרפתים והסורים לנהל משא ומתן בבעיה זו.

* * *

ב-16 ביוני הודיע רויטר, כי 150 חיילי גדוד גמלים ערקו מקסרקטיהם בדר-אז-זור, בהניהם אחריהם כ-80 חיילים נאמנים. לפי בקשת הצרפתים, נכנסו הבריטים לקסרקטים, ומאז ביקר שם הגנרל המפלוג, מפקד הכוחות הצרפתיים בלבנט, אשר פקד למסרו לבריטים, כשקומץ החיילים הנאמנים נשארו בו כשומרי בית.

* * *

בשמבה, צפונית לסוויידה שבהר הדרוזים, גנבו אנשים מבני שבט רואלה מאה גמלים מהדרוזים. הקצין הבריטי, אשר חקר בענין הגניבה,

ביוני ברזאז ובפיינה, שתי עיירות, שהצרפתים השתמשו בהן כעמדות פקוח על הגבולות מצפון מערב לחלב. יחידות נעות בריטיות הוכנסו עתה לשתי הערים הללו והחזירו בהן את הסדר על כנו, כשהחילות הצרפתים ומשפחותיהם פונו מברזאז.

* * *

ב-21 ביוני הודיע רויטר, כי השדרות הנעות הבריטיות עשו במשך השבועיים שלפני כך אל-פי ק"מ רבים בדרכם אל מרכזי המהומה שב-סוריה בשביל לפקח על פנוין של פלוגות מבורדות. „עבודתו של כוח משטרה צבאי זה נעשה קשה פחות, לפי שחיילות צרפתים רבים כבר הוצאו מחניותיהם ברחבי סוריה אל איזורי הרכות. חיל-המצב צרפתי קטן, של חיל הפרשים, שנסוג מקסרקט אשר בגירבלוס בגבול התור-כי, אולי נכנס לתורכיה. חיל המצב יצא את הקסרקט לאחר התנגשות חריפה שאירעה כתוצאה מיריות חיילים נאמנים על עריקים. כשנכנסו מכוניות שריון בריטיות לעמדת משמר זאת ב-20 ביוני מצאו, כי חיל המצב הצרפתי פונה, וכן ראו סורים אזרחים, שתפסו את הקסרקטין הצרפתי וגם מחזה של מעשי ביזה. אך החזירו את הגזל לבעליו ונקטו אמצעים לשמירה על רכוש צרפתי.

לפי רויטר, קרה אור ל-22 ביוני, מקרה ההתפרצות האנטי-צרפתי הראשון במשך כמה שבועות. הדבר קרה בראש-בעל בכ כמה ק"מ צפון גית לחורבות בעל בן ההיסטוריות. בעמק בקעה נערכה הפגנת צעירים, אשר שברו את מוט הדגל הקבוע שלפני המשמר, הצבאי הקטן שבמקום. לפי מקורות צרפתים, קרה הדבר בחצות כאשר, לפי מסורת צרפת, כבר הוסר הדגל (עם שקיעה החמה). — והג'נדרמים שבאו פיזרו את המפגינים. ואלו קצין בריטי, שבא למחרת לחקור בענין, מספר כי הדגל, אשר התנופף אותה שעה, הוסר בכוח, — והמוט נשבר. כן מסר, כי הצרפתים מודאגים מן ההפגנה הזאת שהיא הפגנה ראשונה בכוח נגדם מאז התחלת המאורעות. ב-25 ביוני הודיע „טיימס“, כי המצב בסוריה הצפונית חמור. הסורים מוסיפים להתקיף את עמדות חיל-המצב הצרפתי, וכשהצרפתים נסוגים — שודדים את רכושם.

* * *

סוכנות מודיעין ערבית הודיעה מדמשק, ב-25 ביוני, כי חטיבה של חיל המצב של לטאקיה עברה אתמול, על כל ציודה, אל הצבא הסורי הלאומי. כן עבר מפקד יחידת-איתות בדיר-אד-זור. והביא עמו את תחנת השדור. תומורת של הצבא הצרפתי נצטרפה לג'נדרמריה הסורית.

מצב הבטחון אחר ההתערבות

ב-4 ביוני נודע מחוגי מיניסטריה החוץ הצרפתי, כי עם כל מתיחות המצב בלבנט, מבקשת ממשלת צרפת להתחיל במו"מ עם אנגליה, בקו וותה להשיג את השחרור, לפחות במעט, מנפס עיראק (אשר כידוע רבע ממנו שייך לצרפתים) — לשם שימוש באפריקה הצפונית, כן צויין בחוגי הממשלה הצרפתית, כי אותה הג'נדרמריה הסורית, שנצטוה עתה לשמור על הסדר, היא שפתחה בהתקפה על עמדות הצרפתים.

* * *

ב-6 ביוני הודיע מיניסטרי המודיעין הצרפתי, כי מ-1 ביוני נערכו בדמשק 12 התנפלויות על נתינים צרפתים, על פי הרוב נשים.

יש לו אופי משטרתי. פטרולי החיילות המיוחדים הצרפתים מסיירים את המדבר הסורי, ובדרך כלל לא היו התנגשויות, אם כי נגרמו מהרמות מסוימים מחמת העדר שלטון מרכזי.

כן הודיעה „י. פ.“ האמריקאית, כי התלקחו מלחמות שבטים בין מטות השבטים הנודדים במדבר הסורי, ובעיקר בין שבט שמר, שיש בו 7400 איש, והמטה רב הכוח של אגדת שיש בו 13.000 איש. בני שמאר, המתגוררים בעיקר מן הצד הסורי של הגבול, נצטרפו שכניהם, שבטי ג'בור ושרבין, במערכה נגד בני אגדת.

* * *

ב-12 ביוני הודיע מיניסטרי המודיעין הצרפתי: החיילות הצרפתים מוסיפים לסגת בהתאם לפקודות הבריטיות. ממשלת צרפת מקבלת לידיעתה מצב עינים זה, בלי שתכיר בו הכרה כלשהי.

המדבר והשבטים

ב-6 ביוני הודיע דובר צבאי בריטי בבירות, כי משפט וסדר הוחזרו כמעט בשלמותם לרחבי סוריה. הוא הדגיש, כי תפקיד הצבא הבריטי

ב־12 ביוני הודיע רדיו פריס: „חיילות הצרפתים השלימו את פינוי דמשק, חומס, חמת, הר הדרוזים וחורן. באיזורי הגבול הצפוני והדרומי, אין חילות הצרפתים יוצאים מקסרקטיהם וממתנים לפינוי. לע"ע אין אפשרות להציל את רכוש האזרחים שפוננו או את ציודו של הצבא.

* * *

ב־12 ביוני הודיע רויטר, כי שדרה בריטית נשלחה לחקור בהתנגשות, יומיים לפני כן, בין צרפתים לסורים בג'יסר-שוגור, בין חלב לטאק-יה, שגרמה כ־30 אבידות. הסיבה והפרטים לא היו ידועים עדיין, אך יריות נמשכו כל ליל יום ה' (אור ל־11) עד שהגיעה שדרת סיוע צרפתית. שני צרפתים נפגעו ביום ההוא בחומס ובחמת. ב־17 ביוני נהרגו 2 קצינים צרפתים ע"י המון בעיר הסורית אידליב, שעל הדרך חלב-לטאקיה. הם הלכו לבקר אצל ראש העיר הסורי, — אם כי הזהירם שלא יעשו כן. וזמן מועט לאחר שנכנסו למשרד ראש העיריה, פרץ המון אשר התאסף בחוץ, דרך שרשרת הג'נדרמים ונהרגו את שניהם.

אחד הקצינים, כפי שמוסרים ממקורות צבאיים בריטיים, יצא באותו בוקר מחלב בלא משמר בריטי. כאשר אמרו לו, כי מן הראוי שילוהו לא שעה לכך. נערך בקור בחייל המצב באותה עיר, אשר החל מתפורר בשל עריקות. בשעה שדיבר לאנשי חיל המצב נזרו יריות אשר אומרים כי פגעו ב־2 אזרחים. לאחר זאת הלך בלויית קצין חיל-המצב אל משרד העיריה, ושם נהרגו.

הערות צרפתיות

רויטר הודיע ב־13 ביוני מפריז על תמהון הצרפתים השואלים: „מדוע הכרח הוא לבריטים להשליך את כל התושבים הצרפתיים מתוך סוריה לשם החזרת הסדר שם?“ כי צויין החשש, שאם כי את המגורשים מסוריה מעבירים ללבנון, מתעורר שם מסע אנטי-צרפתי בעתונות, שאין לשער, כי רמז מצד הבריטים לא יכול היה למעט את חריפותו. בינתים עלול הוא להביא לידי מצב שיבסס את ה„הכרח“ להוצאת הצרפתים גם מן הלבנון. כן הובעה הפליאה, מדוע שבועיים לאחר ההתערבות הסורית לא הושלט עדיין הסדר בסוריה.

בהודעותיהם של כמה מן הדוברים הצרפתים בחודש יוני הובעו תמיהה ואי רצון שבימי ערב ההתערבות הבריטית ובראשיתה, הופסקה ע"י הפיקוד הבריטי אספקת המזונות לצבאות הצרפתים, אשר לה היה אחראי, לפי הסכם צבאי מזה 4 שנים. מספר ימים לאחר שבוצעה ההתערבות, נקבעו סידורים לחידוש האספקה.

* * *

ב־20 ביוני הודיע רויטר, כי פרצו תגרות בעמדת משמר הגבול בג'ירבלוס בצפון-מערב סוריה ליד הגבול התורכי, כשחיילות צרפתים ירו בחיילים מקומיים, בערקם. אין פרטים נוספים על המקרה הזה שקרה סמוך לפרת. של-טונות צבא בריטים סבורים, כי אם תתאמת הידיעה, הרי היתה פעולת הצרפתים מנוגדת לפקודת הגנ. פג'ט, אשר לפיה רשאים הצרפתים לירות רק מתוך התגוננות. אין עדיין כל סימן, אומר רויטר, לכך שכוחות בריטיים הוכרחו להתערב.

* * *

רויטר הודיע מבירות כי לפי הודעה צרפתית רשמית נפצעו שלושה אזרחים סורים, אחד מהם פצועים אנושים, ב־27 ביוני, כתוצאה מהתפוצצות רימוני-יד שנזרק על השגריר הצרפתי בחלב מ. אמיל דה-פוקנו בבוקרו של אותו יום. כמו כן נזרקה פצצה לגנו של מ. פוקנו באותו בוקר. כן הודיע רויטר כי ב־27 ביוני פורסמה הצהרה צרפתית על מקרה היריות בחלב ב־27 ביוני אשר בה הודיעו, כי חיילות צרפתיים ירו בחשכה על בית מגוריו של קצין המחוז ופצעו כתוצאה מכך, שני חיילים בריטים.

„הזקיפים בסוכות המגורים הצרפתיות, ליד משכנו של קצין המחוז, פתחו באש על דמויות חשודות שהתנועעו בחשכה וכיון שלא באה לאלתר התערבות בריטית המשיכו לירות לסי-רוגין. ההצהרה הוסיפה: „הבריטים שלחו פטרול שבשעה שעבר ליד בית קצין המחוז בדרכו לסוכות המגורים של הצרפתים, הוחלף בחבורה אחת ומודיעים כי כמה מאנשיו נפצעו פצעים קלים“.

מקרה נוסף אירע באותו לילה כשסורים פתחו באש על מחסני אספקה צרפתים בג'מילה. פטרולים בריטים וצרפתים פתחו באש והסורים פוזרו.

שאלת הצבאות הזרים מאז ההתערבות

ב-21 ביוני הודיע ג'מיל בי מרדום, מיניסטר החוץ ומ"מ ראש הממשלה הסורי, כי הגיע הזמן לפינוי כל צבא זר מסוריה, כיון שנגמרה המלחמה, ויש למסור סמכות מוחלטת לצבא הסורי. הוא הכריז, כי הארץ מוכנה להגן על זכויותיה שמבקשים לקפחן.

ב-22 במאי הודיע רויטר, כי חוגים מוסמכים בלונדון מוסרים, שבניגוד לכמה ידיעות שנתפרסמו לא קבלה הממשלה הבריטית כל בקשה מסוריה ומן הלבנון להוציא את החיילות הבריטים ממדינות הלבנט.

* * *

שאלות כלכלה והנהלת השלטון

מתחסלים והולכים.

* * *

הממשלות הסורית והלבנונית פיטרן ב-26 ו-27 ביוני קרוב ל-60 מומחים ופקידים צרפתיים. ב-26 ביוני קיבלו 40 פקידים מכס, שהועסקו בשירות שתי הארצות, הודעות על הפסקת העסקתם וב-27 ביוני נאמר ל-15 פקידים אחרים, ביניהם מ. גסטון לדוק, היועץ הכלכלי למדינות הלבנט, שאין נצרכים יותר לשירותם.

פעולה זו באה כתוצאה מהחלטה משותפת שהגיעו אליה בפגישה שנערכה בדמשק שבוע קודם לכן. ב-15 ביוני החליט בית הנבחרים הלבנוני לקיים את שירותם של המומחים הצרפתיים למשך תקופה של ששה חדשים למן יום גמר המלחמה, ועתה עלתה על הפרק שאלת הפיצוי בקשר לפיטוריהם.

* * *

ב-30.6 הודיע רויטר מלונדון, כי החוגים הרשמיים מציינים, שהסתלקות חבר הפקידים הצרפתי מסוריה (הוצאו ללבנון לשם בטחונם ע"י השלטונות הבריטים הצבאיים), תניח את החלק הצרפתי של צנור הנפט בלא הגנה, וכי אפשר איפוא שהחברה הצרפתית תסכים בתנאים חדשים אלה למכור את חלקה למפעל הנפט העיראקי. אכן אין זו השקפה בריטית רשמית.

לפי הודעה ממיניסטריין החוץ הצרפתי מ-3 ביוני, הועברו תחנות האלחוט ושירות האלחוט מרשות הצרפתים לרשות אחרת.

* * *

ביום ההוא מתה גנ. דה-גול נגד הוצאת הצרפתים ממשדד התבואה המרכזי של הלבנט, שבו פעלו לפני כן פקידים בריטים וצרפתים יחד. משרד זה הוא מנוף ההשפעה הכלכלי העיקרי בסוריה, ובהנהלתו נשארו בריטים, סורים ולבנונים בלבד.

* * *

לפי הודעת רויטר ב-7 ביוני, סרבו הצרפתים למסור ללבנט את הפקות על אמצעי הקשר נוסף לפקוח על הצבא. בדמשק הועברו עכשיו הטלפון והטלגרף להנהלת סוריה בהשגחה בריטית. מעין כך נעשה במרכזי קשר אחרים שבסוריה.

* * *

בהודעתו של סיר אדוארד גריג, ב-11 ביוני בבירות, צויין כי האינטרסים התרבותיים והכלכליים של צרפת בלבנט הם עובדה קיימת (כמובן, בינתיים כבר חוסל חלקם של הצרפתים במשרד התבואה, אמנם זמנית) במוסדות הכלכלה המשותפים של ארצות הלבנט. כן הופיעו הצעות למכור את חלקה של צרפת בנפט עיראקי וצנור הנפט לטריפולי. בתי הספר הצרפתים

בין תורכיה לסוריה

מקונסולריים) עם סוריה. יש סבורים, כי התורכים חששו, כי מינוי ציר תורכי בסוריה היה מביא לידי התעוררות שאלת הסנג'ק.

ב-13 ביוני ערכו תלמידים ולאומנים סורים הפגנות לפני הקונסולט התורכי בדמשק בדרישה להחזיר את הסנג'ק לסוריה. לתורכיה אין יחסים דיפלומטיים (להבדיל

לקראת צבא סורי

חוק: האחת על הקמת מועצת הגנה, והשניה — על יסוד הצבא הסורי.

סוכנות הידיעות הערבית הודיעה ב-13 ביוני, כי מיניסטריין ההגנה הסורי מכין שתי הצעות

מדינות המערב ומשבר הלבנט

בהמשך הודעתו אמר סיר אד. גריג ב-11 ביוני, כי הוסכם שיש להשלים בין תביעות צרפת לבין עצמאות הליבנט, כי סו"ס הרי תחכיר בריטניה בסיסים לארה"ב בלי שתפסיד עצמאותה.

רויטר הודיע ב-5 ביולי כי המשא ומתן על הרחבת עזרת החכר והשאל לסוריה התקדם התקדמות ניכרת, וחוגים יודעי דבר בדמשק מקוים כי יסתיים בקרוב. כן הודיעו כי דנו בשאלה זו כשמר גיאורג ודסוורת, השגריר של ארה"ב בסוריה ובלנון, ערך ביקור אצל ראש המיניסטרים הסורי.

מדינות ערב ומשבר הלבנט

הבריטים הודיעו בלי שום היסוס את כונתם להוציא את חיילותיהם.

ב-11 ביוני דחה הגנרל פג'ט את ההצעה שהציעו כמה מדינות ערביות לשלוח את חיילותיהן לסוריה לעזרת הג'נדרמריה. דובר בריטי מוסמך בבירות, הודיע על כך והוסיף: אנו עצמנו מתאמצים לאפשר את צאתנו מכאן בכל ההקדם האפשרי.

עיראק תבקש שנוי, אולם...

בגדאד, 25. מממשלת עיראק אומרת לבקש מהממשלה הבריטית לשנות את חוזה הברית עם עיראק מ-1930. אולם לא תיעשה פנייה בענין השינוי, כל עוד לא תוכל עיראק להשתמש בעזרה חמרית ופוליטית. נוספת בהתפתחותה.

הסערה

ריטניה ורוסיה כאחת מודיעים בהתמדה על צעדי הצרפתים.

לפי רויטר מ-7-8 ביולי החליטה ממשלת צרפת על מסירת "החיילות המיוחדים" לידי ממשלות סוריה ולבנון כצעד של פיוס. היקפם של כוחות אלה צויין כ-30—25 אלף איש — רובם הניכר בסוריה (לפי מקורות אחרים לא עלה היקפם על 18 אלף איש, אם כי גם נעשתה מחדשי מאיינוי פעולת חיול רבה). היקף הכוחות הצרפתיים והצרפתיים-קולוניאליים, שבלבנט, מוערך כיום ב-5000 איש בערך.

"פלשתיין פוסט" מוסר ב-5 ביולי כי אנית הסיוור הצרפתית "דוגיטורין" עם 1,050 אנשי צבא צרפתים על סיפונה ואנית-הבנונה "מריגו" עם 350 נשים וילדים צרפתים, הגיעה למרסיל מבירות באותו שבוע.

ב-31 במאי הודיע סגן מזכיר המדינה (סגן מיניסטר החיצון) של ארה"ב מר גרו, כי ארה"ב יראו שימוש בציוד התכרוהשאל ע"י צרפתים בסוריה כהפרת ההסכם הצרפתי-אמריקאי בעניני התכרוהשאל. לא היה ידוע לו, אם השתמשו הצרפתים בנושק כזה נגד הסורים.

בקשר עם ההחלטה של מועצת החבר הערבי, העיר, האורגן הבריטי במצרים E g y p t Gazette, תכנית זאת להוצאתם של החיילות הצרפתים והבריטים מעוררת את השאלה, האם יוכלו מדינות הלבנט, בלי עזרת משלחת צבאית זרה של בעל ברית חזק, להבטיח את בטחונן הן.

בהחלטות מועצת החבר הערבי ב-9 ביוני בקיר נאמר, בין השאר: "נוכחות החיילות הצרפתים בסוריה והלבנון פירושה סכנה מתמדת של מאורעות קטלניים כדוגמת אלה שאירעו בימים האחרונים, ונוכחות הכוחות הצרפתים גורמת למתיחות מתמדת ביחסים שבין צרפת לשתי הרפובליקות הערביות, — מתיחות המתפשטת גם על פני שאר ארצות ערב ובדרך זו מכבידה על מאמץ המלחמה נגד יאפאן (רשימתן של "שאר ארצות ערב" אלו, היא כידוע מצרים, עיראק, ערב הסעודית ותימן — המע). בתמכה בתביעת סוריה ולבנון לשינוי לאלתר של חילות הצרפתים, אין המועצה חושבת לאפשרי שחילות זרים אחרים ישארו באותן הארצות. והרי

עם שוך

רויטר הודיע מפריז ב-8 ביולי, כי ב-7 בו נעשו הצעדים הראשונים בפריז ובבירות לפתרון הסכסוך הנוכחי בין הלבנט וצרפת. נראה כי הצרפתים מקוים לשוב הסכסוך, אך כרגע אין תקותם שלמה מחמת העובדה שבצעדים שהם נוקטים מקיימים הם מגע עם הממשלה הלבנונית ולא עם הממשלה הסורית — אף על פי שאין ספק בכך כי לזו האחרונה מודיעים באופן מלא ומתמיד על המשא והמתן. עם זאת מקוים כי כל ישוב של הבעיות התכופות שימצא עם ממשלת הלבנון, יתחס במידה שווה לממשלה הסורית. דבר זה יהיה בהתאם למדיניות המתואמת של שתי מדינות הלבנט אשר הכריזו כי רוצות הן ביחס דומה בכל הענינים.

חוגים דיפלומטיים בבירות מציינים כי לב-

עניני הבטחון במגילת „האומות המאוחדות“

(על כוח עצמת-הזרוע אשר ל„אומות המאוחדות“ — ולארגונים אזוריים).

להלן ניתנים תקציריהם של שני הפרקים ב„מגילת האומות המאוחדות“. הדנים בכוח-הצבא ומנגנון הכפיה אשר בו יזכה ארגון-הבטחון העולמי החדש, בחסיבות הארגון האזורי, הקיימות או עשויות לקום בחלקי הבל שונים, ובמידת-מכותן ואפשרויות-זמתן הן בשטח של מעשי-מלחמה מקדמים כמגינות על חבריהן הן. מתוך הראשון שבפרקים אלה, בולטת החובה הכללית המוטלת מעתה על כל העמים (דהיינו על כל האומות חברות „האומות-המאוחדות“) להקים כוחות-קרב עצמאיים ולהטות שכם למעשה ההודיינות המשותף. כן בולטת ההנחה בענין „שטטושהגבולות-הממלכתיים“ ברגע של התגייסות-חירום; חובת מתן זכות-מעבר לחילות הבטחון, עניני הבסיסים וכיוב“. בכל אלה, יש ענין לעמים הגדולים והקטנים כאחת. על הצד המדיני שבדבר (מעמד המעצמות הגדולות לעומת המדינות „מן השורה“) אין פרקים אלה עומדים, כמובן, כי דברים אלה משמשים נושא לפרקים אחרים ב„מגילה“. אשר לענין „הארגונים האזוריים“ הרי התבלטו בדיונים על נושא זה, כידוע, במועצת סן-פרנסיסקו, בעיקר הגושים ה„פן-אמריקאי“ (ארה"ב ומדינותיה הרבות של „אמריקה הלטינית“ — המרכזית והדרומית) ושל קבוצת המדינות הערביות. אין זה מן הנמנע, כמובן, כי יעלו על הבמות גם גושים אזוריים נוספים. ערכם ומשקלם בשלבים הראשונים (לעתים המכריעים מבמה בחינות, כפי שהורה הנסיון, הישן והחדש) של סכסוכים „מקומיים“ — יובן מאליו ע"י כל המעיין במגילה.

לאומיים או החזרתם. פעולות כאלה יכולות לכלול ריכוז כוחות-צבא בקרבת-מקום, הסגר, ואופרציות אחרות ע"י כוחות האויר, הים וה-יבשת של חברי ה„אומות המאוחדות“. בכדי לתת חלקם לקיום השלום והבטחון הבין-לאומיים מתחייבים כל חברי ה„אומות המאוחדות“ להעמיד לרשות „מועצת הבטחון“, משתכנא דרישה מצדה ובהתאם להסכמים מיד-חדים, את כוחותיה המזוינים של הארץ, עזרה וכל האפשרויות לפעולה, בתוכם זכויות-המעבר הנחוצות לתכלית קיום השלום והבטחון הבין-לאומיים.

„הסכם או הסכמים כאלה יקבעו את שעור וסוג החיילות, את דרגת נכונותם ואת תנועתם בקויה הכלליים, וכן את טיב האפשרויות וה-עזרה שיש להמציאן. המשא והמתן לעריכת ההסכם או ההסכמים יעשה בכל ההקדם האפי-שרי ביזמתה של „מועצת הבטחון“. הסכמים אלה ייכרתו בין מועצת הבטחון ובין חבריה (של „האומות המאוחדות“), או בין „מועצת הבטחון“ לבין קבוצות של חברים (*), והם יהיו טעונים אשורן של המדינות החתומות בדרך הקבועה בחוקותיהן.

השימוש בכוח

משהחליטה „מועצת-הבטחון“ להשתמש בכוח,

(* עיין הפרק על „הסידורים האזוריים“.

הפרק השביעי של ה„מגילה“ עניינו הפעולה שיש לנקוט בה עקב סכנות לשלום ומעשי-תוקפנות.

„מועצת הבטחון תהא הפוסקת הקיימים סיו-כונים לשלום, הפרת שלום או מעשי-תוקפנות איזה שהם, והיא תמליץ או תחליט, באלו אמצעים יש לאחוז בכדי לקיים או להחזיר את השלום והבטחון הבין לאומיים“.

„בכדי למנוע את החמרת המצב, רשאית „מועצת הבטחון“ לדרוש מהצדדים הנוגעים בדבר למלא אותם אמצעים זמניים שיהיו נראים בעיניה לנחוצים או רצויים וזאת מבלי שיוצרו תקדים לפגיעה בזכויות, תביעות או מעמד של הצדדים הנוגעים בדבר. „מועצת הבטחון“ רשאית להחליט אילו צעדים שאינם כרוכים בשמוש בכוח מזויין יש להפעיל בכדי לתת תוקף להחלטותיה והיא רשאית לדרוש מחברי ה„אומות-המאוחדות“ להפעיל אמצעים אלה. הללו יכולים לכלול הפסקה שלמה או חלקית של יחסים כלכליים כגון קשרי רכבת, ים, אויר, דאר, טלגרף, אל-חוט ואמצעי קשר אחרים וניתוק יחסים דיפלומטיים.

והיה ומועצת הבטחון סוברת שאין אמצעים אלה מספיקים או שנתגלו כבלתי מספיקים, הרי היא רשאית להפעיל כוחות-אויר, ים או יבשה בשיעור הנחוצ לקיום השלום והבטחון הבין-

ישרות, באמצעות הארגונים הבין-לאומיים המת-
אימים שעל חבריהם הם נמנים (**). חברי ה"או-
מות-המאוחדות" ישתפר-מעשה בהושטת סעד-
הדי בביצוע הצעדים שהוחלט עליהם מטעם
„מועצת הבטחון“.

והיה ו„מועצת הבטחון“ תנקוט בצעדים, אם
צעדי מניעה-מוקדמת (***) ואם צעדים להטלת
החלטותיה בכוח, נגד אחת המדינות — הזכות
בידי כל מדינה אחרת, בין אם היא חברה של
ה„אומות המאוחדות“ ובין אם לא, שנתקלת
כתוצאה מהוצאה לפועל של אותם הצעדים
בבעיות כלכליות מיוחדות, להועד לשם התיצ-
צות עם „מועצת הבטחון“ בנוגע לפתרון של
בעיות אלה.

זכות ההגנה העצמית

דבר בפרק זה לא יפגע בזכות המובנת מא-
ליה של הגנה עצמית, בנפרד או קבוצית (**)
במקרה של התקפה מזוינת נגד חבר של
ה„אומות המאוחדות“ — עד ו„מועצת הבטחון“
תאחו בצעדים הנחוצים לשמירת השלום וה-
בטחון הבין-לאומיים. יש להודיע „מועצת הב-
טחון“ מיד על הצעדים שנעשו ע"י החברים
בתוקף זכותם להתגוננות עצמית, ואשר בשום
פנים לא יגרעו מהסמכות והאחריות של „מוע-
צת הבטחון“, בתוקף פרק זה, לאחוז בכל זמן
בפעולה שנראית בעיניה לנחוצה לשם קיומם
של השלום והבטחון הבין לאומיים, או החזרתם
על כנם.

הסידורים האיזוריים

פרק שמיני ענינו „סידורים איזוריים“.
„דבר בפרק זה אינו בא לשלול את קיומם
של סידורים או ארגונים ומוסדות שיעסקו
באותם הענינים הנוגעים לקיום השלום והבט-
חון הבין-לאומיים ההולמים את הפעולה במס-
גרת-אזורית בתנאי שסידורים או ארגונים כאלה
מתיישבים עם המטרות והעקרונות של „האו-
מות המאוחדות“.

בפסקא 3 של הוראה זו — סעיף 32 של
ה„מגלה“ — נאמר:

„מועצת הבטחון“ תעודד התפתחות של ישר-
בם-שלום של סכסוכים מקומיים באמצעות
סידורים איזוריים כאלה או ע"י ארגונים איזו-
ריים כאלה, אם לפי יזמת המדינות הנוגעות
בדבר, ואם עקב מסירת-הדבר-לבידור על ידי
„מועצת הבטחון“. וכן תשתמש „מועצת הבט-

הרי טרם שתדרוש מחבר שאינו מיוצג בה
להעמיד כוחות מזוינים לשם מלוי התחייבויות
שקבל על עצמו, עליה להזמין את אותו החבר,
אם כן רצונו של אותו חבר, — להשתתף באותן
ההחלטות של מועצת הבטחון הנוגעות להפ-
עלת ה„מכסות“ שעל הכוחות המזוינים של
אותו חבר לספקן.

בכדי לאפשר ל„אומות המאוחדות“ לנקוט
באמצעים צבאיים דחופים, על החברים לקיים
חיל אויר לאומי במצב של נכונות-לאלתר לשם
פעולות בין לאומיות במשותף להשלטת התק-
נות וההחלטות. על העצמה ושעור הנכונות של
יחידות אלה, ועל התכניות לפעולותיהן במשור-
תף, תחליט „מועצת הבטחון“. כשהיא נעזרת
ע"י ועדת-מטה צבאית.

„תכניות לשימוש בכוח מזויין תערכנה ע"י
„מועצת הבטחון“ שתעזר ע"י ועדת המטה הצ-
באית. יש לכוון ועדת-מטה צבאית שתייעץ
ותסייע בידי „מועצת הבטחון“ בכל השאלות
הנוגעות לצרכיה הצבאיים של „מועצת הבטחון“
לקיום השלום והבטחון הבין-לאומיים, לשימוש
בכוחות שיועמדו לרשותה והפיקוד עליהם,
לתקנות ולהסדר ההזדיונות ופרוק הזיון שיתכן.
את ועדת-המטה הצבאית יהיו ראשי המטות
של החברים הקבועים של „מועצת הבט-
חון“, או באי כוחם.

„כל חבר של ה„אומות המאוחדות“ שאינו
מיוצג באופן קבוע ב„ועדת-המטה“ יוזמן ע"י
הועדה להשתתף עמה בכל מקרה שמלוי בר-
תוצאות של חובות הועדה ידרוש את שתופו
של אותו חבר בעבודתה. ועדת-המטה הצבאית
תהא האחראית, בכיוונה הכללית של „מועצת
הבטחון“. השאלות לגבי הפיקוד על כוחות אלה
עוד תלופנה במיוחד.

פעולה (*) הדרושה למתן תוקף להחלטותיה
של „מועצת הבטחון“ בענין שמירת השלום
והבטחון הבין-לאומי תיעשה ע"י כל החברים של
ה„אומות המאוחדות“, או אחדים מהם, ככל
שתחליט „מועצת הבטחון“. החלטות כאלה
תקיימנה ע"י חברי „האומות המאוחדות“

(*) מהסוגים שנזכרו לעיל.

(**) ראה הפרק של „הסידורים האיזוריים“.

(***) בטרם חלה הפרה מפורשת של החל-

טות „האומות“.

הנוגעות בדבר, לשאת (מטעם „מועצת-הבטחון“) באחריות על מניעת תוקפנות-מחדש ע"י מדינות כאלה. „מדינה אויבת“ נחשבת כל מדינה שהייתה במשך מלחמת העולם השנייה אויבת של אחת מן המדינות החותמות על מגלה זו. חובה היא לספק ל„מועצת-הבטחון“ את מלוא הידיעות בדבר הפעולות שננקטו או שעומדות להנקט מכוח סידורים איזוריים או ע"י ארגונים איזוריים לשם שמירה על השלום והבטחון הבינלאומיים.

חוק, בכל מקרה מתאים, בסידורים או בארגונים איזוריים כאלה לשם פעולות להשלטת החלטותיה בכוח במסגרת סמכותה. אך אין לאחוז בשום פעולה של הטלת-החלטות-בכוח, בסמכות הארגונים האיזוריים בלי רשות „מועצת הבטחון“. יוצאים מן הכלל צעדים נגד מדינה אויבת; או סידורים איזוריים המכונים כגד חידוש מגמה תוקפנית מצדה של מדינה כזו (אויבת) עד אותו זמן שאפשר ויוטל על הארגון האיזורי הזה, לפי בקשת הממשלות

ס פ י ח ס ו ר י או ס ח י ש ?

כידוע חבל העלאים הוא המוצא היחיד לים שבידי סוריה החוף ברובו — הוא בידי לבנון, ולטאקוה היא הנמל הסורי היחיד אשר ראו בחשבון כבסיס-בכוח לכוחות-ים צרפתיים. עם נסיגת הכוחות הצרפתיים מפנים סוריה, אין תימה בהעתקת מרכז-הכובד של המתיחות וההתנגשויות לאיזור זה. בינתים באו הודעות גם על התקפות על קסרקטי-הצרפתיים בכמה מישובי-הסביבה.

כבר לאחר שהופגה במקצת המתיחות בסוריה גופה, פרצו בראשית חודש יולי בלאטאקיה, שבחבל העלויים (אשר רובו נשאר שקט עד כה) התנגשויות רציניות בין הצבא הצרפתי לבין התושבים בשל סיבות אשר לפי ההודעות הבריטיות והצרפתיות לא נתבררו דין. רוב ההרוגים והפצועים (אשר מנו עשרות רבות) היו מקרב האוכלוסיה ומיעוטם — מבין הצבא.

זכור את „כרמל-מזרחי“ תוצרת עברית ראשונה בארץ-ישראל ליינות, ליקרים וקוניאק! בכר את „כרמל-מזרחי“ על כל יינות, ליקרים וקוניאק! מעט קוניאק ישן „ראשון לציון“ — ותהיה תמיד חזק, אמיץ ומלא מרץ למסיבות: ליקרים היותר טובים בארץ-ישראל

יִהְיֶה
וְיִזְכָּר

זכור את הסמל:

„כרמל מזרחי“ ראשון לציון

א. קריניצי

בית חרשת הראשון בארץ
לרהיטים

מייצר

רהיטים מכל הסוגים
מן המוכן ולפי הזמנה
במחירים נוחים

רמת-גן - טלפון 7230

תל-אביב

בכל חלקי העיר

ש כ ו ן

חברה לשכונות עובדים בע"מ

שוכנו 3100 משפחות

למעלה מ-10.000 נפ'

הושקעו — 1.350.000 לא"י

רזרבה קרקעית

ל-9.000 משפחות נוספות

תל-אביב רח' יבנה 23

טלפון 4299

ת. ד. 392

גלוח מצוין בחצי הזמן

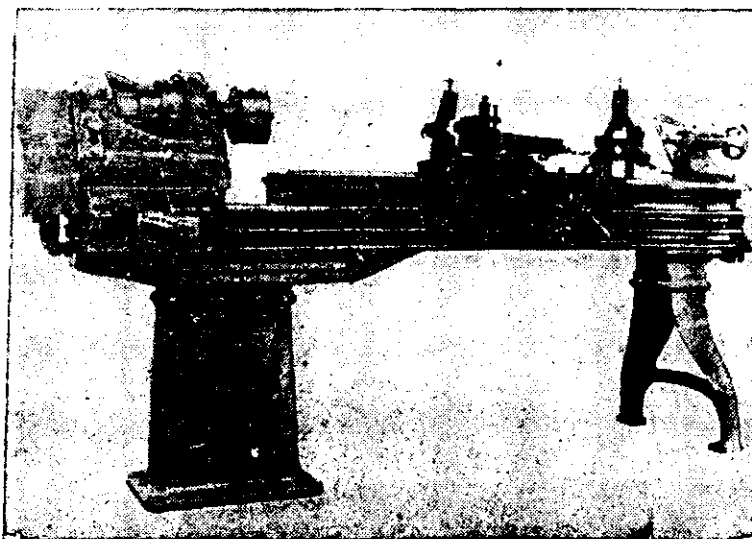
ע"י

משחת או סבון גלוח

"שימן"

חברת מהנדס קלוצמן בע"מ

ראשון-לציון

עיבוד ע"י מכונה זו כמוהו כריטוש מדויק $1/1000$ מ"מ

יב"י

חברה
שיתופית
לקבלנות
חקלאית
בע"מ

תל-אביב
אלנבי 126
טלפון 4361

הסנה חברה א"י לאחריות בע"מ

(נוסדה בשנת 1924)

*

חברת הביטוח הגדולה בארץ

*

סכום הביטוח (חיים)	2.300 000	לא"י
מספר הפוליסות (חיים)	12.000	
הון וקרנות (1944)	390.000	לא"י
הכנסה שנתית (1944)	230.000	לא"י

*

כל ענפי ביטוח

*

כיסוי סיכוני מלחמה

*

כספך בתעודות חסכון —

נשק להשגת הנצחון

הסנה — מפעל הביטוח שלך!

צבעי אסקר

אסקר בע"מ

מפעלי אספלט,

צבעים ותעשיות חיסיות

חיפה, תבת דואר 42

מלפון: חיפה 2146 תל-אביב 2883

ירושלים 5154

המעבר

אגודה שתופית

שרות צבורי עירוני בתל-אביב - יפו בערבון מוגבל

תל-אביב

רחוב אלנבי 56

ת.ד. 4075, טלפון 4616-17

אגודת נהגים קאופרטיבית בע"מ

«דרום יהודה»

שרות אוטובוסים מתל-אביב לכל מושבות הדרום

שרות טקסי לכל חלקי הארץ

המשרד הראשי: תל-אביב, רחוב הרצל 27, טלפון 4596-4597

חיפה: טלפון 2438 רחובות: 205-22

«מטען» — מחלקה להובלת משאות

המשרד בתל-אביב: רחוב מרכז מסחרי, טלפון 4765

סניפים בירושלים, חיפה וכל מושבות הדרום

«NAAMAN LTD»

CLAY BRICK WORKS

«נעמן» בע"מ

מפעלי חרושת ללבני חמר

חיפה, רחוב המלכים 43, טלפון 1880, ת.ד. 1423
Haifa, Kingsway 43, Phone 1880, P. O. B. 1423

מייצר: לבנים מלאות / לבנת תאים / לבנים חלולות / לבני מחיצות / לבני
תקרה / בלוקי תקרה / לבני שמוט / קמח שמוט

אפשר לבנות גגות ותקרות מלבני «נעמן» במינימום ברזל, מלט ועץ.
מקבלים הזמנות לפי מידות שונות. סגולותיהן ויתרונותיהן של לבני «נעמן»
הם רבים, ביחוד כחומר מבדד בפני חום, קור, רטיבות ורעש.

בנק הפועלים

בערבון מוגבל

תל-אביב תבת-דאר 27

ט.ל. 4296/7

רהוץ הנפרע והרזרבור

315.000 לא"י

מנהל

עסקי

בנק

ככל

ענפיהם

יפ-אורה בע"מ

רחובות, ארץ-ישראל

מוצרי פרי קדר:

מיץ תפוחי-זהב / מיץ אשכוליות
מיץ לימונים / מיץ מפוסטר / מיץ
מרוכז / שמנים אתריים / שמן חסר
טרפנים / טרפנים / אסנציות /
"פתו" - מזון לבהמות / "יפ-אורה" -
אורנג'אדה / פקטין / כהל.

מחלקה חימית:

חמצת לימונים / חמצת היין /
נתריום ציטרט / אמיל אצטט /
גרינגין.

ריבות שמזורים מיצים

מהגן לצרכן

תנובה

יש לגנוז
את הפנקסים והמסמכים
שלכם בתוך

ארונות וקופות ברזל
מתוצרת

"מפעלי מגן"

יעקב גולדמן

תל-אביב, דרך פתח-תקיה 21
ת. ד. 825 טלפון 3158

"המניע"

חברה להובלת משא

תל-אביב:

רחוב השרון 3 טלפון 4695

חיפה:

בנין, "פרדס" טלפון 4459

ירושלים:

מחנה יהודה (רח' יפו,

בית שמחה) טלפון 5131

"אביק"

מעבדות חימיות בע"מ

תל-אביב - רחוב מונטיפיורי 27
ת. ד. 1015 טלפון 2215

ב. לוריה בע"מ

חיפה, רח' המלכים 35, טלפון 3539

מבחר גדול של
חבלים, חוטים
ובדים לצרכי
רפוד וחקלאות.
צבעים וצרכי
אניות

מלטון

תעשיות חימיות בע"מ
רמת-גן טל. 7128

חומצת חלב
לצרכי מזון וטכניים
חומצת סטיארין
חומצת אולין
קרים חוף טרטר
(CREAM OF TARTAR)
קלציום לקטיקום

בית חרשת

לכל מיני קופסאות, פחים
ועבודות פח שונות

**יעקב לב ובניו
בע"מ**

תל-אביב רח' הרכבת מס' 32
טלפון 4959

להספקת

כוח • זרם • אור

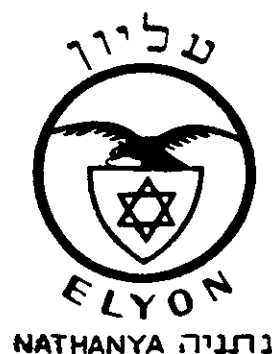
דיזלים ומוטורים חשמליים / גנרטורים / אגרגטים קטנים
מיטלטלים עבור זרקורים / משקפות שדה / מצפנים / מנורות
חשמל מכל הגדלים עד 500 וט / כל מיני חמרי חשמל

מספק:

המשביר המרכזי בע"מ

תל-אביב — חיפה
המחלקה התכנית

"עליון"

חברה א"י לתעשית עורות בע"מ
נ ת נ י ה

"ELYON"

Palestine Tanning Co., Ltd.
Nathanya

הסוכנות הכללית

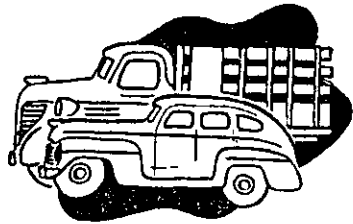
י. ז. פלסר

רחוב החשמל 12

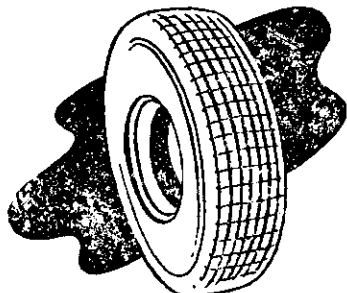
טלפון 3454 • ת.ד. 553

תל - אביב

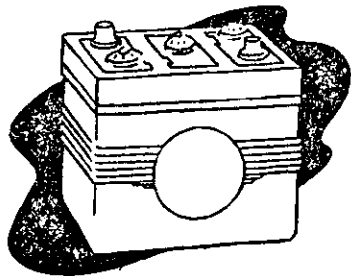
שרות
סימולטן

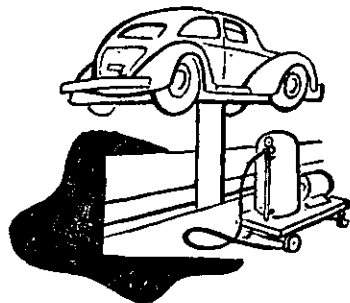
FARGO TRUCKS • PLYMOUTH
CHRYSLER • DE SOTO CARS

U. S ROYAL TYRES

ח ל ק י י ל ו פ

ת ח נ ו ת ש ר ו ת

אדדיטי
חל.אביב
ירושלים. חיפה

ק ש ת ב ע " מ

מצבעה טקסטילית

מחלקה מיוחדת לנקוי יבש

בית-חרשת: רמת-גן, טל. 7103-4

סניפים:

תל-אביב - חיפה - ירושלים

חברת גרב

רמת גן - טלפון 7217

בית חרשת לגרבים

גרבי גברות

גרבי גברים

גרבי ילדים

גרבי "תועלת"

ספריית פועלים

הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מרחביה
המנהלה, תל-אביב, תבת דואר 526

הופיע ויחולק למנויים:

סידרה "חינוך"

הילדים בגיל בית הספר

מאת סוזאן איזקס

עברית: מ. אילון-רוזנהק

המחבר, נמנית עם החוקרים הפעילים בשדה הפסיכולוגיה החינוכית, המניחים יסודות מדעיים לתיקונים בחינוך ולחידושו. ניתוח המציאות החינוכית בבתי הספר הקיימים והצעות לתיקונם על מנת להפוך אותם למוסדות הרואים "ילדים חיים" שיש להתחשב בגשיותיהם, כשרונותיהם ואפשרויותיהם.
המחיר 500 מ"ל; למנויים 330 מ"ל.

סידרה "נעורים"

ה ת ע ו פ ה

מאת דוד קימלפלד

ספר הבא להשלים חסרון שמורגש מזמן אצל הקורא העברי. ספר מדע פופולרי על התפתחות התעופה. מן התרשימים הראשונים של לאונרדו דא וינצ'י ועד "למבצרים המעופפים" ולראקטות של ימינו. התמונות והציורים הרבים מקילים את הכנת הדברים.
המחיר 600 מ"ל; למנויים 400 מ"ל.

סידרה "דורון"

חלומות של בית רבן

מאת אביגדור המאירי

מחזור שירים על ילד עברי העומד מול עולם ותעלומותיו, גימה לירית אבטוביאוגרפית. מה שנותן לשירים הללו, כפואימה בעלת חטיבה אחת, את טעם האינטימיות המיוחדת לקורא העברי — היא יהדותם הטבעית.
המחיר 140 מ"ל; למנויים 110 מ"ל

דברי סריגה ושמלות לגברות

תבת דואר 1

בני-ברק

תעשייה כימית ת"א

בערבון מוגבל
רחוב לילינבלום 32, טלפון 2106

מייצרת:

סופו פוספט

דו-תחמוצת גפרית (SO_2)

נטריום-ביטוניט

חמרי עזר לבורסקאות

חמרי עזר לטקסטיל

חמרי הגנת הצומח

מוצרי פירטרום וכו'

„נמליט“ בע"מ

קבוצה קואופרטיבית

המשרד: מרכז מסחרי החדש, חיפה

ביה"ח: עמק זבולון, איזור התעשייה

טלפונים: 3662, 7126

תעשיות:

צנורות מלט לגשרים / השקאה

ודרינג' / מרצפות / לבנים /

רעפים / מוזאיקה ומדרגות

חנוך שפיגל

בע"מ

טלפון 4374 תבת-דאר 481

אהלים

ברזנטים

תל-אביב

רחוב מזרחי ב' 56

א. סיניבר ושורת' מהנדסים בע"מ

תל-אביב רחוב סלמה בנין גרז' "ריאו" טלפון 81509

בית חרושת מכני, יציקת ברזל, ארד

פליזואלומיניום ובית מסחר למכונות.

משאבות מכל המינים להשקאה ולהספקת מים.

חברת העובדים העברים השתופית הכללית בא"י בע"מ

חברת "נוע" בע"מ

רחוב מקוה ישראל 6 * טלפון 4271-2

חלקי מכונות

המחסן: דרך פתח-תקיה, רחוב הגליל * טלפון 4031

האחים ר. את. ז. זילברשטין

בית מסחר כללי

סוכנים למכונות כתיבה וחבור "רמינגטון"

"חשוב פסות"

"לתנורי בשול-פרפקשן"

"למקררים-קלונטור"

ירושלים ח'פ'ה תל-אביב

ת. ד. 21 ת. ד. 1300 ת. ד. 1522

האחים משולם

סוכני אניות ועמלי מכס

המשרד הראשי:

ח'פ'ה ת. ד. 376 טל. 3772

טניף:

תל-אביב ת. ד. 1746

טל. 5068

התישבות חקלאית

ושכון בערים

על אדמה פרטית ועל אדמת

הקרן הקיימת לישראל

החברה להתישבות חקלאית ועירונית בע"מ

משקיע זר

על אדמה פרטית ועל אדמת הקרן הקיימת לישראל בקרבת

ח'פ'ה ותל-אביב

מגרשי בנין בכפר לבעלי הון זעיר

תל-אביב, שדרות רוטשילד 20, טל. 4604-5

תבת דאר 1058

רסקו

ח'פ'ה, רחוב בלפור, בית סירא — טלפון 2067, תבת דאר 946

יעקב ראב בע"מ

נחלת גנים (ע"י תל-אביב)

טלפון 7296

בי"ח למריגת משי
צמר וצמר גפן
לבני משי
תלבושת סרוגה

"טריקוטז"

חברה לתעשיה בע"מ

בית חרושת לסריגה
תל-אביב, רח' הגר"א 3, טלפון 4769

סניפים:

רח' נחלת-בנימין 18

רח' הרצל 40

מ.ה. גרינצייג

נייר ומכשירי כתיבה

חיפה

רחוב המלכים 51, טל. 3294

מדידנטה

תל-אביב

דפונטלי

מכשירים רפואיים

הבעל: ד"ר ל. קליין

רח' יהודה הלוי 49, פנת אלנבי
טלפון 3297

בנק נורוק-אידלזוק

בע"מ

משרד ראשי:

תל-אביב, שדרות רוטשילד 14

חבת דאר 937

טלפין 4962

מחלקה

להנהלת בתים וקניית שכר דירה

צ-ד

בערבון מוגבל

שוקולדה
סוכריות
קקאו

טעם מצויץ!

טיב משובח!

בקיץ

אין לך

משקה

טוב

ממני

"צוה"

ידיאמנט

ארומטורה, סדור מכונות,
מסגרות מיכנית, הלחמה
חשמלית ואוטוגנית.

חיפה

רחוב יפו 35, טלפון 2600

מרכז התעשיה מפרץ, טלפון 7144

מעין היפי לשכרותיך

תִּיאָפּוֹן

השמכון ללא סבון

סיגרית וירג'ינית הידועה

שטוק

משחב
בטיב
הריח!

**COGNAC
MEDICINAL**

דובדבנים • קוניאק חלמונה
גודקה • קוקטיל קפה

סולל בונה בע"מ

מ ר כ ז ק ב ל נ י

של ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בא"י

ח י פ ה

תבת-דאר 563

טלסון 4-4311

בנק אנגלו-פלשתינה

בערבון מוגבל

לונדון, תל-אביב (ארבעה סניפים), יפו, ירושלים, חיפה
הדר-הכרמל, טבריה, צפת, פתח-תקוה, חדרה, רחובות

חברות עזר:

הבנק האפותיקאי הכללי

של ארץ-ישראל בע"מ

חברת ב.א.פ. לנאמנות

בערבון מוגבל

